A bányatörvény 15 éve

A bányaigazgatás mai problémái

Budapest, 1976.

A bányatörvény 15 éve

A bányaigazgatás mai problémái

Felelős szerkesztő:

Dr Kiss László

K i a d ó :

Országos Magyar Bányászati és Kohászati
Egyesület
Bányászati Szakosztály
Bányajogi Munkabizottság
Budapest, 1976.

Belső használatra !

Kiadja: MTESZ Magyar Bányászati és
Kohászati Egyesület
Készült: 150 példányban
76-2458 MTESZ Házinyomda, Budapest

Tartalomjegyzék

I. Előszó 4

II. A bányászatról szóló 1960. évi III. törvény és végrehajtási rendelete 8

III. A bányatörvény országgyülési tárgyalása 1960. december 1-én 72

1., A törvényterveze általános miniszteri indokolása 72
2., Czottner Sándor nehézipari miniszter expozéja 77
3., Dr Sályi István előadói javaslata 84
4., Jakab Sándor képviselő hozzászólása 96
5., Klujber László képviselő hozzászólása 105
6., Molnár István képviselő hozzászólása 115

IV. A bányatörvény 15 éves jubileumi ünnepi ülése 1975. december 3-án 123

Előadások

1., Havrán István / OBF / megnyitója 123
2., Dr Konda József / MÁFI / üdvözlő beszéde . . 127
3., Dr Mónus Lajos / MT Titkárság /: A bányaigazgatás helye a magyar államigazgatásban . 127
4., Menyhárth László / OBF /: A bányahatóság feladatai 138
5., Dr Halász Tibor A bányák gazdasági felügyelete 151

Hozzászólások 160

1., Goda Miklós / Mátraaljai SzB. / 160
2., Dr Kiss László / OBF / 169
3., Kelemenesics István / MSZT / 192
4., Dr Szentpétery Ernő / Borsodi SzB. / 197
5., Dr Zboray György /KFH / 202

Kreffly Gábor / OBF / szakosztályi elnöki ünnepi zárószavai 210

V. Összefoglaló 213

I.

Előszó

A bányatörvényt - hivatalos nevén: a bányászatról szóló 1960. évi III. törvényt - az Országgyülés 1960. december 1-én fogadta el. A bányatörvény az ország első ipari törvénye volt, amely alapvető elvi problémákat megoldva, példát mutatott a soron következő ipari kodifikáció részére.

A törvény elfogadásának 15 éves évfordulója alkalmából az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület /OMBKE/Bányászati Szakosztálya - a Nehézipari Minisztérium /NIM/, az Országos Bányamüszaki Főfelügyelőség /OBF/ és a Központi Földtani Hatóság /KFH/ közremüködésével 1975. december 3-án, a Magyar Állami Földtani Intézet /MÁFI/ Budapesti székházában nagysikerü ünnepi ülést rendezett.

A bányatörvény jubileumhoz méltó ünnepi ülésen a MÁFI Lechner Ödön által tervezett és Hauszmann Sándor által 1899-ben épitett, gyönyörü, "magyaros" stilü székházának diszes, nagy, emeleti üléstermében a magyar államigazgatás és bányászat ipari, müszaki, közgazdasági és jogi vezetőinek, szakértőinek szine-java jelent meg vagy képviseltette magát. Az üléstermben körös-körül szép, nagy feliratos üvegszekrényekben különleges, értékes bányageológiai és teleptani gyüjtemények adtak stilszerü keretet az ünnepi ülésnek.

Az elnökségben az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület Bányászati Szakosztályának elnöke, Kreffly Gábor, az Országos Bányaműszaki Főfelügyelőség elnökhelyettese mellett foglaltak helyet: Havrán István, az OBF nyugállományu, első elnöke, mellette Menyhárth László, az OBF második - jelenlegi - elnöke, majd Czottner Sándor nyugalmazott nehézipari miniszter, Dr. Mónus Lajos kandidátus, a Minisztertanács /MT/ Titkársága Jogi Osztályának vezetője, Seregi János, A Magyar Szénbányászati Tröszt /MSZT/ vezérigazgatója, - Dr Halász Tibor kandidátus, nehézipari miniszterhelyettes képviseletében -, Dr Konda József kandidátus, a vendéglátó Magyar Állami Földtani Intézet igazgatója, Lukács Jenő főosztályvezető, - a betegség miatt távollevő Dr Fülöp József akadémikus, a Központi Földtani Hivatal elnökének képviseletében - és végül Dr Tárkány Szücs Ernő, a Magyar Tudományos Akadémia/MTA/ tudományos munkatársa, a Bányajogi Munkabizottság vezetője.

A Minisztertanács Titkársága, a Magyar Tudományos Akadémia, a Nehézipari Müszaki Egyetem, az Eötvös Lóránd Tudományegyetem, a veszprémi Vegyipari Egyetem, a Bányaipari Dolgozók Szakszervezete, az Épitésügyi és Városfejlesztési Minisztérium, a Közlekedés- és Postaügyi Minisztérium, az Országos Vizügyi Hivatal, a Bányászati Tervező Intézet, a Bányászati Kutató Intézet vezetői, szakértői, a dorogi, pécsi, salgótarjáni, szolnoki, tatabányai kerületi bányaműszaki felügyelőségek egy-egy képviselője mellett kb. egyenlő arányban képviseltették magukat a szén-, érc-, ásvány-, bauxit-, kőolaj, és földgázbányászat bányavállalatainak és a Földtani Kutató és Furó Vállalat kiküldöttei. A Közel 100 tagu hallgatóság soraiban foglaltak helyet az OMBKE dorogi, mátraaljai, miskolci, nógrádi, oroszlányi,

tapolcai helyi csoport, valamint a Kőolaj-,Földgáz- és Vízszakosztály kiküldöttei.
A magyar szénbányászat képviseletében megjelentek a rangos ünnepségen a Magyar Szénbányászati Tröszt vezetői, a Borsodi, a Dorogi, * Tatabányai, a Középdunántuli, a Mátraaljai, a Mecseki, a Nógrádi, az Oroszlányi Szénbányák vezető szakemberei. Az Országos Érc- és Ásványbányák, a Mecseki Ércbánya Vállalat, a Magyar Aluminiumipari Tröszt, továbbá a Bakonyi és a Fejérmegyei Bauxitbányák, s a Bauxitkutató Vállalat vezető dolgozói képviselték. A Kőolaj- és földgázbányászat részéről az Országos Kőolaj- és Gázipari Tröszt, a Kőolaj- és Földgázbányászati Ipari Kutató Laboratórium, a Nagyalföldi Kőolaj- és Földgáztermelő Üzem, a a Dunántuli Kőolaj és Földgáztermelő Vállalat egyes vezető szakemberei jelentek meg az ünnepségen.

Az ünnepi ülés résztvevőinek, az erre legilletékesebb szakembereknek egyhangu megállapitása és határozott demonstrációja szerint a bányatörvényről szóló megemlékezést legjobban maga a törvény, annak elevenen élő, állandóan ható, s a bányászat jövőjét ma is irányitó rendelkezései dokumentálják. Teljesen indokolt tehát a megemlékezés során elsőben a bányatörvénynek - és ma érvényes végrehajtási rendeletének - közzététele, a ma is érvényes indokolással is szolgáló, országgyülési tárgyalási anyagával egyetemben, a kötet II., illetve III. részében.

Az egykori országgyülési naplókivonat a bányászat, a bányaigazgatás mai problémáit, a fejlődés még jobb megalapozását is szolgálja, s egyben a törvényalkotók iránti kegyeletes, és hálás megemlékezést jelenti. Czottner Sándor nehézipari miniszternek a törvényjavaslatot előterjesztő expozéja, Dr Sályi Istvánnak, az 1974. dec. 19-én elhunyt neves egyetemi tanárnak és rektornak, az Országgyülés Ipari Bizottsága elnökének előadói javaslata, s a bányatörvény tervezetet

támogató Jakab Sándor, Klujber László és Molnár István bányász országgyülési képviselők épitő, alapos hozzászólásai, ma is hasznosak és teljes elismerést érdemelnek.

Kreffly Gábor, az OMBKE Bányászati Szakosztálya elnökének megnyitó, üdvözlő szavai után a felkért előadók és hozzászólók megtartották a kötet IV. részében közölt előadásaikat, illetve hozzászólásaikat, amelyek az idő rövidsége miatt, részben csak kivonatosan hangzottak el az ünnepi előadáson.

II.

A bányászatról szóló 1960. évi III. törvény és végrehajtási rendelete.

A bányászatról szóló 1960. évi III. törvény / a továbbiakban Bt. / és a törvény végrehajtásáról szóló, a 14/1969. /III.28./ Korm.számu rendelettel módosított, 9/1961. /III. 30./ Korm.számu rendelet / a továbbiakban Vhr. / - egységes rendeletben -

E L S Ő R É S Z

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. Fejezet

A törvény célja és hatálya

Bt. 1.§./1/ Ez a törvény a szocializmus épitése érdekében és a népgazdaság szükségleteinek kielégitése céljából az ország ásványi nyersanyagkészletének legbiztonságosabb és leggazdaságosabb kitermelését szabályozza.

/2/ A torvény rendelkezéseit a Magyar Népköztársaság társadalmi és gazdasági rendjével összhangban kell értelmezni.

Bt. 2. §./1/ A törvény hatálya alá tartoznak a földkéregnek azok a szilárd, folyékony vagy gáznemü alkotórészei, amelyeknek bányászati müvelettel történő kitermelése vagy hasznositása a népgazdaság számára szükséges / a továbbiakban: ásványi nyersanyag /.

/2/ A vizekre, ha ez a törvény másképp nem rendelkezik, a vizügyi jogszabályok irányadók.

Vhr. 1. §./1/ A Bt. hatálya alá tartozó fontosabb ásványi nyersanyagok:

I. Szilárd ásványi nyersanyagok:

A / Szenek/kőszenek/:

Feketeszén,
barnaszén,
lignit,
tőzeg.

B / Ércek:

Feketefémek ércei, mint vas, mangán, vanádium és titánércek,

tarkaércek, mint nemesfémek és érceik, ólom, cink és rézércek, pirit, bauxitfélék,
ritkafémek és radioaktiv anyagok ércei.

C / Egyéb szilárd ásványi nyersanyagok:

a./ Barit, fluorit, kvarc /kvarcit/, azbeszt, talk, csillám, földpát, kaolin, illit, hallojsit, aplit, gránit, riolit, perlit, horzsakő, trasz, trachit, andezit, bazalt, fonolit, diabáz, vulkáni tufák;

b./ homokok / üveghomok, öntödei homok kavics, tüzálló és kerámiai anyagok, bentonit, festékföldek, /okker, szatinober, budaiföld/, kovaföld, márga, homokkő, mészkő, dolomit, só, gipsz, anhidrit, termésken;

c./ grafit, márvány, kristályos palák.

II. Folyékony és gáznemü ásványi nyersanyagok:

Kőolaj,
földgáz,
nemesgázok,
szénsav és egyéb gázféleségek,
a vizügyi hatóság hozzájárulása esetén a kizárólag ásványi nyersanyag tartalmuk miatt termelt vizek.

/2./ A hányóban és torlatban / hordalékban / előforduló ásványi nyersanyagok kitermelése is a Bt. hatálya alá tartozik.

2. Fejezet

A bányászati jog

Bt. 3. §. A bányászat joga az államot illeti.

Bt. 4. §. Szövetkezet / szövetkezeti vállalat/, vagy társadalmi szerv számára a tanács végrehajtó bizottságának illetékes szakigazgatási szerve a bányahatóság / 57-61. §. / hozzájárulásával indokolt esetben engedélyt adhat arra, hogy saját szükségletére vagy helyi szükségletek kielégitése végett segédüzemi jelleggel, a bányahatóság szakfelügyelete alatt felszini bányászati tevékenységet folytasson.
A Minisztertanács engedélyt adhat a helyi szükségleten tulmenő, vagy a segédüzemi bányászatot meghaladó tevékenység folytatására.

Vhr. 2. §./1/ Szövetkezet / szövetkezeti vállalat / vagy társadalmi szerv kavics, kő / mészkő, homokkő, andezit, stb. / homok, agyag, tőzeg, segédüzemi jellegü felszini kitermelésre kaphat engedélyt. Az engedélyt a szükséglet indokoltságának vizsgálata alapján - a bányahatóság és a központi földtani hatóság előzetes hozzájárulásával - az ásványi nyersanyag lelőhelye szerint illetékes városi, fővárosi kerületi tanács végrehajtó bizottságának ipari, mezőgazdasági termelőszövetkezet esetén mezőgazdasági szakigazgatási feladatot ellátó szerve, valamint a járási, megyei városi kerületi hivatal - az épitésügyi és az egyéb érdekelt szakigazgatási feladatot ellátó szervekkel egyetértésben - adja ki.

/2/ A bányahatóság az előzetes hozzájárulás alkalmával arról is nyilatkozik, hogy szükség van- e bányatelek megállapitására.

/3/ Az engedély akkor adható ki, ha a kérelmező igazolja, hogy a föld felszinének bányászat céljára való használatára jogosult.

/4/ Az engedélynek tartalmaznia kell a szerv nevét, a kitermelés helyét, az engedélyezett ásványi nyersanyag megnevezését, a kitermelés módját / kézierő, robbantás, stb. /, valamint az esetleges egyéb feltételeket. Az engedély egy példányát meg kell küldeni a bányahatóságnak, a községi tanács végrehajtó bizottságának, az egyéb érdekelt szakigazgatási szerveknek és a földtulajdonosnak / kezelőnek, használónak / is. A kitermelést az engedély kiadásától számitott 15 nap eltelte után, ha pedig a bányahatóság előzetes hozzájárulásában szükségesnek tartotta bányatelek megállapitását, a bányatelek megállapitása után szabad,megkezdeni. Erre a körülményre az engedélyben utalni kell,

/5/ Ha népgazdasági érdek indokolja, ipari szövetkezet részére kavics, kő / mészkő, homokkő, andezit, stb./, homok, agyag kitermelésére főüzemi jelleggel is adható engedély - az Ipari Szövetkezetek Országos Tanácsa javaslatára - az építésügyi és városfejlesztési miniszter és az Országos Bányamüszaki Főfelügyelőség / a továbbiakban: OBF / hozzájárulásával.

Vhr. 3. §. /1/. A kitermelést végző szerv felelős müszaki vezetőt köteles kijelölni. A bányahatóság esetenként állapitja meg, hogy a felelős müszaki vezetőnek milyen gyakorlattal, illetve képesitéssel kell rendelkeznie.

/2/ A bányahatóságnak az Általános Robbantási Biztonsági Szabályzat alapján kiadott külön engedélye szükséges, ha a kitermelést robbantással végzik.

Bt. 5. §. /1/ A föld tulajdonosa / kezelője, használója / - ha jogszabály másként nem rendelkezik - jogosult személyes szükséglete vagy kisebb helyi szükséglet kielégitése végett a felszinen előforduló kavics, kő, homok és agyag kitermelésére, amennyiben az állam ezekre az ásványi nyersanyagokra bányászati jogát nem érvényesiti.

/2/. Az /1/ bekezdés alapján a kitermelés csak felszini müveléssel, robbantás vagy gépi erő nélkül végezhető.

Vhr. 4. §. /1/ A Bt. 5. §-ának /1/ bekezdésében meghatározott, engedélyhez nem kötött kitermelés állami szerv, társadalmi szerv és szövetkezet / szövetkezeti vállalat / esetében nem terjedhet a kitermelés üzemszerü gyakorlásáig, magánszemély esetében pedig a kitermelés élethivatásszerü, vagy iparszerü folytatásáig és a kitermelés nem sértheti az építésügyi jogszabályok rendelkezéseit.

/2/ Az engedélyhez nem kötött kitermelési tevékenységet a bányahatóság és az elsőfoku épitésügyi hatóság ellenőrizheti és biztosnági vagy területrendezési okokból annak folytatását korlátozhatja, vagy megtilthatja.

Bt. 6. §. E törvény kiterjed az ország területén működő külföldi vagy vegyes vállalatok bányászati tevékenységére is, ha nemzetközi egyezmény másként nem rendelkezik.

3. Fejezet

Bányavállalat, bányaüzem

Bt. 7. §. /1/ Az állam bányászati jogát erre a célra alakitott gazdálkodó szervek / vállalat, bányatröszt, a továbbiakban: bányavállalat / utján gyakorolja.

/2/ A bányavállalat működését az illetékes miniszter / országos hatáskörü szerv vezetője / , illetve tanácsi vállalat esetén az illetékes tanács végrehajtó bizottságának irányitása és ellenőrzése alatt folytatja / a továbbiakban együttesen: felügyeleti szerv /. A felügyeleti szervek irányitó és ellenőrző jogkörét külön jogszabályok határozzák meg.

Bt. 8. §. /1/ A bányavállalat bányászati tevékenysége felett a bányahatóság a törvényben megszabott hatáskörében szakfelügyeleti hatósági jogkört gyakorol.

/2/ A bányahatóság szakfelügyeleti hatósági jogköre a bányavállalat melléktevékenységére / pl. ércdusitás, ásványelőkészités, osztályozás, szénnemesités, brikettgyártás, gazolintermelés / is kiterjed.

Vhr. 5. §. /1/ A bányászat a nehézipari gazdasági ágazatba tartozik, és az ágazati miniszteri feladatokat az érdekelt miniszterek bevonásával a nehézipari miniszter látja el.

/2/ A bányavállalat termelő és a termeléssel közvetlenül kapcsolatos tevékenysége a bányahatóság szakfelügyelete alá tartozik.

/3/ A bányászati célt szolgáló kisérleti és vizsgáló táró /állomás/, tanbánya, laboratórium, továbbá a bányabiztonsági és robbantástechnikai kutató tevékenység, valamint a bányamentő szolgálat is a bányahatóság szakfelügyelete alatt áll.

/4/ A bányahatóság a bányavállalat melléktevékenységi körébe tartozó, viszonylagos szervezeti önállósággal rendelkező üzemegységet, az irányitó szerv és a szakfelügyelet ellátására egyébként jogosult szerv hozzájárulásával, ez utóbbi szakfelügyelete alá bocsáthatja. Ebben az esetben a szakfelügyelet szempontjából az üzemegységre az ipari üzemekre érvényes általános rendelkezéseket kell alkalmazni.

Bt. 9. §. Az állami gazdálkodó szerv, amelynek a bányászat nem főtevékenysége, a feladatainak megvalósitásához szükséges mértékben segédüzemi jelleggel folytathat - a bányavállalatokra megállapitott szabályok szerint és a bányahatóság szakfelügyelete alatt - bányászati tevékenységet.

Vhr. 6. §. Segédüzemi jellegü bányászati tevékenység esetében a bányahatóság határozza meg a szakfelügyelete alá tartozó tevékenységi kört és a szakfelügyelet mértékét.

Bt. 10. §. A bányászati tevékenységet a bányavállalatok és egyéb bányászatra jogosult szervek üzemegységekben / bányaüzem / végzik.

Bt. 11. §. /1/ A bányaüzemben felelős műszaki vezetőt és felelős műszaki vezetőhelyettest kell kijelölni. A megbizatáshoz a bányahatóság előzetes hozzájárulása szükséges. A bányahatóság a hozzájárulást alapos indokból visszavonhatja. A visszavonásnál a bányahatóság köteles a termelés folyamatosságát figyelembe venni, és ezért a felügyeleti szervvel együttesen jár el.

/2/ Bányaüzemet a bányahatóság hozzájárulásával kijelölt felelős műszaki vezető, illetve helyettes hiányában üzemben tartani tilos.

/3/ Felelős műszaki vezető vagy vezetőhelyettesi munkakört csak az tölthet be, aki-k bányamérnöki képesitése és e minőségben szerzett 3 évi bányaüzemi gyakorlata vagy bányatechnikusi képesitése és e minőségben szerzett 6 évi bányaüzemi gyakorlata van. E feltételek alól a bányahatóság indokolt esetben felmentést adhat.

Vhr. 7. §. /1/ A felelős műszaki vezető csak egy bányaüzem műszaki vezetésével bizható meg.

/2/ A bányaüzemhez két vagy több akna / táró, lejtősakna, furás, kőolaj- vagy földgáz mező, stb. / csak akkor tartozhat, ha azok megfelelő irányitását és ellenőrzését egy felelős műszaki vezető is önállóan vagy megfelelő számu helyettessel el tudja látni. A felelős műszaki vezető és helyettesei-nek feladatkörét a bányavállalat a bányahatóság véleményének figyelembevételével határozza meg.

/3/ A felelős műszaki vezetőnek az üzem telephelyén kell laknia: lakása és az üzem között állandó távbeszélő összeköttetést kell létesíteni. E követelmények alól a bányahatóság kivételes esetben meghatározott időre felmentést adhat.

Vhr. 8. §. A felelős műszaki vezetőt hozzájárulás céljából a bányavállalat vezetője köteles a bányahatósághoz bejelenteni. Ha a felelős műszaki vezető a bányavállalat vezetője, a bejelentést a felettes szerv teszi meg. A bányahatóság a bejelentés alapján az előírt képesítést és gyakorlati idő meglétét, valamint azt a körülményt vizsgálja, hogy jogszabály által előírt kizáró ok áll-e fenn.

Bt. 12. §. /1/ A felelős műszaki vezető felel a törvény és az ennek alapján kiadott műszaki és biztonsági rendelkezések végrehajtásáért, valamint megtartásuk ellenőrzéséért. A műszaki vezető felelősségét nem érinti más személyeknek beosztásuk, illetve munkakörük alapján fennálló felelősségét.

/2/ A felelős műszaki vezető felelősségi körébe tartozó kérdésben a bányaüzem dolgozóinak a műszaki vezető felettesei csak vele egyetértésben adhatnak utasítást, kivéve, ha közvetlen életveszély, vagy egyéb súlyos károsodás veszélye fenyeget.

Vhr. 9. §. A felelős műszaki vezető egyes teendőinek ellátását, saját felelősségének érintetlenül hagyása mellett, írásban átruházhatja az üzem megfelelő szakképzettségű beosztott dolgozóira.

Vhr. 10. §. A felelős műszaki vezető kívánságára a felelősségét érintő szóbeli utasításokat felettesei kötelesek azonnal írásba foglalni.

Vhr. 11. §. A felelős műszaki vezetőre vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell helyettesére is.

MÁSODIK RÉSZ

FÖLDTANI KUTATÁS, BÁNYAMŰVELÉS

1. Fejezet

Földtani kutatás

Bt. 13. §. /1/ Az állami szerveknek az ásványi nyersanyagkészletek lelőhelyének, minőségének és mennyiségének megállapitására, valamint nyilvántartására irányuló tevékenységét a központi födtani hatóság tervszerüen irányitja és ellenőrzi.

/2/ Az állami szervek kutatási tevékenységét a központi földtani hatóság által egyeztetett és a Minisztertanács által jóváhagyott országos földtani kutatási terv állapitja meg.

Vhr. 12. §. /1/ A központi földtani hatóság feladatait a Központi Földtani Hivatal / a továbbiakban: központi földtani hatóság / látja el, külön jogszabály alapján.

/2/ A földtani kutatás és értékelés feladatait a minisztériumok és a központi földtani hatóság alá rendelt szervek, valamint a bányavállalatok és a bányászati tevékenységet folytató állami gazdálkodó szervek földtani szolgálatai látják el, szükség esetén egyéb földtani intézmények bevonásával.

/3/ A kutató és a termelő vállalat köteles a földtani szolgálatot fenntartani. A földtani szolgálat feladatára vonatkozó rendelkezéseket - az egyes bányászati iparágak sajátosságainak figyelembevételével - az ágazati miniszter a központi földtani hatóság vezetőjével egyetértésben szabályozza.

Vhr. 14. §. /1/ A földtani kutatás tervezésének, jóváhagyásának, finanszirozásának- a bankhitelezést ide nem értve - és ellenőrzésének rendjét az érdekelt miniszterekkel és országos hatáskörü szervek vezetőivel egyetértésben a központi földtani hatóság vezetője az ágazgati miniszterrel együttesen határozza meg.

/2/ Az ásványi nyersanyagkészletek országos nyilvántartása a központi földtani hatóság feladata.

/3/ Az ásványi nyersanyag kutatásának feltételeit az ágazgati miniszter a központi földtani hatósággal egyetértésben állapitja meg.

Bt. 14. §. /1/ A bányavállalatok kutatási tevékenységüket az országos földtani kutatási terv alapján készitett és jóváhagyott kutatási terv alapján végzik. A jóváhagyás módját a Minisztertanács szabályozza.

/2/ Az /1/ bekezdésben foglalt rendelkezések nem érintik a termeléssel közvetlenül kapcsolatos kutatási munkákat.

/3/ Egyéb vállalatok, szövetkezetek és társadalmi szervek vagy magánszemélyek kutatást csak a központi földtani hatóság engedélyével folytathatnak.

Vhr. 16. §. A termeléssel közvetlenül kapcsolatos kutatási munkák csak bejelentési kötelezettség alá esnek. Ezek:

a., a helyi hegységszerkezeti és települési viszonyok megállapitására,

b., az ásványi nyersanyag minőségének vizsgálatára,

c., a viz, az úszóhomok és a gáz elleni védelemre,

d., az ásványi nyersanyagok hőmérsékletének vagy egyéb tulajdonságainak megállapitására szolgáló vágatkihajtás vagy furás, továbbá

e., a művelés alatt álló kőolaj- és földgáztelepek kiegészítő adatainak megállapitására szolgáló furás.

Vhr. 17. §. /1/ A Bt. 14. §-ának /2/ bekezdése szerint szükséges kutatási engedély iránt a kérelmet - a terület megjelölésével - a központi földtani hatóságnál kell benyujtani.

/2/ Az engedély visszavonásig érvényes.

/3/ Az engedélyben fel kell tüntetni:

a., a kutató szervet, tevékenységi körét és telephelyét, cimét, illetve a kutató nevét, foglalkozását és lakóhelyét,

b., a kutatás célját és

c., a kutatási területet.

/4/ Az engedélyben figyelmeztetni kell a kutatót a Bt.17. §-a szerint fennálló bejelentési kötelezettségére, továbbá arra, hogy a kutatónak a kutatáshoz meg kell szereznie az érintett ingatlantulajdonos / kezelő, használó / hozzájárulását.

/5/ Az engedély másolatát a központi földtani hatóság köteles megkildeni a területileg illetékes bányahatóságnak.

/6/ Kivett helyen / Vhr. 20. § / tervezett kutatás esetében a központi földtani hatóság a kutatás iránti kérelmet - szakvéleménnyel ellátva - a bányahatóságnak küldi meg engedélyezés végett.

Vhr. 18. §. Az ország földtani megismerése érdekében az ásványi nyersanyag és a hidrogeológiai kutatások országos tervét földtani vonatkozásban egyeztetni kell.

Bt. 15. §./1/ A kutatásokat ugy kell megtervezni és végrehajtani, hogy azok valamennyi fellelhető ásványi nyersanyag vizsgálatára, a tudományos és gyakorlati kérdések együttes megoldására terjedjenek ki és ezzel összességükben az ország földtani megismerését szolgálják.

/2/ A kutatás biztonságos végrehajtása felett a bányahatóság szakfelügyeletet gyakorol.

/3/ A Minisztertanács határozza meg azokat a területeket, amelyeken kutatást csak a bányahatóságnak az illetékes hatósággal egyetértésben adott engedélyében megszabott feltételek mellett szabad folytatni.

Vhr. 19. §. /1/ A kutatás biztonságos végrehajtása tekintetében a szakfelügyeletet a területileg illetékes bányahatóság gyakorolja. Ha a kutatást több bányahatóság illetékessége elá tartozó területen folytatják, a szakfelügyeletet az OBF által kijelölt bányahatóság látja el.

/2/ A kutatási munkák megkezdését és befejezését a kutatást kivitelező vállalat köteles a bányahatóságnak, a központi földtani hatóságnak és - bányatelken kivül a külszinen végzett kutatások esetén - az illetékes elsőfoku épitésügyi hatóságnak előzetesen bejelenteni.

/3/ A bányahatóság köteles megtiltani a kutatást, ha az a Bt. rendelkezéseit, vagy a népgazdaság érdekeit sérti. A népgazdaság érdekeinek mérlegelése alapján megtilthatja a kutatást, ha az valamilyen bányaüzem boztonságát vagy üzemeltetését, ásványi nyersanyagkészlet kitermelését, ásvány- és gyógyviz, továbbá ivóvizkut védőterületét veszélyezteti, vagy pedig másnak jogszerü kutatási tevékenységét akadályozza.

Vhr. 20. §. Belterületen, beépitésre szánt külterületi településen, közlekedési célt szolgáló területen, üzemi területen, temetőben, vizfolyás vagy állóviz medrében, függőpálya alatt, vezeték alatt vagy fölött, a felsorolt területek és tárgyak 20 méteres körzetében, ásvány- és gyógyviz, vagy bármely forrás kijelölt védőterületén, véderdőben, gyümölcsös és üdülőhely védőövezetében, honvédelmi szempontból jelentős területen, müemlék- és természetvédelmi szempontból védett területen / kivett helyek / kutatást csak a bányahatóságnak az illetékes hatósággal egyetértésben kiadott engedélyében megszabott feltételek mellett szabad folytatni.

Bt. 16. §. Az állami szervek és szövetkezetek, kötelesek a jogszerű kutatási tevékenységet előmozditani.

Bt. 17. §./1/ Az az állami vagy társadalmi szerv, illetve szövetkezet / szövetkezeti vállalat/, amely müködési körébe nem tartozó ásványi nyersanyag eddig ismeretlen lelőhelyére bukkan, köteles azt haladéktalanul a központi földtani hatóságnak bejelenteni.

/2/ Köteles jelentést tenni a központi födtani hatóságnak az a magánszemély is, aki ásványi nyersanyag lelőhelyére bukkan.

Vhr. 21. §. Azt a személyt, aki értékes ásványi nyersanyag ismeretlen lelőhelyét találja meg, a központi földtani hatóság jutalomban részesiti.

Bt. 18. §. A kutatást végző szerv a bányamüvelésre vonatkozó rendelkezések szerint jogosult a felszini ingatlanok és a vizek használatára / 46-50. § , köteles azonban a károk és veszélyek elhárítására, illetve a bekövetkezett károk megtérítésére / 42-45. §

2. Fejezet

Bányamüvelés
Bányatelek

Bt. 19. §. /1/ Ásványi nyersanyagot kitermelni csak a föld felszinének és mélyének e célra elhatárolt részén szabad / bányatelek /.

/2/ Bányatelket kell megállapitani az ásványi nyersanyagnak közvetlenül a felszinen vagy a takaróréteg teljes eltávolitásával történő kitermelésére is / külfejtés /.

/3/ A törvény 5. §-a alapján folytatott termelési tevékenységhez bányatelek megállapitása nem szükséges.

Vhr. 22. §. /1/ A bányatelket meghatározott ásványi nyersanyagok kitermelésére kell megállapitani.

/2/ Bányatelket kell megállapitani a föld alatti gáztárolásra szolgáló földtani szerkezetre, természetes és mesterséges üregekre is.

Vhr. 23. §. /1/ Ugyanarra a területre részben vagy egészben egymást fedő több bányatelket lehet megállapitani, ha az ásványi nyersanyag egy bányából biztonságosan és gazdaságosan nem termelhető ki. Ilyen esetben az uj bányatelek megállapitásához a már megállapitott bányatelekre jogosult bányavállalat felügyeleti szervének hozzájárulása szükséges és pontosan meg kell határozni a függőleges elhatárolás módját / mélységközre, ásványi nyersanyagtelepre, stb. vonatkoztatva. / Egyéb esetben a bányavállalat - a bányahatóság hozzájárulásával - jogosult a bányatelekben előforduló más ásványi nyersanyagok kitermelésére is.

/2/ Ha egymást fedő vagy szomszédos bányatelkeken belül több, nem azonos bányavállalathoz tartozó bányaüzem folytat bányászatot, a müvelés módját és a kitermelés sorrendjét az ágazati miniszter az OBF elnökével egyetértésben határozza meg.

Vhr. 24. §. /1/ A bányatelket ugy kell tervezni és megállapitani, hogy a bányamüveletek hatásterülete a bányatelek felszini határán belül legyen.

/2/ A bányatelek megállapitásánál figyelemmel kell lenni az ásványi nyersanyag földtani helyzetére / fekvés, mélység, kor /, kiterjedésére, minőségére, a telep vastagságára, a termelés tervezett mennyiségére, az egyéb ásványi nyersanyagkészletre, a biztonsági és közegészségügyi követelményekre és a bányamüveletek várható külszini hatására, különösen a mezőgazdasági rendeltetésü földek védelmére. A bányatelket az ásványvagyon védelméhez füződő érdekek figyelembevételével ugy kell megállapitani, hogy az ásványi nyersanyagkészlet kitermelése leggazdaságosabb legyen.

Föld alatti művelés esetében a bányatelek határa általában egy önálló szállitással és le vezetéssel rendelkező bánya müszaki határának feleljen meg s a bánya külszini nyilásai is a bányatelek határán belül legyenek.

/3/ Azonos és összefüggő ásványelőfordulásra a bányatelket ugy kell megállapitani, hogy egymással érintkezzenek.

Vhr. 25. §. Honvédelmi szempontból fontos területen bányatelek megállapitásához a honvédelmi miniszter hozzájárulása is szükséges. Abban a kérdésben, hogy mely területet kell honvédelmi szempontból fontos területnek tekinteni, a honvédelmi miniszter határoz.

Vhr. 26. §. /1/ A bányatelek határán kivül vágatot / aknát / kihajtani csak a bányahatóság előzetes engedélyével szabad. Nincs szükség a bányahatóság engedélyére, ha a vágat kihajtása elemi kár / vizbetörés, bánytüz, stb. / elháritását vagy mentési munkálatokat szolgál.

/2/ A 14/1969. /III.28./ Korm. sz. rendelet hatályon kivül helyezte./

Bt. 20. §. /1/ A bányatelket a bányászatra jogosult szerv kérelmére - az érdekeltek meghallgatásával - a bányahatóság állapitja meg, ha a területen a kutatást a megszabott mértékben elvégezték.

/2/ A bányatelkekről a bányahatóság nyilvántartást vezet.

Vhr. 27. §. /1/ A bányavállalat / egyéb vállalat, szövetkezet / a bányatelek megállapitását felügyeleti szervének hozzájárulásával a területileg illetékes bányahatóságtól kéri.

/2/ A kérelemhez mellékelni kell:

a., a központi földtani hatóság igazolását a területre megszabott kutatás elvégzéséről és eredményéről / mennyiség, minőség, kategória, stb./,

b., - ha jogszabály másként nem rendelkezik - a területfelhasználási engedélyt,

c., a bányatelek müszaki leirását,

d., a bányatelekkel, illetve . bányatelken végzett müveletek hatásával érintett létesitmények, vizfolyások, vagy állóvizek, valamint ingatlanok tulajdonosainak / kezelőinek / név- és cimjegyzékét és az ingatlanok ingatlannyilvántartási /telekkönyvi / azonositásához szükséges adatokat, ugyszintén a szükséghez képest a létesitmények állapotát feltüntető müszaki leirást vagy fényképeket,

e., a bányatelek térképét a kivett helyek / 20. §. / megjelölésével.

Vhr. 28. §. /1/ A bányatelek megállapitása végett a bányahatóság a helyszinen tárgyalást tart.

/2/ A helyszini tárgyalásra meg kell hivni:

a., A kérelmezőt és felügyeleti szervét,

b., az ingatlan fekvése szerint illetékes megyei / fővárosi, megyei,városi / tanács végrehajtó bizottsága ipari és épitésügyi feladatot ellátó szakigazgatási szervét,

c., a járási hivatalt és a városi tanács végrehajtó bizottsága ipari, épitésügyi és mezőgazdasági feladatot ellátó szakigazgatási szervét,

d., a községi szakigazgatási szervet,

e., az elsőfoku vizügyi hatóságot,

f., a bányamüveléssel érintett létesitmények, vizfolyások vagy állóvizek, valamint ingatlanok tulajdonosait / kezelőit /,

g., az Országos Természetvédelmi Hivatalt,

h., a központi földtani hatóságot,

i., a járási földhivatalt és

j., az egyéb érdekelt hatóságokat.

A tárgyaláskor meg kell vizsgálni a kérelemben foglaltakat és meg kell állapitani különösen, hogy a bányatelek ásványi nyersanyagkészletének kitermelése lakótelepülést, felszini vagy föld alatti egyéb létesitményt, vizfolyást, vagy állóvizet nem veszélyeztet- e, vagy egyéb közérdeket, illetőleg méltánylást érdemlő magánérdeket nem sért- e.

Vhr. 29. §. A bányahatóság a bányatelek megállapitása felől a helyszini tárgyalás alapján, az érdekelt hatóságok előirásainak figyelembevételével határozatot hoz, s ebben - szükség esetén - meghatározza a bányászattal járó veszélyeztetés elháritására vagy csökkentésére szükséges müszaki intézkedéseket és feltételeket / Bt.35-36. és 41. § /

Vhr. 30. §. /1 / A határozatot és a térképet egy-egy eredeti példányban ki kell adni:

a., a kérelmezőnek és felügyeleti szervének,
b., az elsőfoku épitésügyi hatóságnak,
c., az elsőfoku vizügyi hatóságnak,
d., a központi földtani hatóságnak és
e., az OBF-nek.

/2/ A bányahatóság a határozat jogerőre emelkedése után a határozat egy példányának megküldésével megkeresi a járási földhivatalt, hogy az érintett ingatlanokra az ingatlannyilvántartásban / telekkönyvben / a bányatelek megállapitását jegyezze be.

Vhr. 31. §. A bányahatóság indokolt esetben elrendelheti, hogy a bányatelek felszini határait határjelekkel jelöljék meg.

Vhr. 32. §. A bányatelket a bányahatóság a bányatelek megállapitására meghatározott szabályok megtartásával megváltoztathatja, igy egyesitheti, szétbonthatja, kiterjedését csökkentheti vagy növelheti, ha az ásványi nyersanyag gazdaságosabb kihasználása azt indokolja.

Ha a módositás felszini érdeket nem érint, a bányahatóság eltekinthet a bányatelek megállapitására vonatkozó uj eljárástől: a kérelemhez ebben az esetben is mellékelni kell a központi földtani hatóság igazolását /27. §./2/. bekezdésének a/ pontja/.

Vhr. 33. §. /1/ A bányatelket a bányavállalatnak /egyéb vállalatnak, szövetkezetnek / a felügyeleti szerv hozzájárulásával előterjesztett kérelmére a bányahatóság a nyilvántartásból törli, ha a bányamüvelés a Bt. 30. §-a szerint megszünt.

/2/ A bányahatóság a bányatelek törléséről határozatot hoz. A határozatot ki kell adni a kérelmezőnek és mindazoknak, akik a bányatelek megállapitására vonatkozó határozatot megkapták, továbbá a járási földhivatalnak a bejegyzés törlése végett.

/3/ A bányatelek jogositottjának kötelezettségeit a bányakárok / Bt. 42. §. /3/ bekezdés / megtérítése, a tájrendezés / Bt. 45. §. /1/ bekezdés / és a biztonság tekintetében a bányatelek törlése után is fennállnak.

Vhr. 34. §. A bányavállalat / egyéb vállalat, szövetkezet / köteles a nyilvántartásban szereplő adatok változásáról a bányahatóságnak jelentést tenni. A jelentést a változástól számitott 30 napon belül meg kell tenni.

Vhr. 35. §. A bányahatóság köteles a jogosultságát, vagy érdekeltségét igazoló személynek a bányatelkek nyilvántartási könyvébe betekintést engedélyezni és részére hiteles kivonatot vagy másolatot kiadni.

Vhr. 36. §. /1/ A Bt. 4. §-ában meghatározott szervek bányászati tevékenységével, ugyszintén a kőolaj vagy földgáz kitermelésével kapcsolatos bányatelek megállapitását az OBF elnöke a rendelettől eltérően is szabályozhatja.

/2/ A bányatelek megállapitásával és nyilvántartásával kapcsolatos részletes szabályokat az OBF elnöke állapitja meg.

Bányák telepitése

Bt. 21. §./1/ Uj bányát telepiteni vagy müködő bányát korszerüsiteni, illetve lényegesen bőviteni akkor szabad, ha a tervek a biztonsági követelményeket kielégitik.

/2/ A bányatelepités / korszerüsités, bővités / egyéb feltételeit a Minisztertanács határozza meg.

Vhr. 37. §. /1/ Az állami beruházásból végzett bányatelepités / korszerüsités, bővités / szükségessége és gazdaságossága tekintetében a beruházások rendjére vonatkozó jogszabályok szerint illetékes szerv határoz.

/2/ A bányatelepitési / korszerüsitési, bővitési / tervnek a biztonsági követelmények mellett biztositania kell az ásványi nyersanyagnak korszerü bányászati módszerekkel és eszközökkel, a technika adott fejlettségi fokán történő lehető legteljesebb, a népgazdaság számára gazdaságos kitermelését, továbbá a védett létesitmények és érdekek megóvását.

/3/ Az ásványi nyersanyag mennyiségéről és arról, hogy a kutatását kellő mértékben elvégezték- e, a központi földtani hatóság nyilatkozik, a biztonsági követelmények vonatkozásában pedig a bányahatóság határoz.

/4/ A bánya telepitésénél / korszerüsitésénél, bővitésénél / a termőtalaj védelmére fokozott gondot kell forditani.

Vhr. 38. §. /1/ A bányák telepitését / korszerüsitését, bővitését / a beruházási rendelkezések figyelembevételével kell végrehajtani.

Bt. 22. §. Uj, korszerüsitett, vagy bővitett bányában a termelést csak a bányahatóság engedélyével szabad megkezdeni, illetve folytatni.

Vhr. 39. §. /1/ Épülő uj bányában / bányarészben / a bányahatóság a termelés megkezdésére az engedélyt csak akkor adhatja meg, ha az üzem biztonságos müködésének feltételei fennállnak.

/2/ Az /1/ bekezdés rendelkezései nem érintik az egyéb / egészségvédelmi, tüzrendészeti, stb. / jogszabályok hatályát.

/3/ A termelés engedélyezéséhez szükséges /1/ és /2/ bekezdés vizsgálatokat lehetőleg egy eljárás során kell elvégezni.

Müszaki üzemi terv

Bt. 23. §. /1/ A bányaüzem köteles - jóváhagyott tervével összhangban - müszaki üzemi tervet készíteni. A müszaki üzemi tervet a biztonsági szabályok figyelembevételével kell elkésziteni és abban biztositani kell az ásványi nyersanyagkészletek védelmét, a felszini és föld alatti létesitmények, valamint a mező- és erdőgazdasági rendeltetésü földek megóvását, a bányakárok megelőzését és csökkentését.

/2/ A müszaki üzemi tervet jóvá kell hagyni. A Minisztertanács állapitja meg, hogy a müszaki üzemi terv mely részéhez szükséges a bányahatóság előzetes engedélye.

Vhr. 40. §. /1/ A müszaki üzemi tervben térképen, táblázatokban és szövegben meg kell határozni a bányaüzem egy évre vagy hosszabb időszakra szóló müszaki üzemi tevékenységét.

/2/ A müszaki üzemi tervet a bányaüzemnek az ágazati miniszter által - az OBF elnökével egyetértésben - adott rendelete szerint a bányaüzemre vonatkozó termelési, gazdaságossági, ásványvagyonvédelmi, biztonsági és egészségvédelmi feladatok figyelembevételével kell kidolgoznia.

A tervben az ásványi nyersanyagkészlet kitermelését a visszahagyásra megállapitott szabályok figyelembevételével / 51. §. / ugy kell előirányozni, hogy az indokolatlan termelési veszteséggel ne történjék.

Vhr. 41. §./1/ A bányahatóság a müszaki üzemi tervet a biztonsági szabályok érvényesitése, az ásványi nyersanyagkészletek védelme, a felszini és földalatti létesitmények, a mező- és erdőgazdasági rendeltetésü földek megóvása, valamint a bányakárok megelőzése és csökkentése érdekében felülvizsgálja és határoz a tervnek e vonatkozásokban történő engedélyezése felől. Ha a bányahatóság a beterjesztéstől számitott 30 napon belül nem nyilatkozik, az engedélyt megadottnak kell tekinteni.

/2/ A müszaki üzemi terv jóváhagyásának rendjét az ágazati miniszter az OBF elnökével egyetértésben szabályozza.

Bt. 24. §. /1/ Jóváhagyott müszaki üzemi terv nélkül bányamüvelést végezni nem szabad.

/2/ A jóváhagyott müszaki üzemi tervtől abban a körben, amely a bányahatóság engedélyezése alá tartozik, eltérni, vagy a tervet módositani csak a bányahatóság engedélyével szabad, kivéve, ha életbiztonsági vagy népgazdasági érdek megóvása végett az eltérés nem tür halasztást. Ilyen esetben az eltérést egyidejüleg be kell jelenteni a bányahatóságnak.

Üzemeltetési szabályok

Bt. 25. §. /1/ A bányavállalat / bányaüzem / köteles - a felügyeleti szerv, illetve a bányahatóság által meghatározott körben - a személy- és vagyonbiztonság, a szakszerü és gazdaságos termelés előmozditása, valamint a gépek és üzemi berendezések helyes kezelésének biztositása végett müszaki szabályzatokat és technológiai előirásokat készitteni.

/2/ A müszaki szabályzatokat és technológiai előirásokat a bányahatóság hagyja jóvá.

Vhr. 43. §. Müszaki szabályzatok és technológiai előirások alatt a dolgozók részére készitett kezelési, illetve üzemi szabályzatokat, továbbá a szolgálati vagy technológiai utasitásokat és előirásokat kell érteni.

Vhr. 44. §. /1/ A müszaki szabályzatok és technológiai előirások elkészitéséről a felelős müszaki vezető gondoskodik. A bányahatóság hagyja jóvá az OBF. elnöke által kiadott szabályzatban meghatározott müszaki szabályzatokat és technológiai előirásokat.

/2/ A jóváhagyott szabályzatokat és előirásokat az érdekelt dolgozóknak irásbeli elismervény ellenében ki kell adni, s a bányaüzem felelős müszaki vezetője köteles gondoskodni arról, hogy ezeket rendszeresen ismertessék és a bányahatóság utasitásának megfelelően kifüggesszék.

Bt. 26. §. /1/ A bányavállalat / bányaüzem / a jogszabályok keretei közötti üzemi célra létesitményeket, gépeket és berendezéseket épithet, illetve tarthat üzemben.

/2/ Ha jogszabály egyes létesitmények, gépek vagy berendezések épitését, illetve üzembentartását más szakhatóság engedélyhez köti, a szakhatóság az engedélyezés során a bányahatóság meghallgatásával jár el.

/3/ A bányahatóság egyes, a /2/ bekezdés alá nem tartozó bányászati létesitmények, gépek és berendezések épitését, illetve üzembentartását biztonsági okokból engedélyhez kötheti.

Vhr. 45. §. Üzemi célu létesitményt, gépet és berendezést tervezni, kivitelezni vagy üzembehelyezni, korszerüsiteni, szüneteltetni, hosszabb szünetelés után ujból üzembehelyezni csak a Munka Törvénykönyvében, illetve annak végrehajtására kiadott jogszabályokban előirt biztonsági és egészségvédelmi szabályoknak megfelelően szabad.

Vhr. 46. §. Az OBF által meghatározott létesitmény, gép és berendezés építésére, illetve alkalmazására a bányahatóságtól előzetes engedélyt, üzembehelyezésére pedig üzemengedélyt, illetve használati / tipus / engedélyt kell kérni.

Vhr. 47. §. /1/ A bányahatóság engedélyezi:

a., a bányászati föld alatti létesitményeket, ideértve az aknát, aknaszállitó berendezést, kőolaj- és földgázkutató, valamint termelő mélyfurást,

b., a bányavasutat, az ezen közlekedő berendezést, géperejü járművet,

c., az idegen vasuthoz, közuthoz vagy viziuthoz nem csatlakozó, azt nem érintő vagy nem keresztező bányászati függőpályát / függősin- és sodronykötélpálya /, az ezen közlekedő, illetve vontató berendezést,

d., a postai hálózathoz nem csatlakozó bányabeli földalatti vezetékes távközlési berendezést,

e., a bányavállalat kezelésében lévő villamosenergiát elosztó, átalakitó és kapcsoló berendezést az átvett villamosenergia mérési helyétől,

f., a bányászati csövezetéket.

/2/ A bányahatóság az engedélyezési eljárás során a hatósági engedélyezésre vonatkozó jogszabály figyelembevételével jár el.

/3/ A bányászattal kapcsolatos egyéb külszini létesitmény / épület, függőpálya, vizilétesitmény, stb. / engedélyezése során az engedélyezésre hatáskörrel rendelkező hatóság a bányahatóságot is köteles meghallgatni.

/4/ Az /1/ bekezdésben felsorolt létesitmény átalakitásához, bővitéséhez és elbontásához, engedélyének átruházásához, valamint a létesitmény több szerv által történő közös használatához is az engedélyező hatóság hozzájárulása szükséges.

Bt. 27. §. A bányászati létesitmények, gépek és berendezések épitését, illetve üzembentartását a bányahatóság ellenőrzi. Ez nem érinti a létesitményt, gépet vagy berendezést engedélyező hatóság szakfelügyeleti jogkörét.

Bt. 28. §. /1/ A bányaüzem köteles a bányamüveléssel kapcsolatos térképeket / bányatérkép / elkésziteni és folyamatosan kiegésziteni.

/2/ Biztositani kell a mérések pontosságát és azt, hogy a bányatérkép a valóságnak megfeleljen. E célra felelős személyt kell kijelölni.

/3/ A bányamüvelés befejezésével a bányatérképek egy példányát megőrzés végett át kell adni a bányahatóságnak.

Vhr. 49. §. /1/ A bányaüzem köteles a bányahatóság előirása szerint a bányatérképek egy példányát a bányahatóságnak átadni és azt folyamatosan kiegésziteni.

/2/ A bányahatóság köteles az érdekelt szervek számára a bányatérképekbe betekintést engedni.

Vhr. 50. §. /1/ A bányavállalat köteles bányamérő szolgálatot fenntartani. Ennek élén a vezető bányamérő / főbányamérő / áll.

/2/ A bányamérő szolgálat feladatára, dokumentációs anyagára, továbbá a bányamérők képesitésére vonatkozó rendelkezéseket - az egyes bányászati iparágak sajátosságainak megfelelően - az ágazgati miniszter által az OBF elnökével egyetértésben kiadott utasitás tartalmazza.

Bt. 29. §. /1/ A felügyeleti szerv a bányahatósággal egyetértésben állapitja meg azokat a szabályokat, amelyek szerint müvelés alatt álló bányában / telepben / ásványi nyersanyagkészlet visszahagyható. A megállapitás során figyelemmel kell lenni a biztonsági szempontokra és az esetleges későbbi termelés gazdaságosságára.

/2/ Az ásványi nyersanyagkészlet visszahagyására vonatkozó rendelkezések megtartását a bányahatóság ellenőrzi; életbiztonsági vagy népgazdasági érdekből a bányahatóság a rendelkezéstől eltérést engedélyezhet.

Vhr. 51. §. /1/ Az ásványvagyon teljes vagy részleges visszahagyásának szabályait a felügyeleti miniszter a központi földtani hatósággal és a bányahatósággal egyetértésben határozza meg.

/2/ Bármilyen okból visszahagyott ásványi nyersanyagkészletet csak a központi földtani hatóság törölheti az ásványi nyersanyagkészlet országos nyilvántartásából.

Bt. 30. §. A bányavállalat / bányaüzem / a művelést csak a bányahatóság által előzetesen jóváhagyott műszaki terv alapján szüneteltetheti vagy szüntetheti meg.

Vhr. 52. §. /1/ A bányaüzem megszüntetése felől a felügyeleti miniszter az ágazati miniszterrel egyetértésben határoz.

/2/ A bányaüzem megszüntetése esetén a központi földtani hatósághoz meg kell küldeni az ásványi nyersanyagkészlet elszámolására - a központi földtani hatóság által - előírt dokumentációt.

/3/ A bányaüzem szünetelési vagy megszüntetési tervét részletes indokolással legalább 30 nappal a tervezett szünetelés, illetve megszüntetés előtt be kell terjeszteni a bányahatóságnak, amely a jóváhagyás felül 15 nap alatt határoz.

3. Fejezet
A bányászat biztonsága
Általános biztonsági szabályok

Bt. 31. §. /1/ A bányamunka biztonságának fokozása érdekében biztonsági szabályzatokat kell kiadni.

/2/ A bányaüzem köteles gondoskodni a biztonsági szabályzatok végrehajtásáról. A biztonsági szabályzatokat minden bányászati dolgozó köteles megtartani és az irányitása alatt álló dolgozókkal megtartatni.

/3/ A bányászat biztonságát - hatáskörükhöz mérten - az államigazgatási szervek kötelesek előmozditani és az ehhez megkivánt feltételeket biztositani.

Vhr. 53. §. A bányaüzem megfelelő munkakörülmények biztositásával és következetes munkafegyelem megteremtésével köteles elősegiteni a biztonsági és egészségvédelmi szabályzatok végrehajtását. Különös figyelmet kell forditani a tüzrendészeti szabályok megtartására is.

Vhr. 54. §. A bányavállalat / bányaüzem / vezetője köteles minden üzemben - a felelős müszaki vezető felelősségének érintetlenül hagyása mellett - legalább bányatechnikusi végzettségü és 3 évi bányaüzemi gyakorlattal rendelkező biztonsági megbizottat kijelölni. Ha a biztonsági megbizott más munkakört is betölt, a bányavállalat vezetője köteles gondoskodni arról, hogy a biztonsági megbizott e feladatának maradéktalanul eleget tehessen.

Vhr. 55. §. A felelős müszaki vezető vagy helyettese köteles a bányaüzemet az üzemi társadalmi munkavédelmi felügyelő, az üzemi orvos és a biztonsági megbizott bevonásával biztonsági szempontból havonta legalább egyszer felülvizsgálni és ennek megtörténtét, valamint intézkedéseit az üzemellenőrző naplóban feljegyezni; az intézkedések végrehajtását ellenőriznie kell.

Vhr. 56. §. A bányavállalat / bányaüzem / köteles a balesetelhárítási és egészségvédelmi felvilágositó munkát korszerü eszközök segitségével megszervezni, továbbá az üzemi szakszervezeti bizottságnak ez irányu munkájához a szükséges feltételeket biztositeni.

Bt. 32. §. A bányászatban a korszerü technika alkalmazása révén is törekedni kell a dolgozók élete, testi épsége és egészsége, az ásványi nyersanyagkészlet és a bányavagvon, valamint a bányamüvelés által érintett egyéb társadalmi érdekek védelmére.

Bt. 33. §. /1/ A bányaüzem dolgozóit rendszeres balesetelhárítási oktatásban kell részesiteni. Bányamunkát csak az végezhet, aki az alapvető balesetelhárítási ismeretekből vizsgát tett.

/2/ A bányavállalatnak / bányaüzemnek / és felügyeleti szerveinek vezető és ellenőrző munkakört betöltő müszaki dolgozói kötelesek a bányahatóság által előirt időszakonként a biztonsági szabályzatok ismeretéből vizsgát tenni.

Vhr. 57. §. /1/ A bányavállalat köteles minden ujonnan munkába lépő vagy uj munkakörben foglalkoztatott dolgozót munkába állitása előtt gyakorlattal egybekötött balesetelhárítási és egészségvédelmi oktatásban részesiteni s az oktatás anyagából vizsgáztatni.

/2/ A bányaüzem dolgozói részére rendszeres balesetelhárítási tanfolyamot kell tartani s ennek anyagából a kerületi bányamüszaki felügyelőség kiküldöttje, illetve a körzeti bányamüszaki felügyelő előtt vizsgát kell tenni.

/3/ A bányaüzem a dolgozónak a felvétel alkalmával irásbeli elismerveny ellenében balesetelhárítási és egészségvédelmi ismertetőt köteles kiadni.

/4/ A Bt. 33. §-ának /2/ bekezdésében megjelölt vizsga szabályait az OBF elnöke állapitja meg.
Az a müszaki dolgozó, aki a vizsgán nem jelenik meg, vagy akinek vizsgája eredménytelen, a vizsga eredményes letételéig munkakörében tovább nem foglalkoztatható.

Bt. 34. §. A bányahatóság által kijelöli bányaüzemekben / bányavállalatoknál / bányamentő szolgálatot kell szervezni, illetve központi vagy önálló bányamentő állomásokat kell létesiteni.

A bányát fenyegető veszélyek megelőzése

Bt. 35. §. A bányavállalat / bányaüzem / köteles dolgozóit a bányászat veszélyeivel szemben megvédeni és ezért a kutatás, a bányatelepités és bányamüvelés során megfelelő intézkedéseket kell tennie a bányát fenyegető veszélyek megelőzésére.

Vhr. 58. §. /1/ A bányavállalat már a kutatási munkálatokkal egyidőben köteles intézkedéseket tenni a bányamüvelés veszélyességének csökkentése érdekében.

/2/ Az ipari tudományos kutatás keretében gondoskodni kell a rendszeres bányászati biztonságtechnikai kutatásról is. A biztonságtechnikai kutatás tématervének megállapitásába az OBF-et be kell vonni.

Bt. 36. §. A bányaüzemeket a vizveszély, a sujtólégvagy szénporrobbanás és a tüzveszély szempontjából minősiteni kell. Ezekben bányamunkát csak a minősitésnek megfelelő biztonsági szabályok megtartásával szabad végezni.

Vhr. 59. §. /1/ A Bt. 36. §-a szerinti minősités az OBF hatáskörébe tartozik; az OBF a felügyeleti szervvel egyetértésben jár el.

/2/ Minden bányaüzemben meg kell szervezni a megelőző tüzvédelmet.

/3/ A föld alatti tüzvédelem müszaki és szervezeti feltételeit, továbbá az egészségre ártalmas anyagok és munkafolyamatok, valamint a vi .amos energia föld alatti alkalmazásának feltételeit az OBF. elnöke az illetékes miniszterrel egyetértésben határozza meg.

/4/ A föld alatti bányatüz elfojtásában az állami tüzoltóság csak a bányaüzem felkérésére és szakirányitásával müködhet közre.

/5/ A bányák föld feletti részének tüzrendészeti előirásait az illetékes tüzrendészeti hatóság határozatban állapitja meg. A határozat kiadását megelőző tüzrendészeti szemlére a bányahatóságot is meg kell hivni.

Bt. 37. §. A viz- és gázveszély, sujtólég- vagy szénporrobbanás, tüzveszély, porártalom, su árveszély és kőzetomlás megelőzésére szolgáló intézkedéseket fel kell venni a bányaüzem müszaki üzemi tervébe.

Intézkedések üzemzavar és balesetek esetén

Bt. 38. §. /1/ Ha a bányaüzemben üzemzavar vagy baleset következik be, a bányaüzem felelős müszaki vezetője köteles megtenni minden olyan intézkedést, amely a további veszélyt és a kár mértékét a legkisebbre korlátozza.

/2/ A sulyos üzemzavar esetén megteendő intézkedések tervszerüségének biztositása érdekében a bányaüzem köteles - a bányahatóság jóváhagyásával - a bányát fenyegető veszélyek / 37. §. / esetére üzemzavar elhárit si tervet készitени.

Bt. 39. §. A sulvos üzemzavart és balesetet a bányahatóság köteles megvizsgálni.

Ennek során megállapitja az üzemzavar vagy baleset okát, az egyes érdekelt személyek felelősségét és megteszi a felelősségrevonásra, valamint a hasonló esetek megelőzésére szükséges intézkedéseket. A bányahatóság megállapitásai a bíróságot nem kötik.

Bt. 40. §. A bányaüzem felelős müszaki vezetője köteles a sulyos üzemzavarokról és a balesetekről nyilvántartást vezetni.

Vhr. 60. §. Az OBF, állapitja meg, hogy milyen üzemzavarokat és baleseteket kell sulyosnak tekinteni és melyeket kell a bányahatóságnak bejelenteni.

Vhr. 61. § Az OBF elnöke engedélyezi és a Központi Statisztikai Hivatal elnökével egyetértésben irányitja a bányászati baleseti statisztikai adatszolgaltatást.

Védőpillér

Bt. 41. §. /1/ Ha a bányászati müveletek lakótelepülést, felszini vagy föld alatti egyéb létesitményt, folyó- vagy állóvizet veszélyeztetnek, megóvásukra védőpillért kell kijelölni.

/2/ A védőpillért az érdekeltek meghallgatásával és az illetékes szakhatóság előirásainak figyelembevételével a bányahatóság jelöli ki. A védőpillért fel kell venni a müszaki üzemi tervbe.

/3/ A bányahatóság - népgazdasági érdekből - az érdekelt felügyeleti szerveknek, valamint a fővárosi, megyei, városi tanács végrehajtó bizottsága épitésügyi feladatot ellátó szakigazgatási szervének hozzájárulásával védőpillér kijelölése helyett a veszélyeztetett létesitmény lebontását vagy áttelepitését, vagy a vizfolyás / állóviz / áthelyezését is elrendelheti, illetve az illetékes hatóságnál ilyen intézkedést kezdeményezhet.

/4/ A bányahatóság az érdekelt szervek meghallgatásával engedélyezheti a védőpillér meggyengitését vagy lefejtését, ha annak rendeltetése megszünt, vagy ha azt a népgazdaság érdeke megkivánja és az életbiztonsági követelmények egyéb módon is kielégithetők.

Vhr. 62. §. A védőpillér kijelölésére a javaslatot - a bányahatóság előirásai szerint - a bányaüzem köteles kidolgozni. A bányahatóság megkövetelheti a Bányászati Kutató Intézet vagy az általa kijelölt más szerv szakvéleményének bemutatását, ha a bányaüzem az előirtnál kisebb méretü védőpillért kiván alkalmazni.

Vhr. 63./1/ A védőpillért fel kell tüntetni a müszaki üzemi tervtérképen és minden bányatérképen.

/2/ A térképen a védőpillér mellett fel kell tüntetni a bányahatóság engedélyezési számát.

Vhr. 64. §. /1/ Ha a védőpillér kijelölése helyett külszini létesitmény, vizfolyás vagy állóviz áthelyezésére kerül sor, előzetes gazdaságossági számitást kell készitení. Vizfolyás vagy állóviz áthelyezése esetén a gazdaságossági számitás elkészitésénél figyelembe kell venni a vizügyi hatóság szakvéleményét.

/2/ Vizfolyás vagy állóviz áthelyezését az /1/ bekezdésben meghatározott gazdaságossági számitás közlésével a vizügyi hatóságnál kell kezdeményezni.

4. Fejezet

Bányakárok. Ujrahasznositás.

Bt. 42. §. /1/ A bányászati tevékenység során törekedni kell a kutatás és bányamüvelés által okozott károk megelőzésére és elháritására.

/2/ A bányászati tevékenység folytán másnak okozott kárt meg kell tériteni.

/3/ Az ingatlanban, épületben, az ingatlan más alkotórészében és tartozékában bekövetkezett, továbbá a vizelvonás folytán keletkezett károkat, valamint az ezekkel kapcsolatos károkat / a továbbiakban együttesen: bányakárok / e törvény rendelkezései szerint kell megtériteni. A bányászati tevékenység folytán okozott egyéb károk megtérítésére, ugyszintén a bányakárokkal kapcsolatos, e törvényben nem szabályozott kérdésekre a polgári jog általános szabályai az irányadók.

/4/ A bányakárok megtérítésének módját a Minisztertanács szabályozza.

Vhr. 65. §. A kár megelőzésére vagy elháritására szolgáló intézkedéseket a bányahatóság is elrendelheti.

Vhr. 66. §. /1/ A bányakár folytán keletkezett kártalanitási kötelezettség azt a bányavállalatot, illetve bányászatra jogosult egyéb szervet terheli, amelynek részére a bányahatóság a bányatelket megállapitotta, illetve amelynek tevékenysége következtében a kár előállott. Egyetemleges a kártalanitási kötelezettség, ha a bányakár több bányavállalat tevékenységének a következménye. A bányavállalatok a kárt egymás között magatartásuk felróhatósága arányában, ha pedig ez nem állapitható meg, egyenlő arányban kötelesek viselni.

/2/ Bányakárként kell megtériteni azt a kiadást is, amelyet más személy a kár megelőzésére vagy elháritására a bányahatóság intézkedése alapján teljesitett. Sürgős szükség esetén a bányahatóság hozzájárulását utólag lehet beszerezni.

Vhr. 67. §. A szabályszerüen folytatott bányászati tevékenység során keletkezett bányakár megtérítése - amennyiben annak megelőzése, elháritása, illetve csökkentése érdekében a bányavállalat a szükséges intézkedéseket megtette - nem ronthatja a bányavállalat gazdasági eredményét. A részletes szabályokat a pénzügyminiszter az Országos Tervhivatal elnökével s az érdekelt miniszterekkel egyetértésben állapitja meg.

Vhr. 68. §. /1/ A távlati kutatás következtében keletkezett károkat a központi földtani hatóság költségvetéséből, a beruházási tervben szereplő, meghatározott bánya telepitését vagy müködő bánya bővitését célzó kutatás, továbbá az ugyanilyen célu épités folytán keletkezett bányakárt a beruházási előirányzatból kell fedezni.

/2/ A terep lényeges átalakulását, vagy a viz nagykiterjedésü területen való elapadását vagy kiöntését okozó, nagyméretü vagy nagyterjedelmü károk esetén az illetékes miniszter előterjesztést tehet a Minisztertanácshoz a kártalanitás módjának és feltételeinek eltérő rendezésére.

Bt. 43. §. /1/ A mező- és erdőgazdálkodásban okozott bányakárt pénzben, az egyéb bányakárt lehetőleg természetben kell megtériteni.

/2/ Természetbeni kártalanitás esetén az esetleges értékkülönbözetet pénzben kell megtériteni. Ha a természetben nyujtott kártalanitás értéke meghaladja az okozott kárt, a károsult válasz hat, hogy a különbözetet méltányos határidő alatt megtériti, vagy természetbeni kártalanitás helyett pénzbeni kártalanitást igényel.

/3/ Nem jár kártalanitás az épitményben keletkezett kárért, ha az épitmény bányamüvelésre fenntartott területen /49. §. /, vagy bányatelek határain belül épitési engedély /47. §. / nélkül, vagy az abban - a kárelháritás érdekében megszabott feltételek megsértésével emelték.

/4/ A szocialista szervezetek között a kártalanitásról a Minisztertanács eltérően is rendelkezhetik.

Vhr. 69. §. Mezőgazdasági ingatlan ideiglenes megmüvelhetetlensége esetén az ingatlanon lévő zöldleltári értékért / szántás, vetés, folyó gazdasági évben végzett trágyázás költsége, évelő takarmánynövényekben, gabonanemüekben, szőlőben, gyümölcsösben, stb. keletkezett kár /, valamint az esetleges egyéb károkért, ideértve a müvelési ág változásából eredő károkat is, a tényleges károk megfelelő pénzbeli kártalanitást kell fizetni. A zöldleltári érték megállapitásánál a községi, járási jogu városi, fővárosi / városi / kerületi tanács végrehajtó bizottsága mezőgazdasági szakigazgatási szervének javaslatát kell figyelembe venni. A zöldleltári értékben felmerült káron felül a müvelési ág változásából eredő kár megtérítését célzó kártalanitás összege nem haladhatja meg az érintett ingatlan három évi tiszta jövedelmét.

Vhr. 70. §. /1/ Állami tulajdonban lévő erdő időleges használhatatlansága esetén a faanyag szükségszerü kitermeléséről az erdészeti szervek gondoskodnak. A kitermelt faanyagot az erdészeti szerveknek kell átadni.

/2/ Nem állami tulajdonban álló erdő időleges használhatatlansága esetén az erdőgazdasági termékekben okozott kárt pénzben kell megtéríteni.

/3/ Mezőgazdasági termelőszövetkezet a használatában álló erdő kitermelt faanyagával a vonatkozó külön jogszabályok szerint rendelkezik.

/4/ Sürgős szükség esetén, ha az előirásoknak megfelelő kitermelés nem biztositható, a kitermelésre és az anyagelszámolásra az érdekelt szervek külön állapodnak meg.

/5/ A kitermelt, de az erdészeti szervek, illetőleg a mezőgazdasági termelőszövetkezetek részére át nem adott faanyag értékét meg kell tériteni.

Vhr. 71. §. /1/ Házhely és egyéb be nem épitett belterületi ingatlan időleges használhatatlanná válása esetén, kártalanitás fejében, a helyben szokásos bérösszeget kell tériteni.

/2/ Épület megrongálódása esetén a kártalanitás helyreállitással történik. A helyreállitási kötelezettség megállapitásánál az épitésügyi hatóság javaslatát figyelembe kell venni.

/3/Épület végleges használhatatlanná válása esetén kártalanitásként oly épületet / szükség esetén telket is / kell a károsult rendelkezésére bocsátani, amelynek értéke megfelel a kár bekövetkezte előtti használati értéknek. A használati értékre városi, fővárosi kerületi tanács végrehajtó bizottságának épitésügyi feladatot ellátó szakigazgatási szerve, megyei városban a kerületi hivatal, községet illetően az elsőfoku épitésügyi hatóság a bányavállalat megkeresésére harminc napon belül köteles tájékoztatást adni.

/4/ A kártalanitás kivételesen pénzben történhet akkor, ha ezt a körülmények indokolják.

/5/ Lakóépület ideiglenes használhatatlansága esetén a bányavállalatnak kell gondoskodnia arról, hogy a lakókat az épület helyreállitásáig megfelelően elhelyezze.

Vhr. 72. §. /1/ A kárt szenvedett ingatlannál nagyobb értékü ingatlant csak kivételesen lehet kártalanitásul felajánlani. A károsultnak az erre irányuló felszólitástól számitott 30 napon belül kell kötelezettséget vállalnia az értékkülönbözet megtérítésére. Ennek hiányában a kártalanitás pénzben történik.

/2/ Az értékkülönbözet megfizetésének feltételeit a kisajátitással kapcsolatos kártalanitásra vonatkozó szabályok szerint kell megállapitani.

/3/ Az értékkülönbözet és járuléka erejéig a kártalanitásul adott ingatlanra jelzálogjogot kell bejegyezni.

/4/ Ha a kárt szenvedett épület és a hozzátartozó telek értéke nagyobb, mint a kártalanitásul felajánlott épületé és a hozzátartozó teleké, az értékkülönbözetet a károsult részére pénzben kell megfizetni.

Vhr. 74. §. A törvény hatálybalépése előtt bányatelken emelt épületben keletkezett bányakárért is a bányavállalat felel, kivéve, ha igazolja, hogy 1945. április 4. után épitési engedély nélkül, vagy nem az előirt feltételeknek megfelelően történt az épitkezés.

Bt.44. §. Bányakár megállapitása, valamint az ennek fejében járó kártalanitás felől - megegyezés hiányában - a városi, fővárosi kerületi tanács végrehajtó bizottságának igazgatási feladatot ellátó szakigazgatási szerve, valamint a járási, megyei városi kerületi hivatal a kisajátitási jogszabályok megfelelő alkalmazásával határoz. A határozattal meg nem elégedő ügyfél a határozat jogerőre emelkedésétől számitott 30 nap alatt a bírósághoz fordulhat.

/Az 1971:I.tv. és az 1030/1971/VII.8./ Korm. sz. határozat rendelkezéseinek megfelelően módosult szöveg. /

Vhr. 76. §. /1/ A bányavállalat által felajánlott kártalanitással meg nem elégedő károsult a kártalanitási eljárás lefolytatása végett az ingatlan fekvése szerint illetékes városi, fővárosi kerületi tanács végrehajtó bizottsága igazgatási feladatot ellátó szakigazgatási szervéhez, illetőleg a járási, megyei városi kerületi hivatalhoz fordulhat. Szükség esetén szakértőként a bányahatóságot kell meghallgatni.

/2/ A jogerős államigazgatási határozattal meg nem elégedő ügyfél - a kisajátitásra vonatkozó jogszabályok rendelkezéseinek megfelelően - a keresetet az ingatlan fekvése szerint illetékes bíróság előtt indithatja meg.

/3/ Csereingatlannal történő kártalanitás esetén a károsult a felajánlott kártalanitást meghaladó követelését csak pénzkövetelésként érvényesitheti.

/4/ A bányakártalanitási eljárás és per, valamint az ezzel kapcsolatos minden beadvány illeték - és költségmentes.

Bt. 45. §. /1/ A bányavállalat - a népgazdasági érdek és gazdaságosság figyelembevételével - mielőbb, de legkésőbb a bányászati tevékenység befejeztével köteles a külszini területen, amelynek használhatósága a bányászati tevékenység következtében megszünt, vagy lényegesen korlátozódott, tájrendezési kötelezettségének fokozatosan eleget tenni és ezzel a területet ujrahasznositása céljára alkalmas állapotba hozni.

/2/ Az ujrahasznositás felől a bányavállalat által készitett terv alapján, a bányahatóság javaslatára és az érdekeltek meghallgatásával a következő szervek határoznak:

a., belterület tekintetében a városi, fővárosi kerületi tanács végrehajtó bizottságának épitésügyi feladatot ellátó szakigazgatási szerve, illetőleg - község esetében - a járási hivatal,

b., külterület tekintetében a járási, városi, összevont járási és városi, fővárosi kerületi földhivatal, illetve ha az ujrahasznositás több járást, várost vagy fővárosi kerületet érint, a megyei, illetőleg a fővárosi földhivatal.

/3/ A bányászat céljára szükségtelenné vált ingatlanok kezelését az ujrahasznositásra illetékes szervnek kell átadni.

Vhr. 77. §. /1/ Az ujrahasznositás céljának meghatározására a szükséges adatok és szakvélemények közlésével a bányavállalat köteles előterjesztést tenni. Ennek alapján belterület tekintetében a városi, fővárosi kerületi tanács végrehajtó bizottságának épitésügyi feladatot ellátó szakigazgatási szerve, illetőleg - község esetében - a járási hivatal, külterület tekintetében a járási, városi, összevont járási és városi, fővárosi kerületi földhivatal, illetőleg ha az ujrahasznositás több járást, várost vagy fővárosi kerületet érint, a megyei, fővárosi földhivatal az érdekelteket, köztük a bányahatóságot, a szükséghez képest a helyszini tárgyalás keretében meghallgatja és 30 napon belül határozatot hoz.

/2/ Az uj bányák telepitési terveiben és a müködő bányák müszaki üzemi terveiben a külszini terület tájrendezési teendőit a terv jellegének megfelelő részletességgel az Országos Természetvédelmi Hivatal és az érdekeltek bevonásával ki kell dolgozni.

/3/ A tájrendezéshez, a területnek ujrahasznositásra alkalmassá tételéhez szükséges intézkedések tervbe állitását és végrehajtását a bányahatóság ellenőrizheti.

/4/ A tájrendezési kötelezettség kiterjed a bányászatra jogosult szövetkezetre / szövetkezeti vállalatra /, illetve társadalmi szervre / Bt. 4. §. / is.

Vhr. 78. §. A tájrendezes, a területnek ujrahasznositás céljára alkalmassá tétele a bányavállalat, az ujrahasznositás pedig annak a szervnek a feladata, amelynek tevékenységi körébe az ujrahasznositás megvalósitása tartozik és amely szerv részére az ingatlant átadták.

Vitás esetben a felügyeleti szervek egyetértésben döntenek. Egyéb illetékes szerv hiányában a bányászat céljára szükségtelenné vált ingatlan kezelését a községi, városi, fővárosi kerületi tanács végrehajtó bizottságának, illetőleg a megyei városi kerületi hivatalnak kell átadni.

5. fejezet

Ingatlanok és vizek használata

A felszini ingatlantulajdon korlátozása

Bt. 46. §. /1/ Az ingatlan tulajdonosa / kezelője, használója / téritési igény nélkül köteles turni, hogy a bányavállalat az ingatlanon annak rendeltetésszerü használatát nem akadályozó módon megfigyeléseket, méréseket végezzen, jeleket helyezzen el, illetve az ingatlan felszine alatt vagy felett a rendeltetésszerü használatot nem akadályozó függőpályát vagy vezetéket helyezzen el.

/2/ Az ingatlan rendeltetésszerü használatát akadályozó vezetékoszlopok, állomások és egyéb létesitmények elhelyezése céljára a bányavállalat - kártalanitás ellenében - szolgalom alapitását igényelheti. A szolgalom alapitása és a kártalanitás felől - megegyezés hiányában - a városi, fővárosi kerületi tanács végrehajtó bizottságának igazgatási feladatot ellátó szakigazgatási szerve, illetőleg a járási, megyei városi kerületi hivatal a kisajátitási jogszabályok megfelelő alkalmazásával határoz.
A megállapitott kártalanitással meg nem elégedő ügyfél a kisajátitás kártalanitásra vonatkozó szabályok szerint a bírósághoz fordulhat.

/3/ Ha az előző bekezdésben emlitett bányászati létesitmények az ingatlan rendeltetésszerü használhatóságát megszüntetik vagy sulyosan akadályozzák, ugyszintén ha a bányavállalatnak az ingatlanra tartósan szüksége van, az

ingatlan kisajátitásának, illetve a kezelői jog megszerzésének van helye.

/4/ Az /1/-/2/ bekezdés alapján végzett tevékenység során az ingatlanon okozott kárért a bányavállalat a bányakárokra vonatkozó szabályok szerint köteles kártalanitást nyujtani.

/5/ A bányavállalat az /1/-/3/ bekezdésben foglalt jogokat a honvédség kezelésében lévő, illetve honvédelmi szempontból fontos területek tekintetében csak a honvédelmi miniszter előzetes hozzájárulásával gyakorolhatja.

Vhr. 79. §. A Bt. 46. §-a /1/ bekezdésének alkalmazásánál a szeizmikus robbanást és felvételezést mérésnek kell tekinteni.

Vhr.80. §. /1/ A bányavállalat köteles az ingatlantulajdonost / kezelőt, használót / a Bt. 46. §-ának /1/ bekezdésében emlitett tevékenység megkezdése előtt értesiteni.

/2/ Ha az /1/ bekezdésben emlitett tevékenység több ingatlantulajdonost / kezelőt, használót / érint, az értesités a községi szakigazgatási szerv, a városi, fővárosi kerületi tanács végrehajtó bizottságának illetékes szakigazgatási szerve, illetőleg a megyei városi kerületi hivatal révén közhirré tétellel történik.

Vhr. 81. §. A Bt. 46. §-ának rendelkezéseit alkalmazni kell a bányászati célt szolgáló függőpályákhoz és vezetékekhez tartozó átalakitó és kapcsoló berendezésekre, az ingatlanon áthaladó vezetékek védőberendezéseire, valamint a kőolaj, kőolajtermék és gáztávvezetésre is.

Vhr. 82. §. /1/ A bányavállalat köteles megkisérelni, hogy az ingatlan tulajdonosával / kezelőjével / szerződésben megállapodjék a szolgalom alapitása, valamint a kártalanitás tárgyában.

/2/ Ha nem sikerül megállapodni, a bányavállalat az ingatlan fekvése szerint illetékes városi, fővárosi kerületi tanács végrehajtó bizottsága igazgatási feladatot ellátó szakigazgatási szervénél, illetőleg a járási, megyei városi kerületi hivatalnál kérheti szolgalom alapitását. A kérelemben meg kell jelölni az igényelt szolgalom tartalmát, csatolni kell az ingatlan vázrajzát, a vonatkozó ingatlannyilvántartási / telekkönyvi / adatok, valamint a tulajdonos / kezelő / nevének és címének feltüntetésével.

/3/ A szakigazgatási szerv a bányavállalat kérelme alapján az érdekeltek meghallgatására haladéktalanul határnapot tüz ki. A kellően megidézett érdekeltek távolmaradása esetében azt kell vélelmezni, hogy a távolmaradók a szolgalom alapitásához hozzájárulnak. Erre az idézésben figyelmeztetni kell az érdekelteket.

/4/ Az ingatlan rendeltetésszerü használatának akadályozása miatt járó kártalanitás / Bt. 46. §-ának /2/ bekezdése / megállapitása során a szolgalmi jog alapitásának időpontja az irányadó.

/5/ A bányavállalat kérésére a szolgalmat alapitó határozat azonnali végrehajthatóságát is ki lehet mondani, ha a munka haladéktalan megkezdése népgazdasági érdekből indokolt.

/6/ A szolgalmat alapitó határozatot kézbesiteni kell az érdekeltek és - jogerőre emelkedése után - meg kell küldeni az illetékes járási földhivatalnak azzal a megkeresésel, hogy a szolgalmat az ingatlannyilvántartásban / telekkönyvben / a bányavállalat javára jegyezze be.

Vhr. 83. §. /1/ Ha a bányászati létesitmények az ingatlan rendeltetésszerü használhatóságát megszüntetik vagy sulyosan akadályozzák, az ingatlan tulajdonosa is igényelheti a kisajátitás elrendelésére hatáskörrel rendelkező hatóságnál az ingatlan kisajátitását.

/2/ Ha az ingatlan állami tulajdonban áll, kisajátitás helyett a kezelői jog átadásának van helye.

Vhr. 84. §. Az ingatlan tulajdonosa / kezelője, használója / az ingatlanon elhelyezett bányászati létesitményeket és mérési jeleket kimelni köteles.

Vhr. 85. §. A bányászati célt szolgáló csővezetéknek és tartozékainak a bányahatóság által megállapitott biztonsági övezetében nem szabad uj épitményt emelni, sem olyan tevékenységet folytatni, amely a vezeték biztonságát veszélyeztetné.

Bt. 47. §. /1/ A bányatelek határai közt fekvő ingatlant telekalakitás céljára megosztani, vagy azon épitkezni csak az épitésügyi hatóságoknak a bányavállalat hozzájárulásával adott engedélyével, illetve az engedélyben megszabott feltételek megtartásával szabad.

/2/ Ha az épitésügyi hatóság határozata ellen az érdekelt ügyfél a bányavállalat hozzájárulásának hiánya miatt történt elutasitás, vagy a bányavállalat által kikötött feltételek miatt él jogorvoslattal, a másodfoku épitésügyi hatóság a bányavállalat felügyeleti szervének és a bányahatóságnak meghallgatásával határoz.

Vhr. 86. §. /1/ Az épitésügyi hatóság a bányatelek jogositottját keresi meg az ingatlanmegosztáshoz, illetve épitkezéshez való hozzájárulás végett.

/2/ Ha a bányavállalat az ingatlanmegosztáshoz, illetve az épitkezéshez hozzájárulását megtagadja, az épitésügyi hatóság a kérelmet elutasitja és az ingatlanra épitési tilalmat rendel el.

/3/ Ha a bányavállalat az ingatlan megosztásához, illetve az épitkezéshez feltételekkel járul hozzá, az épitésügyi hatóság az engedélyt a bányavállalat által közölt feltételeknek megfelelően adja meg.

/4/ A bányavállalat hozzájárulásának hiánya vagy a bányavállalat által feltételek kikötése esetén az ezzel kapcsolatos esetleges kártalanitásra az épitésügyi jogszabályok az irányadók.

Bt. 48. §. A bányavállalat az épitésügyi hatóságtól kérheti, hogy a bányatelek határai közt fekvő épitési telkekre rendeljen el épitési tilalmat, vagy korlátozást. Az ezzel kapcsolatos esetleges kártalanitásra az épitésügyi jogszabályok az irányadók.

Vhr. 87. §. /1/ A bányavállalatnak az épitésügyi hatóságnál előterjesztett kérelmében meg kell jelölnie az épitési tilalom vagy korlátozás alá eső ingatlanok ingatlannyilvántartási / telekkönyvi / adatait / tulajdoni lap száma, telekkönyvi betét- és helyrajzi számok, ingatlantulajdonos vagy kezelő /.

/2/ Az épitési tilalmat vagy korlátozást a járási földhivatal a jogerős határozat alapján az ingatlannyilvántartásba / telekkönyvbe / bejegyzi.

/3/ A bányavállalat köteles az illetékes tanács fejlesztési alapja javára megteriteni azt az összeget, amelyet a tanács végrehajtó bizottsága abból a bányavállalat intézkedése alapján elrendelt épitési tilalommal, vagy korlátozással terhelt ingatlanok tulajdonosainak kártalanitására forditott.

Vhr. 88. §. A bányászati tevékenység befejezése után az épitési tilalom vagy korlátozás csak abban az esetben szüntethető meg, ha az illetékes miniszter és a központi földtani hatóság nyilatkozata alapján megállapitást nyer, hogy a területen a bányászattal összefüggő és a felszint veszélyeztető talajmozgás már nem várható.

Bt. 49. §. Az ásványi nyersanyag készletet tartalmazó területeket az illetékes miniszter és a központi földtani hatóság javaslatára a területrendezési tervek megállapitásánál figyelembe kell venni. A területrendezési tervekben bányamüvelés céljára fenntartott területen területfelhasználási, illetve épitési korlátozásokat lehet életbe léptetni.

Vhr. 89. §. A területrendezési tervek előkészitése során a központi földtani hatóságot fel kell hivni, hogy az ásványi nyersanyagkészletet tartalmazó területeket a készletek jellemzőinek feltüntetésével jelölje meg.

Vizhasználati jog

Bt. 50. §. /1/ A bányavállalat a bányában feltárt, az ott fakadó vagy oda behatoló vizet / bányavizet / e törvény szabályai szerint, az egyéb vizeket pedig a vizügyi jogszabályok szerint jogosult használni. A vizügyi jogszabályok irányadók a bányászati tevékenység folytán a bányából a felszinre kerülő viz, illetve áthelyezett élő vizfolyás és csapadékvíz elvezetésére is.

/2/ A bányaviz mennyiségének változásáért a bányavállalat nem felelős.

/3/ Bányavállalat vizhasználatára vonatkozó vizjogi engedélyezési eljárás során a vizügyi hatóság a bányahatóság meghallgatásával határoz.

Vhr. 90. §. /1/ A folyékony és gáznemü ásványi nyersanyagok bányászata során feltárt és bányaüzemi célra szükséges mélységi vizzel a bányavállalat rendelkezik.

/2/ A bányavállalat által kitermelt viz termelési költségeihez az átvevőnek megtakaritása arányában a bányavállalat részére téritést kell fizetnie. A táritás mértékét a nehézipari miniszter és az Országos Vizügyi Hivatal elnöke együttesen állapitja meg.

Vhr. 91. §. /1/ A bányából felszinre kerülő viznek a legközelebbi vizfolyásig, illetve állóvizig való elvezetéséről a bányavállalat köteles gondoskodni.

/2/ A bányavállalat a vizelvezetés tervét a vizjogi engedély megszerzése végett köteles a vizügyi hatósághoz benyujtani. A tervnek tartalmaznia kell az esetleg szükséges létesitmények vagy tisztitási folyamatok előirásait is.

Vhr. 92. §. Ha a bányaviz felhasználása terén különböző felügyeleti szervek alá tartozó bányavállalatok közt vita merül fel, a bányaviz felhasználását a bányahatóság szabályozza.

6. Fejezet

Müszaki fejlesztés

Bt. 51. §. /1/ A bányászatban a termelékenység növelése, a munka megkönnyitése, a nehéz és az egészségre ártalmas fizikai munka fokozatos megszüntetése érdekében törekedni kell - a gazdaságosság szem előtt tartásával - a legfejlettebb technika feltételeinek megvalósitására és alkalmazására.

/2/ A müszaki fejlesztést a szervezett tudományos kutató munka eredményeinek és a nemzetközi tapasztalatoknak gyakorlati alkalmazásával is elő kell segiteni.

Vhr. 93. §. /1/ A müszaki fejlesztési intézkedésekot minden esetben gazdaságossági számitásokkal kell megalapozni.

/2/ Előnyben kell részesiteni az olyan müszaki fejlesztési célkitüzést, amely fokozottan figyelembe veszi a bányamunka biztonságát és az egészséges munkakörülményeket.

Vhr. 94. §. Uj bányák telepitésénél olyan technikai szinvonal elérésére kell törekedni, amely a kérdéses időszakban a bányászat átlagos müszaki technológiai szinvonalát felülmulja.

Vhr. 95. §. Az uj technológiai módszerek bevezetése előtt tudományos kutatási és kisérleti munkálatokat kell végezni, különösen a következő esetekben:

a., minden uj berendezés vagy uj gép gyártása előtt,
b., olyan terület bányamüvelése előtt, amelynek veszélyforrásai nem ismeretesek,
c., müvelés alatt álló területen akkor, ha uj, eddig nem ismert veszélyforrást fedeztek fel, vagy valamilyen veszélyforrásra indokolt gyanu merült fel,
d., uj bányászati, különösen robbantótechnikai módszerek bevezetése előtt, amelyek közvetlenül vagy közvetve veszélyeztethetik az életbiztonságot,
e., olyan veszélyforrások elháritása céljából, amelyekre a bányabiztonsági kutatás eddig nem terjedt ki.

Vhr. 96. §. A hazai tudományos kutatás, valamint a nemzetközi bányászati kutató munka eredményeinek elterjesztéséről és a gyakorlati tapasztalatok szervezett kicseréléséről az illetékes miniszter gondoskodik.

Bt. 52. §. Gondoskodni kell a bányászati dolgozók szakmai képzéséről és továbbképzéséről. Egyes munkakörök képesitéshez kötését az illetékes miniszter a munkaügyi miniszterrel, a bányahatósággal és a szakszervezettel egyetértésben, az érintett oktatási intézmények felügyeleti hatóságának meghallgatásával szabályozza.

Vhr. 97. §. /1/ A továbbképzés irányelveit és tematikáját - a mérnöktovábbképzésre vonatkozó rendelkezések figyelembevételével - az ágazati miniszter az OBF elnökével és a szakszervezettel - a bányageológus továbbképzés tekintetében a központi földtani hatóság vezetőjével - egyetértésben határozza meg.

/2/ A bányászati szakmunkás- és technikusképzést, valamint a továbbképzést- különös tekintettel a biztonsági és munkavédelmi ismeretek elsajátitására - a bányahatóság ellenőrzi.

/3/ A bányászati - geológus, geofizikus - és épitőanyagipari felső- és középfoku oktatás tantervében biztositani kell a bányajog oktatását.

H A R M A D I K R É S Z

A BÁNYÁSZOK ERKÖLCSI ÉS ANYAGI MEGBECSULESE

Bt. 53. §. A bányászokat nehéz munkájuk és a bányászatnak az ország gazdasági életében elfoglalt jelentősége alapján - mind erkölcsi, mind anyagi tekintetben - elismerésben kell részesiteni.

Bt. 54. §. /1/ Minden év szeptember havának első vasárnapját az ország "bányásznap"-ként ünnepli.

/2/ Azoknak a bányászoknak, akik jó munkájukkal és fegyelmezett magatartásukkal arra érdemesnek bizonyultak, kitüntetéseket, illetve kitüntető jelvényeket kell adományozni. A kitüntetéseket és kitüntető jelvényeket, valamint adományozásuk feltételeit külön jogszabály állapitja meg.

/3/ A bányászok jogosultak a mult harcos hagyományait és a bányászmunka megbecsülését kifejezésre juttató diszegyenruha viselésére.

/4/ Gondoskodni kell a magyar bányászat és bányászélet haladó hagyományainak ápolásáról, a müszaki-történeti és a magyar bányászatra vonatkozó emlékek felkutatásáról és megőrzéséről.

Vhr. 98. §. /1/ A bányászatban - az egyéb kitüntető jelvények mellett - Bányász Szolgálati Érdeméremmel lehet kitüntetni azokat a dolgozókat, akik kötelességüket hosszabb ideje, megszakitás nélkül, jól és fegyelmezetten teljesitik.

/2/ A Bányász Szolgálati Érdemérem jelvény 36 mm átmérőjü, 4 mm széles babérkoszoru veszi körül, középen fent 10 mm átmérőjü cimerrel, alatta keresztbe fektetett bányászkalapács. A babérkoszorun belül 4 mm széles, zománcozott alapon köralakban "Bányász Szolgálati Érdemérem" felirás van, amely a cimer két oldaláig terjed.

/3/ Az érdeméremnek bronz, ezüst, és arany fokozata van.

/4/ Az érdemérem bronz fokozata adományozható azoknak a földalatti dolgozóknak, akik legalább 10 évet, és azoknak a külszini dolgozóknak, akik legalább 15 évet, az érdemérem ezüst fokozata adományozható azoknak a földalatti dolgozóknak, akik legalább 20 évet és azoknak a külszini dolgozóknak, akik legalább 25 évet, az érdemérem arany fokozata adományozható azoknak a földalatti dolgozóknak, akik legalább 25 évet és azoknak a külszini dolgozóknak, akik legalább 30 évet töltöttek a bányászatban munkaviszonyban. A munkaviszonyban töltött idő megállapitásánál az 1945. évi április hó 4. napja után eltöltött időt lehet figyelembe venni.

/5/ Az arra érdemes dolgozókat kitüntetésre a miniszter / országos hatáskörü szerv vezetője / terjeszti elő.

Vhr. 99. §. A diszegyenruha formáját és viselésének szabályait az illetékes miniszter a Bányaipari Dolgozók Szakszervezetével egyetértésben állapitja meg.

Vhr. 100. §. /1/ A bányászat történeti és néprajzi értékü hagyományait össze kell gyüjteni és meg kell őrizni.

/2/ A bányászati müszaki / tárgyi / emlékeket elsősorban a Központi Bányászati Muzeumban kell összegyüjteni. Emellett a bányavidéken müködő muzeumoknak is feladata, hogy gyüjtsék a tájegységre jellemző bányászati technológia anyagát.

/3/ A régi bányászati üveletek és létesitmények fennmaradt emlékeit meg kell óvni.

Bt. 55. §. A bányászok anyagi megbecsülésére, igy különösen a bérezésre, a munka- és szabadságidőre, a külön jutalomra, a társadalombiztositási kedvezményekre, valamint a lakásépitkezések elősegitésére vonatkozó rendelkezéseket külön jogszabályok állapitják meg.

Bt. 56. §. A baleseti sérülteket és a baleset áldozatainak hátramaradottait - a társadalombiztositási juttatásokon felül - megillető külön kedvezményeket az illetékes miniszter a szakszervezettel egyetértésben állapitja meg.

N E G Y E D I K R É S Z
BÁNYAHATÓSÁG

Bt. 57. §. A bányahatóság - e törvényben reáruházott feladatkörében - őrködik a dolgozók életére és testi épségére, egészségvédelmére, a biztonságos üzemvitelre, az ásványi nyersanyagkészlet és bányavagyon, valamint a felszin megóvására vonatkozó rendelkezések megtartása felett. A bányahatóság tevékenysége során intézkedéseket tehet a bányászat által érintett egyéb társadalmi érdekek védelmére is.

Vhr. 101. §. A bányahatóság hatásköre a következő:

1. a bányászatban foglalkoztatott dolgozók életének és testi épségének megóvása, az üzem biztonsága,

valamint a zavarmentes és biztonságos munka érdekében a szakfelügyelet gyakorlása, a bányászati kiserleti és vizsgáló tárók / állomások / tanbányák. laboratóriumok, bányászati ipari kutató intézetek bányabiztonsági és robbantástechnikai tevékenysége és a bányamentő szolgálat felett a szakfelü yelet ellátása; egészségvédő és balesetelhárítási óvórendszabályok kiadása és megtartásuk ellenőrzése, valamint a tüzvédelmi előírások megtartásának ellenőrzése / Bt. 8-9. §. 58-61. §. /;

2. a bányászatban a Munka törvénykönyve munkavédelmi szabályainak ellenőrzése / előzetes munkavédelmi ellenőrzés, nők és fiatalkoruak védelme stb./;

3. szövetkezet / szövetkezeti vállalat vagy társadalmi szerv bányászati tevékenységének engedélyezéséhez hozzájárulás / Bt. 4. §. Vhr. 2. §. /1/ bekezdés /;

4. a Bt. 4. §.-a alapján folytatott bányászati tevékenység esetén annak megállapitása, hogy a felelős müszaki vezető milyen gyakorlattal, illetve képesitéssel rendelkezzék, továbbá a robbantási engedély kiadása / Vhr. 3. §. /;

5. a Bt. 5. §-ában szabályozott kitermelési tevékenység ellenőrzése / Vhr. 4. §. /;

6. a bányavállalat melléktevékenységi körébe tartozó üzemegység szakfelügyeletének átengedése / Vhr. 5. §. /3/ bekezdés /;

7. segédüzemi jellegü bányászati tevékenység esetében a bányahatóság szakfelügyelei körének meghatározása / Vhr. 6. §. /;

8. hozzájárulás a bányaüzem felelős müszaki vezetője és helyettese kijelöléséhez; a hozzájárulásnak a felügyeleti szervvel együttes eljárásban történő visszavonása / Bt. 11. § /; felmentés ama rendelkezés alól, hogy a felelős müszaki vezető az üzem telephelyén lakjek, s hogy lakása és az üzem között állandó távbeszélő összeköttetés legyen / Vhr. 7. §. /3/ bekezdés/;
9. szakfelügyelet a kutatás biztonságos végrehajtása felett /Bt. 15. §. Vhr. 19. § /;
10. bányatelkek megállapitása és a kapcsolatos egyéb feladatok ellátása /Bt. 19-20., Vhr. 22-36. §/;
11. uj, korszerüsitett vagy bővitett bányában a termelés megkezdésének, illetve folytatásának engedélyezése, korszerüsités vagy bővités alatt álló bányában a termelés szüneteltetésének biztonsági szempontból való előirása / Bt.22.§.,Vhr.39.§./;
12. a bányaüzem müszaki üzemi terve meghatározott részének engedélyezése / Bt. 23. §. Vhr. 41. §. /1/ bekezdés /;
13. müszaki szabályzatok, technológiai előirások jóváhagyása /Bt. 25. §. Vhr. 44. § /;
14. engedélyhez kötött és jogszabállyal más hatóság hatáskörébe nem utalt bányászati létesitmények, gépek és berendezések engedélyezése /Bt.26. §., Vhr. 46. §. 47. § /;
15. bányászati létesitmények, gépek és berendezések ellenőrzése / Bt 27. § /;
16. bányák térképeinek őrzése /Bt.28.§.,Vhr.49.§./;
17. közreműködés az ásványi nyersanyagkészlet visszahagyására vonatkozó szabályok megállapitásában; e szabályok megtartásának ellenőrzése/Bt.29.§./;
18. bányaüzem szüneteltési és megszüntetési müszaki tervének jóváhagyása /Bt.30.§.,Vhr. 52.p./;

20. bányaüzemi dolgozók vizsgáztatása az alapvető balesetelhárítási ismeretekből és a biztonsági szabályzatokból / Vhr. 57. §. /2/, és /4/ bek./;
21. közreműködés a bányászati biztonságtechnikai kutatás tématervének megállapitásában /Vhr.58.§. /2/ bekezdés /;
22. bányaüzemek minősitése vizveszély, sujtólég- vagy szénporrobbanás és tüzveszély szempontjából /Bt. 36.§., Vhr. 59. §. /1/ bekezdés /;
23. üzemzavarelhárítási terv jóváhagyása /Bt. 38.§. /2/ bekezdés /;
24. sulyos üzemzavar és baleset vizsgálata és a szükséges intézkedések megtétele / Bt. 39. §. Vhr.60.§./;
25. a bányászati baleseti statisztikai adatszolgáltatás engedélyezése és a Központi Statisztikai Hivatal elnökével egyetértésben történő irányitása /Vhr. 61. §./;
26. védőpillérek kijelölése, azok meggyengitésének vagy lefejtésének engedélyezése /Bt.41.§.Vhr. 62-64. §. /;
27. bányakárok megelőzésére intézkedések kiadása / Vhr. 65. § /;
28. a tájrendezéshez, a terület ujrahasznositásra alkalmassá tételéhez szükséges intézkedések tervbe állitásának és végrehajtásának ellenőrzése /Vhr. 77. §. /3/ bekezdés /;
29. a bányaviz felhasználásának szabályozása a különböző felügyeleti szervek alá tartozó bányavállalatok között felmerült vita esetén /Vhr.92.§./;
30. közreműködés egyes bányászati munkakörök képesitéshez kötésénél /Bt. 52.§./, a szakmunkás- és technikusképzés, valamint a továbbképzés ellenőrzése /Vhr. 97. §. /2/ bekezdés /;

31. a helyszini vizsgálatok tartásával, a munka folytatásának megtiltásával vagy korlátozásával, pénzbirság kiszabásával, valamint a bányatörvény egyes rendelkezései alól felmentés adásával kapcsolatban a Bt. 60. § -ában, illetve a Vhr. 107-109. §-aiban meghatározott jogok gyakorlása;
32. szakfelügyelet a mélységi vizek bányászati technológiával történő felszinre hozatala felett /Bt. 62.§ Vhr. 111. § /;
33. közremüködés a mélységi vizek vizjogi engedélyezése és a védőterületek megállapitása során. /Bt. 63. §. Vhr. 112. §. ';
34. a nem honvédségi, illetve nem karhatalmi célra szolgáló robbantóanyagok / a továbbiakban: robbantóanyagok / tárolása, szállitása és felhasználása feletti szakfelügyelet, e robbantóanyagok müszaki követel-ményeinek megállapitása, továbbá a tárolás, a szállitás, a felhasználás müszaki feltételeinek megállapitása, azok ellenőrzése, a gyártási, a forgalombahozatali, vásárlási, tárolási és felhasználási engedélyek kiadása;
35. a robbantási munkák végzéséhez, vezetéséhez, irányitásához szükséges szakképesités és szakmai gyakorlat szabályozása és a robbantási munkák végzésének engedélyezése / Vhr.115.§./';
36. közremüködés a bányabiztonságot érintő szabványositási munkákban;
37. a Bt., a Vhr. és más jogszabály által hatáskörébe utalt egyéb feladatok ellátása.

Bt. 58. §. /1/ A bányahatóság országos hatáskörü szerve a Minisztertanács közvetlen felügyelete alatt müködő Országos Bányamüszaki Főfelügyelőség; elnökét és helyettesét a Minisztertanács nevezi ki /1006/1968. /III. 24. /Korm. sz. hat.

/2/ A bányahatóság területi szervei a kerületi bányaműszaki felügyelőségek. A bányavállalatok / bányaüzemek / rendszeres ellenőrzését a kerületi bányaműszaki felügyelőségek és ezek kijelölt körzeti bányaműszaki felügyelői látják el.

Vhr. 102. §. Az OBF. elnöke köteles a bányahatóság tevékenységéről a Minisztertanácsnak rendszeresen jelentést adni.

Vhr. 103. §. Az OBF. elnöke mellett tanácsadó szervként Országos Bányahatósági Tanácsot kell szervezni. A tanács tagjait az OBF elnökének előterjesztésére a Minisztertanács nevezi ki. A kinevezett tagokon kivül esetenként szakértők is meghivhatók. A tanács szervezeti és működési szabályait az OBF elnöke állapitja meg.

Vhr. 104. §. /1/ Az OBF, valamint a kerületi bányaműszaki felügyelőségek dolgozóit az OBF elnöke nevezi ki.

/2/ Az OBF elnöke szabályozza a bányahatósági dolgozók szakképesitését és gyakorlatát. A körzeti bányaműszaki felügyelőnek legalább olyan szakképesitéssel és gyakorlattal kell rendelkeznie, mint amilyent a Bt. 11. §-a a felelős müszaki vezető részére előir. Az OBF elnöke ez alól kivételt engedélyezhet.

/3/ A kerületi bányaműszaki felügyelőségek, valamint a körzeti bányaműszaki felügyelők székhelyét, illetékességi területét, ügyrendjét, valamint a müködésükre vonatkozó eljárási szabályokat az OBF elnöke állapitja meg. Ennek során az OBF elnöke meghatározott bányászati tevékenységre vonatkozóan egyes kerületi bányaműszaki felügyelőségek illetékességét az ország egész területére vagy meghatározott részére kiterjesztheti.

Vhr. 105. §. /1/ A bányahatóság hatáskörében / Vhr. 101. §./ elsőfokon - közvetlenül vagy a körzeti bányamüszaki felügyelők utján - a kerületi bányamüszaki felügyelőségek járnak el.

/2/ Közvetlenül az OBF hatáskörébe tartozik:

a./ egészségvédő és balesetelhárítási óvórendszabályok kiadása vagy módositása,

b./ bányaüzemek minősitése vizveszély, sujtólégvagy szénporrobbanás és tüzveszély szempontjából,

c./ a bányászati baleseti statisztikai adatszolgáltatás engedélyezése és irányitása,

e./ közremüködés a bányászati biztonságtechnikai kutatás tématervének megállapitásában,

f./ a robbantóanyagok müszaki követelményeinek, valamint a robbantóanyagok tárolására, szállitására és felhasználására vonatkozó müszaki feltételek megállapitása, a gyártási, a forgalombahozatali engedelyek kiadása,

g./ robbantási munkák végzésének, vezetésének, irányitásának szakképesitéshez és szakmai gyakorlathoz kötése és szabályozása,

Bt. 59. §. Az Országos Bányamüszaki Főfelügyelőség elnöke a bányahatóság hatáskörébe tartozó ügyekben az érdekelt miniszterekkel / országos hatáskörü szervek vezetőivel /, illetve a Szakszervezetek Országos Tanácsával együttmüködve általános érvényü szabályzatokat adhat ki.

Vhr. 106. §. Az OBF elnöke - az érdekelt miniszter, illetőleg országos hatáskörü szerv vezetője meghallgatásával - általános érvényü szabályzatokat adhat ki:

a./ bányabiztonsági és balesetvizsgálati ügyekben a Szakszervezetek Országos Tanácsa elnökével és az ágazati miniszterrel,

b./ bányaegészségi ügyekben a Szakszervezetek Országos Tanácsa elnökével, az egészségügyi miniszterrel és az ágazati miniszterrel,

c./ robbantóanyagok gyártása, tárolása, szállitása és felhasználása tekinteté en a belügyminiszterrel egyetértésben, végül

d./ a Bt. és e rendelet bányahatósági hatáskörébe tartozó egyéb rendelkezéseinek végrehajtása érdekében.

Bt.60. §. A bányahatóság:

a./ hatáskörébe tartozó ügyekben helyszini vizsgálatot tarthat, iratok bemutatását és adatok közlését követelheti meg,

b./ más módon el nem hárithatő, közvetlen veszély vagy fenyegető sulyos károsodás esetén a munka folytatását megtilthatja vagy korlátozhatja és megszabhatja a munka ujrafelvételének feltételeit,

c./ a pénzbirság kiszabása nem zárja ki a fegyelmi vagy büntetőjogieljárást,

d./ kisebb bányaüzemnél - a biztonsági követelmények figyelembevételével - a bányatörvény egyes rendelkezései alól felmentést adhat, illetve azoktól eltérést engedelyezhet.

Vhr. 107. §. /1/ Az OBF és az illetékes kerületi bányamüszaki felügyelőségnek kiküldöttei, valamint a körzeti bányamüszaki felügyelők a bányaüzemeknél a hatáskörükbe tartozó ügyekben bármilyen munkahelyen vizsgálatot / ellenőrzést / tarthatnak és követelhetik a vizsgálat lefolytatásához szükséges adatok, anyagok, tervek, térképek, stb. rendelkezésükre bocsátását, felvilágositások adását és jelentések megtételét.

/2/ A bányahatóság kiküldötte a helyszini ellenőrzések és vizsgálatok során észlelt hiányosságok megszüntetésére az erre a célra rendszeresitett "Bányahatósági Utasitások Könyvé"-ben utasitást adhat. Az ilyen bejegyzést határozatnak kell tekinteni.

/3/ A bányahatóság a bányászati dolgozók üzemi biztonsága érdekében szükséges vizsgálatok elvégzésére igénybe veheti a tudományos és ipari kutató intézeteket s az egyéb tudományos és kutató szerveket.

Vhr. 108. §. /2/ A pénzbirságot a bányahatóság pénzbirságletéti számlájára kell befizetni. Az igy befolyt összeget a Szakszervezetek Országos Tanácsa meghallgatásával a Bányaipari Dolgozók Szakszervezete és az OBF elnöke jóléti és munkavédelmi célokra forditja. Ha a dolgozó a jogerősen kiszabott birságot 15 nap alatt nem fizeti be, azt a munkabéréből a vonatkozó jogszabályok rendelkezései szerint kell levonni.,

Vhr. 109. §. A bányahatóság kisebb bányaüzemnél.
- a biztonsági követelmények figyelembevételével felmentést adhat, illetve eltérést engedélyezhet a Bt.- ben és e rendeletben meghatározott rendelkezések alól, igy különösen a bányaüzem vezetésére / Bt. 11. §./, a bányatelek megállapitására / Bt. 19-20., Vhr. 22-36. §./, a bányaüzem müszaki üzemi tervére /Bt. 23-24. §. /, a bányamérő szolgálatra / Vhr. 50. §./, a bányaüzem szünetelésére vagy megszüntetésére /Vhr. 52. §. / és a biztonsági megbizottra / Vhr. 54.§ vonatkozó rendelkezések tekintetében.

Bt. 61. §. /1/ A bányahatóság eljárására az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény rendelkezései az irányadók.

/2/ A kerületi bányamüszaki felügyelőség határozata ellen az Országos Bányamüszaki Főfelügyelőség elnökéhez fellebbezésnek van helye. Az Országos Bányamüszaki Főfelügyelőség elnökének határozata ellen jogorvoslatnak nincs helye.

/3/ A körzeti bányamüszaki felügyelők intézkedései ellen 8 napon belül felszólalásnak van helye a kerületi bányamüszaki felügyelőséghez.

/4/ A munka folytatását megtiltó vagy korlátozó intézkedések ellen előterjesztett fellebbezésnek vagy felszólalásnak nincs halasztó hatálya.

Vhr. 110. §. A kerületi bányamüszaki felügyelőség vezetője az irányitása alá tartozó dolgozók utasitásait egy éven belül hivatalból felülvizsgálhatja, megváltoztathatja és elrendelheti azok végrehajtásának felfüggesztését, ha az jóhiszeműen szerzett jogot nem sért. Hasonló jogkörrel rendelkezik az OBF elnöke az OBF dolgozói, valamint a kerületi bányamüszaki felügyelőségek által hozott határozatok, illetőleg kiadott utasitások tekintetében.

ÖTÖDIK RÉSZ

VEGYES ÉS ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

A mélységi vizek felszinre hozatalának bányahatósági szakfelügyelete

Bt. 62. §. A bányahatóság szakfelügyeletet gyakorol a mélységi vizek felszinre hozatalára irányuló, bányászati technológiával végzett munkálatok felett. A szakfelügyelet gyakorlása során a bányahatóság a munkálatok és az üzembentartás biztonságára és szakszerüségére vonatkozó kérdésekben közvetlenül intézkedik, a vizvagyon védelmére szolgáló intézkedések megtételét pedig a vizügyi hatóságnál kezdeményezi.

Vhr. 111. §. A mélységi vizek felszinrehozatalával kapcsolatos bányahatósági szakfelügyelet gyakorlásának módját az OBF elnöke az Országos Vizügyi Hivatal elnökével együttesen szabályozza. A szakfelügyelet nem terjed ki a kutak üzemeltetésére.

Bt. 63. §. A bányahatóság bányamüszaki szempontból közremüködik a mélységi vizek felszinre hozatalával kapcsolatos vizjogi engedélyezési eljárás, továbbá a védőterületek megállapitására vonatkozó eljárás során.

Vhr. 112. §. /1/ A mélységi vizek felszinre hozatalával kapcsolatos vizjogi engedélyezési eljárásra, továbbá a közcélu vizvezetéki ivóvizellátásra szolgáló viznyerőhelyek, valamint az ásványviz, gyógyviz vagy gyógyfürdő célját szolgáló forrás védőterületének megállapitására vonatkozó eljárásra a bányahatóságot meg kell hivni.

/2/ A védőterületen furást, továbbá egyéb, a talaj megbontásával járó munkát csak a védőterület megállapitására vonatkozó eljárási szabályok és a bányahatóság kikötéseinek megtartásával szabad végezni.

A bányahatósági szakfelügyelet kiterjesztése

Bt. 64. §. A Minisztertanács a bányahatóság szakfelügyeleti jogkörét és a bányatörvény egyes rendelkezéseinek hatályát kiterjesztheti egyéb tevékenységre, ha annak veszélyessége vagy az alkalmazott bányászati jellegü technológia ezt indokolttá teszi.

/ A Minisztertanács a bányahatóság felügyeleti jogkörét kiterjesztette a földalatti tárókra /31/1968. IX. 10. / Korm. sz. r./, továbbá a nem

ásványi nyersanyagok kitermelésére irányuló, bányászati technológiával végzett földalatti tevékenységre és a felhagyott bányák nyitvamaradó térségeire / 2039/1967./VII.13./ Korm.sz. hat. /.

Vhr. 113. §. /1/ A bányahatóság szakfelügyelete kiterjed a kőolaj-, kőolajtermék- és gázvezetésre / nyomvonal kitüzés, vezetékelhelyezés, távvezetéki üzem/, a földalatti tárolóhelyekre, valamint a propán-bután töltőtelepre, ideértve a létesitési és használatbavételi engedélyezést is.

/2/ A bányahatóság biztonsági szakfelügyeletet gyakorol a nem ásványi nyersanyagok kitermelésére irányuló, bányászati technológiával végzett földalatti tevékenység / aknamélyitás, alagut- és vágathajtás, tároló- és géptermek kiképzése/, valamint a felhagyott bányák nyitvamaródó térségei felett.

/3/ A bányahatóság az Országos Természetvédelmi Hivatal felkérésére szakfelügyeletet gyakorol a barlangkutatási és barlangfenntartási munkálatok tekintetében.

Vhr. 114. §. A bányahatóság hatáskörébe tartozik a robbantóanyagok tárolásának, szállitásának és felhasználásának szakfelügyelete. A robbantóanyagok müszaki követelményeit, tárolásuk, szállitásuk, felhasználásuk müszaki feltételeit az illetékes bányahatóság állapitja meg, továbbá kiadja a gyártási, a forgalombahozatali, a vásárlási és a tárolási engedélyeket. A rendőrség ellátja a robbantóanyagokkal kapcsolatos rendészeti feladatokat és engedélyezi a robbantóanyagok behozatalát, kivitelét és átszállitását /tranzit /.

Vhr. 115. §. Az OBF elnöke szabályozza a robbantási munkák végzéséhez, vezetéséhez és irányitásához szükséges szakképesitést és szakmai gyakorlatot, valamint a robbantási munkák engedélyezését.

Szakszervezetek

Bt. 65. §. E törvény rendelkezéseit az állami szervek a szakszervezetekkel együttmüködve hajtják végre. Az együttmüködés részleteit külön jo szabályok rendezik.

Vhr. 116. §. /1/ Ez a rendelet nem érinti a szakszervezeteknek más jogszabályokban biztositott jogkörét.

/2/ A Minisz ertanács felkéri a szakszervezeteket, hogy munkavédelmi felügyelőik és a társadalmi szervezeteik utján - a dolgozók széles rétegeinek bevonásával - segitsék a törvény végrehajtását és a végrehajtás ellenőrzését.

Hatálybalépés, végrehajtás
Átmeneti rendelkezések

Bt. 66. §. /1/ Ez a törvény 1961. évi julius hó 1. napján lép hatályba .

/2/. A törvény hatálybalépésével hatályát veszti:

a./ a felszabadulás előtt kibocsátott valamennyi, még hatályos bányajogi jogszabály / különösen az 1854. évi általános bányatörvény, az Ideiglenes Törvénykezési Szabályok VII. része, az ásványolajfélékről és földgázokról szóló 1911. VI. törvény, a káliumsókról szóló 1911. VII. törvény /;

b./ az 1946. évi XIII. törvény 5. §-ának /2/ bekezdése, 12-19. §-a és 22. §-a.;

c./ az 1948. évi XIII. törvény 1.,6-8.és 11.§-a,

/3/ A törvény végrehajtásáról a Minisztertanács gondoskodik, s e zel kapcsolatban megállapitja a végrehajtáshoz szükséges átmeneti rendelkezéseket.

Vhr. 117. §. /1/ Az a szövetkezet / szövetkezeti vállalat / vagy társadalmi szerv, amely a Bt. hatálybalépésének napján bányászati tevékenységet folytat, köteles a Bt. 4. §-ában megszabott engedély iránt 1961. évi december hó 31. napjáig kérelmet előterjeszteni.

/2/ Ha a hatóság a kérelmet jogerősen elutasitja, a szövetkezet / szövetkezeti vállalat / vagy társadalmi szerv a bányászati tevékenységet az elutasitó határozatban megszabott határidő alatt köteles megszüntetni.

Vhr. 118. §. Mezőgazdasági termelőszövetkezet / szakszövetkezet és szakcsoport / használatában álló ingatlanok tekintetében a termelőszövetkezet / szakszövetkezet és szakcsoport/ - ha erről jogszabály másként nem rendelkezik - a Bt. alkalmazása szempontjából az ingatlan tulajdonosának jogai illetik meg.

Vhr. 119. §. A Bt. hatálybalépésének napján a Bt. 11. §-ában megszabott képesitéssel, illetve gyakorlattal nem rendelkező felelős müszaki vezető / vezetőhelyettes / 1965. évi december hó 31. napjáig köteles az előirt képesitést megszerezni, vagy kérheti felmentését az előirt feltételek alól.

Vhr. 120. §. A Bt. hatálybalépésének napján már üzemben lévő bányák tekintetében az OBF elnöke az illetékes miniszterrel egyetértésben állapitja meg azt a határidőt, ameddig a bányaüzem termelési területére a bányavállalatnak / egyéb vállalatnak, szövetkezetnek / a Bt. 19. §-a szerint bányatelek megállapitását kell kérnie.

Vhr. 121. §. A Bt. rendelkezései a bányák föld feletti részére vonatkozóan tüzrendészeti szempontból nem érintik a tüzoltóságról és a tüzrendészetről szóló jogszabályok rendelkezéseit.

Vhr. 122. §. A Bt. hatálybalépése napján a bíróság előtt folyamatban lévő kártalanitási ügyeket a korábbi jogszabályok alkalmazásával kell lefolytatni.

Vhr. 123. §. A Bt. hatálybalépése előtt a telekkönyvbe bejegyzett szénkutatási, szénbányanyitási és szénkiaknázási jog hatályát veszti és az ilyen bejegyzés hivatalból vagy kérelemre törölhető.

Vhr. 124. §./1/ Ez a rendelet 1961. évi julius hó 1. napján lép hatályba.

/2/ A Bt. hatálybalépésével hatályát veszti az 1025/1955. /II.20. / számu minisztertanácsi határozat és az 1053/1956. / VI.10. / számu minisztertanácsi határozat, a 41/1955. / VII. 21./ MT. számu, a 13800/1947. /IV. 16. / Ip.M. számu, a 26000/1949. /IV. 9. / Ip.M. számu rendelet, valamint a 6100/1948. /II. 18. / Ip.M. számu rendelet 2-4. §-a.

III.

A bányatörvény országgyülési tárgyalása 1960. december 1-én

A bányászatról szóló 1960. évi III. törvény általános miniszteri indoklása

Bányajogunk alapja - formailag - ma is a Bach-korszakban, 1854-ben kiadott általános osztrák bányatörvény. Ez a bányatörvény a maga idejében viszonylag haladó jellegü volt, és a vállalkozás szabadságának hirdetésével a földesurakkal szemben a tőkés polgárság érdekeit szolgálta. Már a felszabadulás előtt számos jogszabály módositotta és kiegészitette a régi bányatörvényt anélkül, hogy annak alapvető kapitalista jellegén változtatott volna.

A felszabadulással a magyar bányászat fejlődésének teljesen uj szakasza kezdődött. Közismertek azok a hatalmas eredmények, amelyeket e téren a bányák államositása óta elértünk.

I.

A szénbányászat államositásáról szóló 1946. évi XIII. törvény már számot vetett a bányászati jogszabályok elavultságával. Ezért arra utasitotta az iparügyi minisztert, hogy dolgozzon ki törvényjavaslatot az érvényben levő bányatörvény módositására, s addig is felhatalmazást adott szükség esetén a hatályos bányajogi szabályoktól eltérő intézkedések megtételére. Szilárd alapot teremtett ehhez az 1949-ben Alkotmányunk 6. §-ának az a rendelkezése, amely megállapitja, hogy a föld méhének kincsei és a bányák az egész nép vagyonaként az állam tulajdonát képezik. Az alkotmánynak ez a rendelkezése rögzitette a korábbi években végrehajtott államositások eredményét, és kiinduló pontul szolgált a bányajog terén a megváltozott, uj társadalmi és gazdasági körülményeknek megfelelő jogalkotásnak.

A Bánya- és Energiaügyi Minisztérium kezdeményezésére 1951-ben készült is törvénytervezet, amely azonban nem volt alkalmas a kérdések rendezésére, de az átfogó szabályozás összes feltételei ebben az időben még nem is alakultak ki.

A gazdasági alapban végbement minőségi változás ugyanis a bányászatban olyan gyors iramu fejlődést inditott meg, hogy azt a bányászati jogszabályok kodifikálása inkább fékezte, mint elősegitette volna. A rugalmas, ideiglenes jogszabályalkotás alkalmasabb volt a szocialista termelési viszonyok kialakulásának elősegitésere.

A felszabadulás óta eltelt másfél évtized alatt kialakult uj szervezet és uj elvek alapján folytatott gyakorlat érlelte meg azokat a tapasztalatokat, amelyek lehetővé tették, hogy a Habsburgelnyomás alatt ránk oktrojált, a feudál-kapitalista idők társadalmi viszonyait tükröző idegen törvény helyébe az első magyar - szocialista - bányatörvényt megalkossuk. A munkálatokat 1959-ben kezdte meg az Országos Bányaműszaki Főfelügyelőség és a Nehézipari Minisztérium.

Az alapvetően megváltozott viszonyok között az 1854. évi bányatörvény nyilvánvalóan nem szolgálhatott kiindulási alapul. Ezért a javaslatban foglalt szabályokat a bányászatban ténylegesen kialakult életviszonyok és jogi kapcsolatok mélyreható tanulmányozásával, az utóbbi évtizedben kibocsátott bányajogi részletszabályok felülvizsgálatával, rendszerbe foglalásával és általánositásával kellett kidolgozni.

E munkában értékes segitséget jelentett a Szovjetunió 1927. évi uttörőjellegü bányatörvényének és a szocialista államok bányajogi kódexeinek tanulmányozása. A népi demokráciák közül főleg a Lengyel Népköztársaság, a Csehszlovák Szocialista Köztársaság, valamint a Bolgár Népköztársaság bányatörvénye szolgált sok közvetlen tanulsággal.

Az előkészités munkája az Országos Bányamüszaki Főfelügyelőség és a Nehézipari Minisztérium irányitása alatt bizottságokban, a szakemberek széleskörü bevonásával folyt. A bizottságok részletesen foglalkoztak a szabályozás alá kerülő kérdések mindegyikével, összegyüjtve a vonatkozó uj és korábbi hazai jogszabályokat, külföldi joganyagot, szakmunkákat stb. A kérdések alaposabb feldolgozását több helyszini vizsgálat és a baráti államok bányajogi kérdéseinek közvetlen kapcsolatok utján történő megismerése is elősegitette.

A javaslat tartalmának helyes kialakitásához döntő mértékben járult hozzá a tervezetek felett tartott széleskörü vita. Ennek során bányászok, a bányavidéken müködő párt- és szakszervezeti vezetők, a bányaüzemek vezetői, a bányamüveléssel foglalkozó tudósok, tehát mindazok, akiknek munkáját a tervezett szabályozás közvetlenül érinti, a tervezetet biralat alá vették, és javaslataikkal hozzájárultak ahhoz, hogy ez az uj bányatörvényjavaslat a legmegfelelőbb megoldások megválasztásával segitse elő a bányászat fejlődését és ezzel a szocializmus épitését.

II.

Az az alapvető ok, amely a bányászati termelő tevékenységet az egyéb ipari tevékenységtől határozottan elválasztja, jelenlegi viszonyaink között is fennáll. A bányászat ma is ilyan ingatlanokon és ingatlanok alatt folytatja tevékenységét, amelyeknek a felszine mások kezelése és müvelése alatt áll, és amelyeknek az esetek többségében nem is az állam a tulajdonosa / termelőszövetkezeti földek, családi lakóházak, stb. / E területeknek bányászati céljára történő igénybevétele, a bányászat folytán szükségképpen beálló károsodások továbbra is sajátos jogi szabályozást kivánnak.

A bányászat körében kizárólagossá vált társadalmi tulajdon azonban olyan lényeges uj elemeket vitt be a bányajogba, amelyek folytán minőségi különbség áll fenn a szocialista bányajog és a kapitalista bányajog között.

Ez a minőségi különbség mind a termelés gazdaságossága, mind a bányászat biztonsága, mind pedig a munka megbecsülése terén kidomborodik.

A kapitalista termelés gazdaságossága, a minél nagyobb profitra való törekvés és a bányamüvelés maximális biztonságának megteremtése között feloldhatatlan ellentmondás van, hisz minden olyan beruházás, amely a biztonság fokozását szolgálja, a tőkés vállalkozó profitjának csökkenését eredményezi. Ezért a tőkés bányászat megelégedett az olyan minimális biztonsági rendszabályok előirásával, amelyek a termelés lehető folyamatosságát biztositották.

Ugyanakkor közismert a kapitalista bányászat rablógazdálkodása, amely nem sok gondot forditott az ásványi nyersanyag védelmére, s lényegében a tőkés vállalkozó pillanatnyi nyereségének rendelte alá az ásványkincsek kiaknázását vagy kiaknázatlanul hagyását.

Ezzel szemben a szocialista bányászat a legmesszebbmenően szem előtt tartja a biztonság és a gazdaságosság elvének töretlen érvényesülését.
Állandóan fokozza a bányamüvelés biztonságát, keresi és megvalósitja azokat a módszereket, amelyek a legfőbb értéket jelentő ember életének, testi épségének és egészségének védelmét szolgálják. Ugyanakkor gondot fordit arra, hogy a társadalom tulajdonában álló ásványkincsből az kerüljön kiaknázásra, ami a társadalom érdekeinek kielégitését a leginkább szolgálja, és a kitermelés olyan módon történjék, hogy az a legcsekélyebb szükséges ráforditással a legnagyobb eredményt biztositsa.

A dolgozó ember egész életének védelme mellett a munka megbecsülése az a harmadik sajátos vonás, amely a szocialista bányajogot minőségileg megkülönbözteti a kapitalista bányajogtól.

A társadalomnak azokat a tagjait, akik e fáradságos és veszélyes munkára vállalkoznak s ezzel a társadalom alapvető szükségleteit elégitik ki, a munka alapján álló társadalmi rendszerünk különös megbecsülésben részesiti.

E három fő különbségből folynak azok a további alapelvek, amelyek a kapitalista bányajoggal szemben jellemzőek a szocialista bányászatra. Ilyen alapelv, hogy

a társadalom számára hasznositható minden ásványi nyersanyag / szén, ércek, kőolaj, kő, stb. / kitermelése egységes alapelvek szerint történik, szemben a korábbi joggal, amely a kitermelt ásványok jellege szerint lényeges különbségeket tett / szabad ásványok, földtulajdonosi rendelkezés alatt álló ásványok, fenn nem tartott ásványok, stb. /;

a kitermelést kizárólag szocialista szervezetek - állami vállalatok, kivételképpen szövetkezetek - végzik; ez kiküszöböli a bányatulajdonon alapuló kizsákmányolás lehetőségét;

a kitermelés folytán állandóan csökkenő készletek fokozott védelemben részesülnek;

a bányavállalat és az ingatlantulajdonos között korábban fennállt feloldhatatlan ellentmondást a különböző érdekek összhangba hozatala váltja fel, végül

az ország ásványvagyonának megismerése közvetlen állami feladattá vált, amelynek megvalósitását terv alapján müködő állami kutató szervek biztositják.

A vázolt alapvelvek kükrözik a társadalmunk szerkezetében végbement változást, összhangban állnak népi demokráciánk társadalmi-gazdasági rendjével, és elősegitik a szocializmus felépitését.

III.

A vázolt alapelvek egyszersmind a javaslat legfontosabb rendelkezéseit is adják.
A javaslat öt részre, ezen belül fejezetekre és alcimekre oszlik.
Az első rész általános rendelkezéseket tartalmaz / a torvény célja és hatálya, a bányászati jog, a bányavállalat és bányaüzem/. A második rész e földtani kutatásról és a bányamüvelésről, a harmadik rész a bányászok erkölcsi és anyagi megbecsüléséről rendelkezik, a negyedik rész a bányahatóság hatáskörét állapitja meg, az ötödik rész pedig vegyes és záró rendelkezéseket tartalmaz.

A szerkesztésnél az elv az volt, hogy a jogi, a müszaki és a biztonsági rendelkezések kövessék egymást. Ezeket a rendelkezéseket a bányahatóság tevékenységének jogi szabályozása foglalja szerves egységbe.

A javaslat egyébként csak az időálló rendelkezéseket tartalmazza, igy a kormányzati szervek szükség esetében mindig megtehetik a társadalmi és technikai fejlődés által követelt uj intézkedéseket.

2., CZOTTNER SÁNDOR nehézipari miniszter expozéja

Tisztelt Országgyülés!
Népi demokráciánk gazdasági szervező funkciójának gyakorlása elérkezett ahhoz az állomáshoz, hogy a népgazdaság egyik igen fontos iparágában, a bányászatban az iparág sajátosságai miatt szükséges törvényalkotás előfeltételei létrejöttek.

A bányászat államigazgatási, felügyeleti és operativ-gazdasági szervezete kialakult, megszilárdult; biztositottuk a bányászatban a gazdaságos termelés személyi és müszaki feltételeit, rendeztük a bányászat veszélyes üzemi jellegéből származó biztonsági követelményeket és polgári jogi kapcsolatokat.

Igy létrejött az a gazdasági alap, amelynek jogi vetületét törvényben kivánjuk összefoglalni. E törvényben tulajdonképpen megvalósulnak alkotmányunknak az ásványi nyersanyagokra és a bányákra vonatkozó ismert deklarációjában foglaltak, mely szerint a föld méhének kincsei és a bányák az egész nép vagyonát képezik.

A szocialista bányászatra vonatkozó törvénytervezet az Országos Bányamüszaki Főfelügyelőség és a Nehézipari Minisztérium közös munkája alapján elkészült és azt ezuttal az országgyülés elé terjesztem megvitatás és elfogadás céljából. A tervezet viszonylag rövid időn belül történt elkészitését az a jó szocialista együttmüködés tette lehetővé, amely az Országos Bányamüszaki Főfelügyelőség és vezetője, valamint a Nehézipari Minisztérium között a közös munka során alakult ki. Ugyancsak köszönetet mondok a közremüködésért a Szakszervezetek Országos Tanácsának és a Bányaipari Dolgozók Szakszervezetének, valamint mindazon főhatóság vezetőjének, amelyek segitséget nyujtottak a munkához.

Az a törvény, amelynek tervezetét ma az országgyülés tárgyalni fogja, az első magyar bányatörvény szerepét hivatott betölteni. Népünknek eddig nem volt önálló, sajátosan a magyar viszonyokra készült bányatörvénye. A letünt uralkodó osztályok bármilyen buzgón hangoztatták is magyarságukat, mégis eltürték, hogy a bányászati viszonyokat haznákban előbb a Miksa-féle bányarendtartás, majd az alsó-ausztriai főhercegségek egykori hübéri viszonyait tükröző 1854. évi osztrák általános bányatörvény szabályozza; eltürték ezt azért, mert ezek rendelkezései osztályérdekeiknek megfeleltek.
Az 1861. évi Országbirói Értekezlet tervbe vette az uj bányatörvény elkészitését és a törvényalkotásra történtek is kisérletek. A bányatörvény kodifikációjának elhuzódása azonban azokban az osztályviszonyokban talál magyarázatot, amelyek abban az időszakban a magyar társadalom szerkezetét jellemezték.

A nagybirtokosok és a bányavállalkozók összefogása az iparban általánosan érvényesülő liberális irányzattal szemben is 1870-1903 között öt izben egyenesen megakadályozta a különböző magyar kormányok látszatra komoly bányajogi kodifikációs tervét, amikor a szén szabaddá tételéről és a munkáskérdés megoldásáról, tehát az érdekeiket mélyen sértő intézkedésekről lett volna szó.

Osztályérdekeik védelmében a nagybirtokosok és a bányavállalkozók természetesen egyetértettek. A nagybirtokosok ugyanis nem szívesen váltak volna meg a földjükben levő szén hasznaitól, a bányavállalkozók pedig nem kívántak lemondani arról a lehetőségről, hogy a bányákban a munkabér, a munkaidő ne legyen szabad alku tárgya és gyermekeket, nőket korlátlanul ne foglalkoztathassanak.

Ugyancsak nem kívántak jogszabályi lehetőségeket nyujtani arra sem, hogy az egyre erősebben kifejlődő munkásmozgalom hatására egyes külföldi országok példája nyomán a bányászok képviselői vagy a szakszervezet bármiféle ellenőrzési jogot is kapjanak a termelés vagy a biztonság kérdésében. Az egyik hivatalos statisztika például 1902-ből azt a megdöbbentő képet nyujtja, hogy a bányászatban és az akkor még hozzá kapcsolódó kohászatban az összes dolgozó közel egytized része gyermek volt, Lehet, hogy a feudalizmus képviselői megalkudtak volna a munkáskérdésben a bányavállalkozók rovására, vagy forditva, lehet, hogy a bányavállalkozók egyetértettek volna a szén kárpótlás nélküli szabaddátételében a nagybirtokosok rovására, azonban mindketten ugy igyekeztek elháritani a veszélyeket, hogy közösen zátonyra futtassák a bányajogi kodifikáció hajóját. Ehhez elég erősek voltak, ám egyenként gyöngéknek bizonyultak ahhoz, hogy ellentétes érdekeik védelmében egymást legyőzzék. Ez a magatartásuk a magyar ipar fejlődése szempontjából pótolhatatlan veszteségekkel járt, mert az általános osztrák bányatörvény még a kapitalista fejlődést is fékezte.

Népi demokráciánk a Polgári Törvénykönyv kiadása után a volt uralkodó osztályok ujabb tartozását teljesiti népünkkel szemben, amikor bányatörvényt alkot. Az elmondottak alapján világos, hogy az a bányatörvény, amely már a kapitalista termelési viszonyoknak sem feleltek meg, szocialista termelési viszonyok között mily károsan hatott volna a gazdasági alap fejlődésére.

Felvethetné bárki, hogy ha a bányatörvénynek nagy a jelentősége és az szüksége, ha a magyar nép érdekei annak létrehozását megkivánják és a Szovjetunió segitségével népünk számára lehetővé vált akaratának szabad nyilvánitása, miért nem adtunk ki hamarabb bányatörvényt, mi gátolt ebben bennünket ?

Tisztelt Országgyülés !

Uj magyar bányatörvényre, vagy legalábbis az általános bányatörvény szükségszerü módositására és kiegészitésére már az első ipari államositások idején gondoltunk. A szénbányászat államositásáról szóló 1946. évi XIII. tc. 19. §-a felhatalmazta az akkori iparügyi minisztert, hogy részben az államositás tényéből fakadoó uj helyzetre tekintettel, részben számotvetve a müszaki fejlődéssel és az uj feladatokkal, az osztrák bányatörvény módositására törvényjavaslatot nyujtson be, amig pedig erre nem kerül sor, az állami szénbányászat tekintetében a hatályos bányajogi szabályoktól eltérő intézkedéseket tegyen.

Az akkori Iparügyi Minisztérium ilyen irányu kötelezettségének azonnal eleget is tett, amint a hatalom a munkásosztály kezében megszilárdult, és megszünt azon visszahuzó erők hatása, amelyek korábban az előrehaladást akadályozták. 1949-ben a régi bányatörvény legkirivóbb, legkorszerütlenebb rendelkezéseinek a módositására készült el a tervezet, 1951-ben pedig az érdekelt szervek már egészen uj bányatörvény tervezetét tárgyalták. A próbálkozást siker mégsem koronázhatta, mert ebben az időben a bányászat a kapitalista idők sulyos örökségével küzdött, és nem alakult még ki az a gazdasági alap, amelyre tartalmában

szocialista, formájában pedig nemzeti bányatörvényt építeni lehetett volna. Igy egyenlőre meg kellett elégednünk a szénbányászat fejlődéséről szóló 1975. évi párt- és kormányhatározattal, a földtani kutatás egységét megvalósitó kormányhatározattal, a bányászatnak a tervgazdálkodás szolgálatába való állitásával összefüggő különböző intézkedésekkel, a bányafelügyelet korszerüsitésével és a felmerülő egyéb jogi rendezést kivánó kérdések alkalmi szabályozásának a módszerével.

Nem csoda, hogy ezekben az időkben a hangsulyt a termelés mennyiségének a növelésére fektettük, de a szükségnek megfelelően egyidejüleg előkészitettük a bányászat egyésges szabályozásának törvényalkotási előfeltételeit is.
Az 1956 óta egyéb területen megindult különböző kodifikációs munka bányászati vonatkozásai nagyban hozzájárultak a megfelelő gazdasági alap kialakulásához, és megszilárdulásához. Ezek közül külön ki kell emelni a Polgári Törvénykönyv szerepét, amelynek a tulajdonjogi, a szolgalmi és a kártéritési kérdésekkel kapcsolatos szabályaihoz viszonyithattuk a bányászati adottságokat is. A Polgári Törvénykönyv szilárd alapjaira támaszkodva a bányászat kialakithatta a müködésével kapcsolatos egyéb társadalmi érdekek polgári jogi védelmére vonatkozó szabályokat. E fejlődés során létrejött tehát a bányászat államigazgatási, gazdasági irányitó szervezete és a bányászat üzemi tevékenysége bele illeszkedett a polgári jog által meghatározott keretbe.

Mindjobban előtérbe került a biztonságos bányamüvelés lehetőségének megteremtése és számos részletrendelkezés segitette elő a dolgozók megkimélését azoktól a veszélyektől, amelyek a bányamüveléssel együtt járnak. E téren felhasználtuk a legkorszerübb tapasztalatokat, és eszközöket is.

A földtani kutatások egyre szélesebb körre történő kiterjesztése megalapozta az ország ásványkincs- védelmének biztositását, a földtani kutatások központi terv szerinti folytatása és a felkutatott ásványi nyersanyagok nyilvántartása

és megfelelő értékelése szilárd alapot teremtett arra, hogy a föld mélyének kincseivel ugy gazdálkodjunk, ahogy azt a népgazdaság igényei megkivánják.

A tervszerü kutatás és az ásványi nyersanyagok nyilvántartása a legszorosabb összefüggésben van a gazdaságos kitermeléssel. Fokozatosan érlelődtek meg az előfeltételek azon alapelvek kidolgozására, amelyek figyelembevételével a törvénytervezet egyes részletrendelkezései biztositani kivánják a rendelkezésre álló készletek leggazdaságosabb módon történő kitermelését.

Már utaltam arra, hogy az előttünk fekvő bányatörvénytervezet kidolgozásában milyen szorosan együttmüködtek az államigazgatás szervei és a szakszervezet. A tervezet létrejöttében azonban nemcsak kormányzati szervek vettek részt, hanem meghallgattuk az Országos Bányászati és Kohászati Egyesület, valamint a Bányaipari Dolgozók Szakszervezete által rendezett szakemberekre korlátozott nyilvános vita keretében a bányászok, a mérnökök, az egyetemi tanárok, és egyéb tudományos munkatársak véleményeit, észrevételeit. A beérkezett mintegy másfélezer állásfoglalás ez alkalommal is bebizonyitotta, hogy jelentős jogszabályok demokratikus módszerekkel történő előkészitése igen eredményes lehet.

Ugyanakkor tapasztalatcserére külföldre küldtük az előkészitő bizottságok néhány tagját, akik megismerkedtek a baráti államok részéről az ásványi nyersanyagok kitermelésére kiadott jogszabályokkal, és azok gyakorlati eredményeivel. Meghivtunk, vagy meglátogattunk, nagytudásu külföldi szakembereket, akikkel megvitattuk elgondolásainkat. Igy a tervezetben messzemenően érvényesültek a kölcsönös segitségnyujtás tapasztalatai is, amelyeket mindenkor igyekeztünk sajátos viszonyainkhoz alkalmazni. A tervezet igy dicséretes kollektiv munka eredménye.

Miben látom a bányászatról szóló törvénytervezet legfontosabb politikai jelentőségét ?

Elsősorban abban, hogy a bányászat kérdéseiben kiemeli a

a biztonság és a gazdaságosság szerepét, amely elvek a törvénytervezet minden rendelkezésen végigvonulnak. Megtestesül a tervezetben az az elv, hogy legfőbb érték az ember, hogy az ásványi nyersanyagok és a bányavagyon társadalmi tulajdont képez, amelyek védelme mindenkinek kötelessége.

A tervezetben kifejtett jogi szabályok érvényesitésével a bányászat huzamosabb időn keresztül alkalmassá válik nagyüzemi szinten a népgazdaság bányászati szükségleteinek legteljesebb kielégitésére, ugyanakkor a törvény védelmet nyujt minden rablóbányászkodással szemben.

Másodsorban az adja meg a tervezet jelentőségét, hogy tételesen kifejti az állam bányászati joga érvényesitésének a szabályait és ezzel biztositja az iparágban a törvényességet. A jövőben a bányaigazgatás,a kutatás és a termelés gazdasági szervei egyaránt pontosabban ismerni fogják hatáskörüket, és feladataikat, tudni fogják, hogy milyen körben felelősek a bányászat müködéséért. A tervezet nemcsak lerögziti az elért eredményeket, hanem hosszabb időre irányt mutat a további fejlődés számára is.

A tervezet meghatározott munkakörökben magasabb képesitést követel meg; ezzel elősegiti a bányászatban dolgozók müveltségi szinvonalának emelését, és biztositja szakmai tudásuk korszerü bővitését.

Végül pedig feloldja a törvénytervezet a népgazdaság és az állampolgárok érdekeinek összhangba hozatalával megfelelő szabályozás utján azt az ellentétet, amely a külszini ingatlantulajdonosok és a bányavállalat között, a bányászati tevékenység folytán elkerülhetetlenül felmerül.

A tervezet rendelkezései a jövőre is irányt szabnak. Az a tény, hogy a bányászat a törvény által megadott keretek között szilárdan teljesitheti feladatait, azt jelenti, hogy a jövőben nagyobb gondot fordithatunk a müszaki fejlesztésre, a munkaidő megröviditésére sé a nehéz bányamunka gépesités utján való megkönnyitésére, a termelékenység emelésére, a munka és üzem-

szervezés megjavitására, a beruházások koncentrálására, és mindarra - a bányászat egészéhez viszonyitva részletkérdésnek tünő - feladatokra, amelyek megvalósitása és kifejlesztése elmélyülő, komoly részletmunkák eredménye lehet.

Felszabadulásunk óta ez az első olyan jogszabály, amely a megszilárdult gazdasági alapokon nyugodva, egy iparág összes számottevő kérdését törvényi szinten szabályozza. Ez a tény is biztositékát képezi annak, hogy a bányászat az előtte álló feladatokat meg fogja oldani és a népgazdaságot el fogja látni a szükséges ásványi nyersanyagokkal.

Tisztelt Országgyülés !

Az elmondottak után feljogositva érzem magám arra, hogy az országgyülés tagjai részére a bányászatról szóló törvénytervezet elfogadását ajánljam. / taps /

3., Dr SÁLYI ISTVÁN előadói javaslata

Tisztelt Országgyülés !

Ugy vélem, nem kell hosszasan indokolnom, hogy miért annyira alapvető a bányászat szerepe népgazdaságunkban. A bányászat mint a népgazdaság egyik ága biztositja a népgazdaság sok más ága számára ipari alapanyagként a föld méhének kincseit, a földkéreg ásványi nyersanyagait. Ilyenformán a bányászat eredményes müködése sok más iparág tevékenységének kiinduló pontja.

A bányászatnak ez az elsődleges szerepe előtérbe kerül ma is, amikor az országgyülés a bányászatról szóló törvényjavaslatot tárgyalja. Ennek eredményeként remélem - a magyar szocialista jogalkotások sorozatát rövidesen egy ujabb kiváló törvény, az uj magyar bányatörvény fogja gazdagitani.

A bányászatról szóló törvénytervezet beterjesztése azért nagy jelentőségü, mert mindenekelőtt arról tanuskodik, hogy az elmult 15 év alatt sikerült a szocialista bányászat alapjait lerakni, eredményesek voltak a megszilárditásukra irányuló

erőfeszitéseink és olyan mértékben kikristályosodtak a szocialista bányászkodásnak a dolgozó nép érdekeit leghatásosabban szolgáló irányelvei és alapvető módszerei, hogy azok mostmár - hosszu évtizedekre - törvényben lehet rögziteni. Azért, hogy a szocializmus épitésében ehhez az ujabb mérföldkőhöz elérkeztünk, elsősorban a magyar bányászokat illeti szivből fakadó hála és köszönet.

Az elvégzett munkáról, a felmerülő feladatokról némi képet ad már az is, ha szocialista bányászatunk mai állapotát a volt kapitalista bányászat állapotával vetjük össze.

Bányajogunk alapja - amint Czottner elvtárs előadásából ez részletesen kitünt - az 1854-ben kiadott általános osztrák bányatörvény volt. Ez a törvény szabta meg egészen a felszabadulásig a magyar bányászat alakulását.

A két világháboru közötti időszakban ennek eredményeként bányászatunk nagymértékü fejlődéséről - sajnos - nem lehetett beszélni bányászatunk volumene még szükös ásványvagyonunkhoz viszonyitva is kismértékü volt. Hiszen a kapitalista bányászat általában csak a könnyen lemüvelhető ásványi nyersanyagok kitermelésére szoritkozott, éppen a maximális profitra irányuló törekvés folyamányaként.

1938-ban a felszabadulást megelőző utolsó békeévben 9,3 millió tonna volt a szénbányászat termelése. Ennek is 19 %-a teljesen kezdetleges, csak időszakosan müködő bányákból került ki. De még a tőke-erős nagy vállalatok bányáiból is szinte teljesen hiányzott a korszerü munkahelyi gépesités.

A felszabaduláskor az ércbányászatot mindössze négy hiányos és elavult felszerelésü ércbánya képviselte, amelyeknek 1938-ban kb. 350ezer tonna volt az összes termelésük.

Ebben az időben az aluminiumkohászat bázisát képező bauxitbányászat három korszerünek éppen nem nevezhető bányában folyt. Termelésük 1938-ban kereken félmillió tonnára rugott.

A kőolaj és a földgáz termelés 1938-ban mindössze 43000 tonna, illetve 8millió köbmétert tett ki.

A kőolajtermelés ugyan a háborus konjuktura idején 5 év alatt közel husszorosára nőtt,de 1949-re visszaesett kereken félmillió tonnára.

Egyéb ipari ásványok termelése a felszabadulás előtt -erősen elaprózva - 64 kisüzemben folyt jelentéktelen termeléssel.

A szocialista bányászat kialakulása a szénbányászat államositásáról szóló 1946. évi XIII. törvénnyel kezdődik, az akkor életre hivott Magyar Állami Szénbányászati Rt. müködésével. A bányászat többi része zömében a nagyobb ipari vállalatok állami tulajdonba vételéről szóló 1948. évi XXV. törvény végrehajtása során került állami tulajdonba. Bezárult végül a kör, amikor a Mangyar Népköztársaság alkotmányának 6. §-a egyebek között azt is kimondotta, hogy a föld méhének kincsei és a bányák az egész nép vagyonaként az állam tulajdonát képezik.

Azzal, hogy az ásványi kincsek állami tulajdonba kerültek, lehetővé vált hazánk ásványvagyonának egységes elvek alapján történő kutatása, feltárása és kitermelése, lehetővé vált tehát az ásványvagyon gazdálkodás tervszerü irányitása. Az igy kialakult szocialista gazdálkodás fölényét igazolja az elmult 15 esztendő.

A magyar bányászat mai helyzetéről kitünő tájékoztatást adott a 10. magyar bányásznap alkalmából rendezett Bányászati Kongresszus. Hadd idézzek néhány adatot a Kongresszus gazdag anyagából.

A termelés tekintetében pl. a következő kép alakul ki:

Az 1960. évben a szénbányászat termelése közel háromszorosa, a mangánérc-bányászaté közel ötszöröse, a szinesérc-bányászaté kétszerese, a vasércbányászaté közel háromszorosa, a bauxitbányászaté kb. kétszerese lesz az 1938. évi termelésnek. 1949 óta a kőolaj termelés kereken megkétszereződött.

Ezek a számok önmagukban is azt mutatják, hogy a bányászat jelentősége a felszabadulás óta hazánkban különösen megnőtt és népgazdaságunk egyik legfontosabb iparágává fejlődött.

A felsorolt számadatok mögött azonban - a Bányászati Kongresszus megállapitásai szerint - részben már megoldott, részben még megoldásra váró bonyolult feladatok sokasága huzódik meg. Példaképpen hadd emlitsek meg egyet-kettőt közülük:

Az emberi társadalom életében és fejlődésében döntő szerepe van az ásványi nyersanyagoknak és a különféle energiaforrásoknak. Az emberiség egyre fokozódó mértékben használja fel a természetnek ezeket a kincseit a maga céljára. Figyelemreméltó, hogy az egyes országok lakosságának életszinvonal emelkedése szorosan összefügg a belföldi nyersanyag és energiaforrások helyes,ésszerü kihasználásával. A magyar népgazdaságban sem közömbös tehát, hogy ásványi nyersanyagkészleteinket, beleértve az energiatermelésben felhasználtakat is, milyen ütemben termeljük ki, és milyen feltételek mellett állitjuk népgazdaságunk szolgálatába. Az ásványi nyersanyagok között az ipari termékek előállitására felhasznált fémek és egyéb ásványok mellett döntő fontosságuak az energiatermelésben hasznositott energiahordozók.

Világszerte észlelhető jelenség, hogy a rendelkezésre álló ásványi nyersanyag-készletek a rohamosan növekvő igények folytán, az intenziv kutatások ellenére sem tudják egy bizonyos határon tul már követni a gyors fejlődést. Igy az olyan energiaforrásokban, mint amilyen pl. a szén, a kőolaj, a földgáz, előbb, vagy utóbb elkezdődik az ismert készletek folyamatos csökkenése. Magyar vonatkozásban ez a megállapitás már ma is több tekintetben, pl. a szén tekintetében is időszerü. Emellett a csökkenő készletek kitermelése rövidesen egyre nehezebbé válik, és igy természetes az a törekvés, amely az egyre növekvő energia igényeket fokozatosan más, uj energiahordozók utján kivánja kielégiteni.

Hazánk szénkészlete mai ismereteink szerint közel 5milliárd tonna, amelynek kb. 3milliárd tonnát kitevő része tekinthető - a becslések szerint - kitermelhető szénvagyonnak.

Ez bizony nem sok, ha meggondoljuk, hogy egy főre a Szovjetunióban pl. tizenkétszer nagyobb szénkészlet jut, mint nálunk. A kitermelhető 3milliárd tonna szénvagyon alig több, mint 100-szorosa folyó évi szénkitermelésünknek. Ez a körülmény nemcsak a földtani kutatások jelentőségét huzza alá, de jól megvilágitja a szénvagyonunkkal való helyes gazdálkodás rendkivüli fontosságát is.

Kedvezőknek mondhatók kőolajbányászatunk fejlődésének kilátásai. Jelentősek a földgázkutatásnak az utóbbi években elért eredményei. Földgázvagyonunk mostmár alapot ad, országos földgázvezeték-hálózat épitésére.

Ércbányászatunkban az erősen megnövekedett termelés során - a készletek korlátozott volta miatt - ma sok olyan ércet bányászunk ki, és dolgozunk fel, amelynek gazdaságos kohósitására még nem is olyan régen alig látszott lehetőség. Ilyen ércek pl. a rudabányai alacsony vastartalmu pát-vasércek, a karbonátos mangánércek, és a gyöngyösoroszi szinesércek is. A bauxitbányászatot is kedvezően befolyásolja, hogy a timföldgyárainkban gazdaságosan feldolgozható bauxit minősége tekintetében ma már lényegesen kisebbek a követelmények, mint 20 évvel ezelőtt voltak.

Mindez arra utal, hogy a bányászat termelésének megnövelése előtt előbb meg kellett teremteni ennek megbizható feltételeit, az ország mindenféle ásványi nyersanyagára kiterjedő földtani kutatás megszervezésével és az ásványi vagyonnal való helyes gazdálkodás alapelveinek és módszereinek kialakitásával.

A termelés gazdaságossága érdekében pedig ezen felül biztositani kellett a termelés korszerü szinvonalát is. Bizony hatalmas feladat volt ez, annál is inkább, mert az államositott bányák berendezései jórész elavultak voltak, és leromlott állapotban kerültek állami tulajdonba.

Szénbányáinkban számottevő munkahelyi gépesités csak az államositás után indult meg. Az egyes szénmedencék egymástól eltérő sajátos viszonyai következtében a külföldi gyártmányu bányászati munkagépek általában csak helyenként alkalmazhatók.

A különböző bányavidékek különleges viszonyaihoz alkalmazkodó, hazai konstrukciójú és gyártású, megfelelő teljesitőképességü munkagépek kialakitása pedig hosszu évek munkáját igényli. Mégis már is jelentősnek lehet nevezni a jövesztés, rakodás, és munkahelyi szállitás gépesitése terén elért előrehaladást.

Az ércbányászatban a korszerü előkészitő müvel ellátott gyöngyösoroszi ólomcinkérc bányászat létesitése, a recski ércelőkészitőmü bővitése, a rudabányai vasércdusitómü üzembehelyezése a legjelentősebb bizonyitékai a müszaki fejlesztésre irányuló törekvéseknek.

1948-ban az államositott kőbányák nagy többsége is elhanyagolt és leromlott állapotban került állami tulajdonba. Azóta termelésük mégis megsokszorozódott, nem utolsósorban a munkahelyi gépesités eredményeként. A fejtés, préselés nehéz fizikai munkafolyamatának gépesitése mellett sikerült koncentrálni a termelést a nagyterjedelmü kőzetlelőhelyekre, és több egymáshoz közel eső kisebb bánya egybenyitása megteremtette a további fejlesztés lehetőségének alapjait is.

A termelésben megkivánt magas müszaki szinvonalat természetesen csak a bányászat megfelelő szervezeti felépitése mellett lehetett elérni.

Az államositás óta a bányászati ágazatok szervezete alapvető változáson ment át. A zilált kapitalista gazdasági szervezet és ennek összefüggés nélküli gazdasági tevékenysége helyébe valamennyi bányászati ágazgatnál az állami szervezés fejlett formája, és a tervszerü gazdálkodás került előtérbe. Az állami tulajdonba vétel ugyanis mindenütt felszámolta a bányászat kisipari jellegét, és ma már országosan, a medencék szerinti tagozódásnak megfelelően, egységes szervezet irányitja a magyar szénbányászatot. Hasonló a helyzet a kőolaj-, érc-, bauxit- és ásványbányászat tekintetében is. A kőbányászat területén pedig ez a további fejlődés várható iránya.

A bányák államositása után azonnal uj feladatként jelentkezett a bányamüvelés maximális biztonságának a megteremtése is. A kapitalista termelésben az ilyen törekvések és a minél nagyobb profitra való törekvés között feloldhatatlan ellentmondás van. Amig tehát a tőkés bányászat a multban megelégedett az olyan minimális biztonsági rendszabályok előirásával, amelyek a termelés lehető folyamatosságát biztositották, addig a szocialista bányászat állandóan fokozza a bányamüvelés biztonságát, keresi és megvalósitja azokat a módszereket, amelyek a legfőbb értékét jelentő ember életének, testi épségének és egészségének védelmét szolgalják.

Minlezeknek a feladatoknak már az első ötéves tervben is kisebb-nagyobb szerep jutott, mert hiszen az akkor tervezett nagyarányu iparfejlesztés a széntermelés erőteljes növelését tette szükségessé. A megnövekedett feladatok rendkivüli intézkedéseket követeltek. Igy született meg az 1950. évi minisztertanácsi határozat, amely a szénbányászat fejlesztésének általános feladatain tul, a szocialista szénbányászat kialakitásának feladatait is megjelölte. Rendelkezései közül csak azokat szeretném most kiemelni, amelyek a roppant nagy feladatokat határtalan lelkesedéssel és törhetetlen optimizmussal vállaló bányászok munkájának megbecsülését célozták.

A minisztertanácsi határozat fokozott premizálással, a hüségjutalom rendszeresitésével, a bányásznap ünneppé nyilvánitásával, diszegyenruha rendszeresitésével, kitüntetések adományozásával, és egyéb kivételes kedvezményeket megalapozó intézkedésekkel kivánta biztositani a bányászok nehéz munkájának fokozott erkölcsi és anyagi megbecsülését, a bányászatnak az ország gazdasági életében megnyilvánuló jelentősége szerint.

E rendelkezés nyomán az azóta eltelt 10 év alatt alapjaiban megváltozott bányászaink élete. Megváltozott először is az a környezet, amelyben élnek, mert bányatelepeink ma már nem elhanyagolt települések jellegét mutatják, mint régen.

Nem hiányzanak többé e telepeken a városi lakosság igényeinek megfelelő kulturális feltételek. A lakások száma csaknem megkétszereződött, és ezzel együtt épült a bolthálózat, létesültek mozik, könyvtárak, szórakozóhelyek, korházak, orvosirendelő, bölcsődék, és óvodák.

Életszinvonaluk tükrözi azt a fokozott anyagi megbecsülést, amely nehéz munkájuk szerint megilleti őket. Kimagaslóan jó munkájukról, és ennek erkölcsi megbecsüléséről pedig nemcsak a mellüket ékesitő sok-sok különféle kitüntetés tanuskodik, de az a körülmény is, hogy ott találjuk őket az állam életét irányitó apparátus csaknem minden szintjén.

Tisztelt Országgyülés !

A szénbányászat államositásáról szóló 1946. évi XIII. törvény már számot vetett a bányászati jogszabályok elavult voltával. A nehézipari miniszter elvtárs tájékoztatta az országgyülést azokról a törekvésekről, amelyek korábban egy uj bányatörvény alkotását célozták.

Most eljutottunk oda, hogy a felszabadulás óta eltelt másfél évtized alatt összegyüjtött sok értékes tapasztalat végre megadta a lehetőségét annak, hogy a feudál- kapitalista idők társadalmi viszonyait tükröző idegen törvényt uj, magyar és szocialista bányatörvény váltsa fel.

Az uj bányatörvény megalkotásának munkálatai 1959-ben kezdődtek a Minisztertanács engedélye alapján az Országos Bányamüszaki Főfelügyelőség kezdeményezésére.

Azóta az Országos Bányamüszaki Főfelügyelőség és a Nehézipari Miniszterium irányitásával folytak bizottságokban, szakemberek széleskörü bevonásával. Az előkészités munkájáról is részletesen beszámolt a nehézipari miniszter elvtárs, ugy hogy én ennek az előkészitésnek mostmár csak bizonyos momentumaira korlátozom mondanivalóimat.

Az előttünk fekvő törvénytervezet két évi fáradhatatlan munka eredménye, amely arról tanuskodik, hogy készitői mintaszerüen dolgozták fel a hazai és külföldi anyagot és tapasztalatokat.

Az uj bányatörvény előkészitése során persze, az alapvetően megváltozott viszonyok között az 1854. évi bányatörvény természetesen nem szolgálhatott kiindulási alapul. Ezért az országgyülés előtt fekvő javaslatban foglalt szabályokat a bányászatban ténylegesen kialakult életviszonyok és jogi kapcsolatok mélyreható tanulmányozásával kellett kidolgozni. Szeretnék rámutatni arra az értékes segitésgre, amelyet ebben a munkában részünkre a Szovjetunió 1927. évi bányatörvénye és a népi demokráciák bányajogi kódexeinek tanulmányozása jelentett.

A népi demokratikus országokra ugyanis egyformán jellemző, hogy a bányászat az egyéb ipari tevékenységtől élesen eltérően még ma is olyan ingatlanokon és olyan ingatlanok alatt folytatja tevékenységét, amelyeknek a felszine mások kezelése és müvelése alatt áll, és amelyeknek az esetek többségében nem is az állam a tulajdonosa. E területeknek bányászat céljára történő igénybevétele, a bányászat folytán szükségképpen beálló károsodások továbbra is sajátos jogi szabályozást kivánnak.

Ugyanakkor a bányászat társadalmi tulajdonából fakadó, lényegesen uj vonások minőségileg elválasztják a szocialista bányajogot a kapitalista rendszer hasonló intézményeitől.

A különbség leginkább szembeötlő módon a termelés gazdaságossága a bányászat biztonsága és a bányamunka megbecsülése tekintetében jelentkezik.

A szocialista bányajog olyan feltételeket kiván teremteni, amelyek mellett az ország ásvány vagyonának megismerése és további kutatása közvetlen állami feladatként eredményesen megoldható. Ezen felül biztositja az egész nép vagyonát alkotó, meg nem ujitható és a kitermelés folytán állandóan csökkenő ásványi nyersanyagkészletek fokozott védelmét.

Ennek érdekében - többekközött - arra törekszik, hogy megszüntesse az ásványvagyon gazdálkodásban korábban sürün jelentkező anarchiát, azzal, hogy a bányászati tevékenységet

- kisebb jelentőségü kivételektől eltekintve - kizárólag szocialista szervezetekre, főként állami vállalatokra, ritkábban szövetkezetekre bizza.

A szocialista bányajogra az is jellemző, hogy az említett vállalatok, vagy szövetkezetek tevékenységét a népgazdaságban hasznositható bármelyik ásványi nyersanyag kitermelése során egységesen ugyanazokra az alapelvekre támaszkodva kivánja irányitani, és pedig ugy, hogy rendelkezései összhangba hozzák azokat az egymással szembeálló érdekeket is, amelyek között a kapitalista gazdasági rendben feloldhatatlan volt az ellentmondás. Ilyen ellentmondás mutatkozott a kapitalista vállalkozó és a bányában dolgozók érdekei között a bányamunka biztonságának kérdésében, vagy a bányavállalat és az ingatlantulajdonos érdekei között, pl. a felszin megóvása vagy a bányamüvelés folytán meddővé vált területek ujrahasznositása tekintetében.

A szocialista bányajog szemlélete szerint a bányászat gazdaságossága és biztonságos volta, a termelés fejlesztésére és a bányamüvelés által okozott károk megelőzésére és elhárítására irányuló törekvések egyforma sullyal esnek latba.

Önként értetődik, hogy a szocialista bányajog szerint a bányászok munkáját különös megbecsülés illeti meg. Ez a megbecsülés azoknak szól, akik az egész társadalom érdekében a társadalom alapvető szükségleteinek kielégitése végett vállalkoznak az egész nép vagyonát alkotó ásványi kincsek kitermelésének fáradságos és veszélyes munkájára.

Tisztelt Országgyülés !

A most vázolt elvekre épült a bányászatról szóló törvényjavaslat.

Szerkesztésében az az elv érvényesült, hogy a jogi, a müszaki és a biztonsági rendelkezések után következzék a bányahatóság tevékenységének jogi szabályozása, amely az előzőket mintegy szerves egységbe foglalja.

A törvényjavaslat egyébként csak olyan alapvető rendelkezéseket tartalmaz, amelyek ma - néhány évtized távlatában is - időtállóknak tekinthetők. Részletkérdésekről a végrehajtási rendelet fog intézkedni.

A már emlitett alapelvek érvényesülését biztositó rendelkezések közül szeretnék néhányat külön is kiemelni, és a szükséghez mérten megvilágitani.

Az általános rendelkezéseket tartalmazó első rész a törvény célját abban jelöli meg, hogy szabályozza az ország ásványi nyersanyagkészlet nek legbiztonságosabb és leggazdaságosabb kitermelését. Ez a gondolat azután végighuzódik az egész törvénytervezeten, amely több helyen is rámutat a fejlett korszerü technika szerepére, akár a biztonság fokozásában, akár a gazdaságosság növelésében.

Világosak a következő rendelkezések:

Az állami szerveknek az ásványi kincsekre vonatkozó földtani kutatását - az ország földtani megismerését szolgáló országos kutatási terv alapján - központi földtani hatóság irányitja és ellenőrzi.

Az állam az őt megillető bányászati jogát bányavállalatok utján gyakorolja. Ezeket felügyeleti szervük irányitja és ellenőrzi, ugy azonban, hogy e vállalatoknak bányaüzemeikben folytatott bányászati tevékenysége felett a bányahatóság gyakorol szakfelügyeleti hatósági jogkört. Fontos rendelkezés, hogy bányaüzemet csak akkor lehet üzemben tartani, ha az üzemnek van a bányahatóság előzetes hozzájárulásával megbizott felelős müszaki vezetője, illetve vezetőhelyettese. Rendkivül nagy jelentőségü az az intézkedés is, amely szerint a bányaüzem akkor sem folytathat bányamüvelést, ha nincs jóváhagyott müszaki üzemi terve. Ezt az utóbbit is a biztonság és a gazdaságosság figyelembevételével kell elkésziteni; biztositani kell benne az ásványi nyersanyagkészletek védelmét a veszélyeztetett földek és létesitmények megóvását, a bányakárok megelőzését, és csökkentését.

Ennek megfelelően fel kell venni például a bányaüzem műszaki üzemi tervébe az üzemet fenyegető különféle veszélyek megelőzésére szolgáló intézkedéseket, vagy például a védőpillérek kijelölését is.

Jóváhagyott műszaki terv szükséges a bányamüvelés szüneteltetéséhez és megszüntetéséhez is.

A javaslat szerint a bányászati tevékenyég során törekedni kell a ku atás és bányamüvelés által okozott károk megelőzésére, elháritására, a másnak ténylegesen okozott kárt pedig meg kell tériteni.

A bányavállalat az olyan külszini területet, amelynek használhatósága a bányászati tevékenység - elsősorban külfejtés - következtében megszünt, vagy lényegesen korlátozódott, köteles e tevékenység befejeztével tájrendezési kötelezettségének eleget téve, ujra- hasznositás céljára alkalmas állapotba hozni.

Abban, hogy az uj bányatörvény milyen mértékben fogja elősegiteni a bányászat fejlődését és a szocializmus épitését, döntő szerep jut a bányavállalatok felett felügyeletet gyakorló miniszteriumoktól teljesen független bányahatóságnak is. Ezért van nagy jelentőségük azoknak a rendelkezéseknek, amelyek e hatóság szerteágazó feladatkörét és nagy felelősségét tükröző jogkörök szabják meg, valamint szervezeti felépitését irják elő.

Az ásványi nyersanyagokra vonatkozó egységes elvek folyományaként a bányahatóság hatásköre a bányászat minden ágára, sőt - a törvény rendelkezése szerint - a mélységi vizek felszinrehozatalára irányuló munkálatok egy részére is kiterjed. A törvény-előrelátással - lehetőséget ad arra is, hogy a Minisztertanács a bányahatóság jogkörét - a szükséghez mérten - egyéb tevékenységekre is kiterjeszthesse.

A törvényjavaslat 1961. év julius 1. napját javasolja az uj bányatörvény hatálybalépésének napjául.

Erre a határidőre elkészülhet a törvény végrehajtási rendelete is, amelynek munkálatai egyébként már folyamatban, sőt igen előrehaladott állapotban vannak. Ez annyit jelent, hogy a jövő év közepétől a bányászatról szóló uj törvény a maga egészében, alapelveiben és ezeknek a részletekre kiterjedő alkalmazásában is, érvényesülhet a bányászat minden ágában; szilárd alapját képezheti bányászatunk további fejlődésének és egyik hatékony eszköze lehet annak, hogy a magyar bányászat hiánytalanul elláthassa a szocializmus épitésében reá váró feladatokat.

Persze a törvényt emberek, a magyar bányászok fogják alkalmazni és végrehajtani, ezért minden bányásznak el kell olvasnia az uj törvényt, hogy megismerkedjék az abban lefektetett, előremutató gondolatokkal, e törvényből sajátithatja el azokat a szempontokat, amelyeknek az ő egyéni tevékenységében is érvényesülniük kell a bányászat eredményességének érdekében. A törvényben erősen kihangsulyozott müszaki szempontok pedig szinte parancsolóan megkövetelik, hogy a fiatal bányamérnök már az egyetem padjaiban magába szivja az uj szocialista bányatörvény szellemét, s az abból meritett lendülettel és lelkesedéssel lásson hozzá az életben megtisztelő és felelősségteljes feladatainak ellátásához.

Tisztelt Országgyülés !

Az országgyülés ipari bizottsága behatóan megtárgyalta a bányászatról szóló előttünk fekvő törvényjavaslatot. Egyhangu határozatában azt javasolja, és ehhez csatlakozom én is, mint a törvényjavaslat előadója, hogy az országgyülés fogadja el, és emelje törvényerőre - benyujtott formájában a bányászatról szóló törvényjavaslatot. / taps /

3., JAKAB SÁNDOR képviselő hozzászólása

Tisztelt Országgyülés !

Mindenek előtt a Nógrádi Szénbányászati Tröszt dolgozói, a megye ásvány- és kőbányászai nevében helyeslésemet fejezem ki a törvényjavaslat benyujtása felett.

Helyeseljük a törvényjavaslat benyujtását azért, mert véleményünk szerint a törvényjavaslat ujabb előrehaladás a törvényesség utján. A törvényhozásban már a közelmultban olyan nagy jelentőségü lépést tettünk, mint a Polgári Törvénykönyv elfogadása, sőt a jelen ülésünkön szerepel a bányatörvényről és a honvédelmi törvényről szóló javaslatok vitája.

Véleményünk szerint egyaránt hasznos lesz ez az egész bányászat tervszerü fejlődése, a bányászok erkölcsi megbecsülése szempontjából.

Helyeseljük továbbá a törvényjavaslat benyujtását azért is - mint ahogy ez Czottner, valamint Sályi képviselőtársaim is emlitették - mert a bányászkodás következtében elég nagyszámu anyagi és politikai kár származik. Mindez az eddigi joggyakorlatban nem volt egységesen összefoglalva. Ezekben a jogszabályokban átfedések, hézagok voltak, s nem egyszer áttekinthetetlenséget tapasztaltunk. Ebből következően, a jogszabályok hiányosságai folytán, még egyszer mondom, sok politikai és gazdasági kérdés merült fel. Ebből kijutott Nógrád megyének is, de közismert a tisztelt Országgyülés előtt, hogy Tatabányán, az Óvárosnak szinte az egésze küzd a bányakárokból származó problémák megoldásával, s hasonló gondokat lehet tapasztalni a borsodi, a pécsi és más bányatrösztök területén is.

Miből származtak a viszásságok, mik azok az alapvető okok, amelyek a bányakárok eddigi rendezetlenségét előidézték? Mint emlitettem elsősorban az, hogynem volt egységes állásfoglalás, határozott rendelkezés a bányakárok megitélésében. Ezt elősegitette az, hogy a felszabadulás után a bányaadományozási eljárás megszünt, és jóhiszemüen eljaró, elsősorban bányászoknak, vagy a bánya környékén lakóknak, munkásoknak, akiknek az életük egyre jobb utra tért, a ház épitésüknél olyan kárjaik keletkeztek, amelyekre ők nem számitottak. Oda épitettek, ahol ásványi szénvagyon, vagy más ásványi kincs volt a föld mélyében, de jóhiszemüen ők ezt nem tudták

s ebből következően később károk keletkeztek.

A bányaadományozási eljárás elmaradása azt is magával hozta, hogy nem egy esetben kellő kutatottság hiján nyitottak meg bányaüzemeket, folytattak üzemeltetés, s emiatt a korábban beépitett területeken károk keletkeztek. Előfordult megyénkben is - még 1955-ben is -, hogy a községek fejlesztése során szükségessé vált uj iskola négy év után bányakár következtében használhatatlanná vált. Egyre több olyan lakóház van, amelyet lebontásra kellett értékelni, mert az lakhatásra életveszélyes.

A termelőszövetkezeti mozgalom fejlesztése idején, nagy tévonával járt a majorhelyek kijelölése, mert a termelőszövetkezetek vezetői - helyesen - arra törekedtek, hogy a községhez minél közelebb legyen a termelőszövetkezet istálója, ugyanakkor a már müködő bánya vezetői előrelátásból, a terv ismerése alapján, azt az álláspontot képviselték, hogy ott kelljen megépiteni a termelőszövetkezeti istálót, ahol később nem éri bányakárosodás.

A bányakárok miatt Nógrád megyében 1950-1960-ban négymillió forintnál nagyobb összeget fizettünk ki bányakár cimén. Ennek a négymillió forintnak a kifizetése enyhitette ugyan azokat a gondokat, amelyek, mondom, elsősorban a bányászokat érték, de nem tudtunk teljes megnyugvást találni, mert a fennálló rendelkezések nehézkessége, esetenként az eljárás kereszteződése miatt nem volt egységes állásfoglalás.
A köztudat már a törésszögeket jobban ismeri maholnap, mint a müszaki vezetés. De a törésszög megállapitásának késedelmessége azt eredményezte, hogy például Kazáron, ahol nagyon jelentős bányakárok vannak, az első időben kifizettünk 55 foknál kisebb törésszög alatti bányakárokat is, majd később még az 55 fok felett sem fizettünk bányakárokat. Olyan példátlan esetek is voltak hogy három egymás mellett levő házból a két szélsőt bányakártalanitották, de a középső kártalanitása elmaradt. Még tovább folytathatnám ezeket a példákat, amelyek mind abból származtak - mégegyszer mondon -

hogy nem volt egységes állásfoglalás a bányakárok megitélése tekintetében.

Különösen gyakori volt a kapitalista bányászkodás idején, amikor a profit volt a fő cél, hogy a bányatérképeket nem vezették megfelelően. Idősebb bányászok emlékezete szerint két térképet is vezettek, de a későbbi idők folyamán is - talán viccesen hangzik, de azt kell mondanom - találkoztunk olyan gyakorlattal amikor a bányamüvelés során lementek a térképről. Ez azt eredményezte, hogy a megjelölt területet, ahol korábban épitési engedélyt adtak ki, nem tartották be és néhány év mulva bányakár keletkezett.

De a bányakárok nemcsak gazdasági problémákat, gazdasági gondokat jelentettek, hanem elsősorban politikai bajokat is. Nehezitette ezt a helyzetet az, hogy főleg bányászokat, a bányák dolgozóit sulytották a még fennálló hiányosságok.

A bányakárok elintézése nagy huzavonával járt. Eddig többször arra törekedtek, hogy a bányavállalat és a bányakárosultak megegyezésre jussanak. Közös megegyezést próbáltak alapul elfogadni, de sajnos ezt az esetek többségében nem sikerült betartani. Ugyanis a bányák vezetői arra törekedtek, hogy lehetőleg a kártalanitás értéke körül állapittassék meg az összeg, mások, a károsultak egy része viszont azon igyekezett, hogy itt a jó alkalom, és lehetőleg uj lakóházakat épittessünk, vagy ujkutakat ásassunk a megrongálódott, rossz épületek és kutak helyett.

Ebből szakadatlan vizsgálgatások, méricskélések és kiszállások következtek, s ezek még egyszer mondom nagyon sok időt kötöttek le. Kazáron is már 1956-ban megkezdődött a bányakárok, felértékelése, kifizetése, de sajnos négy év után is még arról kell beszélnünk, hogy ez lezáratlan, megoldatlan kérdés. Még mindig mintegy husz bányakárosultnak az ügye rendezetlen, éppen az egységes eljárás hiánya következtében. Mindez - azt hiszem a tisztelt Országgyülésnek nem is kell monlani - azzal jár, hogy munkanap kiesések, utánjárások, türelmetlenségek vannak, s általában a bizalom kérdése merül fel.

Éppen ezért véleményünk szerint nagyon helyes, hogy a most elfogadásra ajánlott bányatörvény - javaslat egységes alapokra helyezi a bányakárokkal kapcsolatos dolgok intézését.

Ismételten csak megerősiteni és helyeselni tudom, amit Czottner, és Sályi képviselőtársam az előterjesztői, illetve indoklói beszédben mondott: helyes, hogy a bányatörvény javaslatban külön fejezetet kap a bányakárokról szóló rész. Annál is inkább helyes és szükséges ez, mert mint Sályi elvtárs ezt kifejtette, a szénbányászat annyiban különbözik az egyéb ipari tevékenységtől, hogy ingatlanok alatt vagy olyan ingatlanokon folytatja munkáját, amelyek mások,-mostmár egyre több esetben termelőszövetkezetek -becsületes dolgozók ingatlanai. A bányászat minden jó akarat, minden előzetes biztonság betartása mellett is olyan következményekkel járhat, hogy a felszinen éppen a föld belsejének megváltoztatása miatt szakadékok, süllyedések, vagy más természeti elváltozások lesznek. Ha mi nem rendezzük ezt a bányatörvényben, ha továbbra is hagyjuk a polgári törvénykönyv idevonatkozó részének alkalmazását, akkor ez csak tovább fenntartja azt a huzavonát, a különböző elbirálásokat, amelyeknek eddig tanui voltunk.

Véleményünk szerint - mégegyszer mondom - helyes hogy a bányatörvényben külön fejezetet szenteltek a bányakárokra, s olyan szerencsésen oldották meg, hogy ez beilleszkedjék a polgári törvénykönyv megfelelő részébe is.

Tisztelt Országgyülés !

A jelenleg előttünk fekvő bányatörvény megfelelően figyelembe veszi törvényhozásunknak azokat az alapelveit, amelyek már eddig is érvényesültek a különböző törvények megalkotásánál. A bányatörvénynél is első helyen kell emlitenem, hogy az egyéni és közösségi érdekek szerencsésen találkoznak.

Alkotmányunk 6. pontja kimondja, hogy a föld mélyének kincsei és a bányák az egész nép tulajdonában vannak.

A bányászkodás az egész nóp érdekében való és éppen ezért helytelen lenne,ha a bányászkodásból származó károkat a társadalom hasznos tagjainak nyakába varrnánk. A bányatörvény véleményünk szerint helyesen, az egyéni és a közösségi érdekek szemelőtt tartásával intézkedik ezekkel a kérdésekkel akpcsolatban, s ez bizonyára megnyugvást fog eredményezni.

Az egyéni és a közösségi érdekek találkoznak például a térités módjánál. A bányatörvény előirja, hogy lehetőleg természetben kártalanitsák a károsultakat, de ezen kivül pénzbeli kártalanitásra is módot ad. Szeretném elmondani, hogy az eddigi gyakorlat szerint - legalábbis a nógrádi tröszt területén - a pénzbeli kártéritás sokkaljobban bevált forma, mint a természetbeni. Talán tréfásan hangzik, de a tisztelt Országgyülésnek el kell mondanom: olyan eset is előfordult a bányakárosultság megtéritése során, hogy egy ház helyett kettőt épitettünk, mivel időközben a férj és a feleség hütlen lett egymáshoz. / zaj, derültség / Felmerülnek azonban más hasonló problémák is, és a téritésnél persze azt is látnunk kell, hogyha valaki természetbeni kártéritésben részesül, s esetleg az uj ház, vagy az ujonnan épitett kut többet ér, mint a kárt szenvedett objektum, akkor fizetési kedvezményeket is kap az illető, hogy részletben fizethesse ki a különbözetet. A legfontosabb alapelvnek, a leghelyesebbnek azt tartjuk, az előttünk fekvő bányatörvényben, hogy nagy figyelmet, szinte elsődlegességet biztosit a bányakárok megelőzésének.

A bányatörvényjavaslatban szereplő bányatelep meghatározása már eleve kizárja annak lehetőséget, hogy olyan területre épitsenek jóhiszemüen, ahol később előbb, vagy utóbb bányamüvelés lesz. Ezzel - mégegyszer hangsulyozom - megelőz olyan anyagi és politikai bajokat, amelyekkel már egyszer-kétszer dolgunk volt.

Említette Sályi képviselő társam a védőpillér szerepét is. Ezt is a megelőzés egyik fontos tételének tartom. Ugy gondolom nem haszontalan néhány szót itt a bányavédő pillérek kérdésének szentelni, mert ismeretes, hogy az 1956 előtti bányászkodás idején a nagy szénszükséglet következtében megkezdtük nem egy esetben bányavedő pillérek fejtését is, anélkül, hogy a kötelező megelőző óvintezkedéseket megtettük volna.

A megelőzést szolgálja az is, hogy a bányatörvény lehetőséget biztosit a miniszteremek: abban az esetben, ha területrendezési tervek kerülnek elébük megvitatásra, vagy jóváhagyásra, megtegyék észrevételeiket, az esetleges bányakárok elkerülésére. Ma már szerencsére ott tartunk, hogy községeinknek tulnyomó többségének a Minisztertanács határozata alapján el kell készitenie a távlati községrendezési tervet. Ennek egyik fékje volt az is, hogy a bányamüvelés irányát, jövőjét nem ismertük megfelelően, nem tudtuk, hogy mikor kezdődik meg éppen ott az adott területen a munka. Most a bányatörvény ezt figyelembe veszi, a községrendezési tervek jóváhagyása alkalmával és egy sor okot kiküszöböl, amelyekből bányakárosultságok származtak.

Véleményem szerint a törvényjavaslat készitői nagyon hasznos és jó szolgálatot tettek államunknak, amikor a bányakárosultság eldöntésénél bekapcsolják a tanácsokat, mint az államhatalom helyi szerveit. Meg kell ezt tenni azért is, mert a tanácsok többmint 10 éves fennállásuk alatt, jó munkájuk alapján szinte összenőttek a községek lakóival, akik a legkisebb jogi kérdésekkel, sokszor még családi problémákkal is bizalommal fordulnak a tanácshoz. Bányakárosultság esetén is az első falrepedések láttán először a tanácsházára vezet az ut, ott kérnek utbaigazitást, esetleg ott keresnek orvoslást is. Ennek lehetőségét a törvényjavaslat most magában foglalja, ezt törvénybe kivánja iktatni - véleményünk szerint helyesen, mert a tanácsok a bizalmon tul még rendelkeznek a helyi ismeretekkel is.

A tanácsok beiktatása azzal az előnnyel is jár majd, hogy meggyorsitsa a bányakárok intézésének menetét. Ahogy emlitettem, a most fennálló hiányos rendelkezések folytán a bányavállalat, vagy éppen a bányakárosult nem egyszer szakértő kirendelését, igénybevételét kérte, és ebből kifolyólag a különböző peres eljárások késleltették az intézkedést. Most, amikor felhatalmazzuk a tanács illetékes szerveit a bányakárok megállapitására, kiküszöböljük az ügyintézésben a korábban megvolt felesleges lépcsőfokokat. Még egyszer hangsulyozom: véleményünk szerint helyes a bányatörvénynek az a fejezete, amely a bányakárokat rendezi, méghozzá ugy rendezi, ahogy az előttünk fekvő törvényjavaslatban áll.

Tisztelt Országgyülés !

Szólni szeretnék még a bányatörvény egy uj fejezetéről, az ujrahasznositásról. Abban a szerencsés helyzetben voltam, hogy alkalmam volt látni a Német Demokratikus Köztársaságban, a Csehszlovák Szocialista Köztársaságban folyó külszini bányafejtéseket. Megelégedéssel és örömmel tapasztaltam az emlitett helyeken, ho y a külszini müvelés esetén a föld megmozgatását, nagyon tervszerüen, szakszerüen végzik, a termőföldekben csak átmenetileg okoznak károkat. Sajnos ugyanezt Magyarországon az utóbbi időkig nem mondhatjuk el. Talán emlékeznek a t. Országgyülés tagjai a gánti, a nyirádi bauxit külszini fejtések helyeire, ahol bizony nagy pusztitások mentek végbe a termőföldben. Hasonló példákat lehetne még hozni például a badacsonyi kőbánya területéről, de a borsodi szénbányászat területén is nagyon sok kárt okozott a külszini müvelés, nagyon sok földet vett el a szántóföldi müveléstől. Annaál is fontosabb kérdés ez Elvtársak, mert a bányásztelepülések ugyan egyre nagyobbak, de mindig a legjobb termőföldeket foglalják el, és bizony gyakran előfordul, hogy a külszini fejtést nem elég tervszerüen, nem elég szakszerüen kezeljük. Köztudomásu, hogy Magyarországon nincsenek több millió hektáros szüz földek, és emellett fában is nagyon szegény ország vagyunk.

Ha mi ezeket a területeket a bányák külszini müvelésével elvonjuk a szántóföldi müveléstől, akkor termőterületünk csökken. Ez pedig - ha számba vesszük a nagyüzemi gazdaságok növekvő eredményeit is - mégis csak kiesést jelent a népgazdaságnak. Ma már egyre több jó példát látunk arra, hogy külszini fejtés esetén szakszerü munkával ujból hasznositható tudjuk tenni az elvont területet, vagy szántóföldi termelést teszünk lehetővé, vagy erdőtelepitést hajtunk végre. Véleményem szerint az ujrahasznositáshoz az szükséges, hogy a továbbiakban az eddigieknél is több segitséget nyujtsanak a bányászathoz szorosan kapcsolódó erdészeti vállalatok, üzemek, és továbbra is eredményes munkát folytasson az erdészeti kutató intézet. Az erdészeti kutató intézet már eddig is nagyon jó szolgálatot tett a külszini fejtéseknél, az ottani talaj felmérésével.

Tisztelt Országgyülés !

A bányatörvény javaslatának 12. §.-a azt mondja; A felelős müszaki vezető felel e törvény, és az ennek alapján kiadott müszaki és biztonsági rendelkezések végrehajtásáért, valamint megtartásuk ellenőrzéséért. A müszaki vezető felelőssége nem érinti más személyeknek beosztásuk, illetve munkakörük alapján fennálló felelősségét. A törvényjavaslatnak erre a paragrafusára hivatkozva javasolnám a t. Országgyülésnek, hogy hatalmazza fel a könnyüipari minisztert a következőkre: Tegyen lépéseket a müvelődésügyi minisztérium vezetőivel egyetértésben, hogy a müszaki egyetemen, elsősorban a bányászati tagozaton - tegyék kötelező tantárggyá a bányatörvény oktatását. Még egyszer szeretném indoklásul felhozni az emlitett paragrafust, mert - mint látjuk - a törvény az abban foglalt szabályok ismerete elengedhetetlen egy felelős bányavezető munkájához. Hangsulyozom, rendkivül hasznos lenne, ha az egyetemen végzett bányamérnökök ugy kerülnének ki az életbe, hogy birtokában vannak, ismerik a bányatörvényt. Ennek oktatását egyébként ki lehetne terjeszteni az épitőanyagipari tagozatra is - elsősorban a kőbányászat, vagy az anyag- és ásványbányászat vonatkozásában,

A törvényjavaslat törvényerőre emelése után szükségesnek tartom azt is, hogy az általunk elfogadott törvényt minél szélesebb rétegekkel ismertessük meg. A záró rendelkezéseknél és a hatósági részben ugyanis az áll, hogy e törvény 1961. juliusában lép életbe - s ezt azzal indokolja, hogy több olyan átmeneti intézkedés szükséges, amelyet nem tudunk máról holnapra megvalósitani. Véleményem szerint, ha a törvénybe foglalt feltételeket időben az illetékesek tudomására hozzuk, és ezzel is segitjük őket egyéb intézkedések megtételében, akkor hozzájárulunk a törvény minélőbbi valóraváltásához. Ismeretes a szénbányászat, a széncsaták hősei, az ellenforradalom utáni konszolidáció idején milyen derekas munkát végeztek. Ez a törvény hozzájárulhat ahhoz, hogy a bányászok még jobb eredményeket érjenek el. **Sályi** képviselőtársam felsorolta azokat az intézkedéseket, amelyeket kormányunk az államositás óta eltelt idő alatt a bányászok erkölcsi megbecsülése érdekében tett. Véleményem szerint a most beterjesztett törvényjavaslat a bányászok ujabb erkölcsi megbecsülését jelenti, s mivel a törvényt összességében és részleteiben is helyesnek tartom, a Nógrád megyei képviselő csoport és a magam nevében tisztelt Országgyülésnek elfogadásra ajánlom. / taps /

5., KLUJBER LÁSZLÓ képviselő hozzászólása

Tisztelt Országgyülés !

Én az uj magyar bányatörvény egyik leglényegesebb részéhez a bányabiztonsághoz szeretnék hozzászólni, megmondom jóleső érzés a törvénytervezetet tanulmányozni, mert a bányabiztonságot szembetünően előtérbe helyezi. Ez annál is nagyobb horderejü kérdés, mivel pártunk VII. kongresszusa határozatai alapján a második ötéves terv időszakában megnövekedett feladatok hárulnak a bányászokra, s ezeket a megnövekedett feladatokat biztonságosabban kell megoldanunk az eddiginél, a szükséges preventiv intézkedések

betartásával kell felszinre szállitanunk a föld kincseit. Ha megteremtjük fokozatosan a preventiv bányabiztonságot, az egyszersmind a bányászok személyi biztonságának és a bányaberendezések biztonságának megteremtését is jelenti. Pártunk és kormányunk a felszabadulás óta eltelt 15 év alatt komoly gondot forditott a bányászat munkájára, a bányászkodásra, s azok az emberek akiket a felszabadulás előtt lényegében emberszámba sem igen vettek, ma népköztársaságunk legmegbecsültebb rétegébe tartoznak. Ugyanakkor az uj bányatörvény jellemzője, hogy a biztonságot nemcsak elismeri, hanem különböző módon kötelezővé is teszi, és gondoskodik az ezt célzó intézkedések alkalmazásáról.

Én nem vagyok szakmai soviniszta, de azért fel kell vetnem azt a problémát, hogy akik nem dolgoznak a bányászatban, vagy nincs valami szorosabb kapcsolatuk a bányászkodással, el sem tudják képzelni, hogy milyen veszélyes körülmények között kerül felszinre a föld méhének kincse az ásványi nyersanyag. A bányászkodás legnagyobb ellensége a tüz, a viz, a gáz, a suj tólégrobbanás, a szénporrobbanás, és ezen kivül még egy sor olyan problémával kell megküzdeniük a bányászoknak, amelyek nemcsak fizikai erejük megfeszitését, hanem tudásuk legjavát is igénylik.

Tudvalevő, hogy a magyar bányászkodás ma már inkább lefelé halad a magasabban fekvő telepeket már nagy többségükben lefejtették. Minél mélyebben hatolunk a föld gyomrába, annál közelebb kerül hozzánk a vizveszély. A bányahő szintről szintre való emelkedése révén a tüzek veszélye és a kőzetekben meglevő repedésekben - ahogyan választókerületemben ismerem a bányászat helyzetét, főként a szénbányákban, és a bauxitbányákban - a gyürődés és a vetődés következtében gázok huzódnak meg. Hacsak azt az egy számot vesszük alapul, hogy a magyar bányászatban évente 350-400 tüzeset fordul elő, ez azt jelenti, hogy az év minden egyes napjára esik egy bányatüz. És nemcsak az anyagi károkat, hanem az emberéletben esett veszteségeket is figyelembe kell venni, akkor láthatjuk ennek a kérdésnek a nagy horderejét és jelentőségét.

A viz ellen mamár hathatós intézkedéseket tudunk foganatositani. Egyrészt örvendetes, hogy a bányászat és a vizügyi szervek között a kapcsolat nagyon egészségesen fejlődött, másrészt pedig vannak olyan szakkönyvek folyóiratok, amelyekből nemcsak a bánya müszaki vezetői, mérnökei, hanem középkáderei és a szocialista munkabrigádok segitségével az egyszerü vájárok is megtanulhatják a védekezés módját.

A kutatás során a meglevő gázok már nagyobb mennyiségben felszinre kerülnek, de azért a repedésekben meghuzódó gázok legtöbbnyire csak a fejtés, vagypedig a bányamüvelés alkalmával kerülnek felszinre, ami adott esetben problémát okoz, gyakran kell provokációs furásokat, robbantásokat végrehajtani metános helyeken, vagy pedig eg éb módon szellőztetéssel oldani meg a gáz elleni védekezést.

Helyesnek tartom a törvénytervezetnek azt a részét, amely élesen aláhuzza, hogy az üzemeket, minősiteni kell vizveszély, tüzveszély, metángáz- vagy éppen zénporrobbanás szempontjából. Ha az üzemek ilyen értelemben minősitve vannak, akkor kategorizálni is lehet, és párhuzamot lehet vonni a veszélyes s a kevésbé veszélyes bányászkodás között. Ezen tulmenően pedig meg kell követleni, hogy az üzem müszaki- gazdasági tervébe beépitsék a védekezést és ne csak benne legyen a müszaki- gazdasági tervben, hanem meg kell adni a költségfedezetét is a velejáró problémák miatt.

A kőzetomlásnak, amely egyébként sok problémát okozott, és okoz még ma is bányáinkban, korszerü bányabiztositással elejét tudjuk venni. Nagyon jól beválltak a TH-gyürük, a betonidomköves biztositások, vagy amivel a legutóbb választókörzetemben a balinkai szénbányákban kisérleteztünk, a Becorit-féle acéltámos és csuklós süveggerendás biztositás; most van kikisérletezés alatt a főtecsavarozás, ami azt jelenti hogy a bányaomlás ellen jelentős mértékben tudunk majd védekezni.

Persze az ország különböző területein különbözőek a problémák.

Pécsett és Komlón elsősorban a porártalom jelent különösebb problémát, továbbá a sugárveszély. Ezen a téren a müszaki vez tők és a szakemberek kisérletei komoly eredményt értek el. Tudjuk, hogy a szakemberek százai nagyon becsületesen és fáradhatatlanul dolgoztak ebben az irányban és a hasonló európai bányák tapasztalatait is hasznositva mostmár meg tudjuk előzni, ki tudjuk védeni ezeket a hatásokat. Természetesen ezzel egyidejüleg szükséges, hogy az ilyen helyen dolgozó bányászok évente több alkalommal is alapos orvosi vizsgálatnak vessék magukat alá.

El kell mondanom a tisztelt Országgyülésnek, egy másik tapasztalatot, amelyet szintén az én választókörzetemben szereztünk és még nem országos jelenség. Ez a kincsesi bauxitbányából származik. Fiatal vájárok, akik 10-15 évet dolgoztak lent termelőmunkában, a csuklócsontig csontritkulást kaptak. Ha orvosi müszerekkel vizsgáljuk ezeket a csuklókat, valósággal olyanok, mintha a szu rágta volna meg a csontot. Most több ilyen bányász elvtárssal kisérleteznek az orvosok. Az orovsok szerint, vagy a fejtőkalapács nagymértékü rázásának a következménye ez, vagy pedig a bauxit por beszivárgása okozza. Ez a kérdés még nincs eldöntve, de mindenesetre probléma, és időben figyeltünk fel rá. Ez veszélyt jelent, mert a termelőmunkában dolgozó bányászok talán 30 %-a ilyen, aki előbb-utóbb érzi ezeket az ártalmakat.

Czottner elvtárs előterjesztésében elmondotta, hogy lényegében a magyar bányászoknak nem volt törvényük. Ez lesz az első bányatörvény. A felszabadulás előtti időkben bányabiztonsági előirások szinte egyáltalán nem voltak. Talán ugy is jellemezhetném ezt az időt, hogy a bányászok biztonságáról egyedül védőszentjük, Borbála gondoskodott. A régi bányászköszöntés is ilyen misztikus alapon van megfogalmazva, hogy "szerencse fel" mert a szerencsére bizták a bányászok biztonságát, ahelyett, hogy a kormányzat vette volna kézbe ezt a kérdést. Egyáltalában olyan dolgot, aminek a bányászok nagy fontosságot tulajdonitanak, az ország szine előtt a Parlamentben nem vetettek fel.

Az általános bányabiztonsági szabályzatot, mindössze a budapesti bányakapitányság körzetébe tartozó bányákra vonatkozó bányákra adták ki, de ezt is csak 1922-ben. Ugyanakkor sem a pécsi, sem a borsodi, sem a közép-dunántuli, sem a salgótarjáni, vagy egyéb bányavidékekre nem vonatkozott a bányabiztonsági szabályzat. De ez is olyan bányabiztonság volt, amely védte a tőkést, a tőkés tulajdonában lévő bányát, a bányászt azonban nem védte. Egyedül a robbantási szabályzat volt érvényben a felszabadulás előtt.

Jól tudjuk, hogy pártunk gondoskodása révén, a bányák államositása után azonnal sor került a bányabiztonsági szabályzat kidolgozására, ami 1954-ben lényegében meg is jelent. Ezenkivül egy sor sajátos speciális bányabiztonsági szabályzat jelent meg a bányászkodás különböző ágaira vonatkozóan.

Nagy lépést, komoly fejlődést, és előrehaladást jelentett a Minisztertanács, és a SZOT közös határozata a balesetelhárítási feladatokról, amely 1952-ben jelent.meg. Egyrészt utmutatást kaptak a bányaüzemek vezetői a bányabiztonság betartására, és betartatására, másrészt eszközt is kaptak hozzá. Megkaptak minden feltételt ahhoz, hogy ráneveljék a bányászokat a biztonságos termelésre, és szükség esetén a társadalmi tulajdon érdekében rákényszeritsék a bányászokat arra, hogy biztonságosan termeljenek. Ez nagy eredmény.

Ha megnézzük a balesetek csökkenését 1952-től 1959-ig a következő számokat találjuk. A szénbányászatban 35 %-kal csökkent a balesetek gyakorisága, és ami nagyjelentőségü, a föld alatti mélymüvelésben 38,5 %-kal kevesebb a baleset. Az ércbányászatban 29, ásványbányászatunkban 21,5, a bauxitbányászatban 26,4 , az olajbányászatban pedig 23,0 %-kal csökkent a balesetek száma. Ismétlem nagy az eredmény. Ha megnézzük a balesetek okait, azt látjuk, hogy ezek leginkább a szállitási berendezések helytelen kezeléséből, másrészt pedig a kőzetomlásból adódnak. Ez a két ok teszi ki az előforduló baleseteknek, mintegy 50 %-át.

Ha a balesetek számának csökkenését nézzük, mindenesetre azt is figyelembe kell venni, hogy 1952-től lényegesen megnövekedett a termelésünk mennyiségében és a megnövekedett termeléssel szemben jelentős mértékben csökkentek a balesetek. A legfájóbb a bányászok tekintetében a halálos balesetek előfordulása. Itt örvendetes eredményt értünk el, a halálos balesetek száma 30,0 %-kal csökkent.

Ezeket a számokat nem azért soroltam fel a tisztelt Országgyülésnek, hogy ezzel azt a véleményemet juttassam kifejezésre, hogy nálunk a bányászatban minden rendjén van és minden jól megy. Sok még a probléma a mi munkánkban, ezért is nagy szükség van a törvényre, szinte érzi az egész bányászat ennek az uj törvénynek a hiányát, szükségességét. Egyrészt, hogy a szocialista épitésünkkel párhuzamosan megelőzzük a veszélyeket - nemcsak a balesetekre, hanem az egyéb veszélyekre is gondo-lok - másreszt pedig, hogy a veszélyek elhárítása továbbra is a bányamüszaki vezetők munkájá ak középpontjában kell hogy álljon.

Nagyon helyesnek és jónak tartom a törvénytervezetnek azt a kitételét is, amely megnöveli a müszaki vezetők, a bányák főmérnökeinek felelősségét. A tervezet kihangsulyozza, hogy köteles a bánya főmérnöke, vagy müszaki vezetője minden esetben konkrétan intézkedni a veszélyek és károk elhárításáról. Nagyon fontos a veszély elhárításának szervezettsége, amit feltétlenül biztositani kell. Nem rég történt a Közép-Dunántuli Szénbányászati Trösz padragi üzemében egy vizbetörés, ahol - bár elég képzett és elég jól felszerelt bányamentő osztag müködik - a zür-zavar, kapkodás, szervezetlenség miatt két halálos áldozatot követelt a vizbetörés.

Persze a müszaki vezetők kötelezettségei korábban kezdődnek, nem akkor, amikor már egy-egy ilyen baj, veszély, jelenség előáll valamelyik üzemben. Nagyon fontos, hogy ne csak papiron, ne csak látszatra, hanem a szakszervezettel szoros kapcsolatban havonta kezdeményezzenek, és tartsanak biztonsági és munkavédelmi szemléket. Igy azonnal gondoskodni tudnak a gépészeti, villamossági, vágatkihajtási, és más munkák elvégzéséről.

A törvénytervezet azt is helyesen jelöli meg, hogy minden bányaüzem köteles üzemzavar elhárítási tervet készíteni, amelyet a bányahatóság hagy jóvá. Ez a Szovjetunióban nagyon jól bevált módszer, mert zavar esetén nincsenek különösebb problémák, és nem adódhat olyan helyzet, mint az előbb emlitett padragi üzemben, ahol az üzem vezetője, de az üzem minden egyes dolgozója - ha velük tudatják - közreműködhetnek a megelőzésben, vagy ki tudják küszöbölni, lokalizálni a veszélyeket, s maguk az egyszerü bányászok is hathatósan részt vehetnek maguk és a bánya megmentésében. Ha ebbe bevonjuk bányászainkat, az egyszerü munkásokat,-s különösen a szocialista munkabrigádok segitségével tudunk bányászainkra hatni - akkor sok halálos baleset kerülhető el a bányászatban. Mert az is tudva levő, hogy a szücsi 31 halálos áldozat is abból következett be, hogy tudatlanságból vagy hozzá nem értésből valaki a ventillátort megforditotta, rövidzárlatot csinált a szellőztetés vonalán, s azzal, hogy esetleg 4-5 ember életét megmenti 31 ember esett áldozatul.

A jövőben nagy segitség várható, de ugyanakkor nagy feladat is hárul a bányahatóságokra. Nemcsak a különböző balesetek, üzemzavarok kivizsgálása lesz a feladatuk, hanem a bányászkodás megindulásának első percétől fontos teendőik lesznek, kezdve a biztonságos tervezéstől.

Nagyon helyesnek tartom a kettős irányitást, amelybe beleértjük a bányahatóság ellenőrzését is. Ezt minden-esetre még jobban össze kell hangolni, mert az élet, a gyakorlat azt bizonyitja, hogy sokszor vannak ellentmondások. Erre is a magam választókörzetéből, a móri járás bányáiból tudok példát felhozni. A bányahatóság előirja - persze a munkahelyek szétszórtságától és a telepités bonyolultságától függően - hogy 10-15 bányász után függetlenitett művezetőt kell beállitani. Erre kötelezi a bányahatóság a vállalat vezetőjét, vagy a bányaüzemek vezetőit. Igen, mert a bányaüzem vezetője egy trösztnek is tartozik, tehát ő sem létszámkeretet, sem béralapot nem kap erre, tehát megkezdődik a feketén bujtatás és ellentmondásba kerülünk akkor, amikor egyrészt betartjuk - és helyesen betartjuk - a bányahatóság ilyen irányu intézkedését

másrészt, amikor egy másik vonalon vizsgálatot folytat a pártbizottság, vagy a tröszt, vagy a minisztérium, vagy más illetékes szerv, és megtalálja a bujtatott létszámot és akkor az üzem vezetője ezért kap dorgálást. Jobban össze kellene hangolni ezt a dolgot. Ez szerintem megoldható, s a bányászkodásban nagy lépést jelentene számunkra.

Még arról szeretnék szólni, hogy nem elegendő csupán az, hogy a bányaüzem vezetője és a bányahatóság mindent elkövet a biztonságos termelésért, de alapvető feltétel az is, hogy ezeket az előírásokat maguk a bányászok meg is tartsák. Ez elsősorban munkafegyelem kérdése. Ebben komoly feladat hárul az üzemi pártszervezetekre, a szakszervezetekre, a KISZ-szervezetekre, amelyek tudnak ebben segiteni, a munkafegyelem megszilárditása, a banyabiztonsági előirások helyes magyarázata és megtartatása révén.

Helyes kezdeményezésnek tartom - ami lényegében a szocialista munkabrigádok születésével egyidejüleg merült fel - a bányászok kollektiv müvelődésének, szórakozásának kialakulását. Akár a közép-dunántuli bányaüzemeket, vagy a várpalotai üzemet vesszük figyelembe, mindenütt meg van a párt- klub, sőt néhol a szakszervezeti székházakban is vannak rendezvények, ahol gondoskodni lehet a bányászok továbbképzéséről, és szórakozásáról, a helyes szocialista módon való szórakozás megteremtéséről.

Ez azt jelenti, hogy ha a csapat, vagy a szocialista munkabrigád, vagy a kollektivájukba kerülő más bányász megtanul józanul gondolkodni, józanul élni, józanabbul szórakozni, akkor kevesebb lesz a baleset, kevesebb veszély adódik a bányászatban. Ahol pedig ilyen lehetőség nincs, javaslom, hogy a szakszervezetek szorgalmazzák szakszervezeti klubbok létrehozását. A fegyelem ne csak akkor kezdődjék, amikor az illető leszáll a bányába, hanem a fegyelmezett bányászt az otthoni, vagy a közösségi körében való viselkedés is jellemezze. Az olyan bányászok, akik kint is és lent a bányában is vigyáznak egymásra, jobban megértik egymást, jobban védik a bánya érdekeit.

Egy másik ilyen érvényben lévő,bányára vonatkozó rendelet van, amely ugy szól,hogy bányamunkára csak az a személy mehet,aki előzőleg hatnapos bányabiztonsági oktatáson vett részt.Nem tartom teljes mértékben helyesnek ezt a rendeletet. Miért mondom ezt? Aki hat napon át részt vett ilyen megelőző oktatáson, azt nem helyes mindjárt beosztani komoly,veszélyes munkahelyre, mert nem biztos,hogy hat nap alatt el tudta sajátitani a biztonsági intézkedések betartásának, a balesetek elháritásának módját.

Ugyanezt felhozhatom a vájártanulókkal kapcsolatban is. Bányásztanulóink három évadban iskolában és bányában elsajátitja a bányászkodás nehéz, de szép technikáját, de azért azt a vájártanulót veszélyesebb helyre vinni nem lehet. Egy komolyabb törés átdolgozására nem tudják megtanitani ezt a vájártanulót, mert ezt könyvből nem lehet megtanulni,csak a gyakorlatban, vagy az adott munkában elsajátitani. Ezt egyébként a bányász elvtársak nagyon jól tudják. Ugyanakkor, ha elvégzi a háromévest tanfolyamot, sok esetben müszaki vezetőink előre teszik és mint vájárt nagyon nehéz és kemény feladatokkal bizzák meg, amelyeket vagy nem mer megkérdezni idősebb bányászoktól, mert ezt szégyenli, vagy pedig nekivág és akkor a bányászbiztonsági szabályok be nem tartásából komolyabb problémák keletkezhetnek.

Javaslom, az iparág hozzon olyanirányu intézkedést,hogy csak fokozatosan vezessék be ezeket az embereket, az uj bányászokat, a bányászkodás nehezebb munkáiba.

A törvénytervezet foglalkozik azzal is,hogy bár a bányászkodás föld alatti munkát jelent, de azért a külszinen sem okozhat kárt. Egyébként erről előbbi felszólalásában Jakab képviselőtársam is szólt. Helyesnek tartom,hogy a bányaüzemekre bizzák a bányászkodás helyének kiválasztását,mivel ásványi nyersanyagok korlátozott helyen és korlátozott mennyiségben állnak rendelkezésünkre,de ugyanakkor figyelembe kell venni az üzemek vagy intézmények társadalmi érdekét is, és eppen ezért nagyon tudom helyeselni a védőpillérekre vonat-

kozó kitételt, az ezzel kapcsolatos szabályok betartását. Az előterjesztés ezzel kapcsolatban a következőket mondja: a bányászati müvelésü lakótelepek vagy felszini és föld alatti egyéb létesitmények, folyó- vagy talóvizek veszélyeztetésének megakadályozására védőpilléreket kell kijelölni. Ezt a védőpillért a bányahatóságok jelöljék ki, de irják elő konkrétan, hol kell védőpillért alkalmazni, és tételesen határozzák meg a megóvandó objektumokat, és tiltsanak meg minden rablógazdálkodást. A pillér határain belül müvelést folytatni ne legyen szabad.

Tisztelt Országgyülés!

Végezetül az előterjesztett törvényjavaslat 31. szakaszával kapcsolatban szeretnék néhány szót szólni. Eszerint az államigazgatási szervek is kötelesek lesznek a jövőben elősegiteni a bányászat munkáját. Ezt egyrészt azért tartom nagy jelentőségünek, mert kiszélesedik és társadalmi üggyé lesz a bányászat, másrészt nagy jelentőségü lesz, mert voltak esetek, amikor a bányaüzemek közvetlen termelési kötelezettségeinek megállapitásainál az egyéb szükségszerü, de nem közvetlenül, hanem a bányászkodáshoz közvetve szükséges beruházásoknál szükmarkuak voltak.

Nemigen vették figyelembe azokat a problémákat, amelyek lényegileg fontosak és megoldásra várnak. Ilyen a kolonizáció, a törzsbányászok letelepitésének megoldása, amihez bizonyos beruházás és egyéb anyagi eszköz szükséges. Szükségesnek tartom a jövőben, hogy népgazdaságunk erejéhez mérten e célokra is juttassunk valami beruházást és hiteleket.

Meggyőződésem, hogy a bányatörvények hatálybalépése után a jelentős bányaberuházások elmaradása miatt a bányászok kevesebbet fognak panaszkodni, mint amennyit mostanában, különösen az utóbbi időben elég gyakran vetnek fel nekünk.

Tisztelt Országgyülés!

Ugy látom, a törvénytervezet rendelkezései mögül feltétlenül kicsendül az az alaptétel, ami szocialista rendszerünk lényegéből fakad: hogy a legfőbb érték az ember és hogy

a társadalmi tulajdont védeni kell. Ezért a törvénytervezet ide vágó rendelkezéseit helyeseknek, indokoltaknak, és jóknak tartom, tehát a törvénytervezetet elfogadom, és a tisztelt Országgyülésnek elfogadásra ajánlom. / taps /

6., MOLNÁR ISTVÁN

Tisztelt Országgyülés !

A beterjesztett uj magyar bányatörvény tervezete nemcsak a bányászat mai helyzetét kivánja rendezni és szabályozni, hanem véleményem szerint a jövő nagy feladataira is helyes iránymutatásokat ad.

A régi bányatörvény akkor jött létre, amikor hazánkban a bányászkodás a legkezdetlegesebb stádiumban volt, és a termelés kézi eszközökkel folyt. Egy 1863-ból származó statisztika szerint a bányászatban mindössze 26 gőzgép dolgozott.

A régi bányatörvényben a müszaki fejlesztésre nézve rendelkezéseket nem találunk. Nemcsak ebben a régmult időben, hanem a felszabadulásunk előtti időszakban is a magyarországi bányászat müszaki szinvonala elmaradott volt, és a magasabb profit érdekében nem a müszaki fejlesztést, hanem a bányászok munkaerejének nagyobb kizsákmányolását alkalmazták a kapitalisták.

Amikor a bányászat állami feladattá vált, pártunk és kormányunk minden erőfeszitést megtett, hogy a bányászati munka szinvonalát emelje. Ezért üdvözlöm azt a tényt, hogy a bányászatról szóló, és most megtárgyalásra kerülő törvénytervezet a müszaki fejlesztés elősegitésének kérdéseit külön fejezetben tárgyalja és a müszaki fejlesztést a bányászati munkák homlokterébe állitja. Ez a törvény elősegiti, hogy az idevonatkozó tudományos eredmények és tapasztalatok segitségével intézményesen biztositsuk a müszaki fejlesztés munkáját.

A bányászat minden ágában, igy a szén-, érc-, ásvány-, olaj-, stb. bányászatban igen nagy termelési volumennövekedés volt az elmult időszakban és a jövő feladatai még nagyobbak.

Ezt csak akkor tudjuk biztositani, ha kialakitjuk a nagyüzemi bányászkodást. Nagyüzemi bányászkodás pedig fejlett müszaki szinvonal nélkül nem lehetséges.

A müszaki fejlesztésnek egyik legfontosabb feladata kell legyen, hogy a teljesitményeket növelje. Mit ér az a müszaki fejlesztés, amellyel együtt nem növekszik a termelékenység ?

A müszaki fejlesztés feladatai között a másik legfontosabb kérdésnek tartom a nehéz fizikai munka megkönnyitését a gépesités utján. Ezen a téren a bányászatnak már eddigis számottevő eredményeit ismerjük. Pl. a szénbányászatban a rakodás gépesitése 1953-ban 1,6 % volt, mig napjainkban 14,8 %-ra emelkedett.

Ennél nagyobb fejlődés mutatkozik a szállitás gépesitése tekintetében. A beállitott gumi szállitószalagok, kaparok és rázó csuszdák, Diesel- és villamosmozdonyok következtében a gépi szállitás aránya 57,3 %-os. Persze van az országban olyan bánya is, ahol a vágatrakodás gépesitése 88,4 %, a fejtésrakodás gépesitése 76,6 %, sőt olyan törekvés van, hogy a lapátot számüzzük a bányából. A szállitás gépesitése 98,0 %.

A Szovjetuniótól, a népi demokratikus országoktól kaptt jövesztő- és fejtő gépekkel, továbbá a hazai találmányu és bányagépgyártásunk által legyártott jövesztő- és fejtőberendezésekkel a fejtési munka gépesitését is meginditotta a szénbányászat. Meg kell azonban állapitani, hogy az ez irányu munka elmaradt a nemzetközi szinvonalhoz képest. Örvendetes azonban, hogy több területen az elmult években nagyobb arányu kezdeményezések tapasztalhatók. Nemcsak a müszakiak, hahen a fizikai dolgozók is megváltozott szemlélet alapján aktiv segitői a gépesitésnek.

Ma a szénbányákban kedvező kisérletek folynak nagyteljesitményü széngyalukkal, pajzsos fejtési módokkal. Számos Hidasi- és Kóta féle felrakógép dolgozik már a munkahelyeken, ezeket a könnyenmozgatható praktikus gépeket a bányászok igen megszerették és szivesen használják.

A bányászokra az a jellemző, hogy szeretik a gépet, természetesen akkor, ha annak kezelését gyorsan el tudják sajátitani és többet tudnak vele termelni.

A gépesités fejlesztése érdekében nagy fejlődést ért el a szénbányászat a korszerü biztositás terén. Az acélgyürüs vágatbiztositás, a korszerü fejtésbiztositások nagymértekben fejlődtek az elmult években, és ennek hatása nemcsak a gépesités fejlesztésének előfeltételeire, hanem a bányabiztonságra és a gazdaságos termelésre is kihatottak. A komlói és pécsi tröszt területén kb. 140 km vágat van korszerüen biztositva.

Az elért eredmények mellett találkozunk olyan jelenségekkel is az üzemekben, amelyek nem kedvezőek. Ilyen például a gépek kihasználatlansága. Nagyon sok üzemben a rendelkezésre bocsátott gépek kihasználatlanul állnak a raktárakban,a külszinen és sok esetben a munkahelyeken is. Persze vannak üzemek, ahol uj fejtési módszerek bevezetésével például a szkréper kihasználását megduplázták, csak az ilyen jelenségeknek kevés a követőjük és támogatójuk.

Véleményem szerint nagyon helyesen teszi a törvénytervezet, amikor a müszaki fejlesztést a gazdaságosság és a biztonság kérdéseivel is összhangba hozza. Drágán vagy a dolgozók testi épségének veszélyeztetésével kialakitott müszaki fejlesztés nem szolgálja az ipar fejlődését. Sajnos mi még elég drágán termeljük a szenet. Helyesnek tartom tehát, hogy a törvénytervezet kimondja: a müszaki fejlesztést célzó intézkedéseket gazdaságossági elemzéssel kell alátámasztani és előnyben kell részesiteni az ilyen fejlesztési célkitüzéseket, amelyek egyuttal a bányamunka biztonságát is fokozzák.

A biztonságos munkakörülmények kialakitása szempontjából jelentős előrehaladás történt a bányászatban a furás és robbantás területén. A kézi furást teljesen felváltotta a gépifurás. A gyujtózsinóros robbantás helyett a korszerü villamosrobbantás folyamatosan bevezetésre kerül, sajnos, eléggé korszerütlen, és gyakran megbizhatatlan lövőgépekkel.

Véleményem szerint szükséges volna, hogy a bányászat számára kialakitsák a megbizható lövőgép tipust. A furás és robbantás technológiájának fejlesztésével el kell érni, hogy nagyobb mennyiségü darabos széntermelés alakuljon ki, ugyanakkor kiméljük meg a mellékkőzeteket és csökkentsük a fajlagos anyag- és robbanóanyag- felhasználást.

A furási, robbantási technológia hazai fejlesztésének jelentőségét növeli, hogy a hazai széntelepek nagy része, viszonylag nehezen jövészthető, és a zavart települési viszonyok a kombájnos jövesztés általános elterjesztését is gátolják.

A bányászat külszini gépesitése eléggé elmaradt, pedig e területeken nemcsak a gépesités , hanem az autómatizálás feltételei is kedvezőbbek, mint a földalatti munkahelyeken. E területek felé a müszaki fejlesztésnek erősen kell hatnia, és a gépesités és az autómatizálás fokozásával külszini létszámcsökkentést kell elérni.

A külszini létesitmények közé tartoznak az osztályozó és dusitó berendezések. A bányászati termékek minőségével kapcsolatban sok esetben hangzik el panasz és jogos kifogás. Mindezek azt igazolják, hogy a dusitó, osztályozó berendezéseink szinvonala nem megfelelő.

A müszaki fejlesztés feladatai közé tartozik a munka- és üzemszervezés kérdése is. E terület eléggé elhanyagolt, a jövőben erre nagyobb figyelmet kell forditani, hogy az improduktiv állásidők csökkenjenek és a munkahelyek termelésének időbeni összehangolása kedvező legyen.

A bányászati munkák jobb szervezésével, az ésszerü szakositással a termelékenyésg növelésének területén óriási tartalékaink vannak. Ez természetesen magasabb képzettséget, nagyobb müszaki tudást követel meg.

A helyes munkaszervezés eredményeként hajtottak ki a cseh elvtársak egy munkahelyen egy hónap alatt homokkőben többmint ezer méter vágatot, a bolgároknál pedig nem ritka a havi 500-600 méteres vágatkihajtás is.

1952-ben Komlón fellendült a 100 m-es mozgalom, amely akkor nagyon szép eredményekkel járt éveken keresztül, ma hallani sem lehet róla. Sőt, ha Komlón, vagy Pécsett elérnek 50 métert, akkor azt gyorsvágat- hajtásnak nevezik el, bár most is van bánya a Mecsekben - nem szénbánya - ahol a gyorsvágathajtás jelenleg is folyik, és vannak csapatok, amelyek havi 100-150 métert hajtanak ki. Sőt volt olyan hónap, amikor egy munkahelyen 200 m felett is hajtottak ki.

A csehszlovák és bolgár gyorsvágathajtó módszerek elterjedése hazai viszonylatban rendkivül vontatottan halad. A külföldi és egyes hazai eredmények szükségessé tennék az intenzivebb tapasztalatcsere megszervezését, és a külföldi és hazai utak tapasztalatainak azonnali hasznositását. Semmit nem ér el, és csak ablakon kidobott pénz jelent az olyan tapasztalatcsere, amelynek eredménye nem mutatkozik meg a termelésben.

Hasonló módon szükségessé válnék az egy-egy bányaüzemben bevált uj módszerek alkalmazásának maximális elterjesztése. Van például bányaüzemünk, ahol fejtésben és guritóban acélcsövek helyett ugy vizvezetéknek, mint süritett levegő számára polietilénből készitett müanyagcsövet használunk. A használatban primán bevált olcsóbb, mint az acélcső, egy ember 20-25 métert könnyen beépit. Ezzel re'áteg vasat, illetve acélt takarithatnánk meg a népgazdaságnak. Szerintem minden bányaüzemben alkalmazni lehetne. Persze még nagyon sok olyasmi van, amit nagyobb aktivitással másutt is alkalmazni lehetne.

Ez természetesen igen nagyfoku munkaszervezést és magas foku technológiai fegyelmet követel meg, de bizonyitja azt, ha a müszaki dolgozók szivvel- lélekkel ezen dolgoznak, akkor fizikai dolgozóink csodákra is képesek.

A bányaüzemek munka- és üzemszervezési hiányosságai kihatottak a föld alatti munkahelyek automatizálására is. E területen még csak a kezdeti lépések történtek meg. Egyes jövesztő, rakodógépeknél megvalósitották a távkapcsolást.

A folyamatos szállitóberendezéseknél a központi inditás és repaszelés néhány helyen, a mozdonyszállitásnál, az automatikus térközbiztositás és csilleszámlálás szintén megoldott kérdés. Több szivattyuegységnél a vizszint emelkedéstől függő automatikus inditás és leállitás már üzembiztosan müködik. Ezek azonban szorványos és kezdeti eredmények. Véleményem szerint a jövőben sokkal nagyobb figyelmet kell forditani az automatizálásra, mert ezzel a nehéz bányamunkától számos dolgozót lehetne megkimélni.

A termelés automatizálása a müszaki haladás fő eszköze. Nemcsak gazdasági, hanem társadalmi jelentősége is van, amennyiben gyökeresen megváltoztatja a munka jellegét, és megteremti a szellemi és a fizikai munka közti lényeges különbségek megszüntetésének előfeltételeit.

A müszaki fejlesztés alapja a tudományos kutatás. A felszabadulás előtt a bányászatban tudományos kutatásról jóformán beszélni sem lehetett. A tőkések erre nem forditottak figyelmet, és nem hoztak áldozatot érte. A felszabadulás óta a bányászati iparágak több kutató intézetet kaptak, korszerü felszereléssel. Pártunk és kormányunk több száz milliót áldozott a bányászati kutatás megteremtésére és fejlesztésére. A kutatómunka sok eredményt hozott az ipar számára, emellett azonban nem hallgathatom el, hogy voltak olyan kutatási területek, amelyek nem az ipart szolgálták, vagy egyes témák kidolgozása igen lassan haladt, vagy pedig párhuzamos kutatások folytak, és még most is folynak. Nem egy esetben előfordul például, hogy a Pécsi Tröszt kutató osztálya ugyanazon a kerületen végez kutatómunkát, mint a Komlói Tröszt.

De nem használják fel a nemzetközi tapasztalatokat munkájukban. Éppen ezért helyesnek tartom, hogy a törvénytervezet a kutatómunka fejlesztésére, és eredményeinek gyakorlati alkalmazására kötelezi a bányászati szakembereket és helyesen célul tüzi ki, hogy a kutató munkában támaszkodjanak a nemzetközi tapasztalatok gyümölcsöztetésére is.

Nagyszerü külföldi példák állnak előttünk, főleg a Szovjetunióban, Csehszlovákiában, Lengyelországban, amelyekből rengeteg tanulságot vonhatunk le a hazai bányaipari munka fejlesztésére nézve. A KGST országok müszaki tudományos együttmüködését segiti elő a jelen törvénytervezet is. Eredményes és gyors müszaki fejlesztés a bányászatban csakis akkor alakulhat ki, ha a dolgozók szakmai képzését és továbbképzését fejlesztik. Ugyanez vonatkozik a mérnöki és technikus-képzésre és továbbképzésre is.

Helyeslem, ha a törvénytervezetnek azt az intézkedését, hogy az illetékes miniszterek egyes munkakörök ellátását képesitéshez kössék. A szakképzésnek a feladata lesz, hogy kiváló szakmunkásokat, mérnököket, technikusokat képezzenek ki a bányászat számára. A képzésnél arra kell törekedni, hogy olyan szakemberek kerüljenek ki, akik nemcsak a müszaki kérdeket oldják meg, hanem egyuttal a gazdaságosságot is figyelembe veszik. A szakképzést ugy kell megoldani minden szinten, hogy az életbe kikerülő szakemberek alkalmasak legyenek a müszaki kérdéseknek legmagasabb szinten történő megoldására, továbbá a gazdaságosság és a biztonság rendkivül fontos szempontjainak figyelembevételére és összeegyeztetésére.

Minthogy ez a törvénytervezet, amely az országgyülés mai ülésén megvitatásra került hiven tükrözi az általam értékesnek tartott szempontokat, irányt mutat a bányászatban a müszaki fejlesztés tudományos, kutatási és kivitelezési, valamint szakositási kérdéseinek megoldására, ezzel elősegiti a bányászatra az ötéves terv során háruló követelmények végrehajtását, igy népgazdaságunk érdekeit szolgálja, annak elfogadását a magam részéről indokoltnak és szükségesnek tartom, és a tisztelt Országgyülésnek elfogadásra ajánlom. /taps/

ELNÖK: Tisztelt Országgyülés ! Miután a törvényjavaslathoz több hozzászóló nem jelentkezett, a vitát bezárom.

Tisztelt Országgyülés !

Miután a vita kapcsán Jakab Sándor képviselőtársunk külön inditványt tett, ügyrendünk értelmében először efelett kell szavazni. Miután az inditvány nem a törvényjavaslat módositására vonatkozik, hanem arra, hogy az elfogadandó törvényjavaslatot, mint tantárgyat oktassák, tanitsák a Nehézipari Müszaki Egyetemen, javaslom, hogy a tisztelt Országgyülés az inditványt utalja megvitatásra és javaslattétel végett az ipari bizottsághoz.

Kérdem az Országgyülést, egyetértenek- e ezzel ? /igen/ Köszönöm. Következik a határozathozatal a bányászatról szóló törvényjavaslatról.

Kérdem az Országgyülést, hogy a bányászatról szóló törvényjavaslatot elfogadja- e ? Aki elfogadja, sziveskedjék kézfelemeléssel szavazni. / Megtörténik / Köszönöm. Ki van ellene? /Senki / Kimondom a határozatot: az országgyülés a bányászatról szóló törvényjavaslatot egyhangulag elfogadta.

IV.

A bányatörvény 15 éves jubileumi ünnepi ülése 1975. december 3-án

1./ Megnyitó

Havrán István az Országos Bányaműszaki Főfelügyelőség elnöke

Tisztelt Elvtársak !

Engedjék meg, hogy az OMBKE Bányászati Szakosztálya nevében köszöntsem Önöket a bányászatról szóló 1960. évi III. törvény országgyűlési elfogadásának 15. évfordulója alkalmából rendezett tanácskozáson.

A bányászat évszázadok óta biztositja az emberiség anyagi kulturájának fenntartásához, fejlődéséhez szükséges alapvető ásványi nyersanyagokat. Jelentősége a jelenlegi ipari forradalom, a vegyipar, a műanyagipar robbanásszerü fejlődése idején is óriási.

Az állam szempontjából soha nem volt közömbös, hogy a bányák kinek a tulajdonában vannak, ki és milyen feltételekkel jogosult bányászkodni, mi történik - elsősorban a tulajdonjog szempontjából nézve - a kitermelt ásványi nyersanyagokkal.

Évszázadokon keresztül a törvények és egyéb jogszabályok egész sora foglalkozott a bányászatnak a maga idejében fontos kérdéseivel, jogi viszonyaival.

Az 1573-ban kihirdetett un. Miksa-féle bányarendtartás az első olyan szabályozás, amely hazánkban a bányászat jogi viszonyait egységes keretbe foglalta.

E szabályozás - mint ismeretes - közel 300 éven keresztül fennállt.

A kapitalizmus kialakulásával elengedhetetlenné vált a bányászati viszonyok ujraszabályozása. Az 1854. évben kiadott Általános Bányatörvény, melyet az abszolutizmus idején császári nyiltparanccsal léptettek életbe, a polgári átalakulást, a kapitalista fejlődést volt hivatva elősegiteni.

E törvény a maga idejében - hiányosságai ellenére is - összességében haladó volt.

Hazánk felszabadulását követően politikai, gazdasági és társadalmi viszonyainkban alapvető változások következtek be. Dolgozó népünk kezébe vette sorsának irányitását. E folyamatnak a bányászatot érintő fontosabb állomásai:

- a szénbányászat állami kezelésbevétele 1945-ben,
- a szénbányászat államositása 1946-ban,
- a bauxitbányászat államositása 1948-ban,
- a többi bánya államositása az ipari vállalatok államositásakor 1948-ban, illetve 1949-ben.

A már kialakult uj helyzetet rögzitette 1949-ben az Alkotmány. Kimondta, hogy a föld méhének kincsei és a bányák - az egész nép vagyonaként - az állam tulajdonát képezik.

Mindezekkel párhuzamosan formálódtak a bányászati ipar igazgatásának uj keretei. Az 50-es évek közepére - az uj viszonyok figyelembevételével - elhatárolódtak egymástól az ipart irányitó minisztériumok, valamint a bányahatóság és a földtani hatóság feladatai és hatáskörei, létrejöttek önálló jogi személyekként a bányavállalatok.

Egészen természetes, hogy a kialakuló szocialista állam nem tudott mit kezdeni az 1854-ben kiadott Általános Bányatörvénnyel. 1950. óta többször történt is kisérlet egy uj bányatörvény megalkotására, érezve annak szükségességét. Annak ellenére, hogy az igény meg volt, az uj bányatörvény kodifikációs munkálatainak az előfeltételei csak az 1956-os ellenforradalom után nyiltak meg.

A NIM. és az OBF vezetői felismerték, hogy a bányászati jogszabályok kodifikációja nem halasztható, felismerték, hogy ez a munka beleillik a legfőbb párt- és állami vezetésnek a törvényesség fejlesztésével kapcsolatos azon célkitüzéseibe, hogy az alapvető gazdasági, társadalmi viszonyok magasszintü jogszabályokban legyenek megfogalmazva.

Ki kell emelnem, hogy Czottner Sándor elvtárs, akkori nehézipari miniszter és Blaha Béla elvtárs, a BDSZ akkori főtitkára, teljes sokoldalu támogatása mellett indult meg és folyt az a munka. Nem lehet feladatom, hogy a kodifikációs munkára itt részleteiben kitérjek. Nem mulaszthatom azonban el, hogy - mint a törvényszerkesztő főbizottság vezetője, ne emlékezzem meg;
Dr Gál Tivadar elvtársról, a Minisztertanács Titkársága vezetőjéről, Simon Antal elvtársról, a BDSZ főtitkáráról, dr Farkas Károly elvtársról, a MT Titkársága jogi osztálya nyugdijas vezetőjéről, dr Mónus Lajos elvtársról, a MT Titkárság jogi osztályának jelenlegi vezetőjéről, Zavadzky Jenő elvtársról, a NIM Igazgatási Főosztály vezetőjéről, dr Gellért György elvtársról, a Legfelsőbb Bíróság elnökhelyetteséről, dr Frommer József elvtársról, az OVH vezető jogtanácsosáról, dr Benárd Aurél elvtársról, az Igazságügyminisztérium jogtanácsosáról, dr Temesváry László elvtársról, az EVM jogtanácsosáról, dr. Emer Kálmán elvtársról, az OBF akkori elnökhelyetteséről és dr Kiss László elvtársról, az OBF nyugdijas főmérnökéről, a szerkesztőbizottság titkáráról, akik e munkában igen aktivan és merem állitani, hogy szivvel-lélekkel vettek részt.

Itt rögtön hozzá kell tennem, hogy a törvény előkészitésében a bányamérnökök, jogászok, vállalati, kutatóintézeti és minisztériumi szakemberek hosszu sora müködött közre, méghozzá nem idegenként, hanem sajátjának érezvén az ügyet. Külön meg kell emlékezni a társadalmi szervezetektől, igy pld. az OMBKE által nyujtott igen értékes támogatásról.

A bányatörvény előkészitési munkája a törvényelőkészitő munka szempontjából is ujszerü és több vonatkozásban uttörő jellegü volt, éppen az előkészités demokratizmusa, széles társadalmi megvitatása és birálata által. A Főbizottság rendszeres, az ország összes bányászatára és bányavidékére kiterjedő bányajárásai segitették a törvényalkotókat abban, hogy ez a törvény nem az irószstal mellett, de inkább a bányában készült, a Népszava egykori tudósitása szerint.

A törvényelőkészitési munka során felhasználtuk mindenekelőtt a szocialista országok bányatörvényeit és bányászati vonatkozásu fontosabb döntéseit. Itt elsősorban a Szovjetunió, Lengyelország, Csehszlovákia és az NDK bányászati jogalkotásaira utalok.

A felszabadulás utáni első ipari törvény 1960-ra készült el, amelyet az Országgyülés 1960. december 1-én elfogadott, törvénybe iktatott.

Nem lehet feladatom egy megnyitó keretei között - a törvényértékelés. Alig lehet azonban kétséges, hogy a bányatörvény az idők próbáját kiállotta. Lehet, hogy egyes rendelkezéseit ma másként fogalmaznák meg. Valószinü, hogy némely kérdésben nem lenne ennyire részletező, más kérdést viszont pontosabban szabályoznánk. Azonban a törvényben megfogalmazott alapelvek, mint pl. az ásványi nyersanyagok védelmének, gazdaságos és biztonságos kitermelésének elve, a tájrendezés és rekultivációs kötelezettség kimondásának elve, változatlanul ma is érvényesek, időtállónak bizonyultak.

A törvény alapjaiban ma is érvényesnek tarthatóan fogalmazta meg a bányaigazgatás alapvető szerveit, azok feladatait, igy a minisztériumok, a bányahatóság, a földtani hatóság, a bányavállalatok és bányaüzemek feladatait, funkcióit. A törvény pozitivuma, hogy végrehajtására széleskörü felhatalmazást adott a minisztériumok, a bányahatóság, a földtani hatóság részére, amelyek az adott felhatalmazással éltek is.

Tisztelt Elvtársak!

A bányatörvény 15 éves. Az élet a törvény életrevalóságát igazolta. Ugy vélem, hogy az OMBKE jó szolgálatot tett a magyar bányászatnak, amikor a bányatörvény elfogadására emlékezve, az évforduló alkalmából e tanácskozást megrendezte.

2./ Üdvözlés

Dr Konda József kandidátus, a Magyar Állami Földtani Intézet igazgatója.

A Magyar Állami Földtani Intézet nevében köszöntöm a Bányatörvény 15. évfordulójára összahivott ünnepi ülést.

Intézetünk a magyar bányászat nagy rendezvényein való részvételt, a rendezvényekkel kapcsolatos esetenkénti házigazdai tisztet a multban, ma és a jövőben is megtisztelő kötelességének tartja. Intézetünket mint a hazai földtani kutatás legnagyobb szellemi koncentrációját, az ország nyersanyagigényeit kielégitő bányászat igényei hivták életre. A bányászathoz tehát, a közös sors, közös gondok és közös örömök és testvéri munkakapcsolatok füzik.

A bányászati rendezvényeknek házigazdája lenni, egyben azt a lehetőséget is jelenti számunkra, hogy életközelben maradunk, első kézből ismerhetjük meg a bányászat feladatainkra is kiható kérdéseinek alakulását.

E gondolatok jegyében kivánok az ünnepi ülés alkalmából is, a bányászat és a nyersanyagkutatás jogi képviselőinek, a bányászat és a nyersanyagkutatás iparági, vállalati irányitóinak, szakembereinek, a bányászati termelés megvalósitóinak eredményes munkát.

3./ A bányaigazgatás helye a magyar államigazgatásban

Dr Mónus Lajos kandidátus, a Minisztertanács Titkársága jogi osztályának vezetője.

Tisztelt Ünnepi Ülés !

A Bányatörvény megalkotásának 15 éves véfordulója alkalmából azt a megtisztelő feladatot kaptam, hogy a bányaigazgatásról beszéljek.

A bányaigazgatás szerves része a magyar államigazgatásnak, igy elöljáróban, vázlatosan néhány szót kell ejtenünk az államigazgatásról általában.

Közismert megfogalmazás szerint az államigazgatás az állam szervező tevékenysége, vagy más oldalról közelitve az állam igazgatási tevékenysége. Ez azt jelenti, hogy az állam, mint egységes közösség, mindenkori feladatait az államigazgatás szervezetével és müködésével valósitja meg. Ez a funkció sokféle szempontból vizsgálható és elemezhető attól függően, hogy mely oldalról közelitünk a problémához. Politikai sikon kétségtelen abból indulhatunk ki, - ahogy legutóbb a XI. pártkongresszus is megfogalmazta -, hogy a szocializmus épitésének az állam a fő eszköze. Ebből következik, hogy az államigazgatás, mint az állam rendelkező- végrehajtó szervezete, müködésével alapvető politikai funkciót is betölt. Aláhuznám az államigazgatási tevékenyég végrehajtó - rendelkező jellegét, ami azt jelenti, hogy magasabb állami szervek akaratának a megvalósitója, bár ezzel a megállapitással nem kivánom tagadni az államigazgatás viszonylagos önállóságát és ebből folyó belső fejlődési lehetőségeit. S ha továbbmenőleg figyelembe vesszük, hogy az állami feladatok sulypontja ma mindenekelőtt a gazdasági szervező funkció irányába helyeződik, akkor u yancsak kiemeltük az államigazgatás szerepének jelentőségét.

A szocialista államigazgatás - sok más alapvető különbsége mellett - abban is különbözik a tőkés állam igazgatásától, hogy tevékenységi köre összehasonlithatatlanul szélesebb annál. Ez éppen abból a gazdasági szervező funkcióból ered, amely az állam egész müködését átfogva, többek között biztositja a társadalmi termelés folyamatosságát a tervezéstől, a hatósági tényked̄sen keresztül a termelő folyamatos irányitásáig. Mindezek ellátására megfelelő szervezeteket kell létrehozni és megfelelő eszközöket kell biztositani müködésük hatékonyságához. Ezek az eszközök lehetnek döntési, utasitás-adási jogosultságok, hatósági jogkörök, jogszabályi rendelkezések, ellenőrzési hatáskörök, stb. Minez összességében a szocialista államigazgatás szervezetét és müködését rendkivül bonyolulttá, néha már szinte áttekinthetetlenné teszi.

Ebből erednek a bürokráciára utaló megjegyzések, a jogi tulszabályozottság hangoztatása, az érthetetlenségig bonyolult szövegezésü jogszabályok, stb. E megjegyzéseknek nyilván valami igazság magja van. Azonban ha arra gondolunk, hogy egész világunk, és igy gazdálkodásunk is egyre bonyolultabbá válik, akkor talán megkockáztatható az a kijelentés, hogy bonyolult társadalmi viszonyokat általában bonyolult módon lehet szabályozni, igazgatni.

A szocialista államigazgatás helyzetének vizsgálatánál azt is figyelembe kell vennünk, hogy a szocialista államban a társadalmi viszonyok változása rendkivül gyors, s ez ugyancsak megköveteli az igazgatási tevékenység állandó alakitását, fejlesztését. Ezen tulmenően, miután államigazgatásunk egész gazdálkodásunkat átfogja, igy annak minden rezdülését nyomon kell, hogy kisérje. Ilyen "rezdülések" mostanában igen csak jelentkeznek és ez folyamatosan szükségessé teszi a gazdasági folyamatok szervezését, irányitását végző államigazgatás aktiv tevékenységét, mert amit a magángazdálkodás rendjében a magánigazgatás végez, azt a közösségi gazdálkodásban az államigazgatásnak kell elvégezni. Igy tehát azt a kérdést, hogy bonyolultak- e igazgatási viszonyaink vagy sem, sok- e a jogszabály vagy kevés, nehéz eldönteni. Mindenesetre érdemes felidézni azt a meglehetősen régi példálódzást, mely szerint az állam olyan, mint a mesebeli midás király, amihez hozzányul, az mind joggá válik. Márpedig, ahogy érzékeljük, sokféle dologhoz kell az államnak és igy az államigazgatásnak hozzányulni.

Az előadottak tükrében vizsgálva bányaigazgatásunk helyzetét, ugy gondolom, általában itt is elmondhatjuk, hogy bonyolult gazdasági folyamatos igazgatásáról van szó, s találhatunk még olyan jellegzetességeket is, amelyek más területeken nem jelentkeznek. A bányaigazgatás alapvető feladatát talán ugy lehetne meghatározni, hogy a népgazdaság nyersanyagszükségleteinek a leh tőségek szerinti kielégitését biztositja olyan adottságok mellett, melyet végül is hazánk

geológiai viszonyai, a tudományos-technikai fejlődés és nem utolsó sorban a biztonságos termelés igénye határoznak meg. E sommás meghatározásnak ugyszólván minden szava külön magyarázkodást igényelne, mert hiszen térben és időben változó tényezőkre történik utalás, ami alatt azt értem, hogy ami nem volt lehetséges vagy gazdaságos 10-20 évvel ezelőtt, az ma már talán lehetségessé és gazdaságossá válik. Ugyancsak érzékelhető e fogalmi kisérletből, hogy ellentétes érdekü tevékenységről van szó, elsősorban adottságaink megitélése, a biztonság igénye és a termelés szervezése között. Ilyen változó és egyre bonyolultabb körülmények között csak megfelelően tagolt igazgatási szervezet tudja a feladatokat hatékonyan ellátni. Valamikor régen a normál igazgatási szervezet még boldogulni tudott a feladatokkal és kielégitő megoldás volt a "bányamester", aki még el tudta látni a speciálisan jelentkező feladatokat. Azonban már magá an a tőkés gazdálkodási rendben is létre kellett hozni az önállósult bányahatóságot. A szocialista állam viszont már a bányahatóság mellett az önállósult földtani hatóságot és - a többi ágazathoz hasonlóan - a nyersanyagtermelés és gazdálkodás szervezett igazgatási rendszerét is megteremtette.

A bányaigazgatás mai funkciószerü igazgatási szervezetét és müködését tehát - a képviselt érdekeknek megfelelően - három részre tagoltan szemlélhetjük, ahol is a termelés szervezése, mint fő igazg tási tevékenység mellett jelentkezik egyik oldalon a földtani igazgatás, a földtani hatósági funkció, a másik oldalon pedig a kalsszikus bányaigazgatási tevékenység, a bányahatósági funkció. Korántsem ilyen egyszerü a séma, ha figyelembe vesszük, hogy maga a termelési igazgatás sem egysiku, hiszen az ágazgati és a felügyeleti funkció egyrészt egybeolvad, másrészt szétválik. Ugyanakkor közbeiktatódik az általános igazgatási szervezet - elsősorban a tanácsi igazgatás - amely jól körülhatárolt bányaigazgatási feladatokat szintén ellát. Ugyanakkor akár a földtani hatósági, akár a bányahatósági feladatokat vizsgáljuk, rájuk elsősorban az jellemző, hogy a változó körülmények jelentősen befolyásolják ellátandó feladataikat, melyek kihatása szervezeti és

működési vonatkozásban egyarán érzékelhető.

Jellemző tendenciaként utalhatunk még arra is, hogy a modern és intenziv bányamüvelési technológia egyre nagyobb mértékben befolyásolja más termelési ágazgatok - elsősorban a mezőgazdaság - tevékenységét, amelyek egyreszt egészen uj megoldási módokat kivánnak a bányaigazgatástól, másreszt egyre érzékelhetőbben és sürgetőbben kapcsolnak be más érintkező igazgatási ágazatokat a bányaigazgatásba. Példának talán a szegedi olajtermelést, a mátraaljai külfejtést, a dunántuli bauxittermelést hozhatnánk fel, ahol is a fokozódó termelés, az ujszerü technológia alkalmazása folytán a tanácsi igazgatás mellett a mezőgazdasági, a város- és községfejlesztési, a vizügyi igazgatás hatékony közremüködése is jellemző és nélkülözhetetlen.

Mindezek arra utalnak, hogy fokozódó együttmüködésre van szükség és nemcsak a bányaigazgatás egyes szakágazatai között, hanem azon kivül más népgazdasági ágazgatok igazgatásával is.

A jogi szabályozottság szempontjából ugy gondolom a jelenlegi helyzet kielégitő, mivel elsősorban a Bányatörvény, de más jogszabályok is helyesen szabályozzák az egyes bányaigazgatási területek feladatait. A Bányatörvény jelentősége ebben a vonatkozásban kiemelkedő, amit mutat az a körülmény, hogy immár 15 év telt el megalkotása óta és nem merült fel módositásának igenye. A Bányatörvény lényegében a fentiekben vázolt módon szabályozza a bányaigazgatás tagozódását, tevékenységét és funkcióit. Az elmult 15 év bebizonyitotta, hogy a bányaigazgatás hármas tagozódása: a földtani hatósági, a termelés igazgatási és bányahatósági tagozódás bevált és helyes volt a Bt. azon megoldása is, mely szerint e szervek és tevékenységük felügyeletét az államigazgatás központi szervére: a Minisztertanácsra bizta.

Meg kell azonban jegyezni, éppen az igazgatás vonatkozásában, hogy a Bt. egyes igazgatási fogalmak ügyében nem tudott következetes megoldást adni.

Mentségül csak az hozható fel, hogy még ma sem tudunk ezekre egyértelmü választ adni. Egyébként ez is egy adalék ahhoz a megállapitáshoz, melyben az államigazgatás bonyolultságáról szóltam: saját anyanyelvünk nem tudott ezekre a viszonylatokra megfelelő jogi fogalmakat kialakitani. Miről is van szó ? Pl. a Bt. 8. §./1/ bek. - de másutt is - arról rendelkezik, hogy a bányahatóság a bányavállalatok felett szakfelügyeleti hatósági jogkört gyakorol. Ez a megfogalmazás már akkor sem volt egyértelmü, ma már azonban teljesen elfogadhatatlan, már t.i. a jogi terminológia szempontjából. Az uj hatályos jogszabály gyüjtemény szerint a törvényben szereplő szakfelügyelet a hatósági felügyeletet jelenti. Ez már talán pontosabb szóhasználat, bár ez sem egyértelmü, mert, pl. ilyen feladatot más szervek is gyakorolnak a bányavállalatok felé, nemcsak a bányahatóság. Utalhatnánk itt még az ágazgati és felügyeleti irányitás problemájára, amit a Bt. ugyancsak nem szabályozott, hiszen akkor még az ágazgati irányitás fogalma ki sem alakult.

Mindezek a megjegyzések nem arra irányulnak, hogy csökkentsék a Bányatörvény érdemét vagy jelentőségét, csupán azt kivántam érzékeltetni, hogy gyorsan változó világunk ebben a vonatkozásban is érezteti hatását. A Bányatörvénnyel kapcsolatban nekem is az a véleményem, amit ünnepi ülésünk meghivója bevezető szövegében tartalmaz azzal a megjegyzéssel, hogy szerintem nemcsak az ország első szocialista ipari törvénye, hanem első szocialista államigazgatási ágazgati törvényünk. Ami többet jelent abban a vonatkozásban, hogy nem egy ágazgat, hanem az államigazgatási ágazgatok összességének élére helyezi. Ennek jelentőségét az tudja érzékelni, aki az államigazgatási jog fejlesztésének szenteli munkásságát. Ugyanis az államigazgatási jog, éppen azért, mert ugyszólván egész népgazdaságunkat átfogja, szabályozás szempontjából rendkivül bonyolult feladatot jelent. Csak példának emlitem, hogy más jogágak területén egy-egy törvény tartalmazza a szabályokat.

Igy a polgári jogban a Ptk., a büntetőjogban a Btk., a családjogban a Csjt., stb. Ugyanakkor az államigazgatási jogban törvények tucatjára van szükség, éppen az igazgatási viszonyok bonyolultsága miatt. Igy születtek meg az un. "ágazgati kódexek", melyek sorában a Bt. volt az első és mint ilyen, példamutató. Ezt azért is szeretném kihangsulyozni, és éppen ebből az alkalomból, mert kodifikációs szempontból az államigazgatási jog területe az, ahol a legtöbb probléma adódik. Mindazok az elvek és kialakult nézetek, amelyek a többi jogág kodifikálása szempontjából egyértelműek, bizonyos átértekelésre szorulnak az államigazgatási jog kodifikációja szempontjából. S mivel lényegében a korszerü államigazgatási jogalkotás időszakát csak 1957-től számithatjuk - s ahogy emlitettem ebben a sorozatban az anyagi jog vonatkozásában éppen a Bt. volt az első, akkor érzékelni lehet a Bt. ezirányu jelentőségét is. A Bt. szerkesztése során kellett kialakitani azokat a kodifikációs elveket, melyek mintájául szolgáltak a későbbi államigazgatási ágazgati törvényeknek. Csak példának emlitem, hogy a Bt-nek a felszini ingatlantulajdon korlátozásával kapcsolatos rendelkezései ugyszólván valamennyi későbbi ágazgati törvénybe megfelelően adaptálva felvételre kerültek. Egy más jellegü példa: a Bt. szerkesztése során tudatosodott és a későbbi törvények szerkesztésénél gyakorlattá is vált, hogy egy jogszabály kidolgozása legalább annyira a szakemberek dolga, mint a jogászoké. Ilyen példákat még többet lehetne idézni. A Bányatörvény jelentőségét az sem csökkenti, hogy ma kissé eltávolodtunk azoktól a kodifikációs alapelvektől, melyeket a bányatörvény szerkesztése kapcsán figyelembe vettünk. Itt nincs idő erre a problémára bővebben kitérni, csupán arra utalnék, hogy ez a kérdés az un. "keret-jogszabály" problémával függ össze, mely azt jelenti, hogy "keret" jellegü legyen- e egy törvény, tehát csak általános szabályokat tartalmazzon- e, vagy pedig kazuisztikus, azaz részletekbe menően tartalmazzon szabályokat. Nyilvanvaló a helyes megoldás a két véglet között található, s ebből a szempontból a Bt. mintáját adja a jó megoldásnak.

Mai magasszintü jogszabályaink inkább a tulzottan "keret"-jelleg módszerét követik, mely nem véletlenül alakult ki, hanem e mögött egy nehéz államjogi probléma, az un. "hatásköri" probléma rejtőzik. Ennek lényege az, hogy mely állami szerv legyen jogosult a szabály megalkotására. Ugyanis - mondja ez az álláspont - ha minden szabályt törvény tartalmazna, ezzel elvonásra kerülne más szervek szabályozási hatásköre. Mint emlitettem a Bt-ben a szabályozási arányok jók, bár a későbbi gyakorlat nem egészen ezt az utat követte.

Visszatérve a bányaigazgatás és a Bányatörvény viszonyára, joggal megállapithatjuk, hogy a bányaigazgatás tagozódását, feladatkörét és felügyeleti rendjét a törvény megfelelően szabályozta. Bár a törvény születése idejében ezek az igazgatási viszonyok már kialakultak, a szabályozás jelentősége abban van, hogy hosszabb távra rögzitette azokat az alapvető szabályokat, melyek az érdekelt szervek tevékenységének alapját képezik ma is.

A Bányatörvény jelentőségét emelik ki azok a lehetőségek, amelyek a bányaigazgatás további fejlődése szempontjából számitásba jöhetnek. Ugyanis egy törvény időtállóságát és igy jelentőségét, nagymértékben biztositják azok a törvényből eredő adottságok, amelyek módot nyujtanak a viszonylag gyorsan változó társadalmi viszonyok magukba olvasztására, tehát alkalmasak arra, hogy az uj viszonylatokra is kielégitő szabályozást adjanak, azaz nem gátolják az igazgatást abban, hogy a változó viszonyoknak megfelelő feladatokat is jogszerüen elláthasson. Ugy értékelhetjük, hogy a Bányatörvény lehetővé teszi a bányaigazgatás fejlődését és az uj feladatok megfelelően szabályozott ellátását. Befejezésül éppen ezekre a fejlődési lehetőségekre kivánok vázlatosan utalni, melyek - ha pontosak akarunk lenni - talán már nem is lehetőségek, hanem folyamatban lévő, megvalósuló célkitüzések. Három erőteljesen ható tényezőt lehetne kiemelni, mint amelyek döntő hatást gyakorolhatnak a bányaigazgatás fejlődésére:

a., általános célkitüzések, melyeket politikai célkitüzéseknek is nevezhetünk;
b., a külső és belső gazdasági tényezők hatása;
c., az igazgatás belső fejlődési tendenciája.

Az általános célkitüzések vizsgalatánál mindenekelőtt a XI. kongresszus határozataiból kell kiindulnunk. A kongresszus határozata a társadalmi viszonyok továbbfejlesztése és a gazdasági épitőmunka feladatai tárgykörben számos olyan magasszintü célkitüzést tartalmaz, amely egész állami életünk továbbfejlesztése szempontjából meghatározo. Ezekből a bányaigazgatás továbbfejlesztése tekintetében is le kell vonni a megfelelő következtetéseket és fel kell használni gyakorlati tevékenységünkben.

A határozat megállapitja, hogy az igazgatási munka az utóbbi években fejlődött. Egyértelmüen elhatárolódtak a feladatok és hatáskörök a minisztériumok, a főhatóságok, a központi és helyi szervek között. A fokozódó követelmények miatt a központi irányitást hatékonyabbá kell tenni és erősiteni kell a központi és helyi államigazgatási szervek összehangolt irányitó munkáját, fokozni kell az állami és társadalmi ellenőrzést.

Külön szól a határozat a szocialista demokrácia növeléséről, mint társadalmi rendszerünk kiteljesedésének egyik legfőbb feltételéről, hogy az állami munka különböző területein a dolgozók nagyobb köre vegyen részt fontos állami döntések előkészitésében, meghozatalában és megvalósitásában. E gondolatkörben elsősorban az üzemi demokrácia továbbfejlesztése kerül előtérbe, mivel jelenlegi hatékonysága nem felel meg a követelményeknek. A határozat konkrétan megfogalmazza az államigazgatás ezzel kapcsolatos egyik fontos feladatát: "az üzemi demokrácia érvényesüléséhez olyan belső irányitási, elszámolási és információs rendszer kialakitása szükséges, amely a dolgozók számára pontosabb áttekintést nyujt a termelés egészéről . . ."

A határozat külön kiemeli a szocialista törvényesség fontosságát, mint amelyet a hatóságoknak, gazdasági szerveknek, állampolgároknak minden körülmények között meg kell tartani.

A határozat vázolja a minket különösen is érintő nyersanyagproblémákat, a belső erőforrások fokozottabb felhasználására való törekvést, a tervszerüség, a takarékosság, hatékonyabb gazdálkodás követelményét. Külön kiemelést kap a szocialista országok közös tevékenysége a nyersanyagok együttes kitermelésében, közös gazdasági szervezetek, vállalatok létesitésében.

Ezekben csoportosithatók vázlatosan azok az általános célkitüzések, melyek mint politikai célok is jelentkeznek. Utaltam a bevezetőben arra, hogy az államigazgatás - és igy a bányaigazgatás - politikai funkciót is betölt, s igy e célkitüzések megvalósitása a szorosan vett igazgatási feladaton tulmenően, egy magasabb szintü politikai feladat megvalósitását is szolgálja.

Rátérve a külső és belső gazdasági tényezők hatásának vizsgálatára, ugy gondolom, elég ha utalunk azokra a tényezőkre, amelyek közismertek előttünk, hiszen egész népgazdaságunk eredményes funkcionálását befolyásolják. Ezek elsősorban az energiahordozókkal, s ezen belül a szénhidrogén- és szénbányászat jövőbeni perspektivaira vonatkozóan kerülnek előtérbe, de egyéb ásványi kincseink vonatkozásában is felmerülnek. A világgazdasági folyamatok hatására egyre nagyobb erőfeszitéseket kell tennünk hazánk természeti kincseinek feltárására és kiaknázására. Ezért a népgazdaság az eddigieknél jelentősebb erőforrásokat biztosit kutatásra, illetve a megkutatott ásványi kincs kiaknázására.
Mindebből következik, hogy a bányaigazgatáson belül a földtani igazgatás feladatai növekednek és e megnövekedett feladatok eredményes ellátása komoly erőfeszitést igényel.

Ugyanez elmondható a bányászat ágazati és felügyeleti igazgatásának tevékenységé kapcsán is, hiszen a sulypontok eltolódhatnak és ez az igazgatás szervezeti és müködési körét egyaránt érintheti. Mindez végső soron kihat a bányahatósági müködésre, mert egyrészt a sulypont- eltolódás komoly szervezeti átcsoportositást igényelhet, másrészt a technikai adottságok adta uj feltételek és körülmények ujszerü megoldását igénylik a biztonsági követelmények kialakitásának, ellenőrzésének. A bányahatóság vonatkozásában még utalni lehet azokra a nem kifejezetten bányászati teendőkre, amelyek éppen a szénhidrogén-felhasználás elterjedése folytán keletkeznek. Pl. a települések gázellátásával kapcsolatos biztonsági követelmények érvényesitése, mely ugy a településeken kivül, mint azokon belül igen sok problémát felvet, de ugyancsak uj feladatot jelent a müveléssel felhagyott bányák felügyelete, a tárókkal való gazdálkodás, stb.

Az igazgatás belső fejlődési tendenciája szorosan kapcsolódik az előzőekben mondottakhoz, hozzátéve a modern igazgatásszervezési elméleti kutatások alkalmazható eredményeit, az ügyvitelgépesités lehetőségeit, a szakmai továbbképzést és egészében a tudományos-technikai fejlődést.

Természetszerüleg ezek a célkitüzések egymástól nem választhatók el és nemcsak napjainkra, hosszabb távra is megszabják munkánkat. Állandóan ható tényezőknek kell azokat tekintenünk és fontos feladatunk, hogy e célkitüzések megvalósitásán - adottságainkhoz mérten - folyamatosan és rendszeresen munkálkodjunk.

Tisztelt Ünnepi Ülés ! A Bányatörvény 15 éves évfordulóján tekintettük át a bányaigazgatás helyzetét. Ez az áttekintés általános jellegü volt, de talán meggyőzően bizonyitotta, hogy a Bányatörvény fő szabályai ma is élnek és megszabják tevékenységünk keretét. Visszatekintve az elmult 15 évre, bátorkodom azt gondolni, hogy talán mi is, akik itt vagyunk és kisebb-nagyobb mértékben résztvettünk e törvény kialakitásában, elmondhatjuk azt, amit annak idején Solon mondott az athéni alkotmány kidolgozása után.

Ugyanis mikor megkérdezték tőle: nos Solon, vajon a legjobb törvényeket adtad- e az athéni népnek? Solon ezt válaszolta: a legjobbakat, amit hajlandók voltak elfogadni.

4./ A bányahatóság feladatai

Menyhárth László, az Országos Bányamüszaki Főfelügyelőség elnöke

Tisztelt Elvtársak !

15 éves a bányatörvény, amely a bányahatóság feladatainak hatályos szabályozását is tartalmazza. A bányahatóság feladatairól azonban nem lehet ugy szólni, hogy ne tekintsünk vissza 1945-ig.

A felszabadulást követő években bekövetkezett politikai, gazdasági és társadalmi változások meghatározó jelentőségüek voltak a bányászatra is: állami kezelésbe vétel után 1946-ban sor került a szénbányászat, 1948-ban a bauxitbányászat államositására, majd 1949-ben az Alkotmány kimondta, hogy a föld méhének kincsei az állam tulajdonát képezik.

A felszabadulás után a bányahatóság aktivan részt vett a bányászati termelés meginditásában, fontos szerepe volt az államositások végrehajtásában. Hamarosan kitünt azonban, hogy a kialakuló uj szocialista viszonyok nem, illetve csak részben igenyelték azoknak a feladatoknak az ellátását, amelveket korábban a bányahatóság végzett.

Átmenetileg az is kérdésessé vált, hogy a szocialista viszonyok között van- e szükség bányahatóságra? Voltak, akik ugy érveltek, hogy a szocialista társadalom és állam követelményit és elvárásait a szocialista vállalatok természetszerüleg teljesitik, nincs tehát szükség külön hatósági szervekre.

Az 50-es évek elejére már nyilvánvalóvá vált, hogy a szocialista bányászat nem teszi feleslegessé, hanem kifejezetten igényli a bányahatóság müködését.

Az 50-es évek közepéig már körvonalazódott az uj szocialista bányahatóság helye az államigazgatás rendszerében, valamint feladatköre. A 41/1955. /VII.21./ M.T. sz. rendelet mindezt magasszintü jogszabályi keretbe foglalta.

A bányatörvény elfogadásának 15. évfordulója alkalmából egybegyülve, az emlitett minisztertanácsi rendeletről is meg kell emlékezni, mert az a bányahatóságot illetően mintegy előkészitője volt a bányatörvénynek. E minisztertanácsi rendelet lényegében már megfogalmazta a bányahatóság mai feladatait, hatáskörét. Ugyanis e rendelet alapján dolgozták ki a bányahatóság első részletes müködési szabályzatát. Olyan bányahatósági utasitások kerültek kiadásra, mint az ÁRBSZ /18245/1955./, továbbá a bányahatárok megállapitásáról /837/1957./, a bányaszellőztetésről /2953/1959/, valamint a gépek, berendezések engedélyezéséről szóló OBF. utasitások.

Az 1960. december 1-én elfogadott Bányatörvény a bányahatóságot a következő feladatok megoldására hozta létre:

a., őrködés
- a dolgozók életére, testi épségére és egészségvédelmére,
- a biztonságos üzemvitelre.

b., felügyelet
- az ásványi nyersanyagkészlet és bányavagyon, valamint,
- a felszin megóvására vonatkozó rendelkezések megtartása felett.

E feladatok teljesitéséhez a bányahatóság számára a szükséges jogi eszközöket, hatásköröket elsősorban a Bányatörvény, valamint annak végrehajtására kiadott 9/1961. /III.30./ Korm. sz. rendelet, továbbá a szabálysértésekről szóló 1968. évi I. törvény és az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény biztositja.

A köznapi szóhasználat a jogi eszközöket, a hatásköröket is általában feladatnak tartja. Gyakorta elhangzik: " a bányahatóság feladata a bányák ellenőrzése", vagy " a bányahatóság feladatkörébe tartozik a gépek és berendezések engedélyezése", vagy "a bányahatóság fontos feladata a baleset- és üzemzavarvizsgálat", stb. Tapasztalható, hogy némelykor még a bányahatósági dolgozók is összekeverik a bányahatósági feladatokat a hátáskörökkel.

Anélkül, hogy részleteiben kitérnék rá, megemlitem, hogy mindenképpen indokolt különbséget tenni a feladat és annak végrehajtásához szükséges eszközök, eszközjellegü tevékenységek között. Nemcsak elméleti megfontolások szólnak emellet, hanem nagyon is gyakorlatiak. A cél és az eszköz összekeverése ugyanis könnyen a hatósági munka eltorzulásához, elbürokratizálódásához vezethet.

A feladatok teljesitése minenekelőtt azt a követelményt támasztja a bányahatósággal szemben, hogy munkája során gyakorolja hatásköreit, éljen azokkal az eszközökkel, amelyeket számára magasszintü jogszabályok biztositanak.

Ugy tünik, hogy a bányahatóság a Bányatörvény hatályba lépése után lényegében folytatta azt a munkát, amelyet egyébként már évek óta végzett. Ez, ha részlegesen is, kétségtelenül igaz. A Bányatörvény hatályba léptetése azonban a bányahatósági munka szükségszerü fejlődését is maga után vonta. A törvény a bányászat alapelveinek meghatározásával, a bányászati tevékenységgel szemben támasztott követelmények rendszerbe foglalásával, a bányászati igazgatás szervei hatásköreinek pontositásával egyaránt bázisul szolgált a bányahatósági munka magasabb szintre emeléséhez, egyben szélesebb lehetőséget teremtett a bányahatóság számár is, hogy hatékonyabban járuljon hozzá a bányászati viszonyok fejlesztéséhez.

Az ünnepi ülés keretében nincs mód számba venni a bányahatóság valamennyi hatáskörét. Néhányról azonban, igy a szabályzatalkotási munkáról, a bányahatósági ellenőrzésről,

a müszaki üzemi tervek, valamint üzemi létesitmények, gépek és berendezések engedélyezéséről, a balesetvizsgálatokról, röviden szólnom kell.

Az OBF igen figyelemre méltó utasitásokat adott ki már a Bányatörvény hatályba lépése előtt. A Bányatörvény azzal, hogy az OBF elnökének felhatalmazást adott a hatáskörébe tartozó ügyekben általános érvényü szabályzatok kiadására, a bányahatóság szabályzatalkotási munkáját magasabb szintre emelte.

Az elmult 15 év alatt az OBF 95 utasitást és szabályzatot adott ki a módositásokkal, második kiadásokkal együtt. A számszerüség önmagában is érzékelteti e munka terjedelmét, e hatáskör gyakorlására forditott energiát.

Az államigazgatási munka egyszerüsitése, valamint a bányahatósági munka elmélyültebbé tétele iránti igény és nem utolsósorban a bányászatban bekövetkezett fejlődés némely utasitás, illetőleg szabályzat átdolgozását és ujbóli kiadását is szükségessé tette. Ilyenek voltak pl. a bányatelkekről, a balesetvizsgálatokról, a munkavédelmi oktatásról szóló szabályzatok, valamint több ÁBESZ fejezet.

Talán az egyik legjellemzőbb vonása a szabályzatalkotásnak éppen az, hogy a bányahatóság nagy erőfeszitéseket tett és tesz annak érdekében, hogy szabályzatait a bányászatban és az államigazgatás terén bekövetkezett, vagy folyamatban lévő fejlődéshez, változásokhoz igazitsa, illetőleg olyan szabályozást valósitson meg, amely a fejlődést elősegiti.

A szabályzatalkotáson belül - érthetően - a biztonsági szabályzatalkotást kisérte és kiséri a legnagyobb figyelem. Gyakran vitatott kérdések, hogy

- mit és milyen részletességgel kell szabályozni a szabályzatokban,
- mennyire legyen előremutató, illetőleg hogyan kell szabályozni ahhoz, hogy az ne legyen gátja a müszaki alkotóerők kibontakozásának,
- mennyiben áttekinthetők, közérthetők a szabályzatok, stb.

Nem könnyen rendezhető problémák ezek.

Az 1951-ben kiadott ÁBBESZ korszerüsitése 1960. előtt megkezdődött, 1964. után uj lendületet vett. Ez idő óta kb. 40 biztonsági szabályzat került kiadásra. E számban benne vannak a közlönyökben közzétett módositások, második kiadások is. Ezek között, hatását tekintve, mint legjelentősebbeket emlitem meg a 3200 és 3300-as utasitást a villamosenergia földalatti használatáról, az ÁBBSZ Bányamüvelés, Tüzveszély, Aknaszállitás, Járás- és szállitás, Mélyfurás, fejezetetit, valamint az ÁRBSZ-t.

Ami a jelenleg folyó munkakat illeti: befejezés előtt áll az 1951-ben kiadott ÁBBESZ teljes átdolgozása. Folyamatban van a kőolaj- és földgázbányászat biztonsági szabályzatainak ujra kiadása.

A müszaki fejlődés és a bányászati viszonyok változása a szabályzatok állandó karbantartását igényli. Az OBF. az elkövetkező 5 évre előirányozta a szabályzati munka korszerüsitését, demokratizálásának bővitését.

A bányahatóság egyik leghatékonyabb jogi eszköze az ellenőrzés. Az ellenőrzésnek a Bányatörvény is kiemelt fontosságot tulajdonit. A bányahatósági munkában való helyét az jellemzi, hogy pl. 1974-ben a kerületi bányamüszaki felügyelőségnek az összmunkaidő 33,4 %-át, összesen kb. 12000 müszakot forditottak ellenőrzésre és ennek során több mint 30000 intézkedést, rendelkezést adtak ki.

Az ellenőrzések arányszáma az elmult 10 év alatt némileg csökkent. Összefügg ez a fizikai és müszaki dolgozók szakképzettségének és fegyelmének növekedésével is. A bányászat müszaki fejlesztése által felvett követelmények miatt jelentősen módosult, az ellenőrzés módszere is. Tervszerübbé, felkészültebbekké és a tényleges biztonsági helyzethez jobban igazodóvá válnak az ellenőrzések. Az általános bányamüszaki szemlék mellett pedig mindinkább előtérbe kerülnek a célvizsgálatok. Fontos feladatunk, hogy a jövőben növeljük ellenőrzéseink hatékonyságát.

A müszaki üzemi tervhez kapcsolódik - véleményem szerint - a Bányatörvény egyik legjelentősebb intézkedése. A gondosan, szakszerüen összeállitott müszaki üzemi terv nemcsak biztonsági, hanem a termelési, a termelésszervezési és irányitási munka alapját is képezi. Alapvető vállalati érdek füződik ahhoz, hogy jó müszaki üzemi tervek készüljenek.

Ennek ellenére azt kell tapasztalnunk, hogy e tervek sok helyen formálisak és nem alkalmasak a törvényben a 23. §-ban meghatározott célok elérésének biztositására.

Az OBF több izben, legutóbb 1974-ben nyomatékosan felhivta a kerületi bányamüszaki felügyelőségek figyelmét, hogy forditsanak nagy gondot a tervek engedélyezésére és később azok végrehajtására. A müszaki üzemi terv engedélyezését a bányahatóság munkája fontos, nagy gondot igénylő részének tekinti. Alapvetően nagyon elmélyült és talán a legkörültekintőbb, legkomplexebb munkát igényli a bányamüszaki felügyelőségektől, mert a főbányaveszélyek elleni védekezés, a megelőzés fontos eszköze a helyes, átgondolt müszaki üzemi terv.

A Bt. 26. §-a ugy rendelkezik, hogy a bányahatóság egyes bányászati létesitmények, gépek és berendezések épitését és üzembentartását engedélyhez kötheti. Ennek alapján a bányahatóság széleskörü engedélyezési tevékenységet folytat.

E rendelkezés gyakorlati végrehajtásában az elmult 15 év alatt két irányban is alapvető változások történtek.

Az egyik: az 1035/1967. /XI.19./ Korm. számu határozat pontosan meghatározza, hogy milyen létesitmények épitéséhez és használatbavételéhez kell bányhatósági engedély. Tisztázódott, hogy e létesitmények engedélyezése tekintetében a bányahatóság épitési hatósági jogkörben jár el, engedélyezési eljárása a tanácsi épitésügyi hatóságok engedélyezési eljárásához igazodott.

Mindez elsősorban az engedélyezési munka alaposságának, szakszerüségének növelésében támasztott igényeket.

Az engedélyezés évek óta a kőolaj- és földgázbányászatban, valamint a városi gázellátás terén éppen a jelentős fejlődés miatt ad sok munkát a bányahatóságnak.

A másik irányu változást az jellemzi, hogy a gépek és berendezések engedélyezési köre az elmult 15 év alatt szükült. A korábbi évek teljeskörü gépengedélyezését már az 1200/1966. sz. OBF utasitás megszüntette és az engedélyezést csak a legfontosabb géptipusokra tartotta fenn.

A hatósági beavatkozás csökkentését az tette lehetővé, hogy javult a bányászat rendelkezésére bocsátott gépek minősége, müszaki szinvonala, továbbá, hogy az üzemek gépész és villamos szakemberekkel való ellátottságában az 50-es évekhez viszonyitva gyökeres változás következett be. A teljesség kedvéért megemliten, hogy az utóbbi években a kőolaj- és földgázbányászat, valamint a városi gázellátás gépeit, berendezéseit illetően az engedélyezési kör némileg bővült.

A szocialista integráció bővülésével, a gépekre vonatkozó nemzetközi követelményrendszer kialakulásával, a gépek tipizálásával szükségsz rüen uj megvilágitásba kerül a bányahatósági gépengedélyezés szerepe, funkciója és nem utolsósorban terjedelme is.

A bányahatóság tevékenysége alapjaiban a sulyos balesetek, üzemzavarok, a külszin károsodásának megelőzését szolgálja. Bármennyire is furcsán hat, lényegében prevenciós szempontok határozzák meg a baleset- és üzemzavarvizsgálati tevékenységet is.

Az elmult 15 év alatt a bányhatóság balesetvizsgálati tevékenységének köre szükült. Mint ismeretes, 1968-ig a bányahatóság minden három napon tul gyógyuló balesetet kivizsgált. Ez a 60-as évek elején évente 16-18000 balesetvizsgálatot jelentett.

A 3 napon tul gyógyuló balesetek vizsgálatának vállalati hatáskörbe való átadása helyes lépésnek bizonyult. Egyuttal lehetővé vált az is, hogy a sulyos balesetek és üzemzavarok ügyében a bányahatóság alaposabb, körültekintőbb vizsgálatokat folytasson.

Az OBF az elmult másfél évtizedben nagy figyelemmel kisérte a bányászatban bekövetkezett változásokat, fejlődést. Elemezte azokat többek között a bányahatósági hatáskör gyakorlásának terjedelme szempontjából, abból a szempontból, hogy van-e lehetőség a hatósági beavatkozások csökkentésére anélkül, hogy ez hátrányosan befolyásolná a főfeladatok, az alapvető célok megvalósulását, igy elsősorban a bányabiztonság ügyét.

Ilyen vizsgálatok alapján került sor - ma már elmondhatjuk, hogy hátrányos következmények nélkül - a balesetvizsgálatok jelentős részének vállalati hatáskörbe való átadására, a technológiai előirások bányahatósági engedélyezésének szükitésére, egyes létesitmények és nyomástartó berendezések használati engedélyezésének vállalati hatáskörbe utalására. Ilyen megfontolások alapján kezdeményezte az OBF 1968-ban a Bt.Vhr. egyes bányahatósági hatáskört megállapitó rendelkezéseinek módositását.

Ez a munka egyébként egybevág azokkal a központi irányelvekkel, melyek szerint az indokolatlan hatósági beavatkozásokat meg kell szüntetni, illetve, ha az alapvető célok megvalósitása más eszközökkel, pl. nem jogi eszközökkel is elérhető, a hatósági eszközöket mellőzni kell.

Az OBF a jövőben is fontos célkitüzésnek tekinti, hogy munkájában az adminisztrativ, a jogi eszközök csak a ténylegesen szükséges mértékben kerüljenek alkalmazásra.

Az OBF-nek az MSZMP XI. kongresszusa határozatai végrehajtására, az V. ötéves terv időszakára készitett munkaprogramja több olyan vizsgálat elvégzését irányozza elő, amelyek a célkitüzés realizálásához alapul szolgálnak.

Tisztelt Elvtársak !

Az előzőkben részletezett bányahatósági feladatok az elmult 15 év alatt nem változtak. A dolgok természetéből fakad azonban, hogy a feladatok teljesitése térben és időben eltérő, a bányászat jellegének függvényében is változó követelményeket támaszt a bányahatósággal szemben.

A követelmények azonban nemcsak bányászati ágazgatonként, hanem ugyanazon ágazaton belül, időben is változnak.

Az OBF nagy figyelmet forditott a bányászat miszaki fejlesztésére, az egyes bányászati tevékenységek fejlesztésére vagy visszafejlesztésére azért, hogy a bányahatóság szerveit alkalmassá tegye arra, hogy feladatait a megváltozott körülmények között is elláthassa.

A szervezetnek a feladatok ellátására alkalmassá tételét szolgálták az OBF-nek az elmult 15 év alatt tett olyan intézkedései, mint:

- a szolnoki KBF létrehozása az alföldi kőolaj- és földgázbányászati tevékenység bővülése miatt;
- a már korábban megszervezett felügyelőségek létszámának növelése és a létszám szakmai összetételének megváltoztatása;
- egyes területek átcsatolása, illetve egyes tevékenységek átadása a másik felügyelőség számára;
- egyes felügyelőségek létszámának csökkentése, mint ahogy az a dorogi KBF-nél történt, az ottani bányászat visszafejlesztése miatt.

Ugyanakkor, amikor a bányahatóság feladatai az elmult 15 év alatt nem változtak, felügyeleti jogköre, azaz jogkörének tárgyi hatálya bővült.

A bányahatóság felügyeleti jogkörét kiterjesztette:

- a 31/1968. /XI. 10. / Korm. sz. rendelet a földalatti tárolókra;

- a 14/1969. /III. 28. / Korm. sz. rendelet a nem ásványi nyersanyagok kitermelésére irányuló, bányászati technológiával végzett földalatti tevékenységre;
- az 1969. évi VII. törvény a PB-töltőtelepekre és a városi gázellátó vezetékekre;
- a 19/1973./VII. 18. / M.T. sz. rendelet az ipari robbantóanyagokkal és robbantási tevékenységekkel kapcsolatos egyes feladatok ellátására.

A bányászat belső strukturális változásai és müszaki fejlesztése, a felügyeleti jogkör bővülése, valamint az államigazgatási szervek munkája szinvonalának emelése iránti igény parancsolóan irta elő az OBF számára a bányahatóság személyi állományának bővitését, szakmai összetételének javitását.

Ugy hiszem, nem lesz érdektelen, ha ezzel kapcsolatban néhány számadattal jellemzem az OBF ezirányu munkáját.

Az uj bányahatóság megszervezésekor az OBF-en 5, olyan felügyelőségeken, mint a miskolci vagy a pécsi, 2-2 müszaki beosztásu dolgozó volt.

1960-ra a bányahatóság müszaki létszáma már elérte a 99 főt. Ez az állomány az utóbbi 15 év alatt 35 %-kal növekedett. Ezen belül a bányamérnökök száma 25-ről 46-ra, a gépészmérnökök száma 3-ról 21-re, az olajmérnökök száma 1-ről 7-re emelkedett. A bányahatóságnál 1960-ban nem dolgozott villamosmérnök, ma 9 van, nem volt vegyészmérnök ma 8 van.

Változott a mérnök-technikusi arány: 1960-ban a müszaki dolgozók 30- %-a volt mérnök, ma 65 %. 15 évvel ezelőtt a müszaki beosztásu dolgozók 17 %-ának nem volt technikusi képzettsége, ma technikusnál alacsonyabb képzettségü müszaki dolgozó nincs a hatóság állományában.

Nem lenne teljes a kép, ha nem emliteném meg, hogy a mérnökök 21 %-ának a bányahatóságnál szerzett második mérnöki diplomája van és jelenleg is 8 fő folytat tanulmányokat a második mérnöki oklevél megszerzéséért.

A bányahatósági munka személyi feltételeinek további javitása - a népgazdaságban folyó ilyen irányu munkával összhangban - napirenden van.

Feladataink jobb és magasabb szinten történő ellátása igényli a bányahatóság dolgozói szakképesitésének állandó növelését, szakmai ismereteinek korszerü szinten való tartását, bővitését. Emellett, mivel a bányahatóság államigazgatási szerv, elengedhetetlen a személyi állomány továbbképzése a szükséges államigazgatási ismeretek megszerzésére.

Tisztelt Elvtársak !

Egy államigazgatási szervezet munkáját, igy a bányahatóság munkáját is sokféleképpen lehet vizsgálni, mérni. Lehet jellemezni az elintézett ügyiratok és a kiadott határozatok számával, az azok ellen benyujtott megalapozott fellebbezésekkel, vagy éppenséggel az eljárások során felelősségre vont személyek számával, stb.

Ugy vélem azonban, hogy elsősorban arra kell választ adni, hogy a szerv ellátta- e feladatát, megfelelt- e azoknak az elvárásoknak, amelyeket a törvény vele szemben támasztott. Azaz: van- e előrehaladás a bányászatban az élet- és testi épség védelme, a zavarmentes munka terén, érvényesül- e megfelelően az állami akarat az ásványi nyersanyagkészletek védelmére és a felszin megóvására.

Fentieket rendkivül nehéz számokkal közvetlenül kifejezni. Ha a bányahatóság feladatai között sulyozni lehet, az élet és testi épség védelmével, tehát a bányabiztonsággal kapcsolatos feladatokat mindenképpen a középpontba, első helyre kell állitani. A biztonsági helyzet alakulása közvetve a bányahatóság munkájának eredményességére vagy eredménytelenségére is utal.

A biztonsági helyzet változását - ha nem is teljes pontossággal - de jól tükrözik a baleseti mutatók és az üzemzavarok

1960-ban a bányászatban 19.000 három napon tul gyógyuló baleset történt, 1974-ben 9900. A halálos balesetek száma az 1960. évi 95-tel szemben 42 volt. A csökkenés mértéke tehát mintegy 50 %-os. Valamivel kedvezőbb a helyzet a legnagyobb bányászati iparágban, a szénbányászatban, ahol pl. az 1960. évi 75 halálos balesettel szemben 1974-ben 23 halálos baleset történt.

A sulyos üzemzavarok közül legnagyobb számmal a bányatüzek szerepelnek. 1960-ban 250, 1974-ben mindössze 31 bányatüz volt. Az egyéb üzemzavarok száma, ha nem is ilyen mértékben, de szintén jelentősen csökkent az elmult 15 év alatt.

Távol áll tőlem, hogy azt állitsam, e tiszteletreméltó eredmények kizárólag a bányahatóság munkájának köszönhetők.

Számszerüen ki nem mutatható mértékben közrehatott: a bányászatban végrehajtott müszaki fejlesztés, a vállalati és üzemi felügyeleti, az irányitó munka javulása, a dolgozók szakképzettségének, fegyelmének növekedése, a munkavédelmi oktatás és propaganda tevékenység és nem utolsósorban az a társadalmi ráhatás, amely a szakszervezetek részéről történt.

Ugyanakkor azonban azt hiszem, nem követek el nagy hibát, ha megállapitom, hogy az eredmények elérésében a bányahatóság szerepe is igen jelentős.

Tisztelt Elvtársak !

A bányahatóság feladatairól beszélve meg kell emlékezni az OBF-nek a bányászatot irányitó miniszteriumokkal, főhatóságokkal és a szakszervezeti szervekkel való kapcsolatáról. E kapcsolat alapja az volt, hogy a bányahatóság a bányászathoz tartozónak vallotta és vallja ma is magát. Ez a tény meghatározó jelentüségü. Éppen ezért az OBF és különösen a NIM kapcsolata nem egyszerüen munkakapcsolat.

Az OBF a maga eszközeivel - természetesen anélkül, hogy feladata volna az alapvető gondolatait - támogatta az ipar fejlesztését, ugyanakkor a bányahatósági feladatok megoldása mellett a NIM is határozottan kiállt.

Kölcsönös elvtársi együttműködés alakult ki a bányahatóság és a BDSZ között. A bányahatóság számára nagy segitséget jelentett munkájában az, hogy társadalmi bázisként maga mögött tudta a szakszervezeteket.

Tisztelt Elvtársak !

A bányahatóság feladatai az elkövetkező években nem változnak. Sőt, azt lehet mondani, hogy növekednek az elvárások a bányabiztonság fokozása, az ásványi nyersanyagok védelme, valamint a külszín védelme terén. Éppen ezért munkánkat jobban, hatékonyabban kell végeznünk, összhangban az MSZMP. XI. kongresszusa határozataival.

Az MSZMP. XI. kongresszusa - mint ismeretes - meghatározta az V. ötéves terv alapvető politikai, gazdasági célkitüzéseit. A kitüzött célok elérése, realizálása előreláthatóan fokozott munkát igényel mind a gazdasági szervektől, mind a hatóságoktól.

Reálisan számitanunk kell arra, hogy a beruházási keretek szükös volta, a gépbeszerzési nehézségek és nem utolsósorban létszámgondok miatt a bányabiztonság növelése, a külszín védelmének fejlesztése nem lesz könnyü feladat. Parancsoló követelmény a bányahatóság számára, hogy saját eszközeivel segitse elő a vállalatok előtt álló gazdasági feladatok maradéktalan teljesitését. Ez a hagyományos eszközök alkalmazása mellett a bányahatósági munka jellegében is bizonyos változásokat kell eredményezzen, különösen a beruházások kivitelezési időtartamának csökkentése, a szocialista gépimport elősegitése, az üzemi munka- és technológiai fegyelem megszilárditása terén.

Az OBF a pártkongresszus határozatából adódó bányahatósági teendőkre az V. ötéves tervidőszakban munkaprogramot állitott össze. A munkaprogram végrehajtása egyes fontos gazdasági célkitüzések végrehajtásának elősegitése mellett a bányahatóság szervezetének korszerüsitését, a bányahatósági munka továbbfejlesztését is előirányozza.

A magyar bányahatóság mindent meg fog tenni, hogy az elkövetkező időben is teljesitse feladatait. Ugy hiszem, hogy a szervezet összetétele, eddigi munkája, dolgozóinak politikai öntudata és magatartása erre kellő garanciát nyujt. Erre kötelez minket a törvény előirásain tulmenően a Párt iránti hüség, bányásztársainkért való felelősség.

Köszönöm figyelmüket.

5./ A bányák gazdasági felügyelete
Dr Halász Tibor kandidátus, nehézipari miniszterhelyettes
Előadta: Seregi János, a Magyar Szénbányászati Tröszt vezérigazgatója

Tisztelt Ünnepi Ülés !

Egyesületünk Bányászati Szakosztályának és a Bányajogi Munkabizottságnak felkérésre örömmel vállaltam, hogy a Bányatörvény elfogadásának 15. évfordulóján előadást tartsak a bányák gazdasági felügyeletéről. A téma szorosan kapcsolódik feladatkörömhöz, a minisztérium tevékenységéhez. A Bányatörvény és a végrehajtási rendelet paragrafusaiban foglalt előirások kell, hogy érvényesüljenek minden intézkedésünknél, a bányászat fejlesztését meghatározó közép- és hosszutávu tervek kialakitásánál. Igy biztositja a törvény, hogy a bányászat betöltse népgazdasági rendeltetését, a bányászok biztonságosabban, könnyebben, korszerübb módon végezhessék fontos, megbecsült munkájukat.

A tizenöt éves bányatörvény élő, folyamatosan alkalmazott jogszabály. Ha nem is forgatjuk lapjait naponta, rendelkezései beépültek gondolkodásunkba, munkánk szerves részeivé váltak. A törvény időállóságát jelzi, hogy a gazdaságirányitás reformja után is, lényeges módositás nélkül érvényesül. Szerkesztői figyelemmel voltak arra is, hogy szervezeti változások a törvény lényegét ne érintsék. Ezért nem szerepel benne a Nehézipari Minisztérium, a szénbányászati, az aluminium, a kőolaj- és gázipari trösztök - illetve e középirányitó szervek akkori elődeienk - megnevezése; a törvény felügyeleti szervről, bányavállalatról és bányaüzemről beszél.

Az előadás összeállításánál meg kellett küzdeni a bőség zavarával. Szakemberképzés, müszaki tervezés, bányatérképezés, biztonságtechnika, üzemzavar- elhárítás, ujrahasznositás, müszaki fejlesztés, a bányászok erkölcsi - anyagi megbecsülése mind olyan fontos szakterület, amelyen a törvény, a bányászati irányitás és gyakorlat találkozik, tehát számos eredményről, problémáról és feladatról lehetne szólni. Az ünnepi ülés jellege és napirendje azonban válogatásra késztet, ezért célszerü kiemelni néhány, a felügyleti szerv szemszögéből különösen időszerü témát.

A bányák telepitéséről igy szól a végrehajtási rendelet:

> "A bányatelepitési /korszerüsitési, bővitési / tervnek a biztonsági követelmények mellett biztositania kell az ásványi nyersanyagoknak korszerü bányászati módszerekkel és eszközökkel, a technika adott fejlettségi fokán történő lehető legteljesebb, a népgazdaság számára gazdaságos kitermelését, továbbá a védett létesitmények és érdekek megóvását. "

A jogszabály megjelenése óta eltelt másfél évtized bányászati telepitéseiből kiemelendő a Szeged- környéki kőolajmező megkutatása és termelésbeállitása, a Thorez lignitkülfejtés megépitese és az a fejlesztés, amelynek eredményeként 1960 óta bauxittermelésünk több mint kétszeresére nőtt.

Nem lehet az előadás feladata az emlitett nagy telepitések müszaki- gazdasági adatainak felsorolása, értékelése. Az ülés resztvevői, a hazai és külföldi szakkörök ismerik és elismerik amit bányászatunk - a szocialista integráció segitségével - Algyőn, Visontán, Nviradon alkotott, és teljesültnek mondhatjuk az előbbi jogszabályi idézet előirását, hogy telepitéseinknél korszerü bányászati módszereket és eszközöket kell alkalmazni.

Ez a pozitiv megállapitás nemcsak a visszapillantásra érvényes, hanem a jövőben is irányt mutat és kötelez. Itt a jövő nem körvonalazatlan távlatot jelent. Minden jelenlévő ismeri és helvesli a XI. Pártkongresszus állásfoglalását, amely kimondja, hogy fokozott gondot kell forditani a hazai természeti források jobb, gazdaságosabb kiaknázására. A szénhidrogén- és a bauxitbányászat eddigi erőteljes fejlesztésének folytatása mellett ez az iparpolitikai iránymutatás szénvagyonunk nagyobb igénybevételét teszi a bányászat feladatává.
A bányatörvénynek megfelelően járunk el, ha uj telepitésre alkalmas nagy szénelőforudlásaink feltárását, lemüvelését, a megvalósitható legkorszerübb módon, a jövő bányájának megfelelően tervezünk. Az ünnepi ülés résztvevői előtt ismeretes, hogy elsősorban a Komárom megyei eocén széntelepek és a külfejtésre alkalmas bükkábranyi lignitelőfordulás kiaknázásáról van szó. Már a tervezés mai szakaszában is, Európa legmodernebb szénbányáinak helyszini tanulmányozásával, az eocén fejlesztésének szovjet, Bükkábránynak NDK-beli szakemberekkel való konzultálásával azt készitjük elő, hogy a szocialista integráció segitségével a magyar szénbányászok, aknamélyitők, bányagépészek szaktudásával leghatékonyabban kerülhessen az emlitett telepeken meglévő hatalmas nemzeti érték - elsősorban villamosenergia formájában - a népgazdaság vérkeringésébe.

Bár a törvény külön fejezetben tartalmazza, de a bányatelepitések korszerüségének elvéhez is kapcsolódik a müszaki fejlesztés területe. Idézzük az 51. §. első két bekezdését.

" /1/ A bányászatban a termelékenység növelése, a munka megkönnyitése, a nehéz és az egészségre ártalmas fizikai munka fokozatos megszüntetése érdekében törekedni kell - a gazdaságosság szem előtt tartásával - a legfejlettebb technika feltételeinek megvalósitására és alkalmazására.

/2/ A müszaki fejlesztést a szervezett tudományos kutató munka eredményeinek és a nemzetközi tapasztalatoknak gyakorlati alkalmazásával is elő kell segiteni ".

Ismeretes, hogy a bányászati iparágak müszaki színvonala az utóbbi másfél évtizedben miként fejlődött. Csak példaként egyetlen részterületet ragadjunk ki, a fáradságos, egészség- és teljesitményrontó kézi lapátolás kiszoritását a szilárd ásványok bányászatából. A gépi rakodás mutatója 1960-ról 1974-ra a szénbányászatban 17-ről 69 %-ra, a bauxitbányászatban 26-ról gyakorlatilag 100 %-ra növekedett. A müszaki fejlesztés természetesen olyan folyamat, amelyben nincs megállás. Nemcsak az uj telepitésü bányákban, hanem a meglevő üzemekben is alkalmaznunk kell mindazokat az elérhető gépeket, módszereket, amelyek a termelést biztonságosabbá, könnyebbé, gazdaságosabbá teszik.

Alig két hete, november 20-án vitatta meg az OMFB "A szilárd ásványi nyersanyagok bányászatának noncepcionális kérdései az ötödik ötéves tervben" cimü koncepciótervezetet, amelynek kidolgozásában és megvalósitásában közvetlenül, vagy közvetve ünnepi ülésünk valamennyi résztvevője érdekelt. A kibővitett elnöksegi ülés egyetértett a kitüzött középtávu müszaki fejlesztési célokkal.
Ismét csak példaként emlithető, hogy eszerint 1980-ra a szénbányászat gépi felrakási mutatója eleri a 75 %-ot, elsősorban a szovjet és lengyel bányagépgyártás berendezéseire alapozva. De a kor technikai szinvonalához igazodó müszaki fejlesztési programot irányzott elő valamennyi bányászati iparág az ötödik ötéves tervben.

Áttérve a bányatörvény és a minisztérium ásványvagyonvédelmi tevékenységének kapcsolatára, ezt a következőkben lehet röviden jellemezni.
A Bányatörvény az ásványi nyersanyagot úgy deffiniálja, mint a földkéreg azon alkotó részeit, amelyek bányászati müvelettel való kitermelése és hasznositása a népgazdaság számára szükséges. A kitermelési móddal szemben a "legbiztonságosabb" mellett még egy követelményt állit: kell, hogy az a leggazdaságosabb legyen.

A törvény és a végrehajtási rendelet nem irta elő, hogy milyen módon kell meghatározni " a szükséges " és a leggazdaságosabb " kategóriákat, azonban egy pillanatig sem kétséges, hogy össztársadalmi, népgazdasági szintü szükségességről és gazdaságosságról van szó.

Változó gazdaságirányitási és elszámolási rendszerünkből következően egy bányatermék termelői ára annak tényleges értékétől mind pozitiv, mind negativ irányban jelentősen eltérhet és bányaüzemi önköltsége tisztajövedelmi tényezőket is tartalmaz. A bányaüzemi gazdasági mutatók - bár alkalmas eszközei a gazdasági irányitásnak, - nem adhatnak alapot a törvényből következő ásványvagyon gazdálkodási feladatok végrehajtásához. Szükség volt olyan értékelési módszer kialakitására, amely az ásványi nyersanyagok népgazdasági értékét és kitermelésük népgazdasági ráforditásait pontosan definiálja és számszerüen meghatározhatóvá teszi. Ez a költséghatár és a reálköltség, hányadosuk pedig a mürevalósági mutató.

Alapos előkészitő munka után 1969- en került kiadásra az ásványvagyongazdálkodás és ásványvagyonvédelem rendjéről szóló alapvető utasitás, majd 1970 január 1-i állapot szerint első izben végezték el az ország ásványi nyersanyagvagyonának egységes módszertan alapján történő minősitését.

Minthogy a gazdasági környezet változása hatással van a hazai nyersanyagvagyon megitélésére is, e minősitést időnként, általában 5 évenként meg kell ismételni. Az ujraminősitesi munka jelenleg folyamatban van.

A mürevalósági minősités gyakorlata hasznos alapokat teremtett az ország ásványi nyersanyagbázisának megismerésére irányuló földtani kutatómunka tervszerüségének növelésére, a bányatelepitésekkel kapcsolatos kérdések megitélésére, a müködő bányaüzemekben történő ásványvagyonvisszahagyás, illetve termelési veszteségek elbirálására.

A Bányatörvény az össztársadalmi érdeket nemcsak a bányászaton belül, hanem a bányászat által elkerülhetetlenül érintett gazdasági ágazgatokra kiterjedően érvenyesiti. A törvény előirja, hogy törekedni kell a bányakárok megelőzésére és elháritására, és amennyiben ez nem lehetséges, a bányászati tevékenység folytán másnak okozott kárt meg kell tériteni. Szocialista társadalmunkban azonban a kárt okozó bányászat és a kárt viselő gazdasági ágazatok már nem szembenálló ellenérdekü felek, hanem egymás tevékenységét és fejlődését aktivan segitő partnerek.

A bányatelepitesnél emlitésre került két már termelő nagy bányászati létesitmény, a visontai lignitkülfejtés és az algyői kőolajmező. Mindkét nagyberuházáshoz olyan nagyterjedelmü kár kapcsolódott, amely kivételes kártalanitást indokolt és szükségessé tette, hogy a nehézipari miniszter a kisajátitási jogszabályokkal összehangolt kártalanitási javaslatot terjesszen az illetékes minisztertanácsi szervhez.

Mind a visontai, mind az algyői kivételes kártalanitás már a beruházás befejezése előtt eredményesen rendeződött. A Bányatörvény előrelátásának köszönhető, hogy nem végnélküli viták, biróság előtti pereskedések mérgezik meg a kárral sujtott mezőgazdasági üzemek és a beruházó bányavállalatok közti viszonyt, hanem a minisztérium kezdeményezésére az érintett tárcák és tanácsi szervek megállapodása előzte meg a kormányszintü döntést.

A kormányszintü döntés várható, tandó és a kivételes kártalanitásoknál birói ut nem vehető igénybe.

A visontai és algyői kárrendezés iskolapéldája lehet a bürokráciamentes, az ágazatok érdekeit kölcsönösen elismerő, az érdekelt mezőgazdasági és az ipari üzemek között összhangot, jó termelő kedvet teremtő tárcaszintü intézkedéseknek.

Ez a kivételes kártalanitás többet nyujt, mint egyszerüen pénzösszeg folyósitása. Azt jelenti, hogy az ipari nagylétesitmények által okozott, kétségkivül jelentős, nagy terjedelmü mezőgazdasági károk ellenére a károsultak olyan fejlesztésben részesülnek, amelynek eredményeképpen jövedelmi szinvonaluk nem romolhat. Igy telepitettek Visontán - ezen a hagyományos borvidéken - a kiöregedett szőlők helyett nagyüzemi müvelésre alkalmas szőlőterületeket a termelőszövetkezetek, Algyőn pedig a károsult TSz-ek müszaki fejlődést biztositó gépesitést, a nagyváros ellátásához szükséges termékek bővitését, a helyi szalámigyár bázisául szolgáló uj iparszerü állattenyésztő telepet létesitettek.

Minezek a kölcsönösen eredményes megoldások hasznosithatók lesznek a tervezett bükkábrányi külfejtés megépitésénél is. Az eddigi egyeztetések alapján teljes az egyetértés a Borsod megyei társadalmi és tanácsi szervek és az érdekelt tárcák között a tennivalók tekintetében.

Azonban nemcsak nagyberuházások kivételes kártalanitási problémáit kell rendezni, a bányakár a folyamatos bányászkodás kisérő jelensége. Ezért a minisztérium következetesen figyelemmel kiséri, hogy a Bányatörvény szerinti rendes kártalanitások kérdéseiben milyen határozatokat hoznak az illetékes tanácsok, és ezt követően, a vitás kérdésekben hogyan alakul a biróságok gyakorlata. Ezzel akarunk gondoskodni a kártalanitási szabályok érvényesüléséről és esetleges hibáknál felhivjuk a jogalkalmazó szervek figyelmét.

Egyesületünk is hozzájárult a témakör fejlesztéséhez azzal, hogy 1973-ban Veszprémben a bányakárokkal foglalkozó konferenciát rendezett.

Megítélésünk szerint a bányakárok rendezésével kapcsolatos jogszabályok általánosságban beváltak. Megfelelően szolgálják a szocialista érdekstruktura többrétű tagozódását, nevezetesen az egyéni, a vállalati és társadalmi érdeket.

Alkalmasak arra, hogy ezek között az érdekek közt az élet folyamán felmerülő ellentmondásokat a közérdek elsődleges szem előtt tartásával, de a jogos magánérdek megfelelő kielégitése után megoldják. Ennek megfelelően nincs szükség a bányakárokkal és főleg a bányakártalanitásokkal kapcsolatos jogi szabályozás alapvető reformjára vagy rendszerének megváltoztatására.

Szocialista jogunk egésze természetesen lépést kell, hogy tartson az általános fejlődéssel. Ennek megfelelően a bányakárokkal kapcsolatos jogszabályok rendelkezéseinek is meg kell felelniök az élet által felvetett kérdéseknek. Csak példaként emlitve: a bányavállalat a lebontásra kerülő régi családi ház helyett korszerü uj lakást biztosit a károsultnak, problémaként merült fel az értékkülönbözet viselésének kérdése. Néhány ilyen részletkérdés - a bányatörvény változatlansága mellett is - rendezést igényel.

Nem lehet bányakárról, kárrendezésről beszélni a környezetvédelem említése nélkül. A törvény elfogadásakor az a szakterület még távolról sem állt annyira a közérdeklődés előterében, mint ma. Mégis, a törvény elrendelte, hogy a megrongált területet a bányavállalat köteles ujrahasznositás céljára alkalmas állapotba hozni. Elmondhajtuk, hogy Bányatörvény ezirányu rendelkezései a jelenlegi, fokozódó környezetvédelmi követelmények mellett is betöltik szerepüket.

A törvény által adott lehetőségek alapján a bányászat olyan jelentős kérdéseket tudott megnyugtató módon rendezni, mint pl. a városok, jelentősebb műtárgyak aláfejtésének kérdése / Tatabánya, Pécs, Padrag, stb. /, ahol rendszeres munkával sikerült olyen építészeti megoldásokat kialakitani, amelyekkel lehetővé vált a veszélyeztetett területeken lévő épületek megerősitése, ezzel a kár megelőzése, illetve csökkenése.

Folyamatosan tájrendezésre kerülnek a régi külfejtések hányói és bányaudvarai. Az agrártudományok alkalmazásával megalapozott rekultivációs eredmények más országok külfejtési szakembereinek elismerését is kivivták.

A bányászati tevékenységgel összefüggő viztelenitési, vizelvonási kérdések rendezése szabályozott módon történik, Elmondhatjuk ezt a szénhidorgánbányászatban keletkező károk rendezéséről is.

Mindezekhez igen jó keretet adott a Bányatörvényben biztositott költségvetési fedezet.

Tisztelt Ünnepi Ülés !

A küszöbön álló ötödik ötéves tervben és hosszabb távlatban is nagy célok állnak a bányászat előtt. A szénhidrogén- és a bauxitbányászat erőteljes fejlesztésének folytatása, a szénbányászatunk történetében példátlan méretü eocén- program végrehajtása, a nagymélységü rézércbányászat megvalósitása a ma és a jövő bányászainak fontos és nehéz feladata.
Méltán elismert a hagyományos bányász helytállás, az kötelez mindnyájunkat most, amikor ismét előtérbe került hazánk ásványvagyonának fokozott hasznositása.

Munkánk an, mind eddig, a jövőben is irányt mutat, a helyes ut követésében megerősit a szocialista bányászat alapvető jogszabálya, a tözenötéves multu, ma és a jövőben is érvényesülő Bányatörvény.

1./ Hozzászólás

Goda Miklós műszaki igazgatóhelyettes, Mátraaljai Szénbányák.

Igen Tisztelt Értekezlet !

A bányászatról szóló 1960. évi III. törvény elfogadásának 15. évfordulója alkalmából " A bányaigazgatás főbb problémái" cimü témához kivánok hozzászólni.

Az 1960. évi törvény megjelenése kiemelkedő eseménynek számitott - megfelelő jogalkalmazásai nagymértékben érvényesültek, jól szolgálták a szocialista gazdálkodást, a termelésirányitást, vállalati önállóságot, a bányaüzemek jogainak, kötelességeinek a bányászattal összefüggő kérdéseit. Főbb célkitüzéseiben, jogilag a szocialista társadalom alaptörvényeire támaszkodva, a bányászatnak hosszu időre törvényes alap-jait határozta meg.

1960-ra kialakult az a népgazdasági környezet, amelyben lehetővé vált az uj jogi szabályozás feltételeinek biztositásával a Bányatörvény kiadása, amelyik az elmélet és gyakorlat igényeit kielégitve, napjainkban is haladóan szolgálja a bányászatot mint iparágat.

Az élet, a technikai fejlődés üteme, önmagából adódóan hozta magával a változásokat - a változásból eredő követelményeket kellett kielégiteni - és azt megfelelő helyen rendszerbe foglalni.

Ismert előttünk, hogy az államositást követő fejlesztési időszakban egyre fokozódóan került előtérbe a bányászat.

A törvény megjelenése előtti 15 évben / 1945-1960 / a bányászatban is megmutatkozott - érezni lehetett annak hiányát, hogy a régi 1854. évi osztrák általános bányatörvény nem képes - a szocialista szemlélet fejlődésében gyorsan növekvő, a gépesitéssel is megerősödött bányászat szinvonalát emelni.

Az 1960-ban megjelent, ma is érvényben lévő uj bányatörvény megteremtette, a törvényben lefektette a bányászat bányajogát - az államigazgatási - birósági vonalakon a bányászattal összefüggő kérdéseit.

Ez a 15 év nem nagy idő, de ahhoz elegendő, és a bányaiparon belül jelentős, mert fejlődésében, tekintélyében emelte az iparágon belüli mindinká b fontos létét.

Amikor tehát számot vetünk- visszatekintünk a jubiláló törvény 15 évére - egyértelmü lehet az a megállapitás - szocialista országunk, bányásztársadalmának életszinvonalában növekvő bányászati tevékenységünkben, eredményeinkre döntő hatást gyakorolt a törvény, az előbbieknek biztositéka lett, ugy érzem bizakodóan mondhatjuk ezt a jövőben is - ez a törvény jól szolgálja a növekvő bányászat perspektiváját. A hatályos bányatörvény a gazdasági- társadalmi átalakulásunk legjobb bizonyitéka. A sajátos jogi szabályokat összegezi - a gazdasági- termelési folyamatokkal összhangban.

Az 1960. évi III. törvény és a 9/1961. /III.30./ sz. Korm. rendelet megszületésének egyik alapvető változtatást hozó okozata - a bányászat helyzetének fokozatos tendenciájából adódott. Egyszerüen, a régi nem felel meg a szocialista gazdálkodás eredményes további fejlesztésének.

Nyugodtan állithatjuk- a jogalkotók jól, alaposan, megfontoltan - előző 15 év tapasztalataiból meritve - alkották meg ezt a törvényt.
Az elmult 15 év nem hosszu idő- azonban a bányászaton belül jelentős fejlődés, strukturaátalakulás következett be.

A Népszabadság 1975. augusztus 13-án közölte a nehézipar-ban a termelési szerkezet változását. A szénbányászatban sikerült végrehajtani a termelésszerkezet megváltoztatását, amely jelentősen növelte a gazdaságosságot. Az iparág termelési szerkezetének megváltoztatására irányuló törekvések több irányban hatottak.

Fejlődött a nagy termelékenységgel, kedvező körülmények között üzemeltethető külszini bányászat. A külfejtéses szénterme és 1970-ben mindössze csak 15 %-át tette ki, 1974-ben pedig már csaknem a negyedrésze lett az országos széntermelésnek.

A bányajog igen jelentős, egyéb területen is alkalmazott jogszabályokban ad eligazitást, eljárás jogi kérdésekben, az államigazgatási jogkörbe tartozó ügyek rendezésében.

Mégis vitára ad okot: a jogalkalmazás nem azonos értelmezése miatt " a bányászat által felhagyott területek ujrahasznositás céljára alkalmas állapotba hozása " területén.

A bányavállalat tevékenységi körének meghatározásába lehet - e, kell- e a külfejtésnél végzett technikai- biológiai rekultivációt sorolni, vagy azt inkább " más ágazgatba tartozónak kell tekinteni ".

Különösen az utóbbi, a biológiai rekultiváció nem kizárólag bányászati tevékenység. Bizonyos vonatkozásban még a vele folytatott kisérletek kimerithetik a bányászattal kapcsolatos összefüggést, de a kisérleti időszak lezárása után, vitás az ágazatba sorolhatósága.

Tévesen értelmezik az államigazgatási hatóságok az ujrahasznositásra alkalmas állapotba hozást, mert az eredményes rekultiválást tekintik ennek az állapotnak.

Éppen ezért látjuk szükségesnek erre a körülményre ráirányitani a tisztelt Értekezlet figyelmét.

Természetesen bányatörvényünk jogalkotói ezt a tevékenységet a törvény megalkotásában konkretizálni kétségkivül nem tudták.

Az 1960-as évek előtt ez a gondolat még születőben sem lehetett, mert nagyobb külfejtéses bányászati tevékenységgel a bányászat nem foglalkozott. A kisebb külfejtések, ennek szükségességét és a tágabb értelembe vett intézkedéseket nem indokolták.

Az indokolatlanság miatt az intenziv kutatás gondolata sem vetődött fel, hogy milyen legyen a mezőgazdasági területek hasznositásának módja, mi legyen a legjobb megoldás.

Ecséden 1957-től 1968-ig már működött középnagyságu külfejtésünk, tehát szükségszerüen rekultiváció gondolata is konkérabban felszinre került.

A visontai Bányaüzem - Hőerümű beruházási programja, Bg határozatok, döntések utaltak a rakultiváció leghatékonyabb módozatainak kikisérletezésére, a kártalanitásokban pedig a rekultivált területek termelésbe vonásával, a csereterületkénti vis zaadást 1977-re jelöltek meg.

1970-ben a Thorez Bányaüzemnél létrehoztuk a nagyüzemi szintü kisérleti telepünket. Először a külső hányón alakitottuk ki tájrendezéssel a nagyüzemi müvelésre alkalmas területeket és kezdtük el a termelesi tevékenységet.

A témában a fogalmak is tisztázandók:
A rekultiválási tevékenységnek két összetevője van:

1./ Technikai rekultiváció / tájrendezés /
2./ Biológiai rekultiváció / a növénytermesztés feltételeinek biztositása /

A technikai tekultiváció a Bt. 45. §. /1/ bekezdésben előirt kötelezettség, amelynek fokozatosan kell eleget tenni, a bányaterületeket olyan állapotba kell hozni, hogy az ujrahasznositás céljának megfeleljen.

A tevékenység másik része a további végrehajtás, a biológiai rekultiváció nem más, mint a nem termő, a bányászat által felhagyott, tájrendezett területeken a megfelelő talajkémiai, talajszerkezeti mikroorganikus állapotokat létrehozni. Megteremteni a különböző növényi kulturák termelésének lehetőségét, majd a területen a folyamatos mezőgazdasági termelést m ginditani.

A Thorez Bányaüzemnél a kisérleti telepen kidolgozott eljárásokkal a kitüzött célt sikeresen hajtottuk végre.

A biológiai - rekultivációval bebizonyosodott, hogy a külön humusztárolás, humuszboritás / visszahordással / szükségtelen.

Ez utóbbira vonatkozólag rendelkezéseink olyan jogi meghatározásokat tartalmaznka, hogy a humuszt, külön kell tárolni, és visszahordással kell a humusztárolást elvégezni. Szükségesenk tartanánk az ered ények ismerete után az eddigi szemléleten változtatni, a figyelmet erre felhivni.

Nem tulzás, de az általunk rekultivált területeken gyakorlatilag mindenféle növények termelhetők, esetenként termésátlagaink magasabbak a környező termelőszövetkezetek termésátlagainál.

Vizsgálatainkat, ere ményeinket külső tudományos szervek végzik, ellenőrzik.

Ezek közül egy néhány:
/Magyar Tudományos Akadémia Talajtani Agrókémiai Kutató Intézet Budapest,
Kertészeti Egyetem, Kertészeti- és Agronómiai Főiskola Kara, Gyöngyös,
Agrártudományi Egyetem, Gödöllő. /

A KGST Szénbányászati Állandó Bizottság 2. sz. Tudományos Müszaki Tanácsában külön téma a rekultiváció.

Eredményeink több információ cserével, kétoldalu kapcsolatok, együttmüködések megteremtésével ismertté váltak.
Az ismertatés után ugy jellemezhetem, hogy a szabályszerü bányászati tevékenység felhagyása után vis zamaradó rekultivált külső hányón / belső hányón / belterjes, tervszerü nagyüzemi mezőgazdasági termelést alakitottunk ki, és fogunk a jövőben is. Ez a gyors rekultiváció egyaránt szolgálja az ipari, bányászati, mezőgazdasági, népgazdasági érdekeket, a környezetvédelemre is tekintettel.

Rekultivációs eredményeink, ellentétben az eddigi megállapitásokkal, 4-5 évre szükitették le a területeknek termelésbe való visszaadását.

Felmerül a kérdés, mivel a bányatörvény ezt a területet nem érinti, a feladat hovatartozása.

Nem kis erőfeszitéseket teszünk, már tettünk is annak érdekében, hogy a rekultivált területek müvelésbe való visszaadására jellemző aranykorona érték megállapitása megtörténjék. Ma ez az egyetlen módja a cserekártalanitás pénzügyi lebonyolitásának.

Az utóbbi időben olyan tendencia került előtérbe, hogy nem lehet az ilyen területeknek az átadási időszakban, csak átmeneti aranykorona értéket adni, 4-5 év elmultával lehet ezt - ujból megállapitva - véglegessé tenni.

Minezek után a bizonytalanság zavaró, és a hatóságok részéről felszinen van.

Hiányzik a döntés, az intézkedés, kinek, mikor kell az átadást teljesiteni.

Ezen körülmények aggasztóak, különösen ha figyelembe vesszük azt, hogy ez a tevékenység népgazdasági érdekből történt és a mezőgazdaságnak hasznos támogatását jelenti.

Ha csak annyit sikerül elérni, hogy a jelenlévő bányászati szakemberek, intézmények képviselőinek figyelmét ráirányithattam e témára, már az is eredmény.

Segitséget kérünk, várunk, törvényesiteni a gyakorlatot, meghatározni a célt, a további végrehajtás érdekében. A bányászatot még hosszu ideig fogja kisérni ez a kérdés.

A Bt. Vhr. 78. §.-a szerint az ujrahasznositás különböző szervek feladata. Elvonatkoztatandó ettől a rekultiváció, amely nem az ujrahasznositás céljára való alkalmassá tételt jelenti, hanem attól többet.

Bányászati tevékenységnek minősiti a jogszabály a tájrendezést / Vhr. 77. §. /3/ bek. / Az ujrahasznositásra alkalmassá tétellel kapcsolatos intézkedés és a végrehajtás ellenőrzése bányahatósági feladat. Kérdés, hogy az ujrahasznositásra alkalmassá tétel határát hol és hogyan kell elválasztani a gyakorlatban is kialakult biológiai rekultivációtól és ennek ellenőrzési feladatát ki látja el?

A bányatörvény csak a mélymüveléses bányák vonatkozásában hoz jogi meghatározást, hogy a bányák telepitésénél /Bt. 21. §., Vhr. 37. §. / 4 / bekezdése / a termőtalaj védelmére fokozott gondot kell forditani. Ez vonatkozhat a mélymüveléses bányákra, de a fokozott védelem a külfejtéseknél is elkerülhetetlen, mivel a felszin teljes megváltoztatásával jár a bányászati tevékenység.

Bányatelek ügyek

Az utóbbi időben mindinkább érvényesül, hogy meg kell teremteni a bányateleknek a bányászathoz füződő jobb kapcsolatát. A bányászat az egész népgazdaság érdekeit szolgálja, nem önmagáért folytatjuk, tehát ott, és akkor, mélymüveléssel, vagy külfejtéssel szükséges végrehajtani,ahogy arra a népgazdaságnak igénye van.

A bányászatra jogosult termelő bányavállalatnak /Bt. 20. §./ kérelmére a bányahatóság állapitja meg a bányatelket. Itt hatékonyabb intézkedés lenne célravezető, központi irányitási rendszerrel. A bányatelek ügyekben az államigazgatási eljárások a legkritikusabbak, vontatottak és lassuak.

Bányakárok

Ennek felmerülésénél a szakfelügyeleti jogkörben eljáró hatóság / Kerületi Bányamüszaki Felügyelőség / messzebb menő támogatására lenne szüksége a bányavállalatoknak. Védelmet nyujtani a mindinkább több és több, felszinen lévő jogos vagy jogtalan bányakárigények elbirálásában.

Az államigazgatási hatóságok kényelmi szempontból, vagy a törvény nem ismeréséből érdemi határozatokkal a bányakárt esetenként megállapitják. Szükségesnek látnánk rendeletileg is szabályozni, hogy a bányahatóság véleményezése nélkül ilyen határozatok hozatalára ne kerüljön sor.
A bányakár ügyekben elsőfokon eljáró államigazgatási hatóság minden esetben köteles legyen a bányahatóságot szakértőként bevonni.

További előterjesztésünk is ehhez kapcsolódik. Meg kellene szüntetni a bányakár ügyekben inditott vagy inditható eljárások illetékmentességét ugy az államigazgatási, mint a birósági eljárásokban.

Szabályozni kellene azokat az eseteket, amikor országos jelentőségü beruházásoknál a Minisztertanács az eljárási módot az általános szabályoktól eltérően állapithatja meg, vagyis amikor a bíróság hatásköréből ezeket az ügyeket kivonta egy külön bizottság elé való utalással. / Különleges eljárási móddal végrehajtott kisajátitások./

Mivel a külfejtéses bányászat általában az egyedi nagyberuházás kapcsolódó része, ebből eredően az itt jelentkező és előforduló bányakárok és ebben is a többletigények elbirálása az előbbi eljárással kerülne rendezésre.

A megszüntetett lakások pótlási kötelezettsége

A külfejtéses bányászkodás szabályszerü bányászati tevékenysége miatt sok esetben lakásszanálásokat kell végrehajtani, az 1965. évi 15. tvr. végrehajtására megjelent 13/1965. Korm. sz. rendelet figyelembevételével.
Az államigazgatási hatóságok R.90.§.-a alapján a bányavállalatnál a lakáspótlási kötelezettség teljesitését szorgalmazzak, és határozatilag is elrendelik.
A lakáspótlási kötelezettség kétszeres terhet jelent a népgazdaságnak, nem utolsó sorban kihat a bányavállalat pénzügyi gazdálkodására is.

Környezetvédelem

Az ipari termelésben az uj technológiai eljárások bevezetésére került sor, a nagyarányu fejlődési tencencia megköveteli a környezetvédelmet, amit elsősorban a szocialista országok ismertek fel és támogatják - köztük hazánk is.

Említésre méltó jelenség a termőtalaj rohamos csökkenése, különösen a bányászati tevékenység következtében. Arra kell irányitani minden figyelmet, hogy ezek a jelenségek,a környezeti rombolások, az emberi élet feltételeit ne fenyegessék.
A rombolás lassitható, meg is állitható, egyes esetekben az eredeti állapot is visszaállitható megfelelő jogi szabályozásokkal, rendelkezésekkel. Ebben rejlik a társadalom felelőssége.
A meglévő jogszabályi rendelkezések mellett a bányatörvény is kiegészitésre, módositásra szorulna a környezetvédelem tekintetében.

A magyar bányajog alapvető tényezője a bányászat biztonsága, amit a szocialista bányászat állandóan fokoz is, mert megvalósitja azokat a módszereket, amelyek a legfőbb értéket jelentő ember életének, testi épségének, egészségének védelmét szolgálják, igy a környezeti kihatások elleni védelem sem hagyható figyelmen kivül.

Az elmondottakat igy összegezhetném:

eredmények, igények és lehetőségek.

A bányatörvény 15 éve eredményes volt, amit már magunk mögött hagytunk.
Minden tulzás nélkül mondhatjuk el, hogy megfelelően sikerült a bányászat, annak egésze részére a gyakorlattal párosuló törvényt megalkotni, sikerült az iparág törvényes alapjait ugy meghatározni, hogy az követelményeiben kielégiti a fejlődő bányászatot.

A távlatban megfogalmazott koncepciók meghatározzák a bányászat jövőjét. A gazdaságosság megköveteli szükségszerüen az uj technológiát, a munkafolyamatok gepesitését, az autómatizálást, a technikai haladást.

Az eltelt 15 év alatt a követelményeket - ugy érezzük - teljesitettük, tudásunkat ennek szolgálatába kell állitani továbbképzéssel, uj ismeretek bővitésével, mert a korszerübb bányászattal csak igy tudjuk a lépést tartani.

A bányászati technológiák gyors fejlődése, a végbemenő nagyarányu müszaki fejlesztések, a komplex gépesitések, automatizálások, önmagukban is a fejlődés folyamatában támasztott igények szocialista társadalmunkban. Mindezek megkövetelik tőlünk, az egész bányászattól, a növekvő ismeretszerzés fejlesztését, a modern bányászat előtt álló feladatok végrehajtásában, célkitüzéseiben és megvalósitásában.

E gondolatok után köszönetet mondok a meghallgatásért, az értekezletnek pedig sikerekben eredményes munkát kivánok.

2./ Hozzászólás

Dr Kiss László, aranydiplomás bányamérnök, Országos Bányamüszaki Főfelügyelőség

Tisztelt Elnökség ! Tisztelt Ünnapi Ülés !

A magyar bányászoknak ezen a különlegesen magas szintü szép ünnepségén, megtisztelő felkérésre, Havrán István elvtársnak, az uj magyar bányahatóság érdemes, első vezetőjének értékes megnyitó szavaihoz csatlakozva és Menyhárth László elvtársnak, az uj bányahatóság méltó utódának, jelenlegi kiváló elnökének átfogó, rendkivül értékes gondolataihoz kapcsolódva, a bányaigazgatásnak, és különösen a bányahatóságnak 30 éves fejlődéséről - ugy is, mint a fejlődés cselekvő részes tanuja - és a bányahatóságnak a bányatörvényből fakadó néhány időszerü problémájáról kivánok szólni.

Az első, magyar és szocialista bányatörvény, a bányászatról szóló 1960. évi III. törvény 1975. december 1-i 15 éves jubileuma szorosan kapcsolódik a magyar bányászatnak az 1945. évi felszabadulásunkat követő, nevezetes jubileumi eredményeihez.

Számunkra ezek közül is a legfontosabbak: a szénbányák 12200/1945./XII.6./ ME. számu kormányrendelettel történt állami kezelésbevételének 30 éves jubileuma, a - többek között - a bányásznapról, a hőségjutalomról, a bányász kitüntetésekről, a bányász diszegyenruháról szóló, 1950. november 22-i Párt- és Kormányhatározat 25 éves jubileuma és az önálló főbányahatóságnak, az Országos Bányaműszaki Főfelügyelőségnek, az 1025/1955. /II. 20. / Korm. számu határozattal történt megalakitásának 20 éves jubileuma.

I.

A bányaigazgatás fejlődése a felszabadulástól az első magyar, szocialista bányatörvény megalkotásáig

A bányatörvény és a bányaigazgatás 1960-1975. évi, 15 éves időszaka csak a megelőző, a felszabadulásunktól 1960-ig terjedő, ugyancsak 15 éves, a bányatörényt előkészitő és megalapozó tevékenységének vizsgálatával értékelhető kellő alapossággal.

A magyar bányászat - az ujjászületését is jelentő 1945. évi felszabadulásunk óta - a tudományos - technikai forradalom által kijelölt uton, nagy utat tett meg a szocialista bányászat kialakitása felé. Ezen az uton, az első nehéz években a régi bányahatóság haladó szellemü dolgozói a közel 100 éves, keletkezésekor alapjában liberális 1854. évi osztrák bányatörvény haladó szellemü végrehajtásával segitették megalapozni az uj, magyar, szocialista bányászatot. A bányahatóság ezen alapozó munkáját a magyar szénbányászat 1945-1949. évi történetéről szóló Dokumentumok cimü vaskos, ragyogó kötet egyes részleteiben alaposan, a magyar bányahatóság 100 éves fejlődéséről szóló 1970. évi tanulmány pedig időrendben, összevontan és oknyomozóan ismerteti: /1-2./

A magyar bányászattal szinte egyidős bányahatósági szervezet 1945. évi felszabadulásunk alkalmával az Iparügyi Minisztériumnak, a bányászat gazdájának egyetlen, az ország összes bányászatára kiterjedő hatáskörü, müszaki felügyeleti és irányitó szerve volt. Ezt a szervezetet az uj, demokratikus, majd szocialista államrend jelentős, uj feladatokkal bizta meg és ennek megfelelően jelentős, uj, eszmei tartalommal is töltötte meg.

A bányahatóságnak a felszabadulás után, uj bányatörvényünk hatálybalépéséig is, első és fő kötelessége volt "őrködni a bányatörvény által a bányavállalkozókra ruházott kötelezettségek teljesitése felett, s mindazon esetekben fellépni, amelyekben a bányamüvelés fenntartása vagy annak a köztekintetekhezi viszonyai különös intézkedéseket kivánnak", amint ezt az akkor hatályos 1854. évi osztrák bányatörvény 221. §-a megszabta.

A felszabadulás után különös jelentőséget nyert a magyar nép tulajdonába került szénbányászat / 1946. évi XIII. tv./, bauxitbányászat / 1948. évi XIII. tv. /, s az egyéb bányászat és ipari üzemek / 1948. évi XIII. tv./ müködése feletti őrködés. Mindenek előtt létfontosságu lett az ipar kenyerét jelentő szén bányászatának a meginditása, s a széntermelés biztonságos és - lehetőség szerint - gazdaságos müvelése.

A bányahatóságnak kellett gondoskodnia ekkor az állami kezelésbevétel, az államositások jogszabályainak előkészitéséről és főképpen a jogszabályok gyors és helyes végrehajtásáról. De ezen, önm gában is jelentős feladatok mellett, a bányahatóságnak kellett gondoskodni a bányák bányafa, robbantó és egyéb üzemi anyag, ruha, élelem és forgótőke ellátásáról, a termelt szén elosztásáról, a szénárak megállapitásáról és nem utolsó sorban, de mindenek előtt a széncsata hőseinek biztonságáról és egészségvédelméről /3-8 /

A bányahatóság dolgozója / Dr Kiss László /, mint az Ipari Termelési Tanács tagja, s a Szénbányászati Termelési Bizottság országos elnöke szervezte a helyi termelési bizottságokat és az Országos Munkabérmegállapitó Bizottság bányász szakértőjeként intézte a bányász bérviszályokat, végezte a szén-, érc-, kőolaj-, és földgázbányászat, valamint a vaskohászat teljes termelési, létszám, munkahatály, munkabér, stb. statisztikai adatszolgáltatását. /9-10/

A bányahatóság vezette a bányász kollektiv szerződések tárgyalásait, és végezte változatlanul alaposan és teljes részletessé gel a bányászati és kohászati statisztikai adatszolgáltatást, - kiadta a munkafegyelem megerősitését szolgáló rendeletet / 4000/1950. /VI.4./ NIM. sz., / a szinte évszázados mulasztást pótló ÁBBSZ-t, az Általános Bányászati Biztonsági és Egészségvédő Szabályzatot / 625-625 / 1951. /VIII. 2. /BEM. számu utasitás. / Eddig csak a budapesti bányakapitányságnak volt ilyen szabályzata, 1949-ig a bányahatóság látta el a kohászat diósgyőri és ózdi nagyolvasztók, kohók szakfelügyeletét. A bányarendészeti tevékenységnek jelentős állomása volt az 1952/1953. évi, egy éves bányarendészeti káderképző iskola, amely a bányahatósági, bányarendészeti ellenőrzést vegző, uj szervezetü, vájár körzeti bányaműszaki ellenőrök, a későbbi felügyelők bánytechnikusi szintü oktatását és továbbképzését végezte - kitünő eredménnyel /11. /

Az uj, szocialista bányahatóság hőskorának, első másfél évtizedes tevékenységének jelentősebb kodifikációs állomásai voltak, a már emlitett ÁBBESZ után a kőbányászati biztonsági szabályzat, a kőolaj és földgázbányászat biztonsági szabályzata / 470-874/1953./ NIP.É.15./NIM-BÜM sz./,majd az egész népgazdaságra kiterjedő hatályu, a Belügyminisztériummal egyetértésben kiadott ÁRBSZ, Általános Robbantási Biztonsági Szabályzat /18245/1955./XII. 31. /OBF. sz. /. A bányaműszaki felügyelőségek ellenőrzési tevékenységének irányelvei

/7292/1954./XII.10. /NIM.sz. / után m[illegible] történt az üzemi balesetek bejelentésének, nyilvántartásának, vizsgálatának, a balesetelhárit[illegible]so oktatásnak, a fegyelmi birságolásnak, a bányaszállitásnak, a villamosság alkalmazásának, a bányaszellőztetésnek, a bányatelek / bányahatár / megállapitásának és nyilvántartásának uj szabályozása.

A felszabadulás után bekövetkezett mélyreható, társadalmi és gazdasági változások nyomán a bányák állami tulajdona, a terv azdálkodás, a földtani kutatás uj feladatai, a munkásvédelem fokozott követelményei, a bányahatósági szervezet uj, független jogállása feltétlenül szükségessé tették a bányászatnak, mint népgazdaságunk egyik legfontosabb ágazatának uj, átfogó jogszabályi rendezését. A közben nevében is megujhódott bányahatóságra, a 41/1955. /VII. 21./ Korm. sz. rendelettel önálló, független, közvetlenül a Minisztertanácsnak alárendelt Országos Bányaműszaki Főfelügyelőségre /OBF/ hárult a nagy feladat, hogy a Nehézipari Minisztérium segitségével az uj, első magyar és szocialista bányatörvényt megalkossa. /12-22/

A pontos munkaterv és az alapos alkotó munka eredményeként, a Szovjetunió 1927. évi törvénye, az 1953. évi lengyel, az 1957. évi csehszlovák szocialista bányatörvények beható helyszini tanulmányozása, az 1954. és 1956. évi osztrák, francia és angol bányatörvények haladó rendelkezéseinek figyelembevételével, 15 évvel ezelőtt, 1960. december 1-én a Magyar Országgyülés törvénybe iktatta a bányászatról szóló 1960. évi III. törvényt. A törvény nem csak a sorban első és szocialista bányatörvényünk lett, de egyben példaképül szolgált későbbi hazai, ipari törvényeinknek, s a külföldi haladó szocialista bányatörvényeknek, például az első 1969. évi német demokratikus bányatörvénynek /24-24./

II.

A bányaigazgatás fejlődése bányatörvényünk 1960-1975. évi másfél évtizede alatt

Bányatörvenyünknek a bányászat biztonságára és gazdaságosságára vonatkozó fő- és alapkövetelményeinek, s a szocialista törvényességnek a megvalósitásáról elsősorban a banyahatóságnak kell gondoskodnia. A bányahatóságnak mint országos főhatóságu szervnek olyan erős és ütőképes szervezetté kellett alakulnia, hogy a bányászat veszélyessége, az ásványvagyonvédelem népgazdasági jelentősége miatt megkövetelhető szigoru szabályoknak, valamint a banyaszati dolgozók élete, testi épsége és egészsége védelmét szolgáló szabályzatok rendelkezéseinek mindenkor s aminden körülmények között érvényt tudjon szerezni - függetlenül a gazdálkodó szervek rövidebb távlatu termelési és gazdaságossági feladataitól. Ugyanekkor azonban a bányahatóság - ellenőrző, szakfelügyeleti hatáskörében - segiti is a bányák jóváhagyott tervének teljesitését, biztonságos és gazdaságos müködését./25-27 /

Kodifikálási tevékenységünk egyik azon helyes szerkesztesi alapvelve, hogy csak az időtálló, legalább is évtizedekre szóló rendelkezések kerültek a törvénybe, lehetővé tette, hogy a törvény rendelkezései ma is változatlanul érvényesek. Igy például az uj gazdaságirányitási rend szigoru, uj követelményei is csak a 9/1961. /III.30./Korm.sz. rendelet egyes rendelkezéseinek módositását /14/1968./III. 28./ Korm.sz. rendelet / tették szükségessé.

A bányahatóság a bányatörvény alapján az 1975. évvel záruló másfél évtized alatt, főképpen a bányászat döntő többségét irányitó nehézipari miniszterrel s az érdekelt más miniszterekkel, főhatóságu szervek vezetőivel, valamint a Szakszervezetek Országos Tanácsával együttmüködve - figyelemmel a bányászat különleges veszélyességére s az

ásványvagyon védelem fokozódó jelentőségére - megfelelő számu és értékü jogszabályokkal, főképpen szabályzatokkal és hasznos gyakorlattal gondoskodott a biztonságos és gazdaságos bányászat megvalósitásáról / 28-29;

A bányahatóság a tudományos - technikai forradalom követelményeihez igazodó, müszaki, felügyeleti tevékenysége mellett ellátja a bányavagyon és a bányászat által veszélyeztett felszini, közületi és állampolgári érdekek hathatós védelmét.

A bányahatóság rendkivül sokrétü és dinamikus tevékenységét szemléltheti a bányatörvény megjelenése óta, az 1975. évvel bezárólag, általa, illetőleg együttmüködésével kiadott alábbi jogszabályok, főképpen szabályzatok.

1961. A bányaüzemek müszaki üzemi tervének kidolgozása és jóváhagyásának rendje. Egyes bányakárok megtéritésének rendszere. A külfejtéses müvelésü bányák általános biztonsági és egészségvédő szabályzata. A szövetkezetek által végezhető ásványi nyersanyag kitermelése. A bányászatot terhelő tájrendezés.

1962. A bányatelkek megállapitása és nyilvántartása. A mélységi vizek felszinre hozatalának bányahatósági szakfelügyelete. Az üzemi balesetek bejelentése és nyilvántartása. A vezető és ellenőrző munkakört betöltő bányavállalati / bányaüzemi / és más dolgozóknak a biztonsági szabályzatok ismeretéből történő vizsgáztatása. A védő- és határpillérek kijelölése. Az uj Általános Robbantási Biztonsági Szabályzat kiadása.

1963. A bányamérő szolgálat ügyrendje. A szövetkezeti és földtulajdonosi, ásványi nyersanyag kitermelés. A mélységi vizek felszinre hozatala.

1964. Az ÁBBSZ Térképek c. II., Vizbetörés veszély c. XIII., Bányamüvelés c. III., és Bányaszellőztetés c. VIII. Fejezetének kiadása.

1965. Az ÁRBSZ egyes fejezeteinek módositása.

1966. A vizvédelmi gátak méretezésének, kivitelezéseinek és ellenőrzésének egységes irányelvei. A bányahatósági építési engedélyezés. Egyes gépek és készülékek használatának bányahatósági engedélyezése. Az ÁBEO / Általános Balesetelhárító Óvórendszabály / alkalmazásával kapcsolatos kérdések rendezése. Az ÁBBSZ Mélyfurás c. XVII. Fejezetének kiadása.

1967. A kerületi bányamüszaki felügyelőségek szervezeti szabályzata és ügyrendje. A bányászati üzemi balesetek bejelentése, nyilvántartása és vállalati vizsgálata. Az üzemi balesetek bányahatósági vizsgálata. A sujtólég- vagy robbanásbiztos villamos gyártmányok biztonsági ellenőrzése.

1968. Az ipari robbanóanyagok,müszaki követelményeinek megállapitása, a gyártási engedélyezés, a vállalati minősitő és a bányahatósági ellenőrző vizsgálat. A bányahatóság hatáskörébe utalt szabálysértésekkel kapcsolatos eljárás.

1969. A kerületi bányamüszaki felügyelőségek illetékességi területének megállapitása. Az ÁBBSZ Bányavilágitás c. IX., Bányamentés c. XV. és Vizbetörésveszély c. XIII. Fejezetének kiadása.

1970. A bányahatósági létesitési- és használatbavételi engedélyezési eljárás. Az ipari robbanóanyagraktárak müszaki követelményei. A GMBSZ/ Gázipari Müszaki Biztonsági Szabályzat / Földgáz- és Kőolajbányászat c. II., és a Gáz-, kőolaj-, és kőolajtermék szállitó vezetékek c. V. Fejezetének kiadása. Az ÁBBSZ Bányamüvelés c. uj III., Villamos energia földalatti használata c. VII. és Szállitás c. IV. Fejezetének kiadása.

1971. A sulyos üzemzavarok és sulyos balesetek bejelentése és bányahatósági vizsgálata.

1972. A bányászatban foglalkoztatottak munkavédelmi oktatása és vizsgáztatása. Az ÁBBSZ Gázkitörésveszely c. XII., Aknaszállitás c. V., és Sugárveszély c. XVI. Fejezetének kiadása.

1973. A bányatelkek megállapitása és nyilvántartása. A robbantóanyagok gyártásának és forgalombahozatalának engedelyezése. A robbantási tevékenység. A hydrodinamikus kapcsolók bányabeli alkalmazása.

1974. Az ÁBBSZ Szénporrobbanásveszély c. XI., Bányaszellőztetés c. uj VIII., Bányatüzveszély c. X., Külszini bányászat c. XVIII., Vizbetörésveszély c. uj XIII. Fejezetének kiadása. A bányatüzek elleni védekezés fokozására végrehajtandó intézkedések.

1975. A propán-bután töltőtelepek biztonsági szabályzata. BM-TOP-OBF állásfoglalás a bányák föld alatti részeinek tüzvédelmi szempontból való minősitése. A bányahatósági eljárások dijai.

III.

A bányaigazgatásnak a bányatörvényből fakadó néhány időszerü feladata

A bányahatóságnak - a bányatörvényben reáruházott feladatkörében - népgazdaság időszerü feladataihoz kapcsolódva, a bányatörvény 57. §-a szerint őrködnie és a szükséghez képest intézkednei - kell:

a./ a bányászati dolgozók élete, testi épsége, egészségvédelme,

b./ a bányászat biztonságos üzemvitele, s

c./ az ásványi nyersanyagkészlet és bányavagyon, valamint a felszin megóvása

érdekében.

Eszerint a bányahatóságnak a bányatörvényből eredő időszerü feladatai - a bányahatósági szervezeti problémákkal kiegészitve - a következőképpen csoportositathatók, illetve tárgyalhatók.

a./ Balesetelháritás - munkavédelem

Az évek óta alig változó hivatalos statisztikai adatok szerint 100000 dolgozó közül évente : az állami iparban 20, az épitőiparban s a szállitásnál 30, a bányászatban pedig ugyanakkor 40 dolgozó szenved halálos balesetet. Igaz ugyanakkor az egymillió tonna széntermelésre eső halálos áldozatok száma 5-ről 1-re csökkent. / 30-33 /

Eszerint tehát ipari dolgozóink 0,2 ‰-os halálos üzemi baleseti arányszámával szemben, a bányászoknak évente 0,4 ‰-e szenved halálos üzemi balesetet. Ugyanakkor a bányaüzemi balesetek 76 %-a gondatlanságnak, figyelmetlenségnek és más emberi - lélekteni - balesetokozóknak tulajdonitható. Ez a két, rendkivül szembetünő, évek óta alig változó adat indokolja, s egyben meg is mutatja, hogy milyen téren van időszerü feladata a bányahatóságnak, valamint - a bányahatóság kezdeményezésével - a bányászatért felelős ágazgati gazdálkodó szervnek és szakszervezetnek a bányatörvény világszinvonalu elismert biztonsági rendelkezéseinek megvalósitása érdekében.

1./ A rendkivül sulyos 0,2 ‰-es halálos baleseti és 76 %-os lélekteni balesetokozói arányszámra utalva legelső, időszerü balesetelhäritási -munkavédelmi feladat a munkavédelmi oktatásról és vizsgáztatásról szóló 1/1972./MIM.E.11./ OBF. sz. szabályzat kiegészitése és továbbfejlesztése. Gondoskodni kell a szabályzat 5. §-ában ismertetésre előirt, jellemző és tanulságos balesetek leirásának gyüjtemenyes, központi kiadásáról s a jellemző és tanulságos balesetek állandó, rendszeres, legalább évenkénti, központi ismertetéséről. Erre jó példát és utbaigazitást adnak a bányahatóságnak, korábbi, már a felszabadulást megelőző 1925-1927. évi rendelkezései, az 1934. évi 232 oldalas, "kis"káté s a felszabadulás utáni 1950. évi 356 oldalas balesetelhäritási "kis" káté /34-38./

Balesetleirásaival figyelemreméltó példaképül szolgálhat továbbá a szovjet Heific-Kummel bányabiztonsági könyv, valamint a kelet- és nyugatnémet, egyformán 16-16 oldalas bányabiztonsági havi folyóirat, a csehszlovák bányahatóság negyedéves baleseti hiradója, s a francia és az angol bányahatóság évenkénti baleseti ismertetője /39-44/

2./ Az emberi - lélektani - balesetokozók 76 %-os részesedési aránya indokolja a bányahatóság időszerü, munkavédelmi kezdeményezését az ágazgati miniszteri és szakszervezeti szerveknél, hogy a munka- és egészségvédelmi propagandának a

bányatörvény rendelkezései szerint történő megujitásával, a plakátok, filmek, fali ujságok, felirratok, vetélkedők, kiállitások, üzemi lapok, stb. adta lehetőségek feltétlenül jobban, minél teljesebben ki legyenek aknázva /30./

3./ Az élenjáró szovjet, valamint a német demokratikus példa szerint és a hazai tapasztalatokon / 1959. évi szücsi bányatüz 31 áldozata / okulva, a bányamentő szolgálat központositva és bányahatósági vezetés alatt fejtheti ki legeredményesebben a szolgálattól elvárható eredményes tevékenységet. A bányahatóság jelentős munka- és egészségvédelmi feladatainak megfelelő ellátása orvos- egészségügyi dolgozók főbányahatósági alkalmazását is indokolja. / 45-46./

4./ Jelentős bányaművelési, ásványvagyonvédelmi, tervezői és bányamentő szempontok indokolják a jól bevált, keletnémet, szocialista példa nyomán , közeljövőbeni feladatként, a gazdálkodó szervektől független, önálló, országos bányamérő szolgálat bányahatósági irányitás és vezetés alatt álló megszervezését. , 47./

Mindezekre a javaslatokra felhatalmazást adnak, sőt kötelesznek a bányatörvény és végrehajtási rendelete a Bt. 28., 31., 32., 33., 34., és 39., illetőleg a Bt.Vhr. 50., 56., 57., 60., és 101. §-a.

b./ Bányaművelés - biztonságtechnika

A felszabadulás utáni első másfél évtizedben a legendás széncsatában biztonságos termeléssel értük el az élet megindulásához szükséges több termelést, a második másfél évtizedben széntermelésünk az 1960. évi bányatörvényünk alapján gazdaságos is lett. Az 1975. után következő években a biztonság már létfeltétele is lesz a termelésnek. A jövőben a bányamunkát csak a biztonságos munkafeltételek legnagyobb szinvonalával tehetjük vonzóvá, sőt egyáltalán elfogadhatóvá.

1./ A jövő bányászatában az emberi munkaerőt, lehetőleg lóerővel s a gépesitéshez kapcsolódó modern, uj technológiával kell pótolni. A feltétlenül szükséges, minimális munkaerőigény csak a biztonság emelésével csökkenthető, mert az uj, fokozott biztonságtechnika egyuttal munkaerő megtakaritást jelent. Ezért időszerü bányamüvelési - biztonságtechnikai feladatként jelentkezik tehát a Bt. 21., 25., 32., és főképpen a 35. §-nak a biztonságos bányászatra vonatkozó világszinvonalu rendelkezései alapján, az a követelmény, hogy a biztonságtechnikai, tudományos kutatás egy erre hivatott magasszintü szervezetben történjék. Ez a , gazdálkodó szervektől független, főhatóságu szerv, mint a Német Demokratikus Köztársaságban és a Szovjetunióban, csak a bányahatóság lehet. Ennek a bányahatósági szervnek kell elvégezni a jövő bányászatához okvetlenül szükséges uj gépek- és technológiák bevezetéséhez, a kockázat számitáshoz megkivánt vizsgálódásokat, az előfordult és előfordulható üzemzavarok és balesetek vizsgálatát, az eredményes balesetelhárit ási oktatásokra szolgaló, oknyomozó baleset leirásokat.
Ez a bányahatósági szerv foglalkozhat a biztonságtechnikai tudományos kutatás keretében a müszaki üzemi tervek uj, magasabb szintü, főleg környezetvédelmi követelményeivel, a bányát fenyegető elemi veszélyek megelőzésével, az üzemzavar elháritási tervek kidolgozásával és a folyamatos bányaveszély fogalmak, a tiltó, figyelmeztető táblák, feliratok szabványositásával / 48-56 /

2./ Időszerü bányamüvelési - bányabiztonsági feladat az uj, korszerü, vizszintsüllyesztéses technológiával emelt, dunántuli karsztviznek bányavizzé nyilvánitása. A bányavállalat a Bt. 26. §-a alapján nem csak hogy kiemelheti a bányamüvelést akadályozó vizet, de a Bt. 35. és a Bt.Vhr. 90. §-a alapján köteles a megelőző, tervszerü vizmentesitésről gondoskodni. Ezért módositandó a 3/1970. V.É.7./ OVF-OBF sz. együttes állásfoglalás, amely az igy emelt viz emeléséhez vizjogi engedély megszerzését teszi kötelezővé / 57-58 /

3./ Ugyanebben a problémakörben még egy időszerü kérdés merült fel az alföldi szénhidorgén bányászatban. Itt a bányatelkekben a vizbesajtoláshoz, az uj technológia szerint telepitett viznyerő kutakhoz vizjogi engedély beszerzését irja elő a vizügyi hatóság. Az ilyen, termelési célból, a termelő rétegbe történő vizbesajtoláshoz termelt vizzel a Bt.Vhr. 90. §-a szerint a bányavállalat rendelkezik - vizjogi engedély nélkül. A vizjogi engedélyezési, eljárás ilyen esetben tehát károsan és törvénytelenül akadályozza, illetve késlelteti a szénhidrogén termelést / 59-60. /

c./ <u>Ásványvagyongazdálkodás - környezetvédelem</u>

1./ Az ásványvagyongazdálkodásnak és egyben a környezetvédelemnek, a Bt. 42-45. §-ának a gyakorlatban jó, bevált rendelkezéseivel szabályozott problemakörébe tartozik a bányászat által okozható károk megelőzése, az okozott bányakárok megtérítése, s a példás, uj, jogi intézményként bevezetett tájrendezés költségviselésének uj szabályozása. Az 1973. évi országos bányakár konferencián elhangzott, indokolt és elfogadott javaslat szerint a bányavállalatokat érdekeltté kell tenni a megelőzés és kártalanitás költségviselésében, ilyen érdekeltség esetén a költségek csökkenthetők. A javaslat szerint a bányatermék árából képzett bányakár alapból kellene fedezni ezeket a költségeket, s a szénhidrogén bányászatban felmerült, jogos igények szerint módositandó a 108/1969. /P.K.18./ PM-OT-NIM sz. együttes utasitás a bányakárok és egyéb költségek megtérítéséről. / 61-72. /

2./ Vizvagyonvédelmi problémát képez a mélységi vizek felszinre hozatalával kapcsolatban, a Bt. 62. §-a rendelkezésével ellentétes Bt.Vhr.111. §-a utolsó mondatának -"a szakfelügyelet nem terjed ki a kutak üzemeltetésére." - a törlése és ennek megfelelően az 1600/1962. /NIM.É.21./ OBF-OVH. sz. utasitás módositása a mélységi vizek felszinre hozatalának bányahatósági szakfelügyeletéről.

Ezt indokolja a Bt. 62. §-ának azon rendelkezése, hogy a bányahatóság szakfelügyelete a kutak üzembentartási biztonságára és szakszerüségére is kiterjed. Kétségtelen tény, hogy a bányahatóság szakfelügyeleti hatáskörében a mélységi vizek védelmét a kutak mélyitésénél és üzemeltetésénél egyformán szolgálhatja / 59-60 /

d./ Bányahatósági szervezeti problémák

1./ A bányahatósági tevékenység uj és fokozott baleset-elhárítási - munkavédelmi, bányamüvelési - biztonságtechnikai és ásványvagyongazdálkodási - környezetvédelmi feladatainak maradéktalan, pontos teljesitése csakis az érdekelt bányászati- ágazati gazdálkodó és szakszervezeti szervek szabályozott, rendszeres együttmüködésével, az érintett szervek pontos, közösségi munkájával érhető el.

Ezt a kollektiv együttmüködést biztositja a Bt.Vhr. 103. §-ában megvalósitandó Országos Bányahatósági Tanács. A Tanács az 1912-1913. évi első "szaktanácskozmány" dokumentumában közölt sikeres módszerrel, az 1962. évi tervezet szerint állandóan ébren tarthatja az időszerü biztonsági és egészségvédelmi problémákat, a bányahatóság nyugdijas vezetőinek rendszeres, s a problémák legjobb szakértőinek esetenkénti bevonásával, az egész bányászat legmagasabb tudományos-biztonságtechnikai fóruma lehet.
A Tanács legmagasabb szinten foglalkozhat a hatásköri kérdésekkel, a vitás jogszabály magyarázatokkal, a bányahatósági szaktisztviselők rendszeres, szakmai továbbképzésével, külföldi tanulmányaival s minden, az OBF elnöke által előterjesztett kérdéssel . / 73-74. /

2./ A fokozott és magasabb szinvonalu, bányahatósági tevékenységnek egyik, fontos feltétele az érdekelt hatóságok, bányahatósági és bányászati szervek, dolgozók és más érdekelt, külső szervek, rendszeres kapcsolatát biztositó, negyedévi vagy havi, időszakos bányahatósági értesitő, folyóirat, lap.

Ebben az értesitőben a szabályz tok, utasitások és más jogszabályok, közlemények mellett a balesetelhárítási oktatásra szolgáló, időszaki, oknyomozó balesetleirások is megjelenhetnek. Erre módot nyujt - a külön, felsőbb engedély mellett - a Bt. Vhr. 60. §.-a és a 101. §. 37. pontja, figyelemmel az 1005/1968. /II.9./ Korm. sz. határozatra.

3./ A megnövekedett feladatokhoz a hatékony munka elismeréséhez javasolható az OBF elnöke erkölcsi kitüntetési és anyagi elismerési jogkörének megfelelő kiszélesitése az eddig és általában szokásos, érvényes szabályokon kivül. Ezzel is biztositható, hogy a bányahatósági szervezet - teljes joggal - a bányászatban dolgozók különlegos megbecsülést érdemlő szervezetévé váljék.
A különleges, erkölcsi elismerés mellett az OBF, illetőleg a KBF-ek szaktisztviselői részére a felszabadulás előtt biztositott 50, illetve 30 %-os bérpótlékkal lahetne a bányahatósági szervezetet a legjobb elméleti és gyakorlati ismeretekkel rendelkező szakemberek szervezetévé fejleszteni.
A fejlesztés a Bt. 58. §-ához kapcsolódva, a Bt. Vhr. 104. §-ának módositásával valósitható meg. / 75-77 /

Összefoglaló

a bányatörvényből fakadó időszerü feladatokról és problémákról

a./ Bányamüvelés - biztonságtechnika

1./ Az oktatás javitása.
2./ Propaganda fokozása. / plakát, film ujság /
3./ A bányamentő szolgálat hatósági szervezete.
4./ A bányamérő szolgálat hatósági ellátása.

b./ Bányamüvelés - biztonságtechnika

1./ A biztonságtechnikai tudományos kutatás hatósági ellátása.
2./ A vizszintsüllyesztéssel emelt viz bányavizzé nyilvánitása.

3./ A CH_4 bányászatban termelt viz bányavizzé nyilvánitása.

c./ Ásványvagyongazdálkodás - környezetvédelem

1./ Bányakáralap létesitése, és a megtérités uj szabályozása.
2./ A mélységi vizek termelésének szakfelügyelete.

d./ Bányahatósági szervezeti problémák

1./ Országos Bányahatósági Tanács.
2./ Bányahatósági Értesitő.
3./ A bányahatósági szaktisztviselők erkölcsi és anyagi megbecsülése.

Az 1976. évvel kezdődő ötéves tervünkben, a szocialista bányászatunkra váró, jelentős biztonsági és gazdaságossági célkitüzések megvalósitásában, nagy munka vár az uj tipusu, nevében és szellemében megujhodott bányahatóságra.
A gazdasági vezetésnek és a bányahatóságnak - az ágazati szakszervezet bevonásával - a tudományos - technikai forradalom követelményeit kielégitve, kell megtervezni és megvalósitani a reá váró balesetelháritási- munkavédelmi, bányamüvelési- biztonságtechnikai, ásványvagyongazdálkodási- környezetvédelmi és bányahatósági szervezeti feladatokat. A munkához a vázolt gondolatok és a bőséges /1-77 / szakirodalmi forrásanyag kiván segitséget adni.

I r o d a l o m

I.//1/ Dokumentumok a magyar szénbányászat történetéből /1945-1949./ Kossuth Könyvkiadó 1975.

/2/ Dr Kiss László: A magyar bányahatóság száz éves fejlődése. Bányászat 1969. évi 11. szám.

/3/ Dr Kiss László: Szénbányászatunk a több, jobb és olcsóbb szén utján. Magyar Ipar 1947. augusztus 1.

/4/ Dr Kiss László : Ujabb feltárásokkal rövidesen napi ezer vagonnal emeljük széntermelésünket. Magyar Ipar 1947. november 15.

/5/ Dr Kiss László: Széntermelésünk minőségi fejlesztése. Magyar Technika 1947. évi 12. szám.

/6/ Dr Kiss László: Szénbányászatunk 1947. évi termelési mérlege. Magyar Ipar 1948. március 25.

/7/ Dr Kiss László: A bányák biztonságának emelése: a termelés fokozásának alapfeltétele. Magyar Ipar, 1948. évi 9. szám.

/8/ Dr Kiss László: Balesetelhárítási tevékenység a szénbányászatban. Mérnöktovábbképző Intézet /előadás / 1948. április 27.

/9/ Bátori D. - Dr Kiss L. - Nagy Á.: A teljesitménybérrendszer kidolgozásának módszertana a bányászatban. / Bányászati teljesitménybérezés / Dr Jakab Bálint kiadása 1948.

/10/ Dr Kiss László: A szén-, érc-, kőolaj- és földgázbányászat, valamint a vaskohászat teljes termelési, felhasználási, létszám, müszak, munkahatály, munkabér, stb. statisztikai adatszolgáltatása. Közgazdasági Értesitő 1947-1948.

/11/ Dr Kiss László: Bányajogi kompendium. / Nehézipari Müszaki Egyetem Bányamérnöki Kar / 1959.

/12/ Dr Kiss László: Az 1954. évi bányatörvény módositásáról és kiegészitéséről szóló törvényjavaslat. Bányászati Lapok 1948. 6.

/13/ Dr Kiss László: Az uj magyar bányatörvény tervezet. Bányászati Lapok, 1960. évi 9. sz.

/14/ Dr Kiss László: Az első magyar bányatörvény országgyülési tárgyalása. Bányászati Lapok 1961. évi 3.sz.

/15/ Benárd A. - Kiss L.: The new hungarian mining act. / Az uj magyar bányatörvény / Hungarian Law Review 1961. 2.

/16/ Kiss L.: Das neue ungerische Berggesetz / Az uj magyar bányatörvény / Freiberger Forsehungshefte A 232. Berlin 1961.

/17/ Dr Farkas Károly: Uj szocialista jogalkotás. Állam és Igazgatás 1961.

/18/ Dr Kiss László: Bányajog. Tankönyvkiadó / Nehézipari Müszaki Egyetem Bányamérnöki Kar /. 1961. és 1963.

/19/ Dr Kiss László: A szocialista bányajog. Bányászati Lapok 1963. évi 8. szám.

/20/ Dr Kiss László: Néhány fejezet a magyar bányajogról. Bányászati Lapok 1964. évi 5-7. szám.

/21/ Dr Tárkány Szücs Ernő - Dr Radnay József: Magyar Bányajog. Tankönyvkiadó 1964.

/22/ Dr Kiss László: Bányajog. Tankönyvkiadó / Müvelődésügyi Minisztérium / 1966

/23/ Dr Mónus Lajos: A magyar bányatörvény nemzetközi sikerei. Magyar Jog 1961.

/24/ Dr Kiss László: A Német Demokratikus Köztársaság első bányatörvénye. Bányászat 1972. évi 6. szám.

II./25/ Dr Kiss László: A biztonsági követelmények érvényesitése a bányák müszaki üzemi tervében./Tanulságos, többes - tömeges - tüz,viz,gáz és omlás okozta balesetek ismertetése/. Bányászati Lapok 1966. évi 1. szám.

/26/ Kreffly Gábor: A bányászat 1968. évi biztonsági helyzetének értékelése. Bányászat 1969. évi 5. szám.

/27/ Dr Kiss László: Bányabiztonság és felelősség. Bánvászat 1971. évi 8. szám.

/28/ Dr Kiss László: Bányatörvényünk az uj gazdasági rend szolgálatában. Bányászat 1970. évi 3. szám.

/29/ Dr Tárkány Szücs Ernő: - Dr Kiss László - Dr Radnay J. Magyar Bányajog. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Budapest. 1970.

III.a/30/ Központi Satisztikai Hivatal: Bejelentett üzemi balesetek 1972. Statisztikai Kiadó V. 1973.

/31/ Timár Miklós: A bányászat egészségügyének néhány kérdése. Munkavédelem 1965. évi 1-3. szám.

/32/ Menyhárth László és társai: A bányaüzemi balesetek müszaki és emberi bizonytalansági tényezői. Nehézipari Miniszterium 1970.

/33/ Lugosi György: A lélektani ismeretek fontossága a biztonságtechnikai munkában. Bányászat 1972. évi 11. sz.

/34/ Aliquander - Bán - Tassonyi: Magyar bányajog 1931. Athenaeum Irodalmi és Nyomdai R.T. /642-662. oldal /

/35/ A.Ö. és T.E.: Bánya- és kohóbalesetek elháritása. A bányász és kohász biztonságának kis kátéja.
- A pénzügyminiszter és a Magyar Bánya- és Kohóvállalatok Egyesületének kiadása. 1934. / 232. old. 50000 példány /

/36/ Bányabalesetek elháritása, a bányász biztonságának kis kátéja. A Nehézipari Minisztérium Bányarendészeti Osztályának kiadása. 1950. /356 oldal /

/37/ Dr Trethon Ferenc: Az energiastruktura átalakitásának és az iparág müszaki fejlesztésének hatása a szénbányászatban dolgozók helyzetére. Bányászat 1975.évi7.sz./

/38/ Szüts Huba - Kondrik Mihály: A balesetek értékelésének időszerü kérdései. Bányászat 1975. 7.

/39/ Heific-Kummel: Bányabiztonság / Moszkva / Nehézipari Könyv- és Folyóiratkiadó V. 1952.

/40/ Sicherheit im Bergban, VEB Verlag Technik, Berlin Havi folyóirat / NDK/ 16. oldal.

/41/ Grubensicherheit Düsseldorf / NSZK / Havi bányabiztonsági folyóirat 16 oldal

/42/ "Safety First" Mines Departement,/ Első a biztonság, Bányászati Szakosztály / London.

/43/ Accidents mortals et graves / Halálos és sulyos baleseteк / Minister de l' Industrie,/ Iparügyi Miniszter /Direction des Mines, Paris. Évenkénti baleseti statisztika, balesetleirásokkal.

/44/ Csuha András - Nagy Pál: A statisztikai munka szerepe a bányászat biztonsági helyzetének javitásában. /Bányászat 1974. évi 2. szám.

/45/ Dr Kiss László: Szénbányászatunk mentésügyi szervezete Mérnök Továbbképző Intézet / előadás / 1949. április 29.

/46/ M.Georgi: Uj bányamentési és gázvédelmi szabályzat az NDK-ban, Neue Bergbautechnik, 1971. febr.p.109-112.

/47/ Dr Máte Béla: A bányászat biztonsága, a bányahatósági feladatok és a bányamérés kapcsolata. Bányászat 1974. évi 1. szám.

III.b /48/ Dr Bocsánczy János: A jövesztés gépesitésének kérdései. Bányászat 1974. évi 2. szám.

/49/ Stoll Lóránt: A gépesitett biztositások szerkezeti és alkalmazási kérdései. Bányászat 1974. évi 2. sz.

/50/ Forgács László: Gépesitett fejtések. biztonságtechnikai kérdései. Bányászat 1974. évi 2. szám.

/51/ H.Sturm: A bányabiztonsági tudományos kutató intézet feladatai, Neue Bergbautechnik, 1971. febr. p.113-115.

/52/ G.Pust: Az uj egységes bányabiztonsági szabályzat céljai és feladatai, Neue Bergbautechnik. 1971.febr. p. 115-118.

/53/ Man-power saving with onereased safety / Munkaerő megtakaritás fokozott biztonsággal. / Colliery Guardian 1974. Sept.

/54/ Kreffly Gábor: A magyar bányászat biztonságtechnikai helyzete és problémái Bányászat 1971. évi 11. szám

/55/ Dr Mohy Rezső: Zajártalom és az ellene való védekezés. Bányászat 1972. évi 5. szám

/56/ Pécsi Ottó - Szabó Lajos: Javaslat ujszerü biztonsági táblák alkalmazására. Bányászat 1972. évi 6. szám.

/57/ Dr Halász Tibor - Szabó Imre : A visontai Thorez külfejtés viztelenitésének hatása a környező településekre. Bányászat 1974. évi 4. szám.

/58/ Becker Ferenc: Az eocén bányászat vizvédelmének kérdései a széntermelés perspektivájával összefüggésben. Bányászat 1974. évi 1. szám.

/59/ Dr Kiss László: Országos Bányaviz Konferencia Magyar Jog 1974. évi 12. szám.

/60/ Dr Kiss László: Országos Bányaviz Konferencia Kőolaj- és Földgáz 1975. évi 2. szám.

III.c./61/ Dr Kiss László: A bányakárok mai problémái. 1973. OMBKE- MTESZ kiadás.

/62/ Dr Kiss László: A bányakárok megelőzése és megtérítése, figyelemmel a szocialista és a tőkés bányajogi rendelkezésekre. Bányászat 1974. évi 8. szám.

/63/ Dr Kiss László: A szénhidrogén bányászat sajátos bányászati problémái a birósági gyakorlat és a szakhatósági határozatok tükrében. Kőolaj és Földgáz 1973. évi 6. szám.

/64/ Dr Somosvári Zsolt: A bányakárok és álbányakárok megitélése. Bányászat 1974. évi 1. szám.

/65/ Járma Ervin: Országos Bányakár Konferencia Bányászat 1975. évi 3. szám.

/66/ Farkas B.-Tasnádi F. - Klemencsics J. - Staudinger J.: A kőzetmozgással és bányakárral kapcsolatos kutatások. /Bányászat 1973. 3. szám.

/67/ Dr Radnay József : Bányakártalanitás épületkárok esetén. Bányászati Lapok 1966. évi 9. szám

/68/ Dr Timár László: Joghézagok és értelmezési kérdések a bányakártalanitási eljárásban. Jogtudományi Közlöny 1969- 7-8. sz.

/69/ Lantos János: Bányakárok megtérítése. Magyar Jog 1963. 10. szám.

/70/ Dr Kiss László: Az ásványvagyonvédelem mai problémái. 1974. OMBKE-MTESZ kiadvány.

/71/ Dr Kiss László: Az ásványvagyonvédelem jogi kérdései a szénhidrogenbányászatban. Kőolaj- és Földgáz 1974. évi 4. szám.

/72/ Dr Timár László: Dr Kiss László: Az ásványvagyon védelem mai és jogi kérdései. Magyar Jog 1975. 7.sz.

III.d./73/ Dr Trethon Ferenc: Bányavállalatok irányitása és állami kapcsolatai. Bányászat 1974. évi 8. sz.

/74/ Dr Kovács Mihály: A bányahatóság és a bányavállalatok kapcsolatainak néhány kérdése. Bányászat 1974. 8. sz.

/75/ A bányahatósági tisztviselők második országos szaktanácskozásának jegyzőkönyve. Budapest, 1913. junius 16-18. Külön lenyomat a Bányából.

/76/ Javaslatok Havrán István elnök elvtárshoz az OBF munkájának megjavitására, a 2649/1962. sz. utasitásra 1962. szeptember 27. Kézirat.

/77/ Javaslat, irányelvek a KBF hivatalvezetők és helyetteseik tevékenységének értékeléséhez. Kézirat: 1966. február 4.

Tartalommutató

I. A bányaigazgatás fejlődése a felszabadulástól az első, magyar, szocialista bányatörvény megalkotásáig.

II. A bányaigazgatás fejlődése bányatörvényünk 1960-1975. évi másfél évtizede alatt.

III. A bányaigazgatásnak a bányatörvényből fakadó néhány időszerű feladata.

a./ Balesetelhárítás - munkavédelem
/ 1 - 4 /

b./ Bányaművelés biztonságtechnika
/ 1 - 3 /

c./ Ásványvagyongazdálkodás - környezetvédelem
/ 1 - 2 /

d./ Bányahatósági szervezeti problémák
/ 1 - 3 /

Összefoglaló

Irodalom

I. /1/-/24/
II. /25/-/29/
III.a.,/30/-/47/
b.,/48/-/60/
c.,/61/-/72/
d.,/73/-/77/

3./ H o z z á s z ó l á s

Klemencsics István, főosztályvezető / Magyar Szénbányászati Trösztt /

Tisztelt Konferencia !

A Bányatörvényről és az ahhoz kapcsolódó rendeletekről, utasitásokról, szabályzatokról - a gazdálkodó szerv szemszögéből nézve - általában el lehet mondani, hogy azok jól szolgálták és szolgálják a bányák igazgatását. Előmozditották és előmozditják az állami és gazdasági szervek hatásos és biztonságos müködését a bányászat terén, megalapozzák a bányászattal kapcsolatba kerülő állampolgárok biztonságérzetét.

Megállapithatjuk, hogy az 1960 december 1-én elfogadott és kihirdetett bányatörvény végrehajtása során soha sem bizonyult merevnek, korszerütlennek, hiszen az államigazgatási szervek és a hatóságok alkalmazkodtak a folyamatosan változó körülményekhez, élve a hatáskörükbe utalt területek, tevékenységek szabályozása módositásának, korszerüsitésének lehetőségével. Igy elmondhatjuk, hogy a törvény elősegitette a bányászat koncentrációs, müszaki fejlesztési törekvéseit, a nehéz bányamunka könnyitésében és a biztonsági helyzet folyamatos javitásában elért eredményeit.

Vannak azonban olyan területek, ahol az élet tovább lépést kiván, ami természetes. Természetes, hiszen a bányairányitásban bekövetkezett változások, a szocialista gondolkodásmód erősödése, a hatékonyság fokozására irányuló szakadatlan törekvés és sok más hatás ezt törvényszerüvé teszi.

Hozzászólásomban két ilyen területet kivánok kiemelni, még pedig a bányakárokkal, a tájrendezéssel és az ujrahasznositással, valamint az ásványvagyon gazdálkodással, felhagyással összefüggésben.

A Bt. 42. §.-a előirja: "A bányászati tevekenység során törekedni kell a kutatás és bányamüvelés által okozott karok megelőzésére és elháritására". Azt, hogy e rendelkezés végrehajtása érdekében mit tettünk, milyen eredményeket értünk el, nem kell részleteznem. Kutatási eredmények, publikációk sora tanuskodik az ilyen irányu, nemzetközi vonatkozásban is kiemelkedő munkákról. Tanuskodnak azonban erről azok a tervszerüen megerősitett és a bányamüvelés után is használható létesitmények, objektumok, valamint a gondos elemzés alapján feleslegesnek minősülő védekezés elmaradásából származó megtakaritások is, amelyek a kutatási eredmények alapján realizálódhattak.

Ugyanakkor sok vitát előzött meg, kellemetlen jogi eljárást küszöbölt ki a Bt. a bányászatnak a bányakárok megtérítésére, tájrendezési kötelezettségére vonatkozó előirásai. A bányászat eziranyu kötelezettségeinek maradéktalan teljesitését segitette a NIM- OT - PM intézkedése, amely a bányakár és tájrendezési költségek jelentősebb részét függetlenitette a bányavállalatok, üzemek gazdasági eredményeitől, cimzetten bocsájtva azt a kárt okozó és az elháritásra illetékes gazdálkodó egység rendelkezésére.

Ugy itélem meg, hogy ezek az intézkedések helyesen szolgálták a környezetvédelemre, az állampolgárok és különböző intézmények jogainak védelmére vonatkozó társadalmi érdekeket.

Felvetődik a kérdés, hogy milyen továbbfejlesztés szükséges a vizsgált területen. Az élatben mindig ujabb és ujabb problémák merülnek fel, amelyeknek megoldásához a bányatörvény rendelkezéseinek megfelelő értelmezése, ennek szellemében kiadott utasitások, határozatok, állásfoglalások szükségesek. Az elmult időszakban már több problémát sikerült - sokszor hosszantartó és alapos munkával - ilyen módon megoldani. Példaként megemlithető a 108/1969. NIM - OT - PM. együttes utasitása az épületek előzetes megerősitésével kapcsolatosan.

Ugyancsak előrelépés történt az épület megerősitésekre vonatkozó türési kötelezettség terén is, ami nagymértékben járul hozzá ahhoz, hogy - a törvény szellemének megfelelően - a megerősités nélkül bekövetkező károkat elháritani, illetve minimálisra lehessen csökkenteni. A témával foglalkozó müszaki és jogi szakemberek jelenleg is vizsgálják, vitatják a felmerült problémák megoldásának általános, az egész bányászatra vonatkozó célszerü lehetőségét. Ezek közül ma is élő témaként kezelhetjük a kártalanitási eljárások meggyorsitását, az értékcsökkenés kielégitő és igazságos értelmezését, az értékkülönbözet megtérítésének azt a módját, ami elősegitheti a kismértékü, elavult és már meg nem erősithető épületek kártalanitását, illetve pótlását. Eppen ezek a létesitmények okozzák a legnagyobb gondot a pillérben lekötött szénvagyonok felszabaditása során.

Előrelépés volna szükséges a tájrendezett területek kérdésében is azoknál a gazdálkodó szerveknél, amelyeknek fontos társadalmi feladata az ujrahasznositás. Elsősorban azokra a tájrendezett mező- és erdőgazdasági területek használatba vételére vonatkozik ez a megállapitás, amelyeket fokozatosan lehetne termelésbe vonni, vagy a további termőképesség javitására a területek átvevői hatékonyabb módszereket tudnának foganatositani.

Mivel a tájrendezett területek termőképessége - különösen az első időszakban - nem mindig teljes értékü, egyes esetekben pedig a teljeskörü gépi müvelésnek vannak korlátai, a hasznositásra illetékes szervek elzárkóznak a területek átvételétől, illetve elodázzák azt, ami rendszerint a már tájrendezett területek ismételt megrongálódásához vezet /rezsümegcsuszás, termőréteglemosódás, stb. / Ez a helyzet abból adódik, hogy az átvevő szervek érdekeltsége nincs megoldva. Célszerü lenne a témát részletesen megvizsgálni és olyan szabályozást kiadni, az érdekeltséget biztositani, ami elősegitheti a már tájrendezett területek mielőbb ujrahasznositását.

A felvetett problémák olyanok, hogy nem teszik szükségessé a bányatörvény megváltoztatását. Feltétlenül szükség van azonban arra, hogy a témával foglalkozó szakemberek összegyüjtsék és kicseréljék tapasztalataikat, vizsgálják és széleskörben megvitassák a problémák célravezető megoldási lehetőségeit és erre vonatkozóan az illetékes szervek részére javaslatot dolgozzanak ki. Több alkalommal élt hasznos kezdeményezéssel e téren az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület Bányamérői Munkabizottsága és Jogi Munkabizottsága, a NIM Igazgatási Főosztálya, s munkájukhoz jelentős segitséget nyujtott a Mecseki Szénbányák közreműködése, ahol tavaly a NIM Igazgatási Főosztálya által vezetett, bányakárokkal kapcsolatos országos munkaértekezletet is megrendezték. A megkezdett munkához hathatós segitséget és támogatást tud nyujtani az 1974. évben alapitott Magyar Szénbányászati Tröszt is. Erre vonatkozó segitőkészségét a Tröszt már kinyilvánitotta és a munkába bekapcsolódott.

A másik terület, amit a hozzászólásomban érinteni kivánok, az ásványvagyon- gazdálkodással kapcsolatos. A Bt. Végrehajtása kapcsán célszerüen, a népgazdasági érdekekkel összhangban rendeződtek az <u>ásványvagyongazdálkodás: a kutatás, müvelés és felhagyás</u> kérdései is.

A mürevalósági minősitési módszer és az ehhez kapcsolódó gazdálkodási szabályok kialakitása, valamint a gazdálkodó egységek évenkénti elszámoltatásának rendszere lehetőséget teremtett a termelő egységek ásványvagyon- gazdálkodásának széleskörü minisztériumi és hatósági befolyásolására, ellenőrzésére.

Közel 10 év elteltével elmondhatjuk, hogy az ásványvagyongazdálkodás ilyen szabályozása, ellenőrzése kiállta a gyakorlat próbáját, alkalmas arra, hogy továbbra is alapját képezze ásványvagyon- gazdálkodásunknak. Alkalmas arra is, hogy szükség szerint, a világpiaci helyzet alakulásának prognózisát is figyelembevéve értékeljük, illetve átértékeljük ásványvagyonunkat és gazdálkodásunkat ennek megfelelően alakitsuk, korrigáljuk.

Az ásványvagyon- gazdálkodási feladatok ellátásában, ellenőrzésében eddig sokrétü, nagy feladatokat vállalt a minisztérium, a KFH és OÁB. Egyértelmüen állitható, hogy ebben az időszakban a feladatok ilyen vállalása, ellátása szükséges, indokolt is volt, már csak azért is, hogy a gyakorlatban felmerült problémák a célkitüzésekkel összhangban kerüljenek megoldásra, illetve azokat megfelelően lehessen figyelembe venni a szabályozás továbbfejlesztésénél.

Ez a 10 év azonban - ugy vélem - elegendő volt ahhoz, hogy a gazdálkodó egységek megtanuljanak a népgazdasági szempontokat elsősorban figyelembevéve gondolkodni, dönteni.

Ilyen körülmények között - amit a szénbányászat vonatkozásában megerősit a Magyar Szénbányászati Tröszt megalakulása - indokoltnak látszik a vállalatokat, trösztöket szélesebb körben felruházni az ásványvagyon- gazdálkodási feladatok önállóbb ellátásával, gyakorlásával. Ez vonatkozik az egyes ásványvagyon részek tényleges helyzetnek megfelelő átminősitésére, az ásványvagyon felhagyási jog korlátainak bővitésére.

A felügyeleti szerv és az országos földtani hatóság, a vállalatok, trösztök éves elszámoltatása során - de évközben is - ellenőrizhetik az ásványvagyon- gazdálkodást, a bányahatóság viszont a müszaki üzemi tervek engedélyezésével és folyamatos ellenőrzésein keresztül befolyásolhatja a hatékony ásványvagyon- gazdálkodás megvalósulását.

A vállalati, tröszti hatáskör kiterjesztése ma már e területen is indokolt, szükségszerü következmenye a vállalatok, trösztök gazdasági önállóságának. Ezt annak ismeretében lehet kijelenteni, hogy az ásványvagyon védelem a mai világgazdasági helyzetben kiemelkedő jelentőségü. Ennek kapcsán alapvető feladatunkat képezi, hogy meglévő bányáinkban törekedjünk a müvelési és termelési veszteségek csökkentésére.

De nem szabad túl merevnek lennünk, a korszerű technika alkalmazását lehetetlenné tevő ásványvagyon részek felhagyásánál, annál is inkább, mivel a csupán hagyományos technológiával kitermelhető ásványvagyon a munkaerő-ellátás mai, de méginkább várható nehéz helyzetében fokozatos nehézségeket, áldozatvállalást, visszalépést jelent a szenbányászat számára.

Az ásványvagyon említett szempontok szerinti megítélésére leginkább ott van lehetőség, ahol az adott probléma felvetődik, tehát a gazdálkodó egységeknél. A döntési jog ma - kisebb mennyiségü ásványvagyon felhagyásától eltekintve - a minisztériumnál van. A vállalatok kezdeményezéssel, előterjesztéssel élhetnek, amelyek általában jóváhagyásra is kerülnek. A minisztérium és a földtani hatóság ilyen irányu terhelése csökkenthető lenne, ha ezekben az esetekben a döntési jogot a gazdasági irányitás részére kibővitenénk.

Végül nem feladatom, hogy "A bányaigazgatás 15 éve" cimen megrendezett ünnepi ülés munkáját értékeljem, ennek ellenére szabadjon megjegyeznem, hogy mindaz ami itt előadásokban, hozzászólásokban elhangzott, hasznos volt, egyértelmüen bizonyitotta és igazolta a törekvések, célkitüzések helyességét, időtállóságát, egyben irányt mutatott jövő feladataink megoldásához is.

4./ H o z z á s z ó l á s

Dr Szentpétery Ernő, osztályvezető / Borsodi Szénbányák /

Mélyen Tisztelt Ünnepi Ülés !

Évezredes történelmünkben, gazdasági tevékenységünkben mindig volt bányászat, és ezzel a tevékenységgel szinte azonos időben volt bányajog is. Egységes, a bányászatról szóló magyar törvény, azonban csak 15 éve van.

Megállapithatjuk, hogy a most jubiláló 1960. évi III. törvény - hogy a szakmánkból vett hasonlattal éljek - nem homokkőből vagy grafitból vagy zsirkőből, hanem gyémántból, gránitból vagy ehhez hasonlóból készült. Ez most nem szójáték részemről, hanem annak képletes magyarázata, hogy a nemes anyag csiszolható. A csiszolás nemesiti, értékesiti a csiszolásra alkalmas anyagot, mig ugyanez a homokkőre nem vonatkozik.

Az elhangzott előadások, az azokhoz való hozzászólás engem, a gyakorló, a közvetlen termelést irányitó bányászt arra késztet, hogy olyan értelemben vessek fel itt néhány problémát, amely a fejlődésben lévő törvény továbbfejlesztéséhez, a nemes anyag csiszolásához gondolatokat ad.

Ha csak pillanatra villantjuk fel azt a jövőt, amely felé alépitményünk - a szocializmus épitése, majd a kommunizmus elérése - halad, a jognak, mint felépitményi résznek a fejlődését is számba kell vegyük. Számolnunk kell ezért természetesen a bányajogunk fejlődésével, változásával is.

Ebben a fejlődésben különböző teóriák és teoretikusok szerint mindenfajta államigazgatási tevékenység végső fokon egy szerv kezébe kerül, mert ez jelenti a legkevesebb ügyintézési nehézséget, ez tudja kiküszöbölni a bürokratikus formát.

Jelenleg Bányatörvényünkben egy-egy ügy rendezésében, intézésében több hatóság van érdekeltté téve, és az ügyintézésben kötelezettséggel terhelve. Több helyen van kettősség ! A bányászatnak van szakhatósága. Meg van a helye a magyar államigazgatási rendben. Kézenfekvőnek látszik az, hogy bizonyos ügyek intézésében döntő szerepe ennek a hatóságnak legyen. Ez az ünnepi ülés nem alkalmas arra, hogy itt minden részlettel foglalkozzunk, de felvetésünk indokaként egy példát mégis érdemesnek tartok elmondani.
A bányatörvény szabályozza a bányakár megállapitását, valamint az ezzel kapcsolatos kártalanitási kérdéseket. Igy ez a kérdés rendben is volna. Mi azonban a gyakorlat ?

Ha valakinek vált, vagy való bányakára van, és igényével kapcsolatban a bányavállalatnál megfelelő kielégitést nem kapott, az illetékes bányahatóságot keresi fel beadványával, vagy esetleg szóban adja elő panaszát. A bányahatóság hatáskör és illetékességvizsgálat után az ügyet a tanácsok igazgatási osztályára teszi át. Még eddig sincs hiba. Ezután jelentkezik azonban a kettősség. Minden érdemi munkába, vagyis helyszini szemlébe, szakértői vélemény adásba, a jog kérdés vizsgálatában döntő szerepe a bányahatóságnak megmarad. A határozatot azonban a tanácsi szervek adják ki. Ebből az eljárási kérdésből - beláthatjuk - hogy nem lehet kizárni a szakhatóságot. A tanácsi szervek munkája azonban kiküszöbölhető. A bányahatóság is az 1957. évi IV. törvényben előirt eljárási szabályok szerint dolgozik, akkor miért nem lenne járható az a gyakorlat, hogy a bányakártalanitási ügyet kozárólag a bányahatóság intézze, és miért ne lehetne a bányahatósági határozatot a bíróságnál megtámadni, ha ezzel valamelyik fél nem ért egyet ?
Ugy gondolom, meg van a lehetősége annak, hogy a Minisztertanács irányitása alá rendelt független bányahatóság mint, államigazgatási szerv, ezt a gyakorlatot folytassa. A bányahatóságnak meg van a szakmai felkészültsége, hivatali apparátusa és a hozzáértése.

A másik gondolat, amely a bányatörvény továbbfejlesztését szolgálná, a következő:
a törvény első pragrafusa a legbiztonságosabb és leggazdaságosabb elvet huzza alá. A törvény kerüli a részletkérdések taglalását. A gyakorlat azonban igényli, hogy az egyes hatóságok és ezek között is elsősorban a bányahatóság gyakorlata számára konkrét, részletes szabályozás szülessen. Ugyanis hiába irja a törvény, hogy a legbiztonságosabb és leggazdaságosabb kitermelési elvet kell követni, a hatósági gyakorlatokban csak a legbiztonságosabb követelmény megteremtése uralkodik. A leggazdaságosabb kritérium összhangja ritkán van meg.

Vannak erre példák. Jelentős kiadást okozó szabályzatok készülnek, amelyeknek végrehajtása sokszor nem anyagi, hanem népgazdasági problémákat jelentő beszerzési akadályokba ütközik. Előfordul olyan eset is, hogy a felelős müszaki vezetők óvatosságból szükségtelen szigorral készitenek olyan szabályozást, amelyet a hatóság hagy jóvá. A hatóság viszont arra az álláspontra helyezkedik, hogy ha a vállalat vagy az üzemvezetőség igy terjesztette elő, miért mondja ki a hatóság azt, hogy kevesebbel is megelégszik. Szükségesnek látszik, hogy a biztonsági körülmények megtartása mellett a gazdasági kérdések vonatkozásában aktiv szerepet vállaljanak egyes államigazgatási szervek. El lehet várni azt, hogy a gazdaságosabbb módszerek alkalmazására a hatóságok is tegyenek megállapitásokat, javaslatokat.

A harmadik gondolatként a bányatörvény olyan irányu revizióját kell felvetnünk, amelyben a hatáskör és illetékesség kérdésének a rendezését tartjuk megvizsgálandónak.

Például a törvény kizárólagos illetékességét állapitja meg az OBF-nek bizonyos ügyekben, ezzel szemben a gyakorlatban azt találjuk, hogy az itt megfogalmazott feladatok közül már van olyan, amelyet nem közvetlen a főbányahatóság intéz. Nem az a hiba, hogy ez igy van, de ez azt mutatja, hogy az ügyek intézésének kérdése hatáskör és illetékesség vonatkozásában módositásra szorul. A szénbányászat vonatkozásában belépett a szervezeti egységbe a Magyar Szénbányászati Tröszt. Az MSZT. bányajogi jogalanyisága is rendezendő feladat.

Ugy érzem, egy kérdést még fel kell vetnem, amely éppen a bányahatóság szervezeti felépitésére vonatkozik.

A magyar államigazgatásban az ügyek intézésénél a két lépcsős rendszer a törvényes. A bányahatóság esetében, figyelemmel a körzeti bányamüszaki felügyelőkre, akik végeredményben a bányaüzemeknél székelnek, valójában egy harmadik lépcsőt képviselnek.

Véleményünk, hogy itt is kétlépcsős rendszer valósuljon meg, a körzeti bányamüszaki felügyelő hatósági tevékenységét mellőzhetőnek látjuk. Az igy felszabaduló értékes szakembereket más hatósági feladatok ellátására lehet igénybe venni.

Javaslatom szeretném alátámasztani azzal, hogy az elmult néhány esztendőben olyan kormány- és miniszteri rendeletek születtek, amelyek a vállalatokat kötelezik a biztonsági apparátus létrehozására, melynek, ha nem is hatósági joggal, de a feladatokban hasonló elvekkel kell dolgozni, mint a körzeti bányamüszaki felügyelőknek. Ezzel foglalkozik a 34/1967./VII.24./ Korm. rendelet és a 6/1967. /X.6./ SZOT: szab., valamint ennek végrehajtására készült 2/1969. /III.22./ sz. NIM. sz. rend.

Ez a rendelet a dolgozók egészségének és testi épségének védelméről szól és szabályozza a vállalatok, illetve üzemek biztonságtechnikai szervezetét.

Ha valaki most azt mondaná, hogy a hozzászólásomban többet foglalkoztam bányahatósági gyakorlattal, mint pl. a tröszti, minisztériumi vagy földtani hatóság ügyintézésével, kérem ezt ne értsék félre. A gyakorló bányász partnere és döntően jó partnere a bányahatóság, igy természetes, hogy ezzel a kérdéssel foglalkozunk többet.

A felvetett gondolatok helyessége vitatható, de erre a vitára szükség van, ez viszi előbbre az ügyet. A hozzászólás, a gondolatfelvetés, a kritika, amely elhangzott, nem kivánja mindenben a teljes egyetértést,

Bányajogunk féltésének, fejlesztésének, tökéletesitésének szándékát kérem viszont, hogy egyértelmüen fogadja el a Tisztelt Ünnepi Ülés.

5./ H o z á s z ó l á s

Dr Zboray György, jogtanácsos / Központi Földtani Hivatal /

Tisztelt Ünnepi Ülés !

Felszabadulásunkkal szinte egyidőben, amikor az ország ujjáépitésének nehéz harca folyt, amikor a demokratikus életforma alapjait rakta le az ország, hivta életre államunk a földtani kutatás központilag irányitó-, az ásványi nyersanyagkészleteket felmérő, számbavevő és nyilvántartó földtani szervezetét.

Az első országos szintünek nevezhető ásványvagyonfelmérés, illetve nyilvántartás 1953-ból való, az első összefoglaló földtani jelentés és készletszámitás pedig, amely a komlói Kossuth akna kutatási eredményéről ad számot, 1954-ben készült. Lényegében ezzel a tevékenységgel kezdődött a földtani kutatás területén a hatósági munka, amely a népgazdaság elvárásai következtében évről - évre sokoldalubbá, bonyolultabbá, vált. 20 évvel ezelőtt, 1955-ben kelt rendeletével kormányzatunk az Országos Földtani Főigazgatóság keretein belül létesitette az OÁB-t és nevezte ki az Országos Ásványvagyon Bizottság tagjait, ruházta fel a készletszámitások jóváhagyási jogával, az ásványvagyonmérlegkészités kötelezettségével.

A Központi Földtani Hivatal földtani hatósági jogkörét, a földtani kutatás államjogi igazgatási helyzetét végül is alapvetően a Bányatörvény és annak végrehajtási utasitása rendezte, határozta meg müködését a bányászat teljes folyamatában, összhangban a bányaigazgatás felügyeleti, hatósági szerveivel.

A Bt. alapján került sor az 1013/1964./V.4./ Korm. sz. határozat kiadására, amely taxative rögzitette a KFH hatáskörét, szervezetét és müködését.

Feladatkörét a Minisztertanács a mürevalósági feltételek / a kondiciók / jóváhagyásának jogával 1964-ben tovább bővitette. Ezzel a döntésével beleszólási jogot biztositott a kutató- és termelő vállalatok ásványvagyongazdálkodási tevékenységébe. Megteremtette annak előfeltételét, hogy létrejöhessen az "Ásványvagyongazdálkodás és Ásványvédelem Rendjéről szóló "tárcaközi" utasitás, s ezzel megindulhasson legfontosabb ásványi nyersanyagféleségeink gazdaságossági alapon történő megismerése, mürevalósági minősitése. Ezen alapvető rendelkezésekben foglalt teendőknek a gyakorlatban történő megvalósitását az érdekelt hatóságokkal, /OBF, OVH./, tárcákkal egyetértésben a KHV számos utasitásban, módszertani előirásban szabályozta.

A kutatásoknak az ország földtani megismerését kell szolgálniok. A fő cél megvalósitására a Bányatörvény fontos előirásokat tartalmaz. Meghagyja, hogy a kutatásokat az országos földtani kutatási terv alapján kell végezni, továbbá a kutatások tervezésénél és végrehajtásánál valamenynyi fellelhető ásványi nyersanyag vizsgálatára, a tudományos és gyakorlati kérdések együttes megoldására kell törekedni.

E szabályokból négy alapvelv következik: a koncentráltság, a komplexitás, a tervszerüség és a fokozottság.

A tapasztalatok valóban azt mutatják, hogy a személyi és az anyagi erők ésszerü koncentrálása szükséges a kutatásoknak a legrovidebb időn belül történő megvalósitására. Az a szempont, hogy a kutatásokat a rangsorolt fő nyersanyag mellett minden nyersanyagra és azok minden irányu felhasználhatóságára kiterjesszük, végsősorban nagyon sok uj ásványi nyersanyag felfedezéséhez vezetett már bennünket. A tervszerüséget azáltal sikerült biztositanunk, hogy a népgazdasági tervben jelentkező igénvekkel összhangban igyekeztünk összeállitani az országos földtani kutatási terv fő jellemzőit és odahatottunk, hogy a konkrét kutatási tervek jóváhagyása is erre alapozva történjék.

A tervszerűség és a komplex módszer alkalmazása még olyan nehéz területen is eredménnyel járt, mint pl. a ritkafémek kutatása. A kutatás fokozatosságán pedig azt értjük, hogy az ásványi nyersanyagokat és azok jellemzőit meghatározott fokozatok, fázisok szerint igyekezünk megismerni és bányatelepitéshez már csak akkor járulunk hozzá, ha a kutatást valamennyi fokozatra nézve megnyugtatóan befejezték.

Az emlitett módszertani követelmények a Központi Földtani Hivatalt arra késztették, hogy az egységes gyakorlat kialakitása érdekében számtalan irányelvet, illetve utasitást adjon ki.

A teljesség igénye nélkül, a földtani hatóság jogai és kötelezettségei röviden az alábbiakban vázolhatók.

Hatásköre kiterjed:

1./ a földtani kutatás előkészitésére, a tudományosan megalapozott ásványvagyon rognózisok, ásványvagyonkataszterek alapelveinek kimunkálására, elbirálására,

2./ a földtani kutatás alapelveinek, irányainak, arányainak, hatékonyságának, teljességének, fokozatosságának, komplex voltának megtartására, a kutatási ráforditások optimális voltának kialakitására, a megfelelő választék - időbeni - biztositására,

3./ a preventiv ásványvagyonvédelem elősegitésére gazdaságossági megfontolások alapján, épitési tilalmak, korlátozások életbeléptetésének kezdeményezésével. Ennek keretébe tartozik vonalas létesitmények várostelepülési és iparfejlesztési programok ásványvagyon oldalról történő véleményezése,

4./ a földtani kutatás eredményeinek értékelésére,

5./ az országos ásványvagyon nyilvántartás állandó bővitésére, korszerüsitésére, a vállalatok éves ásványvagyon-

gazdálkodási tevékenységének elemzésére, a kormányzati, az államigazgatási szervek rendszeres informálására,

6./ a nyilvántartott / a müvelt, a kutatott és a feltételezett / ásványvagyon népgazdasági szintü értékének /mürevalóságának/ megállapitására,

7./ A bánya tervezéséhez és telepitéséhez, a beruházás megvalósithatóságának eldöntéséhez szükséges ásványvagyon arányok kialakitására, a megkutatottság mértékének igazolására,

8./ a termelés folyamatában a veszteségek, higulások optimális mértékének megállapitására, ill. az ásványvagyongazdálkodás szempontjából a helyes normativák kialakitására,

9./ a termelés során és a bányamüvelés megszüntetésekor az ásványvagyon felhagyások, visszaminősitések véleményezésére, illetve elbirálására,

10./ a bezárt, illetve a kimerült bányák ásványvagyonának elszámolására, az ásványvagyonnak az országos nyilvántartásból való törlésére.

A Központi Földtani Hivatal a kormányzat által reáruházott, fent vázolt alapvető hatósági feladatainak ellátásához az ásványvagyongazdálkodásban és ásványvagyonvédelemben érdekelt államigazgatási szervektől komoly segitséget kap, számos esetben a feladatok megoldása együttes munka eredménye.

Az ásványos anyagok földtani kutatása és termelése teljes folyamatában reáháruló hatósági ügyek ellátásában fokozottan kiván támaszkodni a MÁFI keretében létrehozott Területi FöldtaniSzolgálatokra. A földtani szolgálatok a KFH. által /korlátozott mértékben / átruházott hatáskörben helyi földtani hatósági szerepkört is betöltenek. Tevékenységük ebben a minőségükben egyelőre - illetékességi területükre kiterjedően - a mezőgazdasági termelő szövetkezeteknek, állami gazdaságoknak, tanácsi vállalatoknak az állami bányászatot kiegészitő, segéd-

üzemi jelleggel folytatott bányászati, ásványgazdálkodási tevékenységének segitésére,, az állami érdekekkel való összehangolására, illetve figyelemmel kisérésére terjed ki.

Ezekben kivántam vázlatos áttekintést adni a KFH. hatósági tevékenységéről.

A közeljövő egyik uj, fontos hatósági feladata lesz a környezetvédelem és az asványvagyonvédelem összhangjának megreremtése. Ezen a téren foglalkozni kell többek között

- az ásványos anyagigénybevétel környezetszennyező hatásával / viz-, levegő-, földfelszin-szennyezés /.

A Bt-ben és a végrehajtására vonatkozó rendeletekben rögzitett központi akarat, hogy hogyan kerül végrehajtásra az ásványvagyongazdálkodás vonatkozásában, főleg a mezőgazdasági termelőszövetkezeteknél, azt az alábbiak szerint illusztrálom.

Azért választottam ezt a példát, mert az egyre nagyobb lakásépitkezési program végrehajtása során 1968. óta egyre több szövetkezet nyitott épitőanyagbányát - gyakran engedély, kellő technika - és a Bt., illetve a vonatkozó jogszabályok figyelembevétele nélkül.

A KFH irányitása alatt a MÁFI keretében 1970 óta müködő Területi Földtani Szolgálatok átruházott hatósági jogkörben elsősorban a segédüzemi jelleggel müködő bányaüzemeket ellenőrzik.

1970 óta a Területi Földtani Szolgálatok - erejükhöz mérten - fokozatosan veszik számba a szövetkezeti bányákat ugy, hogy már 1972-ben az OÁB 48 termelőszövetkezeti bányaterület összefoglaló földtani jelentését tárgyalta le.

Ennek ellenére ebben az egyre jelentősebb szaktorban - a fenti vonatkozásban - még sok a hiányosság.

Igy a Déldunántuli Területi Földtani Szolgálat főgeológusa ez évi nyilatkozata szerint az épitőipar számára egyre fontosabb alapanyagnak, a folyamkavicsnak termelését 50 %-ig végzik gazdaságosan. Baranya megyében 6 olyan kavicsbánya van TSz müvelésében, ahol a hozzá nem értés miatt sok anyag kárbavész. Sokszor előfordul az is, hogy nem végeztetnek kellő kutatást és nem tudnak arról, hogy 100 méteren belül is számottevő kavicsrétegeik vannak.

Visszatérve az OÁB és a Területi Földtani Szolgálatok együttmüködésére - a fenti példa nyomán sematikusan - a mérlegmechanizmus tükrében a helyzet a következő.
Az OÁB Titkársága - az épitőipari mérleg elkészitését megelőzően - bázisszámokkal / előző évi adatok / kitöltött adatlapokat küld ki a Területi Földtani Szolgálatokhoz. A Szolgálatok ezeket az ugynevezett "induló bázisadatokat" egyeztetik, majd az üzemeltetőnél is ellenőrzik. Ezt követően az adatlapokra az üzemeltetők a tárgyévi adatokat tüntetik fel, mint a termelt mennyiséget, a veszteséget, illetve az évközi változásokat, stb. Ezután az eljárás visszafelé történik ugy, hogy az utóbbi adatokat a Területi Földtani Szolgálatok a helyszinen ellenőrzik, majd az OÁB Titkárságához megküldik, ahol az adatok superrevideálása után az országos ásványvagyonmérlegbe való bedolgozásuk történik meg.

Hogy mindkét szervnél ugyanazon adatok területen történő ellenőrzése mennyire fontos, arra egy rövid gyakorlati példa: egy TSz bányaüzem 300 em^3 termelést tüntetett fel. Az ellenőrzés során megállapitást nyert, hogy a lemüvelés csupán 50em^3 volt. Ez a tanácsi szakigazgatási szerv adónyilvántartásából derült ki. Azért adott az üzem hamis adatot, mert az 5 méteren aluli készletet nem akarta kitermelni. Ehhez ugyenis már nem volt megfelelő gépe és annak beszerzését nem tartotta rentábilisnak. Ez az eset is a közvetlen ásványvagyonvédelem egy esete.

A továbbiakban a Területi Földtani Szolgálatok és a helyi szervek kapcsolatának néhány gyakorlati vonatkozásáról szólva, abból kell kiindulni, hogy a Szolgálatok hatáskörébe csak a segédüzemi jelleggel működő helyi igények kielégitésére szolgáló bányák tartoznak. Ezek készleteinek kutatására vonatkozó javaslatot az OÁB és a termelő üzemek a közvetlen felügyeleti tanácsi szerveivel egyeztetik.

A Területi Földtani Szolgálatok a kis volumenü - 25 em^3 készletü és helyi érdeket szolgáló 10ezer tonna termelés - vagy a szabványban előirtakat el nem érés esetén saját hatáskörben hagyja jóvá a kutatást.

Az OÁB, a tanácsi szervek és a Területi Földtani Szolgálatok részéről a kutatási javaslatok jóváhagyása előtt kerül sor mindazon szempontok közvetlen érvényesitésére, amelyeket a jogszabályok előirnak és a népgazdasági vagy a helyi érdekek motiválnak.

Itt ki kell térni a KBF-ek és a Területi Földtani Szolgálatok szerves és jó együttmüködésére. Főleg a bányatelek megállapitásoknál, valamint az ipari beruházásoknál a Bt-ben előirtaknak szereznek érvényt. Mindkét szerv ugyanis a szakmai előirásai szempontjából ellenőrzi és vizsgálja a létesitmények, engedélyek lehetőségeinek feltételeit.
Ez a kettős szürő kell, hogy biztositsa az ásványvagyon védelmét.

Az elmondottakból látható, hogy a Szolgálatok és a helyi igazgatási szervek, valamint az üzemeltetők között igen gyakori a kapcsolat. Ebben a vonatkozásban nem érvényesülnek főleg a TSZ-eknél, illetve a helyi szerveknél a Bt. és a Bt. Vhr. alapján kiadott utasitások. Ezért mielőbb szükséges egy magasabb szintü szabályozás, gondolom a Bt. vagy a Bt. Vhr. módositásával, amely egyértelmüen rögziti a Területi Földtani Szolgálatok hatósági jogkörét és ebben a vonatkozásban

rendezi a tánácsi szervekkel, valamint a TSz-ekkel / helyi üzemeltetőkkel / való viszonyát, továbbá azok feladatait.

Tisztelt Ünnepi Ülés !

A földtani kutatás jelenlegi szervezete alkalmasnak mutatkozik a jövőben is a földtani hatóságtól elvárt feladatok megoldására. A Központi Földtani Hivatal folyamatosan végzi tevékenységét az ország földtani megismérése érdekében.

Jövőbeli feladatai az uj ötéves terv követelményein alapszanak: tovább folytatjuk tehát főleg a kiemelt ásványi nyersanyagok, mint a szénhidrogének, szenek, bauxit, a ritkafémek és az épitőanyagok kutatását, a kutatás intenzivebbé tételét és hatékonyságának növelésését.

Végül elérkezettenk látjuk az időt ahhoz, hogy a földtani kutatásra vonatkozó jogi anyag gyüjteményes közreadásával erősitsük a kutató munkában résztvevő vezetők és beosztottak tevékenységét, emeljük a vezetés szinvonalát. 1955 óta a földtani hatóság számtalan utasitást adott ki, amelyekben a fogalmak,a meghatározások változatosak és az elgondolások is különbözőek. Ez természetes is, hiszen husz év alatt nagyot fejlődött az állami és a tudományos élet, az irányitás rendszere, és módszere. Ezért az utasitások felülvizsgálata folyamatban van; az elavult rendelkezéseket hatálytalanitani fogjuk és a földtani kutatásra vonatkozó valamennyi jogszabállyal együtt gyüjteményesen közreadjuk a földtani kutatásban résztvevők tájékoztatására. Ez egyuttal a kutató szervek gyakorlatának az egyésgesitését is szolgálja.

Megitélésünk szerint a Bányatörvénynek a földtani kutatásra vonatkozó rendelkezései beváltak, ezek az elkövetkezendő időben is elősegitik az ország földtani megismeréséhez szükséges munkákat.

6./ Z á r ó s z ó

Kreffly Gábor OBF elnökhelyettes, a Bányászati Szakosztály elnöke.

Tisztelt Ünnepi Ülés ! Kedves Elvtársnők, Elvtársak !

Engedjék meg, hogy a zárszó jogán először ünnepi ülésünk kezdeményezőjéről, szervezőjéről és rendezőjéről, az OMBKE Bányászati Szakosztályán belül tevékenykedő Bányajogi Munkabizottságról, annak tevékenységéről emlékezzem meg.

A 70-es évek elején a bányajog korszerű művelésére alakult és azóta aktivan tevékenykedő munkabizottság sok, jólsikerült rendezvény előkészitésére, lebonyolitására emlékezhet vissza. Ezek közül az 1970. évi salgótarjáti ünnepi ülés, 1971. Dr Hansjoachim Schönherr /NDK/ és Dr Emanuel Mraz /CSR/ vendégelőadók előadásai a német demokratikus, illetve a csehszlovák bányajog fejlődéséről, az 1972. évi balatonalmádi veszprémi bányakár ankét, az 1973. évi miskolci ásványvagyonvédelmi és az 1974. évi dorogi bányavizjogi és bányaviz hasznositási konferencia a legemlékezetesebbek.

Egy-egy konferencia, ünnepi ülés valódi eredményét azon lehet lemérni, hogy mondanivalója mennyire volt maradandó, milyen mértékben térnek vissza téziseire, de főleg azon, hogy a résztvevőket milyen uj ismeretekhez juttatja, mennyire segiti őket munkájukban. Mai ünnepi ülésünk ilyen értékelésére nem vállalkozhatom, annyit azonban szerénytelenség nélkül is megállapithatunk, hogy az alkalomhoz méltó, az eredményeket és feladatokat helyesen összegező rengos ünnepi ülés résztvevői lehettünk. És ezért köszönet illeti a Bányajogi Munkabizottságot, az ülésen közreműködő Nehézipari Minisztériumot, a Központi Földtani Hivatalt, az Országos Bányamüszaki Főfelügyelőséget és házigazdánkat a Magyar Állami Földtani Intézetet.

Ugy itélem meg, hogy nem lehet feladatom a mai ünnepi ülésen elhangzott előadásokban és hozzászólásokban érintett minden kérdés részletes értékelése és elemzése, már az idő hiánya miatt sem.

Havrán István elvtárs bevezető előadásában hallottuk, hogy az Általános Osztrák Bányatörvényt 1854-ben adták ki, és az több mint 100 éven át volt hatályban, mig végül is fölváltotta azt a jelenleg is hatályos Bányatörvény, amely még ma is konstruktivan szabályozza a megváltozott társadalmi és gazdasági körülmények között a bányászati tevékenységet. A Bányatörvény elfogadásának 15. évfordulója kapcsán ugy gondolom meg kell emlékezni a hazánkban végbemenő ipari forradalomról is, mert ennek tükrében plasztikusabb képet kapunk az 1960. évi III. törvényben megfogalmazottakról. A felszabadulás óta a magyar bányászatban is igen gyorsütemü fejlődés következett be, amelynek követése mind a müszaki, mind az egyéb területen dolgozóktól megköveteli, hogy folyamatosan gyarapitsák azokat az ismereteket, amelyek a munka végzésénél mind magasabb fokon jelentkeznek. Ugy érzem egyet kell értenünk abban, hogy nehéz feladatot jelent a jogalkotók számára minden időben, igy 15 évvel ezelőtt is a kodifikációs munka akkor, amikor egy dinamikus társadalmi és gazdasági fejlődés közepette kell jogi szabályozást végezni, az időtállóság szem előtt tartása mellett. Hogy ezen együttes igények figyelembevétele, illetve megfogalmazása a Bányatörvény előkészitő munkájában résztvevőknek sikerült, igazolja, hogy a törvény módositásával kapcsolatban ezidáig intézkedést nem kellett tenni. A jövőben azonban bizonyosan szükség lesz - erre az előadások és különösen a hozzászólások utaltak - a bányatörvény végrehajtási utasitásának módositására, értelmezésére, de különösen a bányahatósági szabályzatok folyamatos korszerüsitésére. Indokoltnak tartom külön megemliteni, hogy a Bányatörvényben igen előrelátóan sikerült szabályozni az ipart irányitó minisztériumok, a bányahatóság, és a földtani hatóság feladatait és hatásköreit, mert bár azok élesen

elhatárolódnak egymástól, mégis egységet alkotnak. A feladatok és a hatáskörök megfelelő jogi szabályozása tette lehetővé, - többek között - hogy ezen, egymás mellé rendelt szervek között folyamatos jó munkakapcsolat jött létre.

A kodifikáció sikerének tudható be az alapos előkészitő munka, amelyet 15 évvel ezelőtt végeztek a népgazdaság különböző területein dolgozó szakemberek. Szinte már közhelynek tünik az a megállapitás, hogy a Bányatörvény kiállta az élet próbáját. Örömmel kell megállapitanom, hogy a Bányatörvény szerkesztésében résztvevők nagy számban jelentek meg a mai ünnepi ülésen, akik közül már egyesek nyugállományuak, de továbbra is igen aktivan dolgoznak - a népes bányászcsalád tagjaiként -a szocialista magyar társadalom mielőbbi felépitésén.

Minden megalkotott és kihirdetett jogszabály sorsa előbb vagy utóbb az, hogy jogtörténeti anyaggá válik. Amikor a jogtörténettel foglalkozó szakemberek valamikor később esetleg bonckés alá veszik az 1960. évben megalkotott, a felszabadulás utáni első ipari törvényt és a korra jellemző társadalmi, gazdasági környezetben vizsgálják, ugy gondolom, hogy megalkotott véleményük pozitiv lesz.

Ezekkel a gondolatokkal köszöntöm még egyszer ünnepi ülésünk előadóit, rendezőit, és hozzászólóit. Eredményes munkát, ehhez jó egészséget, jó szerencsét kivánok,

Az ünnepi ülésünket bezárom .

V.

Összefoglaló

A két napra tervezett, de az érintett főhatóságok vezetőinek évvégi sulyos elfoglaltsága miatt egy napra süritett ünnepi ülés magas szintü, rendkivül értékes előadásai a bányaigazgatás 15 évéről - méltó keretül szolgáltak a bányatörvény 15 éves jubileumához. Az előadók és hozzászólók mérlegre tették és hitelesen dokumentálták a bányatörvény 15 éves gyakorlatát s megmutatták - mint erre leghivatottabbak - a további fejlődés utját.

Dr. Mónus Lajos kandidátus, a MT Titkársága Jogi Osztályának vezetője az ünnepi ülés első szakmai előadásában átfogóan ismertette a szocializmus épitése, s a politikai irányitás miatt komplikált, de erősen fejlődős államigazgatásunk általános és különleges szocialista feladatait, s ezek között a bányaigazgatás különleges célkitüzéseit. Megállapitott, hogy az állam elsődleges termelési igazgatási teendői mellett a bányatörvény kitünő rendelkezései teljessé tették a kalsszikus bányahatóságnak önálló főhatósággá alakulását és a Bt.a korszerü ásványvagyongazdálkodást irányitó önálló főhatósággá tette a központi földtani hatóságot.

Bár vannak még problémák a bányatörvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásában, de a bányatörvény - véleménye szerint - kiváló alkotásnak bizonyult, fő szabályai ma is elevenen élnek, s megszabják a bányászati tevékenység keretét és a bányaigazgatás fejlődésének fő irányát.

Menyhárth László, az OBF elnöke a bányahatóság feladatairól szóló átfogó, nagy előadásában a szocialista magyar bányahatóság 15 éves "őrködési" szakfelügyeleti, szabályalkotó tevékenységét ismertette. Elmondotta, hogy munkájuk a bányatörvény megszabta, határozott uton és módon főképpen a müszaki fejlesztés, a tudományos- technikai forradalom által szükségessé

vált berendezések, technológiák, müszaki üzemi tervek vizsgálatára és ellenőrzésére, a balesetek és üzemzavarok vizsgálatára terjed ki, szem előtt tartva mindenkor a bányászat biztonságát és gazdaságosságát.

A jövőt illetően bejelentette, hogy az OBF a XI. Pártkongresszus határozatai szellemében a közel jövő fő feladataként bányabiztonság további emelését és a környezet, a bányakülszin fokozott védelmét tüzték napirendre.

Seregi János, a MSZT vezérigazgatója, a hivatalosan távol lévő Dr Halász Tibor NIM miniszterhelyettes megállapitásaként előadta, hogy a Nehézipari Minisztérium értékelése szerint a bányatörvény olyan elevenen élő, állandóan és folyamatosan ható jogszabály, amely eddigi 15 évi hatásideje alatt az uj nagy bányászati feladatoknak mint a Gyöngyös-Visontai nagy külfejtésnek, a Szeged-Algyő-i szénhidrogénbányászatnak, a dunántuli uj nagy bauxitbányászatnak, nehéz telepitési és müvelési problémáit főképpen a bányakárok rendezését, a müszaki fejlesztést, a tervszerü ásványi nyersanyaggazdálkodást kiválóan megoldotta.

A bányatörvény - véleménye szerint - kiválóan szolgálta a tudományos - technikai forradalom, a gépesités, központositás biztonsági követelményeit, továbbá- többek között - az ásványvagyon gazdálkodás uj, korszerü környezetvédelmi és egyéb össztársadalmi érdekü feladatait. A bányászat uj, erőteljes fejlesztéséhez is szilárd alapot ad a 15 éves bányatörvény. A törvény végrehajtási rendelkezéseinek módositására, fejlesztésére szükség van a bányakártalanitás és a tájrendezés problémakörében, ezt a NIM állandóan napirenden tartja.

Goda Miklós, a Mátraaljai Szénbányák müszaki igazgatóhelyettese hozzászólásában a bányatörvényt olyan kiemelkedő jogszabálynak minősitette, amely jól szolgálta és szolgálja a szocialista bányászatot, a bányászat töretlen fejlodését.
A törvény uj koncepciókra ösztönző, s arra irányt mutató rendelkezései nyomán a külfejtéses szénbányászat 1960. évi 15 %-

os részesedése rövid idő alatt 25 %-ra emelkedett. Előadásában a technikai-biológiai rekultiváció különleges, értékes, példamutató és a KGST részére is irányadóul elfogadott tevékenységét majd a rekultivált területek késedelmes átvétele miatti bizonytalansággal járó problémákat ismertette, s kérte ezek jogszabályi rendezését.

Geda Miklós a továbbiakban javaslatokat tett a bányatelkek, megállapitásának meggyorsitására, bányakárok megállapitásánál a bányahatós gnak a birói eljárást megelőző kizárólagos szakszerü közremüködésére, az illetékmentesség megszüntetésére, a megszüntetett lakások pótlására és főképpen a környezetvédelem uj követelményei vonatkozásában.

Dr. Kiss László aranydiplomás bányamérnök, az OBF ny.főmérnöke hozzászólásában a bányaigazgatási munka fejlődéséről és a bányahatóságnak a bányatörvényből fakadó időszerü feladatairól szólt. A bányahatóság - előadása szerint - a felszabadulásunktól a bányatörvény megalkotásáig széleskörü, a bányászatnak minden termelési. elllátási, szervezési, igazgatási, biztonsági, és gazdaságossági tevékenységére kiterjedő müködésével jól megalapozta az első, magyar és szocialista bányatörvényt.

Az ujszerüen, a dolgozók közremüködésével megalkotott, itthon és külföldön is példaképül szolgáló, ma is elevenen élő bányatörvényünkből folyóan a következő időszerü problémákat látja:

1./ Munkavédelmi- balesetelhárítási téren az oktatás és a propaganda megjavitandó.

2./ Bányamüvelési-biztonságtechnikai vonalon a bauxit- és a szénhidrogénbányászatban emelt viz bányavizzé nyilvánitása, a biztonságtechnikai kutatásnak, továbbá a bányamentő és bányamérő szolgálatnak bányahatósági vezetés alá helyezése.

3./ Bányahatósági - szervezeti problémakörben az országos Bányahatósági Tanács megalakitása, Bányahatósági Értesitő inditása, az OBF elnöke erkölcsi - kitüntetési - és anyagi elismerési jogkörének bővitése.

Klemencsics István, A Magyar Szénbányászati Tröszt főosztályvezetője hozzászólásában előadta, hogy a bányatörvény - a gazdálkodó szervek szemszögéből nézve - jól szolgálta és szolgálja a bányák igazgatását.

A teljes elismerés mellett - két területen - a végrehajtás terén, bizonyos továbblépés is szükséges és pedig a bányakárokkal, a tájrendezéssel és az ujrahasznositással, valamint az ásványvagyon gazdálkodással és az ásványvagyonfelhagyással kapcsolatban. Az OMBKE Bányamérő és Bányajogi Munkabizottságai az érdekelt szervekkel már eddig is igen értékes tapasztalatcserével segitették ezeknek a problémáknak a megoldását. Ezt folytatni kell. Az ásványvagyongazdálkodásnál a minisztérium és a földtani hatóság ilyen irányu leterhelése csökkenthető. Az ünnepi ülés munkája helyes irányt mutat a jövő feladatainak sikeres megoldásához.

Dr Szemtpétery Ernő, a Borsodi Szénbányák osztályvezetője, a Nehézipari Müszaki Egyetem másodállásu adjunktusa hozzászólásában a bányatörvényt olyan nemes anyagból, gránitból készült alkotásnak minősitette, amely csiszolásra alkalmas és arra érdemes is. Csiszolási javaslatai a következők:

1./ A bányakár panaszok ügyében elsőfokon a bányahatóság döntsön.
2./ A bányatörvény 1. §-ában megszabott biztonságos és gazdaságos tevékenységre a bányahatóság kapjon közelebbi utmutatást.
3./ Az OBF hatásköre, illetékessége a gyakorlatnak megfelelően szabályozandó.
4./ A bányahatóság körzeti bányamüszaki felügyelői hatósági szervezete vállalati - bányaüzemi biztonsági szervezetté minősitendő át. Az előadó mint gyakorló bányász a bányahatóságot döntően jó partnerének tekinti, ezért a bányatörvénnyel kapcsolatban a bányahatósági problémákat látja elsődlegesnek.

Dr Zboray György jogtanácsos, a KFH osztályvezetője, hozzászólásában ismertette a földtani hatóság tevékenységét, különös figyelemmel az 1955-ben önálló főhatósággá szervezett hivatal addigi munkájára és uj feladataira. A bányatörvény alapján alakult ki az ásványvagyongazdálkodási és ásványvagyon védelem rendje, s a négy alapelv: a koncentráltság, a komplexitás, a tervszerüség, és a fokozatosság. A KFH fokozattan támaszkodik a MAFI keretében létrehozott, s jól bevált Teruleti Földtani Szolgálatok szervezetére. Az előadó a földtani hatóság jogait és kötelességeit 10 pontban összefoglalva találóan és tömören összegezte.

A közeljövőben fontos, uj hatósági feladatának látja a környezetvédelem és az ásványvagyonvédelem összhangjának megteremtését. Ezen a téren igen sok gondot okoz - mondotta - a segédüzemü kő-, kavics és homokbányászat müködésének ellenőrzése. Ehhez jogszabályi rendelkezésre van szükség, a Területi Földtani Szolgálatokra támaszkodva. Elkérkezett az ideje a bányatörvény jól bevált rendelkezéseiből kiindulva a földtani kutatásra, s az ásványvagyongazdálkodásra vonatkozó jogszabályok összegyüjtésének és felülvizsgálatának.

Kreffly Gábor, OBF elnökhelyettes, az ünnepi ülés elnöksége részéről a zárszó jogán elsősorban köszönettel emlékezett meg az OMBKE Bányászati Szakosztályán belül müködő Bányajogi Munkabizottság hasznos tevékenységéről. Az 1970. évtől kezdve évenként rendezett, 1-2 napos országos ankétok jól szolgálták a bányajogi propagandát, a bányatörvény fejlesztését. Ebben a fejlesztési munkában nem csekély elismerésre méltó része volt a NIM-nek, a KFH-nak, az OBF-nek, a szakérdekelt főhatóságoknak, amelyek között értékes, folyamatos munkakapcsolat jött létre.

A hazánkban is végbemenő ipari forradalom, s a dinamikus társadalmi és gazdasági fejlődés nehéz, de értékes kodifikációs munkája nyomán a bányatörvényt olyan időtállóan sikerült megalkotni, hogy 15 év alatt nem kellett módositani.

Ezt mutatja az ünnepi ülés résztvevőinek határozott, nyilt demonstrációja, a kivétel nélküli, elismerő nyilatkozatok, az erre leghivatottabb vezetők és szakértők részéről. Ezek a nyilatkozatok egyben utat is mutatnak, hogy a jövőben az ünnepi ülés előadásai és hozzászólásai alapján történjék a törvény korszerüsitése, állapitotta meg Kreffly Bábor elnöki zárószavaiban.

Végezetül még örömmel állapitotta meg, hogy első szocialista ipari törvényünk kiváló sikeres alkotóit is nagy számban üdvözölhettük ünnepi ülésünkön, amely a törvény megalkotását a jogtörténeti távlatból is szép sikerként értékelheti.

Az ünnepi ülés résztvevői a termékeny vitával füszerezett tizórai szünetben és főképpen az ülés bezárása után a MÁFI kiváló szakvezető geológusa Dr. Szente Jánosné Szabó Orsolya élvezetes magyarázata alapján maradandó élményként megismerhették a MÁFI hirneves "mente et malleo" létrehozott kőzet- és ásványkiállitását.